

AVRUPA'DA GÖÇ VE İSLAMOFOBİ

Avrupa'da Göç ve
Mülteci Olgusu
Raporu

Avrupa'da İslam
Düşmanlığı Raporu

2016



Sakarya Üniversitesi
2017

Kitabın Adı: Avrupa'da Göç ve İslamofobi

Yayın Yılı: 2017

Editörler: Bünyamin Bezci, Soner Tauscher, Fikret Topal

Yazarlar

Avrupa'da Göç ve Mülteci Olgusu Raporu 2016: Zehra Hopyar

Avrupa'da İslam Düşmanlığı Raporu 2016: Büşra Kepenek

ISBN: 978-605-4735-90-7

Sakarya Üniversitesi

Diaspora Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİAM)

54187 Serdivan / SAKARYA

Tasarım-Baskı: Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 56/1 Kızılay / ANKARA

Tel: 0312 431 54 83 - **Faks:** 0312 431 54 84

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
AVRUPA'DA GÖÇ POLİTİKALARI, İSLAMOFOBİ VE AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ.....	1
AVRUPA'DA GÖÇ VE MÜLTECİ OLGUSU RAPORU.....	19
AVRUPA'DA İSLAM DÜŞMANLIĞI ve İSLAMOFOBİ	119

ÖNSÖZ

“Avrupa’da Göç ve İslamofobi: Avrupa’nın Mülteci Olgusu ve İslam Düşmanlığı” başlıklı bu araştırma Sakarya Üniversitesi Diaspora Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİAM) tarafından Ocak- Aralık 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Nisan 2011’de başlayan, Suriye’den tüm dünyaya yönelen göç hareketi ile Avrupa’nın son dönemde karşılaştığı en büyük kitlesel göç konusunda, özellikle birlik üyesi ülkelerin süreci nasıl yönettikleri, bu hareketle bağlantılı şekilde artan İslam düşmanlığı yaklaşımı ve yaşanan hak ihlalleri noktasında farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Avrupa’nın mülteci algısını ve İslam yaklaşımını ortaya koymak amacıyla Türkçe dilinde yayınlanmış en kapsamlı çalışmalardan biri olan bu çalışmada, Türkçe ve İngilizce dillerinde yapılan günlük medya takipleri, ulusal ve uluslararası raporlar ile haberlerin analizi yöntemi kullanılmıştır.

Suriye iç savaşıyla artan göç hareketi, önce komşu ülkeleri etkilemiş ardından Avrupa’ya kadar uzanmıştır. Sürecin yönetiminde ortak bir paydada buluşamayan birlik üyesi ülkelerin kendi içinde eşitsizliklere sahip olması, daha yapıcı ve duyarlı planların eksikliğine sebep olurken bunların medyaya yansıyan neticelerine tanıklık edilmiştir. Yine bu süreçte sağlıksız ve güvenliksiz barınma koşulları, eğitim ve sağlık konularında yaşanan ihlaller, cinsel istismar ve kötü muamele ile potansiyel ucuz işgücü olarak algılanmalarını örnekleyen çok sayıda olay, yıl boyunca insan hakları örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarınca eleştirilmiştir. 2016 boyunca yapılan anket çalışması, mülakat ve raporlarda Avrupa insanının sığınmacılarla ilgili terörden sorumlu, potansiyel suç unsuru ve işlerini ellerinden alacak kişiler olarak görülmesi ortak bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Avrupa ülkelerine yönelen bu göç hareketinin Avrupa’nın dini ve kültürel değerlerinden farklı bir inanç coğrafyasından gelmesi, yıl içinde endişe verici kimi olaylar ve uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Mültecilerin ve sığınmacıların çoğunun Müslüman olması entegrasyon problemlerini de beraberinde getirmiş, Müslüman mültecilere ön yargıyla yaklaşılması sonrası Müslümanlar dışlama, ırkçılık, ayrımcılık ve şiddetin hedefi haline gelmişlerdir. Ayrıca Avrupa ülkelerinde İslam ve Müslüman karşıtı saldırılarda büyük oranda artış gözlenmiştir. 2016 yılından Ocak 2017’ye kadar toplam 2400’den fazla islamofobik saldırı vuku bulmuştur. İslam düşmanlığına, Müslümanlara yönelik hakaretlerden şiddet eylemlerine, çalışma hayatındaki ayrımcılıktan başörtüsü ve burka gibi simgesel ayrımcılığa, ibadet özgürlüğünün kısıtlanmasından camilere yönelik saldırılara, Müslümanların kurduğu okul, dernek ve vakıflara yönelik kontrollerin artırılmasından, Müslüman ülkelere kaynaklanan göç hareketlerine karşı önlemler almaya kadar pek çok alanda rastlanmaktadır.

Medyaya yansyanlar ve söz konusu insan hakları örgütlerinin konu hakkındaki hassasiyeti, bizi bu konuda çalışmaya teşvik eden gerekçelerin başında gelmektedir. Bununla birlikte başta Almanya ve Avusturya olmak üzere çoğu Avrupa ülkesinin entegrasyon bağlamındaki politikalarının, zaman zaman temel haklar üzerinde yaptırımlar boyutuna ulaşıldığıyla karşılaşılmış olması ve Avrupa ülkelerinde yaşayan Müslümanların önyargı, dışlama, ayrımcılık ve şiddet kapsamında maruz kaldığı İşlam düşmanlığının görünürlüğündeki artış, bu yöndeki çalışmaların gerekliliğine işaret etmiştir. Tüm bu çıktıları, bizi, söz konusu raporun hak ihlalleri çalışmalarındaki eksikliği giderme ve yaşananlar noktasında kamuoyunu bilgilendirme çabalarımızın yerinde olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Sakarya Üniversitesi'nde DİAM'ın kurulmasını destekleyen ve sağlayan Sakarya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. MUZAFFER ELMAS'a öncelikli teşekkür etmek isteriz. DİAM Müdürü Doç. Dr. Bünyamin Bezci'nin konuya dair hassasiyeti ile çalışmanın planlanması, hazırlanması ve raporlanması sürecinde sağladığı destek için müteşekkirimiz. Bu çalışmanın başlangıcından sonlanma sürecine kadar yazarlara desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen tüm DİAM ekibine özel teşekkürlerimizi iletiyoruz. En büyük teşekkürün sahibi, yaşanan bu göç sürecinde, sığınmacı konumundaki insanlardan desteğini, yardımını ve duasını esirgemeyen tüm insanlardır.

Saygılarımızla, *Zehra Hopyar ve Büşra Kepenek*

AVRUPA'DA GÖÇ POLİTİKALARI, İSLAMOFOBİ VE AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ

GİRİŞ

Kapitalizmin yeni bir evreye girişini yeni yeni gözlemlediğimiz günümüzde göç politikaları da farklı bir evreye girmektedir. Genellikle Avrupa siyasetindeki aşırı sağın yükselişinin göç politikalarından kaynaklanan geçici bir durum olduğu iddia edilmektedir. Ne göç geçici bir durumdur ne de aşırı sağ politikalar Avrupa siyaseti içinde marjinal bir haldir. Bu yazıda halen sıcak olan bu durumu tarihsel bir bakış açısıyla makro olarak kavramaya çalışacağız.

Bu tür çalışmaların iki farklı açmazını da öncelikle kabul etmek zorundayız. Birincisi gelişim evresi ne kadar tarihsel olursa olsun söz söylenen dönem içinde yaşanan dönemdir. Bu nedenle yeterinde tarihsel mesafe oluşmadığından analizler hep eksik kalacaktır. Diğer taraftan bu tür bakış tarzı makro bir bakış tarzı olduğundan istisnaları her daim içinde barındıracaktır. Yine de konuyu anlaşılır kılmanın ya da tartışmaya açmanın yollarından biri de bu tür makro bakışlardır.

Makro bakışların hem konuyu kolay anlaşılır hale getirdiğini hem de birçok ayrıntıya vakıf olan için provakatif olduğunu kabul etmek lazımdır. Bu çalışmanın da amacında her ikisi de bulunmaktadır. Hem bir taraftan konunun tarafımızdan nasıl anlaşıldığı ortaya konulurken hem de konunun tartışılması için provakatif açıklıklar oluşturulmaya çalışılmıştır.

KAPİTALİZMİN YENİ BİR EVRESİNE Mİ GEÇİYORUZ?

Tarihsel anlamda kapitalizmin gelişimine bakıldığında üç farklı entitenin birbiriyle ilişkisini gözlemek gerekmektedir; Devlet, Toplum ve Piyasa. Aslında dünya tarihinin gelişimi de bu üç farklı varoluş biçiminin ilişkisi bağlamında anlaşılabilir. Nitekim Eski Yunan'dan beri bildiğimiz siyasi düşünme biçimi bize önce devletin varlığını imlemektedir. Klasik bir Yunan polisi hem devlet, hem toplum hem de piyasa. Pisagor'un kutsal sayısının 1 olduğu ve sıfırın bilinmediği dünyada ikiliklerden bahsetmek imkânsızdır (Öğün, 2002). Bu nedenle toplum devletten farklı bir varoluş alanı değildir. Oysa Roma düşünce dünyasında civilis societas ile juris societas ayrı tasavvur edilebilmişti. Yani sivil toplum, kurallı bir toplumsallık olan devletten farklı bir varoluş alanı olarak kendini göstermişti. Belki de dünyanın büyüğü o zaman kaybolmuştu da Weber bu kayboluşu modernizmle birlikte anlamıştı.

Dünya tarihinde kapitalist evre ise piyasanın da farklı bir varoluş alanı olarak tescil edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Zira devlet-toplum ikilemiyle anlaşılan dünyada

sadece yönetenler ve yöneticiler vardır. Dahası yönetici sınıflara partizanlar dâhil değildir. Örneğin Osmanlı dünyasında padişah, paşalar ve ulemeden oluşan yönetici sınıfa karşı tüccarlar ve reayadan oluşan bir yönetilen sınıfı söz konusudur (Çaylak, 1998). Bu dünyada piyasa ahilik sistemiyle kontrol altında tutulan bir lonca biçimindedir. Karın maksimizasyonu diye burjuvari kavram bu dünyaya ait değildir. Oysa kapitalist dünya tam da karın makzimizasyonunun ahlaki bir sorun olmaktan çıktığı evrede mümkündür. Piyasa koşullarının devlete ve topluma hâkim olmaya başladığı dönemler kapitalizmin ilk dönemleridir. (Karatani, 2017)

Fakat bu dönemlerde hâkim olan serbest piyasa koşulları 1929 ekonomik buhranı ile en önemli krizini yaşamıştır. Bu krizi atlattıktan sonra kapitalist döngü devletten yardım almak zorunda kalmıştır. Zira her ne kadar piyasa kapitalizmin diğer varoluş biçimlerine hâkim olsa da onların varlığı olmadan da kendini idame ettiremezdi. Weber'in kapitalizm çıkarsamalarını ciddiye alırsak askeri gücü olmayan bir devletin piyasa hâkimiyetinin tek başına işe yaramayacağını kestirebiliriz. Dahası Napolyon'un ordusunu ulusal mitlerle motive etmesinden beri askeri güç sadece silah gücü de değildir. Ortaçağda dinin toplumsal birleştirici rolünü modern çağlarda artık ulus almıştır. I. Dünya Savaşı orduların değil, ulusların topyekûn savaşına dönüşmüştü (Neumann, 2015). II. Dünya Savaşı artan ateş gücüyle birlikte topyekûn bir yıkıma neden olmuştur. Nitekim dünya savaşları sonundaki toparlanma da devletin ulusun birleştirici gücüne yaslanarak ekonomik kalkınmayı mümkün kılmasıyla sağlanmıştır.

1970'lere kadar devam eden savaş sonrası toparlanma çabaları küresel bir ekonomik kriz olan petrol kriziyle birlikte zora girmiştir. Devletler sırtlandıkları yükleri boşaltmak için fırsatlar ve yerler aramaya başlamıştır. Kapitalist bağlamda devletin yüklerini paylaşabileceği iki alan vardır; toplum ve piyasa. 1980'lerin başlarında yaygınlaşan neoliberal politikalarla birlikte devletler yüklerinin bir kısmını piyasayla paylaşmıştır. Bu paylaşımların kapitalist dildeki karşılığı özelleştirme politikalarıdır. Böylece devletler sosyal refah devleti olarak yüklendikleri düşük gelirli için konut yapımından üretimdeki rollerine kadar birçok konuyu terk edebilmiştir. Devletin küçültülmesi, inceltilmesi, yeniden yapılandırılması, etkinleştirilmesi ya da zayıflatılması üzerinden yürüyen bu tür tartışmalar "daha az devlet daha çok toplum" (Cantzen, 2000) olarak sloganlaştırılmıştır.

Toplumun çoklaştırılması ise aslında yine neoliberal politikaların devletin yükünün bir kısmının toplumla paylaşılması anlamını taşımaktadır. Nitekim 1980'li yıllarda bir 19. Yüzyıl kavramı olan sivil toplumun yeniden gündem oluşturduğunu görmekteyiz. Özellikle Polonya'daki Dayanışma Sendikası bağlamında devlete karşı toplumun ön plana çıkarılmasının romantizasyonu aslında neoliberal politikaların doğal bir sonucuydu (Keane, 1994). Yani devlet yüklediği ve taşımakta zorlandığı

bazı yükleri de topluma taşıtmak istemektedir. Böylece toplumun kendi kendine yardım mekanizmaları harekete geçirilerek devletin doğal görevi addedilen birçok husus toplum tarafından sırtlanılmaktadır. Toplumun kendi inisiyatifiyle oluşturduğu vakıf ve derneklerin yani sivil toplum kuruluşlarının devletin sayılan görevleri üstlenmesi arzu edilmektedir. Hatta topluma yakın yönetsel birimler olan yerel yönetimlerin sadece etkinlik açısından değil, demokratiklik açısından da olumlanarak daha fazla yük yüklenmeleri de bu neoliberal politikaların bir devamıydı. Yerel yönetimlere ve STKlara ayrılan kaynakların artırılması bir take-off politikası olarak görülebilir. Devlet kapitalizmin bu aşamasında artık toplumun da kendi kendine inisiyatifler geliştirmesini istemektedir.

Neoliberal politikalar küreselleşmeyle birlikte yaygınlaşmış ve devletin geri çekilmesi toplumsal parçalanmayı artırmıştır. Dünya küreselleşmeyle birlikte benzeşirken diğer taraftan da ulusal bağlamdaki toplumsal kimlikler parçalanmıştır. Piyasa toplumları birbirine yaklaştırırken toplumsal ilişkilerin politikleşmesi postmodern parçalanmayı tetiklemiştir. Glokalizasyon da denilen bu sürecin kapitalizmin 1980-2010 arası evresine denk düştüğünü söyleyebiliriz. Bu evrede devletin geri çekilmesi aslında birbirine zıt işleyen iki süreci birden çalıştırmıştır. Sosyolojik olanın politikleştiği bu evrede yükü paylaşan toplumlar politik olandan da pay istemişlerdir. Diğer taraftan yükün çoğunu taşıdığını düşünen piyasa politik olana tamamen hâkim olmak istemiştir.

Devlet toplumun politik arzularını 1968 öğrenci olayları bağlamında fark ettiğinde sosyolojik olanı politik değil ekonomik olanla tatmin etmenin yolunu aramıştır. Bu bağlamda 1970'lerde tüketim toplumunun gelişmesini ele alabiliriz. Sosyolojik olanın politiktan uzak tutulma gayreti tüketimin ve dolayısıyla kapitalizmin çarklarını bir kez daha hızlandırırsa da 2008 finansal krizi denizin sonunu göstermiştir. Piyasa ise önce iç politik alandaki hâkimiyetini perçinlemiştir. Schmitt'in devletin ölümünden bahsettiği 1945 sonrasında politik olana ancak partizanca karşı çıkış ve isyan alanları kalmıştır (Schmitt, 2017). Ekonomik olan kapitalizmde yeniden hâkimiyet sağlamıştır. Daha sonra da piyasa, devletin ve politığın gücünü de kendi alanını geliştirme konusunda araçsallaştırmıştır. 2008 krizi piyasanın krizi olarak toplumsal karmaşaya yol açma potansiyeli belirlediğinde devletler yeniden politik inisiyatife dönmek zorunda kalmışlardır.

Oysa 1990ların sonunda beklenen küresel pazarlara isyan eden çokluklardı (Negri, A., Hardt, M., 2004). Hardt ve Negri küresel bir Pazar olarak gördükleri yeni İmparatorluğa isyanı postmodern parçalanmayla çoğalan çokluklardan beklemekteydi. 19. Yüzyılda Marx'ın proleterlerden beklentisi olan isyan romantizmi Hart ve Negri'de parçalı kimliklerden beslenmekteydi. Bu anlamda küçük ve sosyolojik kimliklerin politikleştiği yeni çokluklar dünyasında devletler de hâkimiyeti yitirecekti

(Negri, A., Hardt, M., 2001). Bugün ise artık devletlerin yeniden politiğı belirlediğı bir çağda yaşamaktayız. Bu çağın bütün nitelikleri göç politikalarına da yansımakta ve yeni bir ulusallık olarak aşırı sağ yükselmektedir.

GÖÇÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

Göç, devletin birliğinin esas olduğu çağlarda bir yağma ve talan biçimiyle birlikte anılmaktaydı. Göçebe toplumlar yeni yerleştikleri alanlarda eskiye dair her şeyi yıkmakta ve yeni olanı inşa etmekteydi. Bu anlamda devletler de toplumsal ikilikleri kölelik sistemiyle yumuşatmaktaydı. Köleliğe bugünden bakanlar ne kadar insanlık dışı bir sistem görse de devletlerin hâkim olduğu çağlarda toplumsal farklılıklar kabul edilebilir olmadığından farklı olan ancak köleleştirilerek kabullenilmekteydi. Farklı olanının tanınması ancak İmparatorluk zamanlarının anlam dünyasına aittir. Orta zamanlardaki İmparatorluklar farklı olanların farklılıklarına tolerans gösterildiğı çağlardı. İbni Haldun bu çağların bir düşünürü olarak devletten farklı bir toplum tasavvur edebilmiş ve toplumlardaki değişimin devletlerde nasıl bir değişime neden olduğunu anlamaya çalışmıştı.

Orta zamanlarda göç, artık ya devlet sahibi olmak ya da köle olmak anlamı taşımamaktadır. Toplumla kaynaşan asabiyeti yüksek yeni toplumsallıkların köleleştirilmesi değil, efendileşme süreci söz konusudur. İbni Haldun göçebe toplumsallıkların politiğı ele geçirme süreçlerini Mukaddimesinde mükemmel olarak açıklamıştır. Bu tür toplumlar orta zamanların farklılıklarla büyüyen ve güçlenen İmparatorluklarını oluşturmuştur. Roma, Helenleri yok etmeden ya da köleleştirmeden Yunan siyasetine hâkim olurken kültürel anlamda Helenistik kültüre de teslim olabilmıştır. Osmanlı, Rumeli'ye hâkim olurken geniş bir Hristiyan tebaaya da sahip olmuş diğer taraftan da politik kültürü de Bizans etkilerine açık kalabilmiştir.

Piyasanın hâkim olmaya başladığı sanayi toplumlarında ise göç, öncelikle iç göç süreci olarak yaşanmıştır. Bir zamanların serfleri sanayi toplumunun işçilerine dönüşmüştür. Kırın ihtiyaç duymadığı itilenler, orta zamanlarda soyluların çapulcu, talancı ordularına hizmet etmekteydi. Fakat modern zamanlar toprağın değil, fabrikadaki üretimin kutsandığı çağlardır. Bu nedenle kırın ittikleri kentlere dolmuş ve ucuz işgücünü oluşturmuştur. Kapitalizmin karın makzimizasyonu hareket etmesi kent sefaletini daha da derinleştirmiştir. Bu tür kent sefaletinin iki farklı sonucu olmuştur. Sefaletin sosyolojik sonucu göçün uluslararasılaşmasıdır. Sefaletin politik sonucu ise sendikaların politik hayata dâhil olması ve işçilerin hayat şartlarının iyileşmesidir. Bir taraftan sosyolojik anlamda bir küreselleşme yaşanırken diğer taraftan da politik anlamda kapitalizm kurumsallaşmaktadır.

20. yüzyılın başında halen 19. yüzyılın devamı yaşanmaktaydı. Piyasaları bağlamında örgütlenmiş yeni devletler ulusal enerjilerini de piyasanın hizmetine sunmuştur. Fedakârlık, üretim ve toplumsal bütünlüğün kutsandığı bu dönemlerde piyasanın da itici gücü milliyetçilikti. List'in¹ milli ekonomik anlayışı sadece Almanya'yı değil, Japonya'yı da motive etmekteydi. Rus Narodnikleri Rusya'nın aynı zamanda ekonomik enerjisini sağlamakta ve politiği güçlendirmektedir. I. Dünya Savaşı ekonomik olanla politik olanın bir savaşı oldu. Savaş, dünyayı ekonomik bir motivasyonla küreselleştirmeye çalışan İngiliz zihniyle bu pazardan motive ettiği milliyetçi ekonomik gücüyle payını isteyen Almanya arasında oldu. Marxist romantiklerin beklentisi ise ne kapitalist efendilerin ekonomik arzuları için savaşan ne de milliyetçi hırslarla toplumu felakete sürükleyen için çaba gösteren sadece kendi enternasyonal çıkarını fark eden proleterlerden gelen bir devrimdi. Oysa ne Lüksemburg'un sokak gösterileri ne de Lenin'in devrimci şiddeti işçilerin yanlış bilincini açmaya muvafık olabildi. Avrupa komünistleri ancak Gramsci ile birlikte devletlerin toplumsal hegemonyasının röntgenini çekebilmiştir.

İki büyük savaş arasında 19. yüzyıl politik dinamikleri de devam etmiştir. Yani bir taraftan İtalya ve İrlanda gibi sefaletin yaşandığı ülkelerden ABD'ye göç devam etmiş, diğer taraftan da yeni bir savaşa hazırlık sanayi üretimini artırmış ve Avrupa kentlerindeki yığılmaları da kalıcı kılmıştır. Yenidünyanın yükselen gücü ABD göçle gelenleri eritmekte ve yeni bir kimlik inşa etmekte zorlanmamıştır. Almanya'nın hâkim olduğu orta Avrupa'da ise farklı olanlar artık piyasa için de tehlike olarak görülmeye başlanmıştır. Özellikle Yahudilerin finansal hâkimiyetleri ulusal motivasyonlu piyasalar için tehdit unsuru olarak algılanmaktadır. İngiliz ve ABD diplomasisinin yatıştırıcı politikaları da işe yaramadığından yeni bir mücadele için hazırlanan Almanya kendi içindeki toplumsal zafiyet olarak gördüğü yapıları yok etmeye çalışmıştır. Sosyalistleri politik hayattan dışlayan Hitler'in nasyonel sosyalizmi Yahudileri ise çoğunun hayatlarını kaybedeceği çalışma kamplarına hapsedmişti. Artık sözkonusu olan Marx'ın enternasyonel proleterleri değil, Ernst Jünger'in "İşçi/Arbeiter" sidir (Jünger, 2013). Yani kendi sınıfsal çıkarı için mücadele eden proleter yerine antik çağların kahramanlıklarının metafize edilmiş bir hali olarak modern çağlara meydan okuyabilecek bir dava adamı "işçi" yüceltilmektedir. Savaşı ise ne proleterler ne de işçiler kazandı. Savaşın galibi burjuva oldu. Burjuvanın ise ekonomik çıkarını maksimize etmek için yeni çalışanlara ihtiyacı vardı. Asıl 20. yüzyılın başladığı II. Dünya Savaşı sonrasında göç küresel bir anlam kazanmıştır.

Gerek eski sömürgelerden gerekse az gelişmiş ülkelerden Avrupa'ya ve gelişmiş sanayi ülkelerine ekonomik motivasyonlu göçler başlamıştır. Ekonomilerin savaş

1 Friedrich List. 19. yy'ın önemli Alman ekonomistlerindendir. Almanya içerisinde gümrük birliğinin sağlanmasını savunan ve AET'nin fikir babalarından sayılan List'in "Das nationale System der Politischen Ökonomie" adlı eseri en önemli çalışmalarından biri olarak görülmektedir (URL 1).

sonrası yaraları sardığı ve hızlı bir kalkınma dönemi yaşadığı 1970'lere kadar bu tür göçler sorun oluşturmamıştır. Fakat 1970'lerde gelişmiş devletlerin finansal krizi göçe dönük olumlu bakışları değiştirmiştir. Kapitalizm bu krizi devleti yeniden yapılandırarak aşmaya çalışmıştır. Yine de farklı olanla yaşama pratiğine tarihsel anlamda da sahip olmayan Avrupa halklarında daha 1970'lerin sonlarında huzursuzluklar başlamıştır. Halen göçle gelen yenilere ihtiyacı azalmayan ekonomik hayata hâkim olanlar politikacılardan huzursuz yerlileri yatıştırmalarını beklemiştir. Sorun sadece ekonomik anlamda kavrandığından yeni bir ekonomik atılımda bu tür sorunların yok olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle 1980'lerin başında bile Margaret Thatcher bir taraftan milliyetçi huzursuzlukları anladığı mesajını verirken diğer taraftan da neoliberal ekonominin gereği olarak dışa açık bir ekonomik hayatı mümkün kılmaya çalışmaktadır.

Artan küreselleşmenin az gelişmiş bölgelerin de lehine olacağının düşünüldüğü 1980'lerin büyüü çabuk bozulmuştur. Bir taraftan sürdürülebilir kalkınma kavramının anlam dünyasında sıkışan geri kalmış ülkeler diğer taraftan da pazarın yeniden yapılandığı soğuk savaş sonrası şartlarda iç savaş platformlarına dönüşmüştür. Soğuk savaş literatürünün uzak olmadığı vekâlet savaşları artık ideolojik taraflar arasında değil, sosyolojik farklılıklar arasında bir iç savaş olarak yaşanmaya başlamıştır. 1990'lar artık sadece ekonomik motivasyonlu olmayan iç savaş mağdurlarının Avrupa'ya, ya da ABD'ye aktığı yıllar olmuştur. ABD'ye akan başta Güney Amerikalılar olmak üzere göçmenler artık sadece zengin olmak için değil, çoğunda yine gelişmiş ülkelerin çıkar ağırları olan kendi ülkelerinde yaşanan savaşlardan kurtulmak için gelmektedir. Avrupa'ya akın eden Afrikalıları ya da Asyalıları motive eden de benzer karmaşık ilişkilerdir. Bu nedenle göç artık yönetilebilir olmaktan çıkmıştır.

Avrupa ekonomilerinin yönetilebilir bir göçe ihtiyacı demografik bir gerekliliktir. Ekonomik-bürokratik akıl açısından sorun ise sürecin yönetilebilir olmaktan çıkmasıdır. Göçten bağımsız olsa da yaşanan ekonomik sorunların yerliler tarafından sonra gelenlerin üzerine yıkılması zor da olmamıştır. Kendi değerini tarihe ve kimliğe yaslanmadan kendinden addeden evrensel aydınlanmacı insanlık kavrayışı rüyası ekonomik zorluklar dünyasında geçerliliğini yitirmiştir. Eski olanlar tarihe ve kimliğe yaslanarak ülkeleri üzerinde daha fazla hak iddia etmişlerdir. 2008 finansal krizi ise ekonomik-bürokratik aklı bile panikletmiştir. Bugün yaşanan İslamofobi ve aşırı sağın artış sürecini buradan okumak gerekmektedir.

AVRUPA'DA İSLAMOFOBİ

Avrupa'da giderek artan İslamofobi sorununu anlamlandırmakta zorlanıyoruz. Bazıları için kavramın lügatlerdeki anlamı dışına çıkılmamalı, diğerleri ise ıstlahi anlamı-

nın artık yerleştiğini düşünüyor. Lügat düşkünleri İslamofobi kavramının sadece bir korkuyu imlediğini düşünmektedir. Bunlardan bazıları kavramın anlamının darlığı-
nın Avrupa'daki İslam karşıtlığını artık karşılamadığını haklı olarak vurgulamaktadır. Bazıları da daha hukuki bir perspektiften kavramın patolojik bir korku durumuna işaret ettiğini ama özgürlüklerin sınırlandırılması açısından bir içeriğe sahip olmadığını iddia etmektedir. Lügatler bize ne söylerse söylesin sosyolojik olarak yaşananlar İslamofobinin artık farklı biçimler aldığını göstermektedir. Nihayetinde lügatlerdeki anlamlar da çağın anlam dünyasından beslenmektedir. Bilgisayarın artık sadece bilgi saymadığı çağımızda İslamofobi de sadece İslamdan duyulan bir korkuyu anlatmaz.

İslamofobi artık öncelikle bir ötekileştirme, dışlama ve ayrımcılık biçimidir. Bu kavramlar da aslında birer tercüme olduğundan meramı tam olarak anlatıyor değildir. Çünkü her iki kavramın Türkçesinde de bir hiyerarşi iddiası olarak aşağılama yoktur. Bizler kendimizi zaten Avrupa medeniyetine pek de dâhil edemediğimizden öteki olarak anılmayı da hiyerarşik bir durum olarak kavramıyoruz. Fakat Avrupa zihni ötekileştirmeden bahsettiğinde aynı zamanda aşağılamaya da işaret etmektedir. Dışlama ise daha da masum bir kavram gibi durmaktadır. Dışarıda olanın dışlanması onu çok da rahatsız etmediğinden kavram yeterince anlaşılır kılınmıyor. Ayrımcılık ise bu kavram setinin en sertidir. Fakat ayrımcılık da hiyerarşiyi imlemez. Bu nedenle İslamofobi denince asıl anlaşılması gereken hiyerarşik bağlamda bir aşağılamadır.

Peki, ama İslamofobi istilahi olarak aşağılamayı imliyorsa aşağıladığı nedir? Kimilerine göre aşağılananlar Müslümanlardır, kimilerine göre ise İslam'ın kendisidir. Bazıları ise her ikisinin de doğru olmadığını sadece Avrupa medeniyetine uyum sağlayamayan Müslümanların aşağılandığını söyleyecektir. Sosyolojik aurayı daha dar tutmak isteyenler ise şiddeti hayatının merkezine alan Müslümanlardan bahsedecektir. Fakat bütün bu sosyolojik tanımların ortak noktası Müslümanların bir şekilde aşağılanmasıdır. Avrupa değerler sistemi ise bu tür hiyerarşi ve üstünlük iddialarını kriminal olgular olarak görmektedir. Bu nedenle İslamofobik suçlar da profesyonelleşmiştir. Almanya'da aşırı sağcılar artık "Türkler defolsun" diye tempo tutmuyor, "biz domuz eti yiyoruz" diyorlar. Sanki cümle böyle kurulunca pozitif hukuk açısından kurtuldukları suçu işlememiş oluyorlar.

İslamofobi aynı zamanda kimi sosyal gruplar için bir İslam/Müslüman karşıtlığı hatta bir İslam/Müslüman düşmanlığıdır. Avrupa politik dünyasında merkez sağın radikallerinde ya da aşırı sağda sıkça görülen tavrı sadece bir aşağılama olarak görmek konuyu yetersiz algılamak demektir. Özellikle Türkiye'nin AB'ye müracaatından beri Avrupa'da geniş bir Müslüman karşıtlığı oluşmuştur. Dahası sosyal demokrat bir profil çizen Ernst-Wolfgang Böckenförde gibi eski Alman anayasa mahkemesi üyesi olan hukuk felsefecisinin Hannah Arendt adına hasredilmiş bir ödülü alırken Türkiye'nin neden AB'ye girmemesi gerektiği üzerine konuşmayı hayatının en önemli meselesi

olarak gördüğünü anlamak zor değildir. Böckenförde'ye göre Türkiye Avrupa değerler sisteminin sadece kıyısında olan bir ülke değildir, tamamen dışında olan bir ülkedir. Bu nedenle ona karşı durulması Avrupa'yı korumanın şartıdır. Türkiye üzerine büyüyen tartışmalar İslamofobiye artık korku patolojisinin ötesinde karşıtlığa ya da düşmanlığa doğru taşımaktadır.

Diğer taraftan "İslam karşıtlığı" ya da "düşmanlığının" Müslümanlarla kurulan hiyerarşik ilişkiye nazaran daha dürüstçe olduğu da söylenebilir. Zira hiyerarşik iddialar Avrupa siyasetinde entegrasyon ve asimilasyon politikalarının arkasına saklanan tespit edilmesi daha zor olanlardır. Hatta taciz konusunda sıkça gündeme gelen gündelik hayatın içindeki söze ve fiile yansımayan tavırlar İslamofobi konusunda da şikâyet konusu olmaktadır. Avrupa'nın gündelik hayatında Müslüman kadınlar her iki konunun da somut muhatapları olmaktadır. Bu nedenle Müslüman kadınların hissettikleriyle Avrupa'daki İslamofobiye konuşmaya kalksak "sonsuz bir muhabbete" başlamış olurduk. Bu tür konuları dışarıda bıraksak da daha somut olaylar üzerinden ilerlersek daha az bir Müslüman karşıtlığıyla karşılaşmıyoruz.

İslamofobi kavramını sadece Müslümanlardan duyulan korku gibi patolojik bir duruma indirgemenin dini ırkçılıktan, Müslüman düşmanlığına hatta İslam karşıtlığı/düşmanlığına kadar geniş düşünmeli, ayrımcılığın, ötekileştirmenin, dışlamanın, tahammülsüzlüğün ve aşağılamanın bir formu olarak tahayyül etmeliyiz. Ancak bu bağlamda bir imgelem dünyası Müslümanların Avrupa'da ne yaşadığını anlamamızı sağlayabilir.

İslamofobik bağlamda yaşananlar ortada olmasına rağmen Avrupa düşünce dünyasından kavrama dair üç itiraz yükselmektedir. Birinci itiraz kavramın hukuki bir karşılığının olmamasıdır. Yani İslamofobi İslam'dan korku ise bu korkunun hukuk dilinde bir karşılığı olamaz demek pozitivist hukukçular açısından en hafifinden kolayca kaçmaktır. Bu kolayca kaçış arkasında konunun hukukileşmesi, yani kriminalleşmesini önlemeye dönük bir durumu saklıyorsa daha vahim bir sorun var demektir. Nitekim Avrupa'nın birçok ülkesinde polisin suç tutanaklarında İslamofobik suçların halen yer almaması ya da alsa bile suç tariflerinin tahrif edilmesi büyük sorun oluşturmaktadır. Örneğin cami duvarına atılan domuz başları İslamofobik bir suç olarak değil, bankamatik kırmak gibi bir vandalizm olarak kodlanabilmektedir.

İslamofobi kavramına itiraz edenlerin bir kısmı da kavramın eleştiriyi kısıtladığını bu nedenle de demokratik Avrupa değerlerine uymadığını iddia etmektedir. Bu konuda eleştiri ve hakaret arasındaki sınırlardan bahsedilince de eleştirinin evrenselliğinden hakaretin yerelliğinden dem vurulmaktadır. İşte tam burada demokrasinin özgürlük anlayışının evrensel bir iyi/faydayı mı yoksa topluma göre değişen bir iyi/faydayı mı gerektirdiği sorgulanmalıdır. Avrupa değerlerinin üstünlüğüne iman etmiş Avrupamerkezci bir düşünme biçiminden beslenenler için İslamofobi açıkça eleştirel

düşünce önünde engel oluşturmaktadır. Zira değerler skalasında hiyerarşiyi baştan kabul edersek eleştiriyi de ancak bu kalıplarda düşünürüz. Bu nedenle ötekilerin dini değerleriyle alay etmek de bizim için hakaret değil, eleştiri olabilir. Oysa insani bütünlüğümüz dinimizi de kapsar ve ona yapılan hakaretleri de üzerimize alınız. Bir Müslüman olarak ise hakaretlere karşı gücümüz yetiyorsa elimizle, yetmiyorsa dilimizle daha zayıfsak kalbimizle buğz ederek karşı durmak boynumuzun borcudur.

Son itiraz ise İslamofobinin bir mücadele/savaş kavramı olduğunu ve Müslümanların bu kavramı araçsallaştırarak Avrupa değerlerine saldırdığını iddia etmektedir. Böylesi bir düşünce ise en azından Avrupa'da yaşayan Müslümanların gündelik deneyimlerine bir hakarettir. Gerçekten de İslamofobik bağlamda yaşanan bazı uygulamalar modern devlet aygıtının herkesi biçen rasyonalitesiyle alakalı olsa da örneğin Alman eğitim sistemindeki öğrencilerin başarı sıralamasının oluşturulmasında Thilo Sarrazin'den başka kim ayrımcılık olmadığını iddia edebilir. Sarazzin'e inansak Türklerin doğal olarak yeteneksiz, başarısız ve akılsız olduğunu düşünmemiz gerekecektir. İslamofobi kavramının bir mücadele aracı olmadığını bir mağduriyet kavramlaştırması olduğunu anlamak için madunların yanında durmak gerekmektedir.

Avrupa siyasetinde İslamofobi bağlamında Müslümanların yaşadıkları bir güvenlik sorunudur. AGİT çerçevesine bakıldığında tahammülsüzlük ya da büyük günahlar kavramları dışında bir kavram çerçevesinin oluşturulmadığını görmekteyiz. Bu tür durumlar ise nihayetinde Avrupa güvenliğini tehlikeye düşürdüğü için önemlidir, Müslümanlar doğal olarak hak öznesi oldukları için değil. Hatta Almanya, İslam Konferansı bağlamında Müslümanların sorunlarının tartışıldığı platformun İçişleri bakanı tarafından yürütülmesi konunun ne kadar güvenlik odaklı olduğunun somut kanıtıdır. Konu bir hak konusu olsaydı adalet bakanı ya da insan haklarından sorumlu bir bakan yürütürdü. Hatta konu sadece uyum meselesi olarak görülseydi entegrasyondan sorumlu bir bakan da vardı. Ülkenin bir numaralı polisi olan içişleri bakanı Almanya İslam Konferansının da yürütücüsüdür.

Diğer taraftan Avrupa siyaseti Müslümanlar ile şiddet arasındaki bağlantıları sosyolojik anlamda değil, ontolojik anlamda aramaktadır. Müslümanların son dönemlerde artan şiddet hareketlerinin failleri olmasını Kuranın emrettiğini iddia etmek inancın ontolojisini düşmanlaştırmaktır. Oysa şiddet hareketlerinin faillerine daha yakından bakanlar çoğunun dindarlıktan uzak hayat yaşamak istediği halde diskolardan dışlanmış Avrupalılar olduğunu rahatça görebilir. Üzerinde Müslümanlığa dair emareler bile taşımadığı halde uzun yıllardır okulda, işyerinde ve toplumsal alanda dışlanan, aşağılanan ve ötekileştirilen bu gençlerin şiddet eğilimleri göstermesinin yarattığı şaşkınlığı hayretle karşılamak gerekmektedir. Son yıllarda artan İslamofobik uygulamalar ve hak ihlalleri şiddete zaten eğilimli olanların bahanelerini güçlendirmektedir. Bu açıdan bakan Avrupa siyaseti de İslamofobiyi bir güvenlik meselesi

olarak ele almaktadır. Almanya’da Müslümanlardan beklentilerin içinde polislik/hafiyeliğin de olmasını bu bağlamda anlayabiliriz.

Müslümanlar için ise İslamofobi bir hak ihlalidir ve özgürlükler alanını zorlamaktadır. Dini hakların korunması gereken bir çerçeve olup olmadığı konusunda bile anlaşılamayan seküler Avrupa’nın ise Müslümanların hassasiyetlerini anlaması oldukça zor görünmektedir. Bu nedenle Avrupa siyaseti Müslümanları kendisinin de kolay anlamlandırabileceği seküler alana davet etmektedir. Almanya’da üniversitelerde kurulan İslam Teolojileri İslam’ı aydınlanmacı süzgeçlere tabi tutarak liberal dünya ile barışık bir din dizayn etmeye çalışmaktadır. Müslümanların liberalizmden anladığı ise Avrupa düşüncesine en yakın haliyle “sizin dininiz size bizim dinimiz bizedir”. Bizim olanın korunmasını liberal bir hak olarak gören sıradan Müslümanlar için Avrupa değerleriyle çatışma da söz konusu değildir. Fakat aynı sıradan insanların anlamsız bir şekilde Alman anayasasına sadakat testine tutulurken Kuranla ilişkileri sorgulanmaktadır.

AŞIRI SAĞIN YAPISALLAŞMASI

Aşırı sağın yükselişi 2008 sonrasını değil, neoliberalizmin başlangıç yıllarını imlemektedir. Göç meselesinin sadece ekonomik bir mesele olmaktan çıkışı da benzer döneme denk gelmektedir. Aşırı sağ motive eden artık farklı olanlar arasında bir hiyerarşi arayışı değildir. Bu nedenle 1930’ların faşizminden ya da savaş sonrası neofaşizmden oldukça farklı bir motivasyona sahiptir. Zira neofaşizm halen ırklar arasında bir hiyerarşi kurmaya atıf yapmaktadır. Yeni aşırı sağ ise yerli olanın üstünlüğünü değil, farklılığını vurguladığını iddia etmektedir (Atikkan, 2014). Fakat farklı olanı asimile olmadıkça kabullenmeyişi aslında kendisini üstün görmese de dâhil olduğu medeniyet havzasını üstün gördüğünü göstermektedir. Bu anlamda bakıldığında Avrupa medeniyetine dâhil olanların kendi aralarında üstünlükten değil de farklılıktan bahsetmeleri yanıltıcı olabilmektedir. Zira Avrupa dışı medeniyetlere karşı faşistçe bir üstünlük iddiası içkin olarak bulunmaktadır. Hollandalı için Fransız farklılığın dünyasına aittir ama asimile olmamış Müslüman Faslı ile arasında bir medeniyet hiyerarşisi bulunmaktadır. Bu nedenle Geert Wilders, sorununun sosyolojik anlamda Müslümanlarla değil, Kuranla olduğunu iddia etmektedir (URL 2). Burada anlaşılması gereken zihin dünyası Kuranın emrettiği gibi yaşamayan Müslümanlarla bir sorunlarının olmadığıdır. Zira üstünlük iddiası sosyolojik değil, medeniyetvaridir.

Aşırı sağ, zihin dünyası gereğince evrensel aydınlanmacı Batı medeniyetini herkese layık görmemektedir. Oysa aydınlanmanın insanlık kavramlaştırması tam da bu anlayış biçiminin yerelliğinin değil, evrenselliğinin altını çizmektedir. Kanttan beri aydınlanmanın mottosu evrensel hukuk kurallarına ulaşma ve bu kuralların her top-

lumda geçerli olmasını sağlama üzerinedir. Modernite küreselleştikçe insanlık kavramının da herkes tarafından anlaşılacağı ve kabullenileceği düşünülmektedir. Ancak bu bağlamda insan hakları kavramı anlamlı olmaktadır. Avrupa aşırı sağ ise insanlığa dair olanı kendine ait saymakta ve bu düşünce biçimine entegre olanı muhatap almakta fakat dünyanın önemli bir kesimini bu düşünce biçimine uyumlu bulmamaktadır. Bu nedenle bir zamanlar Avrupa'daki faşistlerin ötekisi olan Yahudiyi artık kendi medeniyet havzasına ait görürken Müslümanları kendi medeniyetine yakın bulmamaktadır.

Buradaki basit akıl yürütmesinin en büyük delili ise Avrupa'da yaşayan bütün Müslümanlar değil, Kuranın kendisidir. Kurandan seçili ayetler üzerinden Müslümanların asla Avrupa medeniyetine ayak uyduramayacağı çıkarsanmaktadır. Oysa gerek İncilden gerekse Tevrat'tan daha aşırı bağlamda ayrılığı vurgulayan, ötekini dışlayan ve şiddet içeren alıntılar yapmak mümkündür². Hatta tarihsel olarak bakıldığında İmparatorluk çağını devam ettiren Bizans Hristiyanlığı ötekiyle beraber yaşamayı başarabilse de İmparatorluğun yıkımıyla birlikte yükselen Roma Katolikliği ötekine pek de açık olmamıştır. Haçlı seferleri sonrasında İstanbul'un Ortodoksluğuna dayanamayan Katolikler Kudüs'te Müslüman bırakmamışlardı. İtalya ve İspanya'daki Müslümanların kazınmasından sonra Katolikliğin kalesi İspanya Yahudilere de tolerans göstermemiştir. Protestanlığa en büyük tepkinin Katolik Fransa'dan gelmesi, engizisyonun İspanya'daki hâkimiyeti tarihsel bağlamda ötekiyle birlikte yaşama pratiğine kimin sahip olmadığı konusunda ipuçları vermektedir. İster dinsel ister ulusal olsun her türlü homojenlik iddiasının çoğulcu ve çokkültürlü bir toplumu mümkün kılmayacağı açıktır. Schmitt'in demokrasinin temeline ayrı olanın yok edildiği bir homojenliği koyması ve toplumsal eşitliği ekonomik bağlamda değil, kültürel homojenlikte araması bugün Avrupa aşırı sağını motive eden eğreti bir demokrasi anlayışıdır. Bu anlamda bakıldığında kültürel homojenliğe dâhil olanlar arasında hiyerarşi gütmemek farklı kültürel yapılar arasındaki gizli hiyerarşi iddiasını örtmektedir.

Avrupa aşırı sağının gelişimi ve aldığı biçim de farklı yerelliklere göre değişmektedir. Bu değişimleri aşırı sağ partilere verilen isimlerden okuyabiliriz. Örneğin Kıta Avrupa'sıyla kültürel anlamda da sorunlu olan İngiltere'de aşırı sağ parti İngiltere Bağımsızlık Partisi (UK Independence Party–UKIP) adını taşıması farklılıklara vurgu taşımaktadır. Benzer bir parti ulusal geleneği, yerliliği imleyen Fransa'da kurulduğunda Milli Cephe (Front National-FN) adını almaktadır. Oysa Hollanda gibi ortaçağın özgürlükçü tüccar devletinde farklılığını vurgulamak özgürlük kavramına sahip lenmekten geçmektedir. Geert Wilders'in partisinin adının Özgürlük Partisi (Partij

2 Nitekim bu bağlamda yapılan bir sosyal deney bu durumu doğrulamaktadır. Deney için bkz: URL3

Voor de Vrijheid-PVV) olması boşuna değildir. Almanya'da ise aşırı sağ partinin adı geçmişteki faşizm suçlamasından dolayı daha düşük iddia sahibidir; Almanya İçin Alternatif Partisi (Alternative für Deutschland-AfD). AB parlamentosunda birleştiklerinde ise adları Avrupa için Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (Europe of Freedom and Direct Democracy – EFDD) olabiliyor. Özgürlükten kasıt farklılıklarının tanınması, doğrudan demokrasiden kasıt ise halen sahip olduklarını düşündükleri yerli çoğunluğun iradesinin diktasıdır.

Diğer taraftan bu partiler arasındaki politik destek farkları da görülmektedir. Nitekim Avusturya'da hükümet ortağı bile olan Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs-FPÖ) aşırı sağ partilerin en kabul göreni olarak son Cumhurbaşkanlığı seçimlerini neredeyse kazanacaktı³. Oysa Almanya'daki Almanya için Alternatif Partisi halen %10'un üzerinde tutunmaya çalışmaktadır⁴. Aşırı sağ partiler Fransa, İtalya ve Hollanda'da ise daha orta düzey başarılar elde edebilmektedir. 2008 finansal krizi sonrası ise başarı trendleri artmaktadır. Buradaki sorun aşırı sağ partilerin yükselişinin ekonomik krize bağlı bir panik havasından mı yoksa daha yapısal nedenlerden mi kaynaklandığıdır. Bu yazıdaki iddiamız aşırı sağın yükselişinin yapısal nedenlere bağlı olduğu ve bu yapısal nedenlerin kapitalizmin gelişim evresiyle uyumlu olduğudur.

Aşırı sağ mayalanma dönemini neoliberal politikalara borçludur. Yani devletin geri çekildiği toplumun güçlendiği 1980'ler Avrupa siyasetinde kimlik tartışmalarını da körüklemiştir. Postliberal özellikler taşıyan bu dönemde insan hakları kavramının muhatabının birey mi yoksa gruplar mı olduğu tartışılmıştır. Liberaller ve komüniteryenler arasındaki bu tartışma aslında tersinden Avrupa siyasetinde yerlilik iddiasını güçlendirmiştir. Bir anlamda farklı olanın olduğu gibi tanınması amacıyla başlatılan bu tartışma iki istenmeyen sonuç doğurmuştur. Ya farklı olanı sadece bireysel bağlamda tanımak ya da farklı olanın iddiasından vazgeçerek çoğunlukla entegre/asimile olmasını istemek arasında tercih sunulmaktadır. Dahası yerli Avrupa halkları kendi farklılıklarını kaybettiklerini düşünerek kültürel tepkiler vermiştir. Piyasanın koruduğu özgürlükler alanı ise 2008 finansal krizinden sonra korumasız kalmıştır. Zira piyasaları stabilize etmek için büyük kaynaklar ayıran devletler özgürlük alanını değil, homojenlik iddialarını güçlendirmiştir. Coğrafya üzerindeki egemenliğini kutsayan modern devletlerin toplumu homojen kılmasından doğal bir şey yoktur. Devlet alanı yapısal olarak homojenliği beslemektedir. Devletlerin birinci dereceden hâkim olduğu kapitalist sistemler kendi yapıları gereği kimliğin tanınmasını değil,

3 4 Aralık 2016'da gerçekleştirilen seçimlerde FPÖ'nün desteklediği Norbert Hofer % 46,2 oy oranı ile , % 53,8 oy alan Alexander Van der Bellen'e karşı az bir oranla kaybetti (URL 4).

4 Mayıs 2017'de gerçekleştirilen Kuzey Ren Vestfalya parlamento seçimlerinde AfD ilk kez eyalet parlamentosuna girmeyi başardı ve böylece artık 16 eyalet parlamentosunun 13'ünde temsil edilmektedir (URL 5).

farklı olanın yok edilmesini hedeflemektedir. Toplumun homojenlik iddiasının sonucu ancak piyasanın birinci dereceden hâkim olduğu kapitalist sistemler için mümkündür.

Homopoliticus'a karşı homoeconomicus öne çıktığında farklı kimliklerin tanınması tartışmasına yeniden başlayabiliriz. Zira homopoliticus kendini devleti için feda edebilen insan demektir. Avrupa'daki farklı kültürlerin hangi devlet için kendilerini feda edecekleri yani sadakatleri devamlı olarak sorgulanmaktadır. Çifte pasaport sahibi olmak bu nedenle riskli görülmektedir. Oysa Avrupa kültür dairesi içindeki bir ülke bağlamındaki çifte pasaportlar hiçbir sorun oluşturmamaktadır. Almanya'da Türkler anayasaya sadakat testine tabi tutulurken, Fransa'da Cezayirli, Hollanda'da Faslılardan benzer testler istenmektedir. Dahası Almanya vatandaşlığı başvurusunda bu tür kültür testlerini meşrulaştırabilmiştir. Kapitalist sistemin kendi çıkarı peşinde koşan homoeconomicusa dayandığı zihin dünyalarında kültürel ayrımların anlamı kalmamaktadır. Pragmatik bağlamda sonuç alınan ve zenginliği artıran her politik operasyon değer taşımaktadır. Değerler sisteminden ziyade sonuçlar önemli hale gelmektedir. Habermas ise değerlerle amaçları uzlaştırmaya çalışarak değerlerinden vazgeçmeyen ama herkese açık bir Avrupa hayali kurmaktadır. 2008 krizi sonrası içe kapanan bir Avrupa'da hayal olan açıklık, değerlerin fetişizmini de barındırmaktadır. Bu nedenle her aşırı sağ tartışma bir değer dayatmasına dönüşmektedir. Bu tartışma bazen tersinden Avrupa değerleriyle uzlaşmayan başörtüsü gibi semboller üzerinden bazen de eşcinselliğin kabullenilmesi gibi dayatmalar üzerinden olabilmektedir. Hatta çocukları sermaye olarak yücelten ve masküler bir dile sahip olan Avrupa aşırı sağının eşcinsellik gibi bir konuyu değerler dünyasında samimi olarak taşıdığını düşünmek zor olsa da bu tür çelişkili haller bu bağlamla sınırlı değildir.

Neoliberal dönemin en büyük eseri ise Avrupa Birliğiydi. Oysa aşırı sağ partilerin üzerinde uzlaştıkları en önemli konu AB'den ayrılma ya da AB'nin entegrasyon seviyesini ekonomi ile sınırlandırmadır. 1980'lerden sonra vites yükselten AB küresel bir ekonomik ve politik aktör olma fırsatını reel sosyalizmin çöküşünden sonra yakalamıştır. 1990'ların başında neoliberal politikaların peşine takılan Avrupa yeni solu AB'nin genişleme politikalarının önünü açmıştır. Hatta halen sorun olan Türkiye'nin üyelik başvurusu da sol liberal dönemlerin bir açılımıdır. Küreselleşme üzerine oluşan olumlu havanın da desteğiyle bir Avrupa ortak aklı yaratılabileceği düşünülmüştü. İngiltere'de Giddens, Almanya'da Habermas, Fransa'da Edgar Morin benzer bağlamlarda Avrupa'nın kültürel bütünlüğüyle ekonomik gerekler arasında yeni bir Avrupa sentezine inanmışlardı.

Bu inançları temelinden sarsan olaylar dizisi 2008 sonrası gerçekleşti. Finansal kriz karşısında Avrupa devletleri kendi ulusal çıkarlarını ön plana alarak tepki göstermişlerdir. Utangaç bir şekilde refah devleti adeta geri çağırılmıştır. Devletlerin başat

konuma gelmesi ise ortak Avrupa idealinin sonunu hazırlamaktadır. İngiltere AB'den umudu kesen ilk ülke olmuştur. Henüz diğer ülkeler bu ayrılmayı geçici bir paniğe bağlamaktadır. Geçmişte de girmekte tereddüt eden bir İngiltere'nin ilk büyük krizde AB'yi bırakması yapısal bir soruna değil, paniğe bağlanmaktadır. Fakat dünyanın kapitalist gelişim evresinde finansal krizlerin sıklaşmasının önüne geçilmesi kolay görülmemektedir. Askeri gücüyle kendi finansal krizini yöneten ABD'ye karşı AB'nin yaptırımını tehdit ve ambargodan öteye geçememektedir. Oysa ambargolar koyan ülke ekonomilerini de vurmaktadır. Rusya'ya konulan ambargonun AB'yi zorlamadığını düşünmek gerçekçi değildir. Bu nedenle görülen krizin yapısal olarak yerleştiğidir. Bu kriz devam ettiği müddetçe devletler toplum ve piyasa üzerindeki gölgelerini geri çekmeyecektir. Devletler gölge ettikçe de aşırı sağ tepkiler güçlenecektir.

Aşırı sağ tepkiler ise yeniden popülist partiler tarafından emilmeye çalışılacaktır. Bu anlamda merkez sağ partilerin de söylemleri giderek aşırı sağ partilere benzenmektedir. Aşırı sağ, parti olarak güçlenemese de söylem olarak güçlenmektedir. Aşırı sağın söylemlerinin bütün siyasi partiler tarafından sahiplenilmesi sorunun yapısal olduğunu işaretlemektedir. Toplumsal tepkileri en iyi anlayanlar bir nevi refah devleti şovenizmi geliştirmişlerdir. Yani devlet düşük gelirli gruba yardım etsin ama bizden olana yardım etsin düşüncesini ön plana çıkarmaktadırlar. Hatta Danimarka'da fakirlere çorba dağıtan bir STK çorbayı Müslüman yoksullar yararlanmasın diye özellikle domuz etiyle birlikte pişirmektedir. Merkez sağ ve merkez sol partilerde ise refah devleti yardımlarından yararlanma "anayasaya sadakat" gibi daha rafine gerekçelere bağlanabilmektedir. Birçok ülkede bu tür politikalardan ürken seçmenlerin sığınakları yeşil ya da aşırı sol partiler olmaktadır. Bu nedenle aşırı sağ yükselirken aşırı sol da yükselmektedir. Alman Yeşiller Partisinin müstesna tutumu ise Türk göçmenler nezdindeki olumsuz tavrına bağlı olarak yükselen bir grafik gösterememektedir.

Neoliberal politikaların küresel olguları güçlendirmesi karşısında aşırı sağ partilerin küçük ve orta ölçekli sanayiciyi koruma talepleri de anlamlıdır. Bu konuda aslında aşırı sağdaki elit düşmanlığını anlaşılır kılan ipuçları saklıdır. Aşırı sağın en belirgin özelliklerinden biri de elit düşmanlığıdır. Kamusal desteklerine bakıldığında orta sınıflardan da destek almakta zorlanmayan bir politik hareketin neden elit düşmanı olduğunu anlamak zordur. Fakat daha yakından bakıldığında aşırı sağ partilerin daha ziyade KOBİ tarzı sanayicinin çıkarları uğruna küresel sermayeyle entegre olan üst düzey ekonomik elite ve onlarla birlikte hareket eden bürokratik-siyasi elite karşı olduğu görülmektedir. Bu haliyle aşırı sağın geleneksel taşra eşrafı ve esnafının öfkesini taşıdığı söylenebilir. Elit düşmanlığının politik hayata tevil edilmesi yolsuzluk ve etik sorunlar üzerinden olmaktadır. Bu tür ahlaksızlıklara karşı temiz, dürüst, geleneklere bağlı ve halkın dilini konuşabilen politikacı figürleri aşırı sağın en önemli kozunu oluşturmaktadır.

Halkın kutsallaştırılması kimin halka ait olmadığı tartışmasını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle farklı kültürel yapılar halk düşmanı gibi gösterilebilmektedir. 90'lı yıllarda radikal demokrasi tartışmalarının ana gündemini oluşturan farklılıkların tanınması olgusuna karşı artık bir nevi post-demokrasi çağı başlamıştır. Kapitalizmin içinde yaşadığımız evresi devlet merkezli bir evre olduğundan dolayı çokkültürlülüğü ekonomik sebeplerle yüceltilmesinin anlamı kalmamıştır. Göçle farklılaşan toplumsal durumlar artık maddi ve manevi zenginliğin değil maddi anlamda fakirliğin manevi anlamda da kültürel yozlaşmanın nedeni olarak görülmektedir. Dahası istatistikler hiç de öyle göstermese de kriminalite ve göç arasında söylemsel bağlar kurulmaktadır. Bu anlamda göçmenler sadece yerli olanların fakirliğinin ya da kültürel anlamda metamorfozun nedeni değil, aynı zamanda güvenli bir yaşamı da tehlikeye düşüren toplumsallıklardır. Avrupa siyaseti kendini “iyi ve hoş bir yaşam tarzını” korumak uğruna yeniden formatlamaktadır.

Yaşam tarzı tartışmaları Avrupa siyasetini en fazla etkileyen “egemen kültür/leitkultur”⁵ kavramından beslenmektedir. Egemen kültüre dâhil edilemeyen unsurlar ehlileştirilmeye ya da yok edilmeye çalışılmaktadır. Müslüman kadınların başörtüsü başta olmak üzere giyim tarzları en sembolik egemen kültür karşıtlığı olarak imlenmektedir. Diğer taraftan eğitim konusu kişilerin başarılarıyla orantılı bir kamusal kalkınma meselesi olarak değil, değerlerin endoktrine edildiği bir yaşam tarzı aktarımı olarak görüldüğünden egemen kültür konusunun merkezinde yer almaktadır. Anayasaya sadakat sadece hukuki bir suçsuzluk hali olarak değil, yaşam biçimine uyum olarak da ele alınabilmektedir. Bu nedenle kendi kendilerini yöneten İslami cemaatler ve camiler anayasaya sadakatsizliğin mekânları olarak sunulmaktadır. Son yıllarda Almanya’da DİTİB üzerinden yürütülen tartışmayı bu bağlamda anlayabiliriz.

Yaşam tarzı üzerinden yürüyen egemen kültür tartışmaları aslında Yahudi-Hristiyan kültürünün İslam’a karşı savunulması olarak da düşünülebilir. Bu nedenle tartışmaların özellikle Türkiye’nin AB’ye giriş başvurusu üzerine alevlendiğini görebiliriz. Türkiye’nin Avrupalılığını tartışmakla başlayan egemen kültür söylemi piyasanın yaşadığı krizlerle daha da hız kazanmıştır. Bu anlamda bir paylaşım krizi olmasaydı egemen kültür tartışmalarının güçlenmeyeceğini düşünebilirdik. Fakat paylaşım krizi kültürel krizin nedeni değil, hızlandırıcısı olmuştur. Avrupa siyaseti piyasanın krizinden güçlü olarak çıkabilseydi egemen kültür tartışmaları da bu kadar büyümeyebilirdi.

Yaşam tarzı tartışmalarının bir başka yüzü de kimlik tartışmaları olmuştur. 90'lı yıllarda kimlik tartışması dediğimizde aklımıza gelen azınlıkların haklarıydı. Bugün ise çoğunluğun otantikliğinin korunma kaygısı kimlik tartışmalarının merkezine

5 Almanya’da egemen kültür tartışmaları son dönemlerde Thomas de Maizere tarafından yeniden başlatılmak istenmektedir (URL 6).

oturmuştur. Bu nedenle bu tartışmalar artık bir demokrasi tartışması olmaktan çıkmış bir devlet/siyaset tartışmasına dönüşmüştür. Avrupa devletlerinin siyasal kimliklerine uyum göstermeyen unsurların temizlenmesi adeta özgürlüğün gereği olarak algılanır olmuştur. Bu nedenle birçok aşırı sağ parti göçmen sayısının yıllar içinde azaltmanın sayısal formüllerini bile kamusal siyasete taşıyabilmiştir. Yerli olana özgürlük arayışıyla başlayan kimlik tartışmaları farklılıkları yok ederek eşitlik oluşturma gayretlerine dönüşmüştür. Schmitt'in demokrasi anlayışına uygun olarak benzer olmayanların demokrasisinden bahsetmek olanaksızlaşmıştır.

90lı yılların bir başka tartışması da temsil kriziydi. Bu bağlamda özellikle siyasi alanda temsil edilmesi sorunlu olan azınlıklar, eşcinseller ya da göçmenlerin sorunu temsil krizi olarak algılanmaktaydı. Aşırı sağ bu tür tartışmayı tamamen tersinden okumaktadır. Burjuvanın çıkarlarının hâkim olduğu bir toplumda sessiz çoğunlukların ya da halkın gerçek çıkarlarının temsilini mümkün görmemektedir. Halkın çocuklarının temsili ancak farklı olanlara tahammül gösterilmediğinde mümkün görülmektedir. Toplumsal desteği genişletme konusunda sıkıntı yaşayan aşırı sağ temsil krizini çoğu zaman bir lider kültüyle aşmaya çalışmaktadır. Avrupa siyasetindeki lider ve karizma eksikliğini kapatma konusunda mahir olan aşırı sağ politik liderler halktaki tabanlarını giderek genişletmektedir. Bu nedenle tam bir Avusturyalıyı temsil eden Norbert Hofer, Cumhurbaşkanlığı seçimini bir Avrupalı olan Alexander Van Der Bellen karşısında az bir farkla kaybetmiştir. Fransa'da temsil gücü yüksek adaylardan Marine Le Pen daha ziyade seçim sisteminin incelikleriyle yenilgiye uğratılmıştır. Avrupa demokrasilerinde azınlıkların temsil eksikliği artık bir demokratik lüks olarak kalmış denebilir.

SONUÇ

Aşırı sağ siyasetin yükselişini Avrupa siyaseti açısından bir marjinalite olarak değerlendirmek ve geçici bir durum olduğunu düşünmek hatadır. Aşırı sağ siyaset biçimi yukarıda da anlatmaya çalıştığımız gibi kapitalizmin gelişim evresine uygun yapılaşmış bir durumdur. Diğer taraftan var olan durum bir marjinalite değildir. Avusturya'da uzun zamandır legal bir partidir. Fakat son yıllarda kapitalist sistemin gelişim evresiyle de uygun bir ivme kazanmıştır. Bu anlamda aşırı sağ hareketleri dünya sistemine bir karşı çıkış olarak okumak eksik kalacaktır. Bu tür siyaset tarzı daha ziyade dünya sisteminin gelişim trendleriyle uygun konformist politik hareketlerdir. Yani bir isyan politikası değil, bir uyum politikasıdır.

Aşırı sağ söylemlerin politikalarının dünya sistemiyle uyumluluğunu politik tarzın merkez sağ tarafından da kabullenilmesinde görebiliriz. Hatta merkez sol partiler bile kültürel çatışmalar bağlamında hazmedemediği farklılıklarla baş etmenin yolunu

asimilasyoncu politikalarda aramaktadır. Bu nedenle Almanya hariç birçok ülkede yeşil ya da aşırı sol politikalar da güçlenmektedir. Zira gerek sağdaki gerekse soldaki merkez partilerin dışlayıcı, içe kapanmacı politik dilleri Avrupa siyasetindeki farklı olanı aşırı sola doğru kanalize etmektedir. Avusturya'daki Cumhurbaşkanlığı seçimi ni Yeşillerin adayının kazanması ya da Hollanda seçimlerinde sosyal demokratların eriyerek Yeşillerin güçlenmesini bu tür siyasi eğilimlerin habercisi olarak okumak mümkündür.

Sakarya Üniversitesi
Diaspora Çalışmaları Uygulama
ve Araştırma Merkezi Müdürü
Doç. Dr. Bünyamin Bezci

KAYNAKÇA

- Öğün, S. Seyfi (2002), “Devlet-Toplum Metafiziği ve Türk Modernleşmesi”, *Liberalizm, Devlet ve Hegemonya*, E. Fuat Keyman (ed.), Everest yay., İstanbul.
- Çaylak, Adem (1998), *Osmanlı’da Yöneten ve Yönetilen*, Vadi yay., Ankara.
- Karatani, Kojin (2017), *Dünya Tarihinin Yapısı-Üretim Tarzlarından Mübadele Tarzlarına*, Metis yay., İstanbul.
- Neumann, Volker (2015), *Carl Schmitt als Jurist*, Mohr Siebeck Yay., Tübingen.
- Cantzen, Rolf (2000), *Daha Az Devlet Daha Çok Toplum Özgürlük/Ekoloji/Anarşizm*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Keane, John (1994), *Demokrasi ve Sivil Toplum*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Schmitt, Carl (2017), *Partizan Teorisi-Siyasal Kavramı Üzerine Bir Arasöz*, Nika Yay., Ankara.
- Negri, A., Hardt, M. (2004), *Çokluk-İmparatorluk Çağında Savaş ve Demokrasi*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Negri, A., Hardt, M. (2001), *İmparatorluk*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Jünger, Ernst (2013), *Der Arbeiter-Herrschaft und Gestalt*, Klett-Cotta yay., Stuttgart.
- Atikkan, Zeynep (2014), *Avrupa Benim-Batı Avrupa’da Aşırı sağın Yükselişi*, Metis yay., İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL1:** “Friedrich List”, Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Friedrich-List>, (21.08.2017).
- URL2:** “Wilders: “Kur’an Hollanda’da yasaklanmalı”, <http://tr.euronews.com/2017/03/05/wilders-kur-an-hollanda-da-yasaklanmali>, (21.08.2017).
- URL3:** “Sosyal Deney: İslam’a Yönelik Önyargı”, <https://www.youtube.com/watch?v=IgBY-TW7aKgY>, (20.08.2017).
- URL4:** “Avusturya’da cumhurbaşkanlığı seçiminin sonuçları kesinleşti”, <http://www.gazetevatan.com/avusturya-da-cumhurbaskanligi-seciminin-sonuclari-kesinlesti-1014727-dunya/>, (20.08.2017).
- URL5:** “Kuzey Ren-Vestfalya’da zafer CDU’nun oldu”, <http://www.dw.com/tr/kuzey-ren-vestfalyada-zafer-cdunun-oldu/a-38836814>, (20.08.2017).
- URL6:** “Heftige Debatte um Leitkultur” <http://www.bild.de/politik/inland/thomas-de-maiziere/10-punkte-plan-heftige-debatte-um-leitkultur-integration-51536276.bild.html> (20.08.2017).



AVRUPA'DA GÖÇ VE MÜLTECİ OLGUSU RAPORU



2016



Sakarya Üniversitesi
2017

KISALTMALAR LİSTESİ	23
TABLolar LİSTESİ	25
GİRİŞ VE AMAÇ	27
1. SURİYE KRİZİNE GENEL BİR BAKIŞ	27
2. AVRUPA'DA SIĞINMACILARIN DURUMU	29
3. MÜLTECİLERE YÖNELİK YASAL ÇERÇEVE	31
3.1. Temel Kavramlar	31
3.2. Hukuki Çerçeve	32
3.3. Geri Kabul Anlaşması (GKA)	35
4. AVRUPA'DAKİ MÜLTECİLER	55
4.1. Temel Sorunlar	55
4.2. Barınma Koşulları	56
4.3. Entegrasyon Politikaları	60
5. YAŞANAN HAK İHLALLERİ VE MÜLTECİ ALGISI	73
5.1. Eğitim	73
5.2. Sağlık	74
5.3. İstihdam	76
5.4. Toplumsal Yaşam	77
5.5. Medya	87
5.6. Kötü Muamele ve Fiziksel Şiddet	90
SONUÇ	94
İNGRAFİKLER	96
KRONOLOJİ	101
KAYNAKÇA	111

KISALTMALAR LİSTESİ

AB:	Avrupa Birliği
AfD:	Almanya İçin Alternatif Partisi
AK:	Avrupa Komisyonu
BM:	Birleşmiş Milletler
BMMYK:	Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği
CEFTUS:	Türkiye Araştırmalar Merkezi
EASO:	Avrupa İltica Destek Ofisi
EURODAC:	Avrupa Parmak İzlerinin İncelenmesi Birimi
EUROPOL:	Avrupa Polis Ofisi
GfK:	Tüketim, Piyasa Ve Satış Pazarı Araştırmaları Derneği
GİGM:	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
GKA:	Geri Kabul Anlaşması
IOM:	Uluslararası Göç Örgütü
MSF:	Sınır Tanımayan Doktorlar
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
UMHD:	Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1:	2016 Yılında Avrupa'ya Başvuran Sığınmacıların Uyruklarına Göre Dağılımı	29
Tablo 2:	2016 Yılında Sığınma Başvurusunda Bulunulan İlk On Avrupa Ülkesinin Dağılımı	30
Tablo 3:	Avrupa'ya Başlıca Mülteci Güzergâhları	30
Tablo 4:	AB'nin GKA Yaptığı Ülkeler	36
Tablo 5:	Türkiye'nin GKA Yaptığı Ülkeler	36
Tablo 6:	2014'ten İtibaren Vize Serbesti Süreci	47
Tablo 7:	2015 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler	50
Tablo 8:	2014 Yılında Ab'de Bulunan Düzensiz Göçmen Sayısı	50
Tablo 9:	Mültecilerin Konaklaması/ 2013-201551 (Yılsonu Dâhil)	59
Tablo 10:	Son Beş Yıl İçinde Ülkemizdeki Göç Miktarı	64
Tablo 11:	Göçün Ülkemizdeki Genel Etkisi	64
Tablo 12:	"Göç, Ülkemin İstemediğim Şekilde Değişmesine Sebep Oluyor"	64
Tablo 13:	"Ülkemizde Çok Fazla Göçmen Var"	65
Tablo 14:	Çok Az Ülke Göçün Pozitif Bir Etkiye Sahip Olduğunu Düşünüyor Temmuz 2016 - Çok pozitif / Oldukça Pozitif	66
Tablo 15:	Göçün Etkisi Üzerinde Parçalanmış Tutumlar– Kamu Hizmetleri ve İş/Ekonomi Üzerindeki Baskılardan Çoğu Endişe Ediyor	67
Tablo 16:	Avrupa Ülkeleri Entegrasyon Konusunda Daha Az Güvenilir Olma Eğilimindedirler (%)	69
Tablo 17:	2015 veya Ulaşılabilir Son Yıllarda OECD Ülkelerinde Sığınmacılar İçin Entegrasyon Desteği	70
Tablo 18:	OECD Ülkelerinde Sığınmacıların Dağılımı, 2015	70
Tablo 19:	OECD Ülkelerinde İhtiyaç Sahibi Göçmenler İçin İşle İlgili Entegrasyon Desteği, 2015	71
Tablo 20:	Oecd Ülkelerinde Düşük Eğitimli İhtiyaç Sahibi Göçmenler İçin Entegrasyon Desteği, 2015	72
Tablo 21:	Mülteci Başına Aylık Maliyet Dökümü (Euro)	73
Tablo 22:	Mülteci Başına Aylık Maliyet Dökümü (Euro)	75
Tablo 23:	Almanya'nın Öncelikle Çözmesi Gereken Sorunları Nelerdir?	80
Tablo 24:	Mülteciler Ülkemizde Terörizm Oranını Artıracak	85
Tablo 25:	Mülteciler Ülkemiz İçin Bir Yük Çünkü Onlar Bizim İşlerimizi ve Sosyal Yardımlarımızı Alıyor	85
Tablo 26:	Mülteciler Suçlarla İlgili Diğer Gruplara Göre Daha Fazla Sorumlu Tutulur	86

GİRİŞ VE AMAÇ

II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan uzun soluklu göç dalgası ve en ciddi mülteci krizinin Suriye iç savaşının neticesinde gerçekleştiği söylenmektedir. Buna rağmen Avrupa Birliği (AB) ülkeleri yaşananlardan en az etkilenme politikasını sürdürmektedir. Önceleri komşu ülkelerin en çok etkilendiği ve sahip çıktığı bir olay iken süreç içerisinde bu dalga Avrupa'ya kadar uzanmıştır. 2015 yılının ilk günlerinde İtalya açıklarında mürettebatsız ve kontrolünü kaybetmiş şekilde kurtarılan “Ezadeen” adlı gemide 450 kaçak mültecinin bulunması, Avrupa'nın krizin dışında kalamayacağını kabullenişinin ilk adımlarından biri olarak görülmektedir.⁶ 2015 yılı itibarıyla Avrupa'ya da sığınan göç dalgası Avrupa Birliği'ni ve birliğin güçlü devletlerinden olan Almanya'yı müzakere masasına oturtmayı başarmasına rağmen halen içinde bulunan karmaşık ve değişken süreç devam etmektedir. Bununla birlikte Avrupa sınır ülkeleri coğrafi konumları ve ileride bahsedilecek olan AB sığınma hukukunun temelini oluşturan Dublin II sistemiyle, yaşananlardan en fazla etkilenmelerini gerekçe göstererek diğer birlik ülkelerini sorumluluğu paylaşmaya davet etmişlerdir. Fakat tüm yıl boyunca bu noktada buluşamadıkları gerçeği net bir biçimde görülmektedir.

Çalışmada önce Avrupa'daki var olan durum ve hukuki çerçeve çizilerek, sığınmacıların temel sorunları ile karşılaştıkları entegrasyon politikaları değerlendirilmektedir. Ardından yaşanan hak ihlalleri altı başlıkta sınıflandırılarak örnek olaylar ve araştırmalar ışığında açıklanmaktadır.

Var olan durum, yaşanan olaylar, yapılan araştırma ve tutulan istatistikler bağlamında raporlama tekniği kullanılarak hazırlanan çalışmanın temel amacını, Avrupa'da yaşananların insanlık krizi olduğu ve hakkında farkındalık yaratma isteği oluşturmaktadır.

1. SURİYE KRİZİNE GENEL BİR BAKIŞ

Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (*BMMYK/ United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR*) tarafından “Zorla Yerinden Edilmeye İlişkin Küresel Eğilimler” raporu Haziran ayında yayınlanmıştır. Rapor dokuz bölümden oluşmakta ve göç hareketlerine dair veriler sunmaktadır⁷.

Raporun ilk kısmında;

- Dünya genelinde baskı, zulüm ve şiddet olayları sebebiyle zorla yerinden edilmiş kişi sayısının 2014 yılında 59,5 milyon iken 2015 yılında 65,3 milyona çıktığı ifade edilmiştir.

6 İtalya'da 'kaptansız' gemi alarmı, <http://www.ntv.com.tr/dunya/italyada-kaptansiz-gemi- alarmi,eC3eD47oMU6NOQZw567fLQ>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

7 “Global Trends Forced Displacement in 2015”, <http://www.unhcr.org/576408cd7.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

- Bu insanların 21,3 milyonunun mülteci, 40,8 milyonunun ise ülkeleri içinde yerinden edilmiş insanlardan oluştuğu belirtilmiştir.
- 21.3 milyon mültecinin 16,1 milyonu BMMYK'nın, 5,2 milyon Filistinli ise Birleşmiş Milletler Mültecilere Yardım Kurulu'sunun görev alanındadır.
- Sığınmacı konumundaki insan sayısı, 3,2 milyondur.
- 2015 yılı süresince dakikada 24 kişi şiddet, baskı ve zulüm gerekçeleriyle yaşam alanlarından ayrılmak zorunda kalmıştır.

Rakamların her geçen yıl daha da artmasında Irak ile başlayan çatışmaların Suriye'de de benzer boyutlara ulaşması hatta o boyutu geçmesi ve Arap baharı ile yaşanan sosyal gelişmelerin etkisi belirgindir.

Bunların ışığında 2015 yılında en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler arasında Türkiye 2,5 milyon ile ilk sırada yer alırken ardından 1,6 milyon ile Pakistan ve 1,1 ile Lübnan bulunmaktadır.

Yaşamakta olan mülteci krizine sahip çıkan ve sığınmacılara kapılarını açan ülkeler yukarıda görülmektedir. Mülteci krizi başladığından bu yana çokça siyasi ve toplumsal tartışma yaşamasına ve yaşanmasına sebep olmasına rağmen Avrupa ülkelerinin bu listede yer almadığı dikkat çekicidir.

2015 yılında en fazla mülteci üreten ülkeler sıralamasında ise 4,9 milyon ile Suriye, 2,7 milyon ile Afganistan, 1.12 ile Somali yer almaktadır.

Suriyelileri komşuları olan Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak; Afganları Pakistan, İran, Almanya ve Avusturya; Somalileri Kenya, Etiyopya, Yemen ve Güney Afrika; Güney Sudanlıları Etiyopya, Uganda, Sudan ve Kenya; Sudanlıları ise Çad Cumhuriyeti ve Güney Sudan misafir etmektedir.

Metinde vurgulanan başka bir husus da vatansızlar meselesidir. Resmi kayıtlarca günümüzde 3,7 milyon kişi 78 ülkede vatansız olarak yaşamakta ise de BMMYK'nın tahminleri bu sayıyı en az 10 milyon olarak göstermektedir.

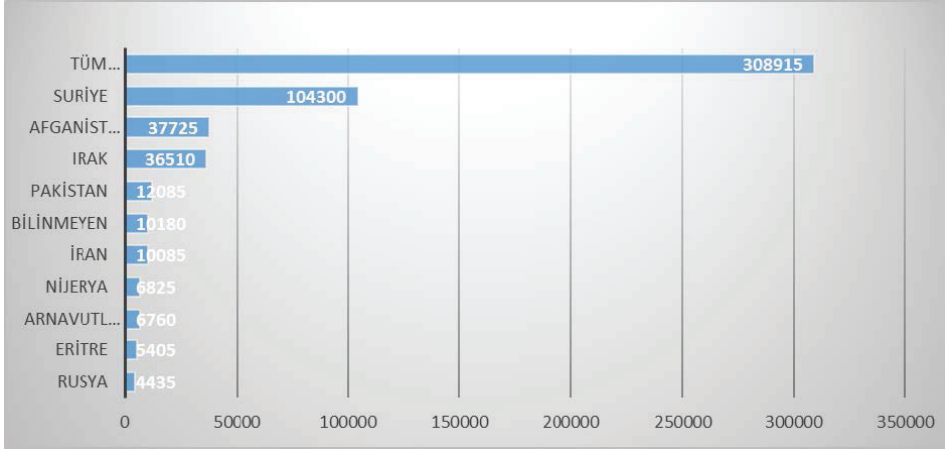
Uluslararası Göç Örgütü (*International Organization for Migration-IOM*) yılın son ayında yayınladığı raporda Kasım ayı sonuna kadar 4.812'si Avrupa'da olmak üzere toplam 7.189 göçmen ve mültecinin hayatını kaybettiğini ya da kaybolduğunu belirtmiştir. Örgüt tarafından kaydedilmiş en büyük yıllık kayıpla karşı karşıya kalındığı, bu rakamın 2015'te 5.740, 2014 yılında ise 5.267 olarak kaydedildiği dile getirilmiştir.⁸

8 Migrant Deaths Worldwide Top 7,100 - Over Half in the Mediterranean, <https://www.iom.int/news/migrant-deaths-worldwide-top-7100-over-half-mediterranean>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.

2. AVRUPA'DA SIĞINMACILARIN DURUMU

Avrupa'nın sığınmacılara kapılarını açmaya pek de gönüllü olmayan direncini, Suriyeli Aylan Kurdi'nin kıyıya vuran cansız bedeni kırmıştır. Uzun süre yokmuş gibi davranılan bu soruna AB ülkeleri ortak bir çözüm bulmaya girişmiştir. Fakat geçen zamana rağmen üzerinde tam anlamıyla uzlaşmış bir politika yürütülememektedir.

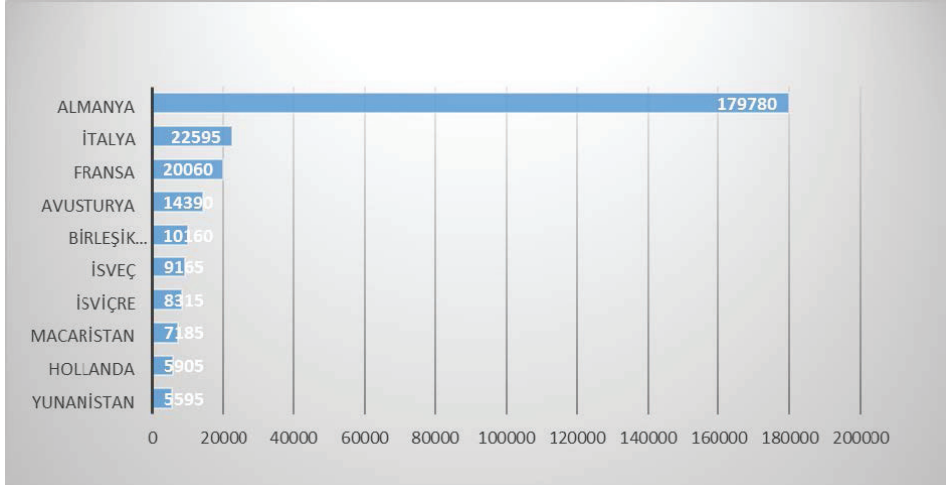
Tablo 1: 2016 Yılında Avrupa'ya Başvuran Sığınmacıların Uyruklarına Göre Dağılımı



Kaynak: Migration Policy Institute (MPI)

Tabloda görüldüğü gibi sığınma başvurularında ilk sırada Suriye uyruklular bulunmaktadır, onu Suriye iç savaşının da öncesinde başlayan, hala devam eden ve en çok göç veren iki ülke olan Afganistan ve Irak takip etmektedir.

Tablo 2: 2016 Yılında Sığınma Başvurusunda Bulunulan İlk On Avrupa Ülkesinin Dağılımı



Kaynak: Migration Policy Institute (MPI)

Yaşanmakta olan göç krizinde diğer Avrupa ülkelerinden farklı olarak açık kapı politikası izleyen ve Türkiye ile AB arasında yapılan Geri Kabul Anlaşması(GKA)'yla ilgili en büyük sorumluluğa sahip ülke olan Almanya'nın en fazla sığınma başvurusuna sahip olması şaşırtıcı görünmemektedir. Almanya'yı İtalya ve Fransa takip etmektedir.

Tablo 3: Avrupa'ya Başlıca Mülteci Güzergahları



Kaynak: frontex.europa.eu

Mültecilerin Avrupa'ya giderken kullandıkları ana güzergâhlar yukarıda gösterildiği şekildedir. Fakat bu güzergâhların kullanımı, Macaristan'ın sınırlarını mültecilere kapatması ve ülkeye kaçak girenleri gözaltına almasıyla mültecilerin Sırbistan'da Hırvatistan'a oradan Slovenya üzerinden Avusturya'ya geçmeyi planlaması örneğinde olduğu gibi Avrupa'nın tutumuna göre değişmektedir.⁹

2015 yaz sürecinden bu yana en çok kullanılan ve çok sayıda ölüme tanıklık etmiş Balkan rotasını takip ederek AB'ye ulaşan mülteciler, birlik üyesi ülkeleri zaman zaman kendi içlerinde mücadele etmek ve bir insanlık sınavı vermek durumunda bırakmıştır.

Fakat sınırlarda bekletilenlere ya da insan haklarına aykırı bazı uygulamalara maruz kalınmasına rağmen söz konusu tarihten bu yana durumun ciddiyetini fark etmeleri bağlamında “görece” iyileşmekte olan bir politikadan söz edilebilmektedir. Avrupa'ya umutla gelen insanların mücadeleleri yeni kurmakta oldukları hayatlarında da devam etmektedir. Barınma ve geçim sorunları yanında ırkçılık, kabul edilmeme, şiddet ve çeşitli psikolojik sorunlara da direnmek zorunda kalmaktadırlar. Fakat bu yıpratıcı sürecin nasıl sonlanacağı sorusu zihinlerdeki en büyük soru işaretini oluşturmaktadır.

3. MÜLTECİLERE YÖNELİK YASAL ÇERÇEVE

3.1. Temel Kavramlar

Göç, basitçe, süresi ve nedeninden bağımsız yer değiştirme hareketidir ve insanlığın en eski tarihlerinden bu yana devam etmektedir. Savaş, doğal afet ve kıtlık gibi nedenlerle insanların yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda kalmaları neticesinde ortaya çıkan göç, zorunlu göç diye isimlendirilirken; bireylerin göç etmeye kendilerinin ekonomik, eğitim, aile birleşimi gibi gerekçelerle karar verdiği hareket ise gönüllü göç olarak adlandırılmaktadır. Daha farklı ve derin birçok göç kavramsallaştırması olmasına rağmen raporun konusu ve amacı bakımından göç kavramının teorik yapısı daha fazla irdelenmeyecektir.

Uluslararası Göç Örgütü'nün Göç Terimleri Sözlüğü'ne göre¹⁰:

Göçmen (*Migrant*): Uluslararası manada üzerinde uzlaşmış bir göçmen tanımı bulunmamaktadır. Fakat genel olarak, zorunlu bir durum olmadan ve “*kişisel rahatlık*” amacıyla kişinin kendisinin karar verdiği durumları ifade etmektedir. Yani

9 Avrupa'da göç yolu değişti, <http://www.milliyet.com.tr/avrupa-da-goc-yolu-degisti-gun-dem-2118679/>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

10 Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

göçmenler, var olan durumlarındaki maddi ve manevi iyileştirme ile gelecekteki beklentilerine yaklaşmak için göç eden kişilerden oluşmaktadır.

Mülteci (*Refugee (mandate)*):¹¹ BMMYK'nın tüzüğündeki kriterlere uygun ve *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi*'ne veya *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü*'ne taraf olan bir ülkede olup olmaması veya bu belgelere göre ev sahibi ülke tarafından mülteci vasfıyla tanınıp tanınmamasına bakılmaksızın Birleşmiş Milletlerce korunmaya hak kazananlara verilen isimdir.

Sığınmacı (*Asylum Seeker*): Ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkede mülteci olmak isteyen ve yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişilerdir. Olumsuz bir karar çıkması halinde bu kişiler ülkeyi terk etmek zorunda kalmaktadır.

Vatansız Kişi (*Stateless Person*): Herhangi bir devletin yasalarına göre vatandaş olarak sayılmayan kişilerdir¹²(1.Madde). Bu kişiler vatandaşlığın getirdiği haklara ve devletin sağladığı korumaya sahip değildirler.

Bu bağlamda sığınmacı, başka bir ülkeye iltica etmek isteyen ve bu doğrultuda başvuruda bulunan kişiyi ifade ederken; mülteci, iltica hakkına sahip olan kişiyi tanımlamaktadır. Sığınmacı geçici iken mülteci kalıcı bir statüyü göstermektedir. Vatansız kişiler herhangi bir ülkeye sığınmacı olarak girip iltica ettiklerinde mülteci statüsü kazanabilmektedirler.

3.2. Hukuki Çerçeve

1951 tarihli *Cenevre Sözleşmesi*, uluslararası hukuk bağlamında AB üyesi ülkeleri bağlayan ve sığınma hakkını temel bir hak olarak tanıyan ilk metindir. Sözleşme özellikle mültecilerin geri gönderilmeme ilkesine vurgu yapması yönünden önemlidir. Ardından AB, 1967'te Cenevre Sözleşmesi'nde bazı değişiklikler öngören *New York Protokolü*'nü onaylamıştır. Bu protokolün sağladığı en önemli yenilik, sözleşmede bulunan "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda" ve "söz konusu olaylar sonucunda" ifadelerin çıkarılmış olmasıdır (1/2). AB ülkeleri 1985'te Schengen sistemiyle birlikte siyasi bütünleşme ve birlikte sorun çözme politikasını benimsemeye çalışsa da göç temelli sorunlarda ortak hareket edememiştir. 1999 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması ile AB vatandaşlığına vurgu yapılarak, ortak dışişleri ve güvenlik politikasıyla birlikte üye ülkeler arasında sınır kontrollerini kaldırmak amacıyla Schengen AB hukukunun parçası haline getirilmiştir. 1999'dan bu

11 Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) (*United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)*) tanıdığı tanım kullanılmıştır.

12 Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi, 1954, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_14.pdf, Erişim Tarihi:19.12.2016

yana *Avrupa Ortak Sığınma Sistemi*'ni kurmaya çalışan AB, mültecilerle ilgili ortak bir politika oluşturmayı amaçlamaktadır.

Cenevre Sözleşmesi'nden sonra AB'nin mülteci politikasını şekillendiren uygulamaların tamamı Dublin Sistemi olarak adlandırılmaktadır. 1997'de yürürlüğe giren Dublin Yönetmeliği'nde, AB üyesi ülkelere yapılan mülteci olma başvurularının incelenmesinden sorumlu üye devletin belirlenmesiyle ilgili kriterler yer almaktadır. Bu anlaşma 2003 yılında yerini Dublin II'ye bırakmıştır. Buna göre, sığınmacılara AB topraklarına ilk ayak bastıkları yerde sığınma başvurusunda bulunma hakkı verilmektedir. Fakat bu durum Akdeniz ve Ege üzerinden kuzey Avrupa ülkelerine gitmek isteyen sığınmacıların Yunanistan, İtalya, İspanya gibi ülkelerde toplanmasına neden olmaktadır. Artarak devam eden göç, ilgili ülkelerin şikâyetlerini artırmış ve onları, sınır güvenliğini sağlayan bir birlik oluşturmaya teşvik etmiştir. Avrupa Dış Sınırlarda Operasyon ve İş birliği Yönetim Ajansı (*European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union-Frontex*) adı verilen bu birlik, Avrupa'nın dış sınırlarını korumakla görevlendirildiğinden sığınmacıların sınırlardan geçmesine izin verilmediği askeri operasyonlar düzenlemesiyle adını duyurmaktadır. 2004'te kurulan bu birliğin yönetim kurulu her üye devletten bir, Komisyon'dan gelen iki temsilciden oluşmaktadır. Schengen sistemiyle artan kişilerin serbest dolaşımı meselesi, AB sınırlarının ihlali gündeme getirdiğinden Frontex Schengen sistemine destek hizmeti veren bir anlayış sürdürmektedir. 1999'dan itibaren göç, iltica, güvenlik gibi konularda iş birliğini artırıcı nitelikte adımlar atılmasıyla Frontex'in kuruluş süreci hızlandırılmıştır.¹³ Frontex'in kuruluş sürecinde; 90'lı yıllardan beri göç konusunun Avrupa'nın gündeminde önemli yer etmesi, 2004 genişlemesiyle birliğe katılan ülkelerin sınır kontrollerinde etkisiz kalması ve 11 Eylül sonrasında Avrupa için anavatan güvenliğinin önemli hale gelmesi etkili olmuştur.¹⁴ Frontex'in görevleri genel hatlarıyla aşağıdaki şekilde gruplandırılarak açıklanmaktadır:¹⁵

Ortak faaliyetler: Dış sınırlardaki ortak eylemleri planlamakta, koordine etmekte, uygulamakta ve değerlendirmektedir.

Eğitim: Sınırları korumadaki görevlilerin ortak eğitim standardının gelişiminden sorumlu tutulmaktadır.

13 Frontex, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

14 Sarah Leonard, "The Creation of FRONTEX and the Politics of Institutionalisation in the EU External Borders Policy", *Journal of Contemporary European Research*, 2009, Cilt:5, Sayı:3, ss: 371-388.

15 İlhan Aras, Deniz Çelik ve Esra Sarıçayır, "Avrupa Birliği'nde Ajanslar, Uygulama Ajansları ve Ortak Girişimler", *Avrupa Birliği'nde Karar Alma Mekanizması, Yardımcı Organlar ve Ajanslar*, Ercüment Tezcan ve İlhan Aras(edt.), İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2013, ss.603-605.

Risk Analizi: Dış sınırlarda olanlara dair istihbarat toplamakta ve analiz etmektedir.

Araştırma: Sınır kontrol yetkililerinin ihtiyaçları ve teknolojik gelişme arasındaki açığı kapatmaktadır.

Hızlı bir tepki yeteneği sağlamak: AB'deki teknik imkânları ve uzmanları bir araya getirmek için veri tabanı ve Avrupa Sınır Koruma Takımları diye birleştirilmiş bir kaynak oluşturmaktadır.

Ekim 2013'te İtalya'nın Lampedusa Adası yakınlarında yüzlerce mülteciyi taşıyan teknenin batmasıyla yaşanan kayıplar, söz konusu birliğin varlığının bir kez daha sorgulanmasına neden olmuştur.¹⁶ Uygulamaları çokça eleştirilen Frontex'in görev ve yetki alanının sınırlı olması ile ajansın bünyesinde devamlı çalışan sınır koruma görevlisinin bulunmaması ve acil bir durumda üye devletlerden sınır muhafızı talebinin süre alması da kurumun etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Yetki ve görev alanı genişletilen ve 2016 yılının Ekim ayında Avrupa Sınır ve Sahil Koruma Ajansı olarak ismi değiştirilen yeni kurum, Bulgaristan'ın Türkiye sınırında görevine başlamıştır. Çalışan kadrolu personel sayısı iki katına çıkarılırken, acil durumlarda çağrılabilir bin beş yüz sınır muhafızı görevlendirilmiştir. Schengen bölgesine yönelik herhangi bir tehdit durumunda, birlik üyesi bir ülkenin itirazı olsa dahi müdahale etmesi mümkün kılınmıştır. Fakat böyle bir durumun üye ülkenin iç işlerine müdahale sayılacağından son sözün AB konseyine bırakılması bu durumun istisnasını oluşturmaktadır. Ayrıca bu yeni oluşumla sınır muhafızlarının AB üyesi olmayan üçüncü ülkelerde de görev yapabilmesine olanak sağlanmıştır.¹⁷

Ayrıca Dublin II ile tanınan, sığınmacıların AB topraklarına ilk ayak bastıkları yerde sığınma başvurusunda bulunabilme hakkı sınırındaki AB ülkelerinin sorumluluğuna terk edilmiştir. Bu durumdan duyulan rahatsızlıklar zaman zaman dile getirilse de, bu düzenlemenin kuzey ülkeleri tarafından kendi çıkarları doğrultusunda kullanıldığı söylenebilir.¹⁸ Frontex dışında Dublin sistemindeki diğer iki birim ise, Avrupa İltica Destek Ofisi (*The European Asylum Support Office/ EASO*) ve Avrupa Parmak İzlerinin İncelenmesi Birimi (*European Dactyloscopy-EURODAC*)'dir. EASO, ortak bir iltica sisteminin oluşturulmasında görevliken; EURODAC, 14 yaşından büyük sığınmacıların parmak izlerinin alınarak kimliklerinin kayıt altına alınmasıyla oluşturulan bir sistemdir.

16 İtalya Açıklarında Tekne Faciası, <http://www.hurriyet.com.tr/italya-aciklarinda-tekne-faciasi-24841393>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

17 1210 soruda AB sınırlarının korunması, <http://www.dw.com/tr/10-soruda-ab-s%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1n%C4%B1n-korunmas%C4%B1/a-35980022>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.

18 Bulgaristan, iltica başvurularını düzenleyen Dublin Sözleşmesi'nin uygulanmasının imkansız olduğunu savunarak sözleşmede değişiklik istedi, <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150910/1017666130.html#ixzz3zKpLtmPy>, Erişim Tarihi:19.12.2016.

Yaşananlar, sorunların teknik yetersizlikler gibi gösterilmeye çalışılmasına rağmen asıl meselenin siyasi sebepler olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca sorumluluğun sadece AB'nin sınır ülkelerinin omuzlarında olduğu ve diğer ülkelerin bu tür yasal düzenlemeleri referans göstererek sorumluluk almaktan kaçındığı görülmektedir.¹⁹

3.3. Geri Kabul Anlaşması (GKA)

Geri kabul anlaşması (*readmission agreement*), ülkede düzensiz durumda olan yabancıların kendi ülkelerine veya gitmeyi hedefledikleri ülkeye giderken üzerinden ilk geçtikleri ülkeye geri gönderilmelerini öngören anlaşmadır.²⁰ Bir ülkenin sadece kendi ülke vatandaşlarını geri kabul yükümlülüğünü ortaya koyanlara dar anlamlı geri kabul anlaşmaları denirken sadece kendi ülke vatandaşlarını değil üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansızları da kabul etmekle yükümlü olduklarına ise geniş anlamlı geri kabul anlaşmaları adı verilmektedir.

Bir süredir hem Türkiye'nin hem de Avrupa'nın gündemini en çok işgal eden konuların başında gelen geri kabul anlaşması, yukarıdaki tanımdan da anlaşıldığı gibi, yoğun ve devam etmekte olan düzensiz göçle mücadele etmek amacıyla ortaya konulmuştur. Türkiye ile AB arasında Türkiye'nin sunduğu meşruhatlı yol haritası ile AB'nin hazırladığı vize muafiyeti yol haritası gibi müzakerelerin 2011 yılının Şubat ayında tamamlanmasının ardından 16 Aralık 2013 yılında Ankara'da imzalanmış ve 1 Ekim 2014 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.²¹

19 AB Dublin anlaşmasını sessiz sedasız askıya aldı, <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/338933/ab-dublinanlasmagini-sessiz-sedasiz-askiya-aldi> , Erişim Tarihi: 19.12.2016.

20 Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc-terimleri_sozlugu.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

21 "Türkiye- AB Geri Kabul Anlaşması tam metni", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016

Tablo 4: AB'nin GKA Yaptığı Ülkeler

Ülke	GKA İmza Tarihi	GKA Yürürlük Tarihi
<i>Hong Kong</i>	27 Kasım 2002	1 Mart 2004
<i>Makao</i>	13 Ekim 2003	1 Haziran 2004
<i>Sri Lanka</i>	4 Haziran 2004	1 Mayıs 2005
<i>Arnavutluk</i>	14 Nisan 2005	1 Mayıs 2006
<i>Rusya</i>	25 Mayıs 2006	1 Haziran 2007
<i>Ukrayna</i>	18 Haziran 2007	1 Ocak 2008
<i>Makedonya</i>	18 Eylül 2007	1 Ocak 2008
<i>Bosna&Hersek</i>	18 Eylül 2007	1 Ocak 2008
<i>Karadağ</i>	18 Eylül 2007	1 Ocak 2008
<i>Sırbistan</i>	18 Eylül 2007	1 Ocak 2008
<i>Moldova</i>	10 Ekim 2007	1 Ocak 2008
<i>Pakistan</i>	26 Ekim 2009	1 Aralık 2010
<i>Gürcistan</i>	22 Kasım 2010	1 Mart 2011
<i>Ermenistan</i>	19 Nisan 2013	1 Ocak 2014
<i>Azerbaycan</i>	28 Şubat 2014	1 Eylül 2014
<i>Türkiye</i>	16 Aralık 2013	1 Ekim 2014
<i>Yeşil Burun Adaları</i>	18 Nisan 2013	-
<i>Fas</i>	-	-
<i>Çin</i>	-	-
<i>Belarus</i>	-	-
<i>Cezayir</i>	-	-

Kaynak: Kaynak: Avrupa Komisyonu

Tablo 5: Türkiye'nin GKA Yaptığı Ülkeler

Ülke	Tarih
<i>Yunanistan</i>	2001
<i>Suriye</i>	2001
<i>Kırgızistan</i>	2001
<i>Romanya</i>	2003
<i>Ukrayna</i>	2004
<i>Pakistan</i>	2010
<i>Rusya</i>	2011
<i>Nijerya</i>	2011
<i>Yemen</i>	2011
<i>Moldova</i>	2012
<i>Bosna&Hersek</i>	2012
<i>Belarus</i>	2013
<i>Avrupa Birliği</i>	2014

Kaynak: TC. Dışişleri Bakanlığı

AB bir önceki başlıkta kısaca aktarılmaya çalışıldığı gibi ortak bir iltica ve göç politikası oluşturmak ve geliştirmek için uzun bir hukuki süreç geçirmiş ve bu sürecin son çıktılarından olan geri kabul anlaşmaları 16 ülkede iken geri kalan dördü ile müzakere süreci devam etmektedir. Türkiye ise 12 ülke ve AB ile GKA imzalamıştır. 2016 boyunca kamuoyunda GKA, Avrupa'ya vizesiz seyahati mümkün kılan bir araç

olarak görülse de Türkiye devleti için zaman zaman AB'ye üyelik sürecinin bir adımı ve düzensiz göçle mücadeleye destek olarak bakılmaktadır.

Geri kabul anlaşmaları, son yıllarda AB üye ülke ve kurumlarının ortak göç politikasında kullandığı bir yöntemidir. AB'nin sınırlarının genişlemesi, bu genişleyen sınırları kontrol altında tutma isteği ve ikili ya da çok taraflı anlaşmaların imzalanmasıyla diğer ülkelere de sorumluluk yüklemektedir.

Yaşamakta olduğumuz göç hareketinin yönü Avrupa'ya doğru olduğundan AB bu anlaşmalarla sorumluluğunu üçüncü ülkelere dağıtmayı hedeflemektedir. Bu sorumluluktan kurtulma politikası karşısında anlaşmanın tarafı olan ülkelere vize kolaylığı ya da serbestisi gibi birbirinden farklılık gösteren ayrıcalıklar tanımaktadır. Vize serbestisi tanınacak ülkelere temel haklar, düzensiz göçle mücadele, kamu güvenliği gibi konularda yapılması gereken reformlar dayatılmakta ve bunların yerine getirilip getirilmediği noktasında AB uzmanları olumlu ya da olumsuz Avrupa Komisyonu'na görüş bildirmektedir. Avrupa Komisyonu yapılanları yeterli bulursa Avrupa Parlamentosu'na ve AB Konseyi'ne vizelerin kaldırılması yönünde fikir beyan etmektedir.

Vize serbestisi için verilen reform ödevleri, taraf olan ülkeler için gerekli şartların çoğunu içerirse de bunların AB'nin iç güvenliğine faydalı olacak yaptırımlar bütününden oluştuğu gerçeğini değiştirmemektedir.

1963 Ankara Anlaşması ve 1973 Katma Protokolü ile Türkiye AB ülkelerine vizesiz seyahat hakkına sahipti. Ancak 1980 darbesiyle çok sayıda kişinin Türkiye'den Avrupa'ya siyasi gerekçelerle göç etmesi üzerine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına vize uygulanmaya başlanmıştır. İlk olarak Almanya ardından Fransa ve diğer Avrupa ülkeleri bu uygulamayı benimsemiştir.

AB ve Türkiye arasında geri kabul anlaşmaları 2003 yılında gündeme gelmesine rağmen müzakerelere 2005 yılında başlanmıştır. Bu süreçten itibaren çok kez kesintiye uğramasına rağmen AB'nin üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların da anlaşma çerçevesine girmesindeki ısrarına karşılık Türkiye de vize serbestisini gündeme getirmiştir. Avrupa'ya düzensiz göç yollarından birinin üzerinde bulunan Türkiye ile bu anlaşmayı yapmasıyla AB, sınır kontrolünü sağlama noktasında büyük aşama kat etmiş olacaktır. Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte geri kabulle ilgili yeterli durumda olmayan Türkiye'ye, kapasitesini artırması ve diğer ülkelerle anlaşmayı imzalaması için AB tarafından üç yıl süre tanınmıştır. Bu haliyle Geri Kabul Anlaşması, Türkiye vatandaşlarını, Türkiye ile geri kabul anlaşması olan üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansızları kapsayacak şekilde yürürlüğe girmiş ve Ekim 2017'den itibaren uygulanması öngörülmüştür. Fakat Avrupa'ya düzensiz göçün 2015 yılının yaz dönemine doğru ciddi bir artış göstermesiyle bu tarih öne çekilmiştir.

Düzensiz göçün durdurulamaz hale gelişiyle harekete geçen AB yürütmeye başladığı müzakereler çerçevesinde 29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel’de toplanan zirvede Ortak Eylem Planı’na geçilmesini sağlamıştır.²² Artık Türkiye ve AB, sınır güvenliği, terörle ve insan tacirleriyle mücadelede ortak hareket edeceklerini açıklamıştır. Bunun neticesinde mecliste Ortak Geri Kabul Komitesi kurulmuş, komitenin 2/2016 kararıyla anlaşmanın uygulanma tarihi 1 Haziran 2016 olarak değiştirilmiştir.²³ Tarihine öne çekilmesiyle, AB Türkiye’ye göçmenler için kullanılması amacıyla üç milyar Euro maddi yardım ve gerektiğinde teknik destekte bulunacağını belirtmiştir. Yine görüşülmüş olan Türkiye’ye vize serbestisi tanınması da yukarıda bahsettiğimiz üzere Türkiye’nin yerine getirmesi sorumlu tutulmuş kriterlerin yapılması durumunda yakın tarihte başlayabileceği yönünde konuşulmuştur.

Bu bağlamda GKA’nın imzalandığı 16 Aralık 2013 tarihinde Avrupa Komisyonu (AK) Türkiye’nin yerine getirmesi gereken ve 72 kriterden oluşan yol haritasını sunarak, vize serbestisi sürecini başlatmıştır. “Yol haritası”, pasaport gibi seyahat belgelerinin güvenliği, göç yönetimi, kamu düzeni ile güvenliği ve temel haklar gibi yükümlülükleri içermektedir. Daha ayrıntılandırılarak ifade edildiğinde yol haritası, aşağıdaki yükümlülükleri kapsamaktadır:²⁴

1. *Seyahat belgelerinin güvenliği konusunda, pasaportların AB standartlarına uygun olarak hazırlanması (biyometrik pasaport), pasaport, kimlik kartı ve diğer benzeri belgelerin güvenliğinin temin edilmesi,*
2. *Göç yönetimi konusunda, sınırlarda yeterli kontrol ve gözetimin sağlanması, uluslararası koruma ve yabancılarla ilgili işlemlerde AB müktesebatına uyum ve etkili uygulamanın gerçekleştirilmesi,*
3. *Kamu düzeni ve güvenliği konusunda, örgütlü suçlar, terör ve yolsuzlukla mücadele edilmesi ve bu suçların önlenmesi, bu kapsamda terörizmin finansmanı, insan ticareti ve siber suçlara ilişkin AB müktesebatına uyum sağlanması, cezai konularda adli işbirliği yapılması, kişisel verilerin korunması,*
4. *Temel haklar konusunda, vatandaşlar arasında ayırım yapılmaması, herkesin serbest seyahat imkânlarından yararlanması, mülteciler ve vatansızların kimlik belgelerine erişimi.*

22 “Avrupa Komisyonu Ortak Eylem Planı”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/europeanagenda-migration/background-information/docs/managing_the_refugee_crisis_-_european_agenda_migration_report_20160210_en.pdf-http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/whatwe-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementationpackage/docs/communication_on_eam_state_of_play_20151014_en.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

23 TC ile AB Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma İle Oluşturulan Ortak Geri Kabul Komitesi’nin 2/2016 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0711.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

24 “Türkiye-Ab Vize Muafiyeti Süreci Ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular Ve Yanıtları”, http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti-sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi-hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Bu yükümlölüklerin karşılanması durumunda Türkiye vatandaşlarının Schengen bölgesine dâhil olan AB ülkelerine ve henüz Schengen bölgesine dâhil olmayan Bulgaristan, Hırvatistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Romanya'ya 90 güne kadar olan kısa süreli ziyaretlerinde vizeden muaf tutulacakları öngörülmüştür. İngiltere ve İrlanda bu durumdan etkilenmeyecek yani söz konusu ülkelere vizesiz giriş mümkün olmayacaktır. Danimarka'nın Schengen sistemine koyduğu çekince sebebiyle GKA'nın tarafı olmayan Danimarka'ya da vizesiz seyahat mümkün olmayacaktır.²⁵ Sözü geçen 72 kriterin tamamı aşağıdaki gibidir:²⁶

1. *Türkiye Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu (ICAO) standartlarına uygun, makine tarafından okunabilen biyometrik seyahat belgelerini düzenlemeye devam etmeli; ICAO'nun tavsiye ettiği uygulamaları takip etmeli; ICAO standartlarına uymayan pasaportları kullanımdan kaldırmalı ve özellikle 2252/2004 Konsey Tüzüğü ile uyumlu, AB standartlarına uygun fotoğraf ve parmak izi dâhil olmak üzere biyometrik veri içeren uluslararası pasaportları, aşamalı bir şekilde kullanıma sunmalıdır.*
2. *Uluslararası pasaportlar ve tamamlayıcı belgelere ilişkin kişiselleştirme, dağıtım ve onaylama süreçlerinin bütünlüğünü ve güvenliğini sağlamak için gerekli idari önlemlerin alınması.*
3. *Vize, tamamlayıcı belgeler veya pasaportlardan sorumlu kamu çalışanlarına yönelik bu konuda yolsuzlukla mücadele ilişkin etik kodun belirlenmesi ve eğitim programlarının oluşturulması.*
4. *Kayıp ve çalıntı pasaportların Interpol/LASP veri tabanına en kısa zamanda ve sistemli bir şekilde bildirilmesi.*
5. *Tamamlayıcı belgelerin ve kimlik belgelerinin güvenliğini sağlanması ve bu belgelerin uygulama ve düzenlenmesi konusunda katı prosedürlerin belirlenmesi.*
6. *Sahte belgeler ile ilgili bilgi, pasaport örnekleri ve vize formlarının AB ile karşılıklı değişimi ve belge güvenliğine ilişkin işbirliği.*
7. *İlgili veri tabanlarının birleştirilmesi ve medeni hal veri tabanındaki taranmış verilerin doğrulanmasını da içeren, medeni hal ve vatandaş kayıt sürecinin bütünlüğünü ve güvenliğini sağlamak için önlemlerin alınması ve uygulanması.*
8. *Ülkenin tüm sınırlarında, özellikle de AB üye ülkelere komşu sınırlarda, Türkiye sınırlarını yasadışı olarak geçmek isteyen kişilerin engellenmesi için yeterli sınır kontrolleri ve sınır gözetimlerinin yapılması.*

25 "Sorularla AB'ye vizesiz seyahat süreci, TC. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü", <http://kdk.gov.tr/haber/sorularla-abye-vizesiz-seyahat-sureci/349>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

26 Vizesiz Avrupa için Türkiye'nin yerine getirmesi gereken 72 kriter, <http://t24.com.tr/haber/vizesiz-avrupa-icin-turkiyenin-yerine-getirmesi-gereken-72-kriter,331767>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.

9. AB'nin dış sınırlardaki kişilerin dolaşımını düzenleyen yasal mevzuat kabul edilip fiilen uygulanmalı; aynı zamanda da sınır yetkilileri ve birimlerin işleyişi ile ilgili yasalar, 'Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin yürütülmesine ilişkin Ulusal Eylem Planı' ile bağlantılı olup, 27 Mart 2006 tarihinde Türk yetkilileri tarafından onaylanan ve de AB Schengen Sınır Kodu ile AB Schengen Kataloğunda bulunan prensiplerin uygulamaları ile örtüşmesi.
10. Başta sınır komşusu AB üye ülkeleri olmak üzere, ülkenin bütün sınırlarında, sınır kontrol noktalarında, gerekli mali ve idari tedbirlerin alınabilmesi için iyi eğitilmiş güvenlik personelinin, verimli altyapının, araç ve bilişim malzemesinin sağlanması.
11. Sınır idaresi ile ilgilenen personel ile birimler, gümrük hizmetleri ve diğer yasa uygulayıcıları arasında işbirliği ve bilgi paylaşımı geliştirilmeli; böylece istihbarat toplanma kapasitesinin artırılmalı; sınır yönetiminde insani ve teknik kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılarak, koordine bir şekilde hareket edilmesi.
12. Sınır idaresi ile ilgilenen sınır siperleri, gümrük ile diğer yetkililere yönelik yeni eğitim programları geliştirilmesi ve sınır yönetiminde yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin etik kuralların belirlenmesi.
13. FRONTEX ile imzalanan Mutabakat Zaptı'nın etkin bir şekilde yerine getirilmesi, ortak işbirliği inisiyatifleri ile bilgi ve risk analizlerinin paylaşılması.
14. Sınır yönetimlerinin, uluslararası göç hukukuna uygun şekilde yapıldığının güvence altına alınması, bunun yanı sıra mülteci statüsüne kabul isteyen ve uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişilerin fiili kabulü ve sınır dışı edilmeme prensibinin tam olarak uygulanması.
15. Başta komşu AB Üye Devletleri ile yeterli nitelikte işbirliğinin sağlanması, AB üye ülke sınırlarının yönetiminin güçlendirilmesi olmak üzere.
16. Türkiye'deki konsolosluk ve sınır personeli için belge güvenliği eğitiminin sağlanması, Türk Vize Bilgi Sistemini geliştirmesi ve kullanılması.
17. Özellikle AB için yüksek göç ve güvenlik riski oluşturan ve AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşlarına sınırda vize verme uygulamasının kaldırılması.
18. Yüksek güvenlikli yeni Türk vize etiketlerinin kullanıma girmesi ve damga vizenin kullanımına son verilmesi.
19. Havalimanı transit vize uygulamasına geçilmesi.
20. AB için yasadışı göç potansiyeli taşıyan ülkelere gelen vatandaşların Türkiye Cumhuriyeti topraklarına girişlerinin daha sıkı kurallar ile değiştirilmesi ve böylece AB topraklarına yasadışı bir şekilde giriş yapmayı amaçlayan üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye sınırlarına girmeden engellenmesi.
21. Özellikle AB için yasadışı göç potansiyeli taşıyan ülkelerin vatandaşlarına ilişkin Türk vize politikası mevzuatının ve idari kapasitesinin, AB müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesi.

22. *Tüm AB Üye Devletlerin vatandaşlarına, Türkiye Cumhuriyeti topraklarına girişlerinde eşit davranılması.*
23. *Taşıyıcı firmaların yükümlülüklerine ilişkin mevzuatın onaylanması ve yürürlüğe girmesi.*
24. *AB müktesebatı ve 1951 tarihli mültecilere ilişkin Cenevre Konvansiyonu ile aynı Konvansiyonun 1967 tarihli protokolüne uygun olarak ulusal mevzuatın kabul edilmesi ve yürürlüğe girmesi; böylece herhangi bir coğrafi kısıtlama olmadan ve sınır dışı edilmeme prensibine uygun bir biçimde uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişilerin iltica talebinin kabul edilmesi; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Türkiye Cumhuriyeti topraklarında görevini kısıtlamalar olmadan yerine getirebilmesi.*
25. *Sığınmacılar ile mültecilerin haklarının ve itibarlarının teslimi için yeterli altyapıların, insan kaynaklarının ve fonların sağlanması.*
26. *Mülteci statüsünden sağlanan kişilerin, kendi kendini geçindirmeleri, kamusal hizmetlerine ulaşmaları, sosyal haklardan yararlanmalarının ve Türk toplumu ile bütünleşecek şartların oluşturulması.*
27. *Mülteci statüsünün belirlenmesi ile ilgili uzman bir yapılanma oluşturulması ve bu yapıya personel sağlanıp, eğitimlerinin gerçekleştirilmesi.*
28. *AB ve Avrupa Konseyi standartlarına uygun, yabancıların ve ailelerinin giriş, çıkış, kısa veya uzun dönem konaklamaları ile ilgili aynı zamanda Türkiye'ye yasal olmayan yollarla giriş yapan yabancılarla ilgili etkin göç yönetimini sağlamak için yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulanması.*
29. *Düzenli ve düzensiz göç haritalarının çıkarılması için yeni bir sistemin kurulması ve uygulamaya girmesi; göç yolları ile ilgili veri toplayıp analiz edecek birimlerin kurulması; ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yasadışı göç akımlarının durumuna dair genel değerlendirmenin çıkarılması; risk analizi ve istihbarat uygulaması ile yasadışı göçün kaynak ülkelerinin tespit edilmesi.*
30. *Yasadışı göç akışını kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi ve organize veya kolaylaştırılmış yasadışı göç vakalarını soruşturma kapasitesinin geliştirilmesi.*
31. *Türkiye ve AB üye ülkelere olan yasadışı göç potansiyeli taşıyan kaynak ülkeleri ile geri kabul anlaşmalarının imzalanması ve bu anlaşmaların uygulamaya girmesi.*
32. *Etkili bir göç yönetimi için yeterli finansal ve insan kaynağının sağlanması.*
33. *Türkiye topraklarında yasadışı olarak ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının düzenli bir şekilde sınır dışı edilmesi.*
34. *Ülkesinden sürgün edilmiş yasadışı göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin yasal düzenlemenin yapılması.*

35. Üye ülkeler ile hâlihazırda devam eden geri kabul yükümlülüklerinin tam ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi.
36. 21 Haziran 2012 tarihli AB – Türkiye Geri kabul Anlaşması'nın onaylanması.
37. Tüm üye ülkelere ilişkin Geri kabul işlemlerinin düzgün bir şekilde çalışması yönündeki durumun eksiksiz bir şekilde kayıt altına alınabilmesi için, anlaşmanın bütün hükümlerinin tam ve etkin şekilde yerine getirilmesi.
38. Bir üye ülkenin topraklarına giriş, konaklama, ikamet veya transit geçiş için gerekli şartları taşımayan Türk vatandaşlarının, üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatandaşlığı olmayan kişilerin, hızlı ve etkin şekilde tanımlanması ve geri iadelerinin iş birliği dâhilinde sağlanması için gerekli iç hukuk düzenlemelerinin oluşturulması.
39. Geri kabul başvurularının belirlenen zaman içinde yapılmasını sağlamakla ve beklemede olan geri kabul başvurularının sayısını azaltmakla yükümlü yetkili makamların kapasitelerinin güçlendirilmesi.
40. Geri kabul başvurularının uygulanmasının yurtiçi ve AB veri koruma standartları ile uyumlu olması.
41. Geri kabul ile ilgili istatistiklerin toplanması ve AB üye ülkeleri ve Avrupa Komisyonu ile sistemli bir şekilde paylaşılması.
42. Yasadışı olarak Türkiye'de ikamet eden ya da Türkiye'den geçiş yapan üçüncü ülke vatandaşlarının sınır dışı edilmesinde yeterli altyapının sağlanması, görevli birimlerin güçlendirilmesi ve sınır dışı edilecek kişilere yasal, sosyal ve psikolojik tüm yardımların sağlanması.
43. Organize suçla mücadele kapsamında Ulusal Strateji ve Eylem Planı dâhilindeki yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve söz konusu planın uygulanmasına yönelik yeterli insan ve finansman kaynağının temin edilmesi.
44. Avrupa Konseyi İnsan Ticareti ile Mücadele Sözleşmesi'nin onaylanması ve İnsan ticareti ile mücadele alanındaki AB müktesebatı ve söz konusu Sözleşme'ye uyumlu yasal mevzuatın oluşturulması.
45. İnsan ticareti mağdurlarının itibarlarının ve haklarının teslim edilmesi ve korunması için gerekli altyapının, insan kaynağının ve bütçenin sağlanması ve topluma yeniden entegre olmalarına yönelik sosyal ve profesyonel desteğin sağlanması.
46. Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konması ve Müsaderesi ile Terörün Finansmanı Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (CETS 198) onaylanması ve yürürlüğe girmesi ve söz konusu Sözleşme'nin uygulanmasına yönelik ulusal mevzuatın düzeltilmesi; bununla birlikte Suç gelirlerinin aklanmasına ilişkin merkezi bir veri toplama sisteminin oluşturulmasına yönelik Mali Eylem Görev Gücü tavsiyelerinin öne sürdüğü yasal gerekliliklerin yerine getirilmesi.
47. Sanal Suçlara ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin uygulanması ve ulusal mevzuatın söz konusu Sözleşmeye uyumlu hale getirilmesi.

48. *Uy st rucu maddeye ve uy st rucu madde bağımlılığına ilişkin Ulusal Eylem Planı'nın ve Ulusal Strateji'nin uygulanmaya devam edilmesi ve EMCDDA ile işbirliğinin daha fazla ilerletilmesi.*
49. *Yolsuzlukla mücadele Ulusal Stratejisi'nin, Eylem Planının ve GRECO tavsiyeleri-nin etkin bir şekilde uygulanması.*
50. *Cezai meselelerde adli işbirliğine ilişkin uluslararası sözleşmelerin y r rl ge koyul-ması ve onaylanması (Suçluların İadesine ilişkin Avrupa Sözleşmesi; Hükümlülerin Nakline ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardıma ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve ilgili Protokolleri).*
51. *Adli ve cezai işlerde AB  ye ülkelerindeki ve bölgedeki diğ r ülkelerin ilgili birimleri ile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik kapsamlı yasal düzenlemelerin oluşturulması.*
52. *Eurojust ile ilişkilerin geliştirilmesi.*
53. *Türkiye'nin 1996 ve 2007 Lahey Sözleşmelerine katılması ve 1980 Uluslararası Çocuk Ka ırmalarının Hukuki Ve helerine dair Lahey Sözleşmesi'nin hükümlerini y r rl ge koymaya devam etmesi.*
54. *Merkezi yönetimler arasında doğrudan iletişimin gerektiğı olağ n st  durumlar da dâhil olmak üzere, bütün cezai meselelerde etkin adli işbirliğinin sağlanması.*
55. *Karşılıklı bilgi ve istihbarat paylaşımı yolu ile özellikle sınır polislerinin, polis teşki-latının, gümrük memurlarının ve adli yetkililerin kurumlar arası etkin ve verimli işbirliğı sağlaması için gerekli adımların atılması.*
56. *İkili ve çok taraflı operasyonel işbirliğı anlaşmaları ile; yetkili emniyet teşkilatlarına tek seferlik bilgi sağlanması da dâhil çeşitli yollarla bölgesel işbirliğinin g  lendiril-mesi.*
57. *Kimlik ve seyahat belgesi sahte arlığı gibi ciddi sınır ötesi suçlara karşı, teşkilatların operasyonel ve özel inceleme kalitelerinin ve kapasitelerinin daha verimli hale geti-rilmesi.*
58. *Avronun sahteciliğı karşı korunmasına yönelik olarak OLAF ve Europol ile etkili işbirliğinin sağlanması.*
59. *MASAK'ın kapasitesinin artırılmasına yönelik çabalara devam edilmesi ve  ye  l-kelerin Mali İstihbarat Birimleri ile işbirliğı oluşturulması.*
60. *Europol ile Stratejik Anlaşmanın uygulanması.*
61. *Europol ile Operasyonel İşbirliğı Anlaşması'nın tam ve etkin şekilde uygulanması-nın sağlanması.*
62. *Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Kişisel veri-lerin korunmasına ilişkin 1981 Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 181 numaralı ilgili Protokol gibi konuya ilişkin uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve uygulanması.*

63. *Kişisel verilerin korunmasına ilişkin, - özellikle yetkili kurumların bağımsızlığı gibi konularda - ulusal mevzuatın AB müktesebatına uyumlu şekilde çıkartılması ve uygulanması.*
64. *Vatandaşların serbest dolaşımının; cinsiyet, ırk, etnik veya sosyal köken, kalıtsal özellik, dil, din, inanç veya herhangi başka bir fikir, bir azınlığa mensubiyet, engel, cinsel yönelimi veya ayrımcı nitelikteki başka bir sebepten ötürü sınırlamalara maruz kalmamasının garanti altına alınması. İhtiyaç halinde, gerekli tüm soruşturmaların yetine getirilmesi.*
65. *Türk vatandaşlığı edinimine ilişkin şartlar ve koşullarla ilgili bilginin sağlanması.*
66. *Kişisel verinin değiştirilmesi konusunda bilgi sağlanması.*
67. *Kadınlar, çocuklar, engelliler, azınlıklar ve mülteciler ve diğer savunmasız gruplar da dâhil bütün vatandaşların, seyahat ve kimlik belgelerine tam ve etkin ulaşımının sağlanması.*
68. *Türkiye’de ikamet eden mültecilerin ve vatandaşlığı olmayan kişilerin, nüfus belgelerine tam ve etkin erişimlerinin sağlanması.*
69. *Türkiye’de ikamet etmek isteğindeki yabancıların başvuru koşullarına ilişkin bilgilere ulaşımının ve bu alandaki yasal mevzuatın herkese eşit ve şeffaf uygulanmasının sağlanması.*
70. *Eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım ile birlikte nüfus belgelerine ve barınma imkânlarına erişim, istihdam ve sosyal hayata katılım konularında Roman kökenli vatandaşlara yönelik ötekileştirme, marjinalleştirme ve ayrımcılığa karşı politikalar üretilmesi ve uygulanması.*
71. *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 4 ve 7 Numaralı Protokollerinin onaylanması.*
72. *Organize suç ve terörizme ilişkin yasal çerçevenin; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, AİHM içtihatları, AB müktesebatı ve AB üyesi Devletlerdeki uygulamalarla uyumlu olacak şekilde gözden geçirilip düzenlenmesi ve mahkeme, kolluk kuvvetleri ve güvenlik güçlerinin uygulamalarının kişi güvenliği ve özgürlüğü, adil yargılama hakkı; ifade, toplanma ve dernek kurma özgürlüğü ile uyumunun sağlanması.*

Vize serbestisinin gerçekleşmesi, Türkiye’nin yol haritasında belirtilen ve uygulamayı taahhüt ettiği yukarıdaki şartları yerine getirmesine bağlıdır. Bu sebeple yükümlülükleri bağlamında Türkiye, AB kurumlarınca izlenmiş ve kurumlar, bu süreç neticesindeki gözlemlerini raporlarla bildirmiştir.

Avrupa Komisyonu, vize diyalogu süreciyle ilgili kriterlere uyum bağlamında ilk değerlendirme raporunu 20 Ekim 2014’te yayınlamıştır. Türkiye’nin söz konusu tarihe kadar yaptığı uygulamalar değerlendirilmiş, Türkiye’nin attığı olumlu adımlara

dikkat çekilirken gerekliliklerin bir kısmından da uzak olduğu belirtilmiştir. Bilhassa sınır yönetimi ve komşu ülkelerle işbirliğinin sağlanması, düzensiz göçmen hareketlerinin takibi ve önlenmesi, insan tacirleriyle mücadele, terörle, yolsuzlukla ve organize suçlarla mücadele, AB'nin vize politikalarına uyumu gibi konularda gerekli düzenlemelere gidilmesi tavsiye edilmiştir.²⁷

İkinci değerlendirme raporu öncesinde AB'nin 10 Kasım 2015 tarihinde yayınladığı ilerleme raporunda vize serbestisi noktasında Türkiye'nin ilerlediği belirtilmiştir. Yine özellikle sınır güvenliğinin sağlanarak sıklığının artırılması, düzensiz göçü önleyici şekilde elektronik vize uygulamasının değerlendirilmesi, insan tacirleriyle mücadele, Ege'den Avrupa'ya geçişlerin önlenmesi ve bu yönde Yunanistan ile işbirliği sağlanması gibi konularda daha somut ve sağlıklı adımlar beklendiği dile getirilmiştir.²⁸

AB Konseyi'nin aday ülkelerle ilgili değerlendirmelerinden oluşan 15 Aralık 2015'te yayımladığı raporda vize serbestisi ile ilgili olarak 29 Kasım Zirvesi'nde yürürlüğe konulan Ortak Eylem Planı'nın bu sürece olumlu katkısı olacağı söylenerek yine Türkiye'den beklentilere yer verilmiştir. Bununla birlikte Avrupa Komisyonu tarafından Suriyeli mülteciler için Türkiye ile Gönüllü İnsani Kabul Programı (*Voluntary Humanitarian Admission Scheme*) hakkında tavsiyede bulunulmuştur. Bu kararda, “AB üye ülkelerine, gönüllülük esasına dayalı olarak Türkiye'ye sığınan ve kayıtlı mültecilerin korunmasını amaçlayan programa katkı sağlamaları” çağrısı yapılmıştır.²⁹

Vize serbestisi süreciyle ilgili ikinci değerlendirme raporu 4 Mart 2016 tarihinde yayınlanmıştır. Bilhassa Kasım 2015 zirvesinden sonra Türkiye'nin olumlu adımlar attığının altı çizilmiştir. Ayrıca AK, düzensiz göçmenlerin takibi ve önlenmesi, Yunanistan ile geri kabul noktasında işbirliğinin artırılması, insan tacirleri ve yolsuzlukla mücadele ve organize suçlar ve terörle mücadele konularında daha net ve sağlam adımlar beklediğini ifade etmiştir.³⁰

27 “Report From The Commission To The European Parliament And The Council On Progress By Turkey In Fulfilling The Requirements Of Its Visa Liberalisation Roadmap”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/elibrary/documents/policies/international-affairs/general/docs/turkey_first_progress_report_en.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

28 “Turkey 2015 Report Accompanying The Document Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Eu Enlargement Strategy”, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_turkey.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016

29 “Aralık Türkiye - Ab Gündemi, İktisadi kalkınma Vakfı”, <http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=1144>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

30 “Second Report On Progress By Turkey In Fulfilling The Requirements Of Its Visa Liberalisation Roadmap, European Commission, Brüksel, 04.03.2016”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/elibrary/documents/policies/international-affairs/general/docs/turkey_second_progress_report_en.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

AK 20 Nisan 2016'da önceki ay varılan mutabakat bağlamında yayınladığı raporda vize serbestisi hakkında da değerlendirmelerde bulunmuştur. Daha önce imzalanan Türkiye- Pakistan arasındaki GKA'nın yürürlüğe girmesi, Türkiye ile Yunanistan arasındaki GKA'nın uygulanması ve Türkiye'nin Avrupa Polis Ofisi (*The European Police Office- EUROPOL*) ile anlaşma içinde olması gibi gelişmelerden memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanında üçüncü değerlendirme raporunun yayınlanacağı 4 Mayıs 2016 tarihine kadar Suriyelilerle birlikte mültecilerin tamamına çalışma hakkı tanınması, Türkiye'ye yapılmış olan 140 bin sığınma başvurusunun hızla değerlendirilmesi, vizesiz seyahat hakkının tüm AB vatandaşlarına tanınması, ikinci raporda temel haklarla ilgili belirtilenlerin yapılması gibi konulara odaklanılması önerilmiştir.³¹

Üçüncü değerlendirme raporunun yayınlanacağı 4 Mayıs tarihine kadar Türkiye yol haritasındaki eksikliklerini giderme üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda 26 Nisan 2016 tarihindeki yönetmelikle mülteci veya ikincil koruma statü sahibi kişilere çalışmak için başvuru hakkı tanınmıştır.³² 2 Mayıs 2016 tarihindeki kararnameyle "AB'nin Schengen bölgesinde Türk vatandaşlarına yönelik vize uygulamasını kaldırdığı tarihten itibaren uygulanmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti tarafından vize uygulanan AB üyesi ülke vatandaşlarına yönelik vize uygulamasının kaldırılmasına" karar verilmiştir.³³

4 Mayıs 2016 tarihli üçüncü değerlendirme raporunda Türkiye'nin yaptığı değişiklikler olumlu karşılanmış ve yol haritasında belirtilen 72 kriterin 66'sını yerine getirdiği ifade edilmiştir. Türkiye vatandaşları için vizelerin Haziran ayının sonunda kaldırılması yönünde AB Komisyonu tarafından tavsiye kararı verilmişse de bunun sağlanması AB Parlamentosu'nun onayına bağlıdır.³⁴

Komisyon, terörle mücadelede insan haklarına uygunluk, kişisel verilerin korunması, yolsuzlukla mücadele, pasaportların AB standartlarına göre düzenlenmesi gibi konularda Türkiye'yi gözlemlemeye devam edeceğini söylemiştir.

31 "First Report on the progress made in the implementation of the EU-Turkey Statement, European Commission, Brüksel, 20.04.2016", http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agendamigration/proposal-implementation-package/docs/20160420/report_implementation_euturkey_agreement_nr_01_en.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

32 "Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışması-na Dair Yönetmelik (26.04.2016)", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-1.htm>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

33 "Türkiye Cumhuriyeti tarafından vize uygulanan AB üyesi ülkelerin vatandaşlarına vize zorunluluğunun kaldırılması hakkında kararname (02.05.2016)", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160503-13.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

34 "Third Report on progress by Turkey in fulfilling the requirements of its visa liberalisation roadmap, European Commission, Brüksel, 04.05.2016", http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agendamigration/proposal-implementationpackage/docs/20160504/third-progress_report_on_turkey_visa_liberalisation_roadmap_en.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Tablo 6: 2014'ten İtibaren Vize Serbesti Süreci

	Ekim 2014	Mart 2016	Mayıs 2016
<i>Karşılanmıştır/Neredeyse Karşılanmıştır</i>	22	37	66
<i>Kısmen Karşılanmıştır</i>	23	23	3
<i>Karşılanmamıştır</i>	27	12	3

Kaynak: European Stability Initiative (ESI)

Ekim 2014'ten beri vize serbestisi konusunda Türkiye'nin yaşadığı süreç yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Türkiye ve AB'nin 2015'in son aylarından itibaren vize serbestisi konusunu yeniden kararlılıkla ele almalarıyla birlikte, süreç hızlandırılmış ve Türkiye kendisinden istenenlerin tamamına yakınına yerine getirmiştir. Fakat geriye kalan altı madde üzerindeki uzlaşmazlıklar sebebiyle bunlarla ilgili tartışmalar halen sürmektedir. Türkiye'nin yapması beklenen son altı kriterden biri ve aslında son süreçte tartışmaları yeniden alevlendiren terörizm tanımının daraltılma yani terörle mücadele yasasında değişiklik yapılma isteğinden oluşan madde üzerinde başlangıçtan bu yana durulmuştur. Hatta 2013'te iki tarafın konu üzerinde anlaştığı dahi ifade edilmiştir. Fakat o tarihten bu yana Türkiye terörle mücadeleyi hızlandırmış ve birden fazla terör örgütüyle aynı anda mücadele etmek durumunda kalmıştır. Bu sebeple de hem bu şekilde bir değişikliğe gitmek istememiş hem de değişiklik taleplerini rasyonel bulmamıştır. Son dönemde yaşanan 15 Temmuz darbe girişimi de Türkiye'nin bu tutumunun netleşmesine neden olmuştur. Fakat bunlara rağmen Türkiye devleti, ülkenin herhangi terör tehdidiyle karşılaşmadığı durumda yasa değişikliğinin yapılabileceğine yönelik açıklamalardan da kaçınmamıştır. Bu durum, Türkiye devletinin çözümden yana ama var olan durumda kendini ve çıkarlarını koruması gerektiğinin de farkında reel bir politika içinde olduğunu ifade ederken Avrupa'nın konuya bu perspektiften bakmayarak dikte politikasıyla çözüme fırsat tanımadığını göstermektedir.

Söz konusu madde Erdoğan'ı da AB'nin terörizm bağlamında dürüst davranmadığı yönündeki haklı eleştirilere sevk etmiştir. Yine katıldığı bir toplantıda Erdoğan “Avrupa Birliği ile vize muafiyetinde pek çok şart getirdiler. Biri de Suriyeli kardeşlerimizin şartlarını iyileştirmek için ayrılan kaynaktı. AB'nin bize böyle bir destek vermesinden elbette memnun oluruz. Mesele öyle bir yere geldi, düğümlendi ki bize başlı yapıyormuş gibi intiba ortaya çıktı. Bizden proje istiyorlar, ne projesi biz bu projeleri hayata geçirmişiz. Biz bu projelerin onayını Avrupa'dan almadık. Bu kardeşlerimiz sı-

nırlarımıza dayandığında dikenli tellerle geri çevirmedik, kapılarımızı açtık.”³⁵ diyerek AB üye ülkelerin vicdanına seslenen bir konuşma yapmıştır.

AK’nın vize serbestisi verilmesini üye ülkelere tavsiye etmesinin ardından konu, dünya basınında da yer bulmuştur. İngiliz gazetesi Daily Telegraph’ın haberinde AK’nın öngörülerinden oluşan rapordan bahsedilmiştir. Buna göre, Türkiye’de olan ya da olmayan suçlu ve teröristlerin Avrupa’ya ulaşmak için Türkiye pasaportu almayacağı beklentisine yer verilmiş ve bu şekilde bölgenin kaçaklara/suçlulara açık hale geleceğinin eleştirisi yapılmıştır.³⁶ Yine İngiliz Dış İstihbarat Servisi eski başkanı Richard Dearlove Türkiye’ye vize serbestisi tanınmasını “benzin ile ateşi yan yana koymak” olarak tanımlamıştır.³⁷

Vize serbestisiyle birlikte konuyu başka bir boyutta daha derinleştirmek gerekirse, 2002 yılında Türkiye- Yunanistan arasında imzalanan GKA gerekçe gösterilerek Ege’den Avrupa’ya devam eden düzensiz göçün önüne geçilmesi için geri kabullerin başlanmasına 7 Mart 2016 tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilen Türkiye-AB zirvesinde karar verilmiştir. Buna göre 20 Mart tarihinden itibaren kendi toprakları üzerinden Yunan adalarına geçen tüm düzensiz sığınmacıları Türkiye geri alacak, bunun karşılığında aldığı her Suriyeli sığınmacıya karşılık AB ülkeleri -kendi içlerinde belirledikleri 72 bin kişilik kotanın doldurulacağı ve geri kalanının gönüllülük esasına dayandırılacağı sistemle- bir Suriyeli sığınmacı alacaktır. Ayrıca Türkiye’ye verilmesi planlanan üç milyar Euro maddi yardıma ek olarak AB, gerektiğinde 2018 yılının sonuna kadar üç milyar Euro daha destekte bulunulabilecektir.

Söz konusu GKA, AB’den Türkiye’ye Türkiye’den AB’ye giriş yapan ve sığınmacı statüsünde olan kişilerin diğer tarafa geri gönderilmesi üzerine kuruludur. Fakat bu karşılıklılık durumu AB’den Türkiye’ye göç yoğunluğu olmadığından -en azından-şuan için sadece Türkiye’ye sorumluluk yükleyen bir anlaşma olarak görülmekte ve çok kişi tarafından eleştirilmektedir.

Anlaşma sekiz bölüm ve 25 maddeden oluşmaktadır. Anlaşmanın birinci bölümünde Türkiye’nin yükümlülüklerinden bahsedilirken ikinci bölümünde AB’nin yükümlülükleri dile getirilmiştir. Üçüncü bölümde geri kabul işlemlerinden, dördüncü bölümde transit işlemlerinden, beşinci bölümde maliyetten, altıncı bölümde

35 30“Erdoğan’dan AB’ye 3 milyon euro eleştirisi: Sanki bize bağış yapıyorlar!”, <http://www.time-turk.com/erdogan-dan-ab-ye-3-milyon-euro-elestirisi-sanki-bize-bagis-yapiliyorlar/haber-152842>, Erişim Tarihi: 19.12.2016

36 “Turkey visa deal will increase risk of terrorist attacks, EU report reveals”, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/16/turkey-visa-deal-will-increase-risk-of-terrorist-attacks-eu-repo/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

37 “MI6 eski başkanı: Türkiye’ye vize muafiyeti terör riskini artırır”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160517_telegraph_turkiye_vize_teror, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

verilerin korunması ve bazı hükümlerden, yedinci bölümde yürürlüğe giriş ile uygulamadan ve son bölümde ise nihai hükümlerden bahsedilmiştir.

Türkiye ile AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması'na göre:³⁸

Üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin geri kabulüne dair (Madde 4)³⁹;

1. Kişiler, geri kabul başvurusunun ibrazı sırasında Türkiye topraklarından üye devlet topraklarına doğrudan girmiş ve Türkiye'nin düzenlediği geçerli bir vizeye sahip ise,
2. Türkiye tarafından çıkarılan bir oturma iznine sahip ise,
3. Türkiye topraklarında kaldıktan veya transit geçişten sonra üye devletin topraklarına yasadışı ve doğrudan giriş yapmış ise, geri kabul edileceklerdir.

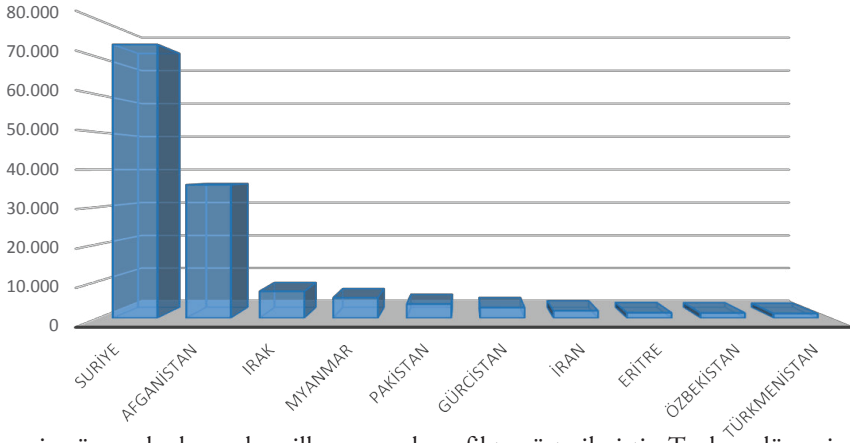
Aynı maddenin ikinci paragrafına ait olan aşağıdaki durumlar için ise geri kabul yükümlülüğü yoktur:

1. Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi sadece Türkiye'nin uluslararası havayolundan transit uçuş için geçmiş ise,
2. Talepte bulunan üye ülke, üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişiye kendi topraklarına girmeden önce veya sonra talep eden üye devlet topraklarına giriş için kullanılan vize veya oturma izni varsa ve o kişi Türkiye tarafından düzenlenmiş daha uzun süreli vize veya oturma iznine sahip değilse,
3. Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, talep eden üye ülkenin topraklarına vizesiz giriş hakkına sahipse.

38 "Proposal for a Council Decision of [...] concerning the conclusion of the Agreement between the European Union and the Republic of Turkey on the readmission of persons residing without authorisation", <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0239:FIN:EN:PDF>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

39 I. Bölümün 3.maddesi Türkiye'nin kendi ülke vatandaşlarının geri kabulüne dair maddeleri içermektedir. Fakat diğer ülke vatandaşları ve vatansızların kabulüne dair olası uygulamalar çok tartışmalı olduğundan 4.maddenin içeriğine dair ayrıntılı bilgi verilmiştir.

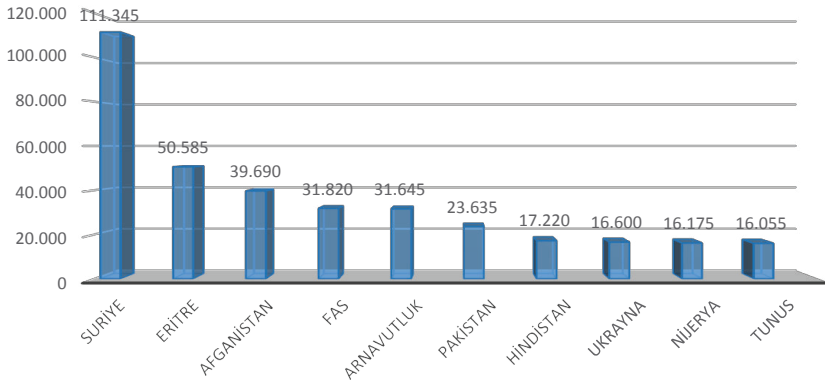
Tablo 7: 2015 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler*



*Düzensiz göçmenlerden sadece ilk on uyruk grafikte gösterilmiştir. Toplam düzensiz göçmen sayısı 146.485'tir. Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Yoğunlaşan sığınmacı ve mülteci sayısı karşısında ve geri kabul anlaşması sürecinde durumu iyi yönetmek adına harekete geçen Türkiye hükümeti, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığı bünyesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)'nü kurmuştur.⁴⁰ Yine bu bağlamda Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan ve onun sorumluluğunda bulunan kabul ve geri gönderme merkezleri GİGM'e bağlanmıştır.

Tablo 8: 2014 Yılında AB'de Bulunan Düzensiz Göçmen Sayısı*



* Düzensiz göçmenlerden sadece ilk on uyruk grafikte gösterilmiştir. Toplam düzensiz göçmen sayısı 625.565'tir. Kaynak: Eurostat

40 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kurulu, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/11/20131114-4.htm>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Birlik üyesi bir ülke tarafından mülteci statüsüne ulaşmış ya da sığınma talebinin değerlendirmede olduğu süreçte hem insan hakları bağlamında hem de GKA çerçevesinde söz konusu insanların geri gönderilmeleri doğru değildir. Fakat Avrupa Parlamentosu'nun uluslararası korumaya ilişkin direktifinin 35. ve 38. Maddelerinde ayrıntılı bir şekilde açıkladığı “ilk sığınma ülkesi” ve “güvenli üçüncü ülke” olarak nitelenen ülkelere mülteci ve sığınmacıların geri gönderilmelerinin önü açılmıştır.⁴¹

İltica başvurusunda bir ülkenin “ilk sığınma ülkesi” olarak kabul edilebilme kriterleri:

1. Başvuran kişiye mülteci statüsü tanınmış ya da tanınabilecek olması,
2. Başvuran kişinin kendi ülkesine zorla gönderilemeyecek olması ve kişiye korumaya sağlanması,

İltica başvurusunda bir ülkenin “güvenli üçüncü ülke” kabul edilme kriterleri:

1. Başvuran kişinin ırkı, dini, milliyeti, herhangi bir sosyal gruba ait oluşu veya siyasi fikri sebebiyle hayatı ve özgürlüğünün tehdit edilememesi,
2. 2011/95/EU direktifinde tanımlandığı gibi ciddi bir zarar riskinin bulunmaması,
3. Cenevre Sözleşmesi'ndeki geri gönderilmeme ilkesine göre kişinin zorla geri gönderilemeyeceği,
4. Kişinin uluslararası hukukta yer alan işkence, zalimce ve insanlık dışı yaptırımlarla karşılaşacağı bir yere gönderilemeyeceği,
5. Cenevre Sözleşmesince kişiyi mülteci olarak tanıma imkânının olması.

Bu tanımlamalardan yola çıkarak çok tartışılan “*coğrafi çekince*” kavramına değinmek de yerinde olacaktır. 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne Türkiye tarafından konulan coğrafi sınırlama ile Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü tanınmamaktaydı. Bu sebeple de Türkiye güvenli üçüncü ülke olarak kabul görememekteydi. Fakat bitmeyen göç hareketine son yıllarda Suriye iç savaşından kaçarak Türkiye'ye sığınanların sayısının eklenmesiyle sözleşmedeki coğrafi çekinceye rağmen Türkiye, Suriyeli sığınmacılara kapılarını açmış ve onlara geçici koruma sağlayarak⁴² bazı haklar da tanı-

41 Directive 2013/32/Eu Of The European Parliament And Of The Council Of 26 June 2013 On Common Procedures For Granting And Withdrawing International Protection (Recast), <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=en>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

42 “Geçici Koruma Yönetmeliği”, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

mıştır.⁴³ Bu sayede Türkiye, ilk sığınma ülkesi kabul edilebilir hale gelmiştir. Bununla ilişkili olarak Türkiye-AB arasındaki mutabakata göre Yunanistan'dan Türkiye'ye iadesi başlayan sığınmacıların Türkiye tarafından kabul edilmesi de Türkiye'nin coğrafi çekinceyi kaldırarak yaptığı hukuki düzenlemeler sayesinde gerçekleşmiştir.

Yunanistan'ın Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke ilan etme söylemleriyle başlayan bir diğer tartışma da Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olup olmadığıdır. Yaklaşık bir senedir ciddi şekilde hissedilen Türkiye'deki şiddet içerikli eylemler eleştirilerek ülkenin güvenli bir ülke olarak adlandırılmayacağı belirtilmiştir. Bunun yanında -bilhassa- uluslararası organizasyonlar, güvenli üçüncü ülke referansı ile sığınmacıların geri gönderilmesinin temel insan haklarına aykırı olduğunu savunarak bu yönde raporlar yayınlamışlar ve Türkiye tarafından Cenevre sözleşmesine konulan coğrafi çekince ile birlikte Türkiye'nin sığınmacılarla ilgili gerekli altyapıya sahip olmadığını belirtmişlerdir.⁴⁴

Yine bu konuyla ilişkili görülebilecek başka bir örnek de Birleşik Avrupa Solu (UEL)'nden gelmiştir. UEL Başkanı, *"mültecilerin gönderildiği Türkiye'nin insan haklarını ciddiye almayan ve kendi vatandaşlarını dahi göçe zorlayan bir ülke olduğunu vurgulamıştır."*⁴⁵ Tüm bu yaşananlar, sayılara indirgenerek politik kazanç sağlama kaygısından ayrılamamıştır. GKA'yı Türkiye, AB ülkeleri için vize muafiyeti olarak açıklarken AB de göçmenleri kendi sınırlarından uzak tutma aracı olarak kamuoyuna yansıtmaktadır.

GKA, AB üyesi ülkeler ve Türkiye için avantajlar barındırır da söz konusu sığınmacılar için belirsiz hayatları ve hayatta kalma mücadeleleri için yeni belirsizliklerin ve haksızlıkların kapısını açmaktadır. Birçok insan hakları örgütünün de dile getirdiği gibi sığınma hakkı pazarlık konusu yapılamayacak temel insan haklarından olmasına rağmen yetkililerin belirlediği şartlarla kâğıt üzerinde karar verilen ve ülke liderlerinin siyasi hırs ve hesaplaşmalarının malzemesi haline getirilmiştir.

Mülteci krizinin ilk yıllarında takınılan "görmezden gelme" tavrının sonrasında sorumluluğu başka ülkelere yükleme şeklinde kendini göstermesi AB'nin diğer ülkelerle yaptığı geri kabul anlaşmaları ile sağlanmaktadır. Bu bağlamda 18 Mart 2016 tarihinde Türkiye ile AB arasında imzalanan anlaşma ile mültecilerin Yunanistan üzerinden Türkiye'ye geri gönderilmesi düzenlenmektedir. 20 Mart 2016'da yü-

43 "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik", <http://www.asylumneurope.org/sites/default/files/resources/regulationworkpermits.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

44 "EU-Turkey Summit: Don't wash hands of refugee rights", <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/03/eu-turkey-summit-refugees/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

45 "Birleşik Avrupa Solu'ndan Geri Kabul Anlaşması Açıklaması", <https://bianet.org/bianet/siyaset/174224-birlesik-avrupa-solu-ndan-geri-kabul-anlasmasi-aciklamasi>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

rürlüğe giren anlaşma hem uygulanmasının önündeki zorluklar, hem de anlaşmanın uluslararası insan hakları hukukuna aykırı yaptırımları çokça eleştiri almaya devam etmektedir.

Bununla ilgili tepkilerin çoğu birkaç sene öncesine dayanmaktadır. Mülteci Hakları Koordinasyonunun Türkiye ile AB Arasında imza edilen “Geri Kabul Antlaşması’na” Dair Tutum Belgesi adlı belgede Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD), İnsan Hakları Derneği (İHD), İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos-GL), Mültecilerle Dayanışma Derneği (Mülteci-Der) ve Uluslararası Af Örgütü (*Amnesty International*) Türkiye Şubesi (UAÖ) bileşenlerinin imzaları bulunmaktadır. Koordinasyon, etkili tedbirlerin alınmadan onay ve uygulama sürecinin askıya alınması, tarafların şeffaflık kriterleri içinde davranması, hassas grup bireylerine daha özenli hareket edilmesi, geri gönderme merkezlerinin iyileştirilmesi gibi gerekliliklerin altını çizmektedir.⁴⁶

İmzalanan anlaşma çerçevesinde yaşanan insan hakları ihlallerini eleştiren Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin Yunanistan adalarında çalışan personeli geri çekmesinin ardından BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri de uluslararası hukuka aykırı olduğunu ifade etmiş ve anlaşmanın içeriğine ve uygulama sürecine ciddi eleştiriler getirmiştir.⁴⁷

BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi anlaşmanın hangi koşullar altında hangi yasalara bağlı olarak uygulanacağını şeffaf biçimde açıklanmamasından ciddi endişe duyduğunu ifade etmiştir.⁴⁸

Uluslararası Af Örgütü de anlaşmanın kabul edilebilir olmadığını, anlaşmayı yasa dışı ve vicdansız olarak nitelendirmektedir. Bu bağlamda Türkiye’nin bu insanların bakımını ve korumasını sağlayacak yeterliliklere sahip olmadığını, sığınmacılara uzun vadede perspektif sunmadığını söyleyen Af Örgütü AB’yi de sorumluluk almaktan kaçınma ve yaşananlara duyarsız kalma gibi gerekçelerle eleştirmektedir.⁴⁹

46 “Türkiye ile AB Arasında İmza Edilen “Geri Kabul Antlaşması’na” Dair Tutum Belgesi”, http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/mhk_gerikabultutumbelgesi_web424.pdf, Erişim Tarihi: 21.12.2016

47 BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri: Mülteci anlaşması AB yasalarına aykırı, <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/14804/bm-insan-haklari-yuksek-komiseri-multeci-anlasmasi-ab-yasalarinaaykiri>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

48 Sığınmacı anlaşması’na tepkiler büyüyor: İnsanlık dışı, <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201603091021378550-ab-turkiye-siginmaci-af-orgutu-bm-sinir-tanimayandoktorlar/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

49 Af Örgütü’nden mülteci anlaşmasına eleştiri, <http://www.dw.com/tr/af-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BCndenm%C3%BCltecici-anla%C5%9Fmas%C4%B1na-ele%C5%9Ftiri/a-19304024>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Fransa merkezli uluslararası yardım kuruluşu Sınır Tanımayan Doktorlar (*Doctors Without Borders-MSF*) AB'nin imzaladığı mülteci anlaşmasına tepki göstererek bundan sonra Brüksel'den gelen yardımları kabul etmeyeceklerini açıklamıştır.⁵⁰

Başka bir örnek ise Temmuz ayında iki Pakistanlı bir Afgan olmak üzere üç mültecinin Lüksemburg Mahkemesi aracılığıyla Avrupa Adalet Divanı'na başvurusu şekline kendini göstermektedir.⁵¹

13-14 Mayıs'ta İstanbul'da “*Uluslararası Toplum ve Mülteciler: Sorumluluklar, İmkânlar, İnsan Hakları İhlalleri*” isimli kongrede mülteci anlaşması kapsamında insanların takas edilmesinin kabul edilebilir olmadığı ve bunun mülteci hukukunun çöküşü anlamına geldiği ifade edilmiştir. Yine anlaşmada vaat edilen paranın nereye harcanacağını açık şekilde ifade edilmediğinin eleştirisi yapılarak, verilecek mali desteğin ise mültecilerin temel haklara erişimi için kullanılması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.⁵²

Avrupa mülteci krizinin başladığı noktadan bu yana yapıcı davranışlardan uzak durmuş ve kendi sınırları içerisinde çözümden yana olmamıştır. Bu sebeple uygulamaya geçirdiği GKA ve güvenli ülke uygulaması ile tüm insanlığın paylaşması gereken sorumluluğu belli ülkelere yükleyerek sağlamaya çalıştığı çözümdeki payına düşenlerden dahi kaçınma yaklaşımı sergilemiştir.

Türkiye, coğrafi konumu ve kültürel geçmişiyle tarihi boyunca göç yolları üzerinde olmuştur. Ancak yaşamakta olduğumuz düzensiz göç yönetimi, ülkeler ve toplumlarınca paylaşılması gereken ortak bir sorumluluktur. Bu sürecin tek muhatabının Türkiye olmadığını, onunla birlikte birlik ülkelerini de doğrudan etkilediğinin bilincine vararak sürdürülebilir yönetim anlayışı benimsenmelidir. Bu doğrultuda Türkiye de bütüncül bir bakış açısıyla iltica, güvenlik ve entegrasyon başlıklarını ön planda tutacak şekilde soruna yaklaşmalıdır. Bununla birlikte GKA ile başlayan yol haritası süreci, Türkiye'nin kendi kurumları ve sürecin işleyişiyle ilgili eksiklerini belirleyerek onları giderme çabasıyla hiç durmadan devam etmelidir.

50 MSF: Brüksel'in parasını istemiyoruz, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160617_msf_ab_fon, Erişim Tarihi: 20.12.2016.

51 Refugees sue EU over Turkey deal, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/13/refugees-sue-eu-overturkey-deal/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

52 International Community and Refugees (ICR) Conference, <http://icrconference.org/>, Erişim Tarihi: 20.12.2016.

4. AVRUPA'DAKİ MÜLTECİLER

4.1. Temel Sorunlar

Bir savaş halinden kaçan insanlar hem göç yolunda hem ulaştıkları ülkede sorunlarla karşılaşmaya devam etmektedir. Bu insanlar hayalini kurdukları Avrupa'nın yolu uzun ve meşakkatli olduğundan sonu belirsiz bir yolculukla karşı karşıya kalmaktadır. Bürokratik, barınma, eğitim, dil, sağlık, istihdam, kültürel ve sosyal dışlanma ile psikolojik sorunlarla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu sorunlar, sığınmacı ya da mülteci olma ayrımı gözetmeksizin yaşanmaktadır.

Sığınma başvurusunda bulunanların bekleme sürelerinin uzun olması ve sayılarının fazla olması, yeterli barınma alanının sağlanamayarak kamp dışındaki konaklamaların sayısını artırmaktadır. Yine bazı ülkelerin sınırlarını kapatması, insanların sınırlar arasında sıkışıp kalması ve bulundukları yerde bir yaşam alanı oluşturmak zorunda kalmalarıyla sonuçlanmaktadır. Bu durumun yarattığı barınma sorununun kampların elverişsizliği, sağlıksız bir ortamda kurulmuş olmaları, -ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte- genellikle şehir merkezlerinden uzak olmaları ve bu durumun sebep olduğu hem yaşayanların psikolojilerini hem de çalışma ve kültürel hayata entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilediği gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Bu yaşananların yalnız olan kadın ve çocuklar ile aileler için çok daha zor bir durum oluşturduğu da unutulmamalıdır.

Çoğu Avrupa ülkesi, bilhassa Suriye iç savaşıyla artan, ülkelerindeki mülteci akınından pek memnun görünmemektedir. Fakat bu yaşanan zorunlu değişimin ekonomiye olan katkısı da göz ardı edilemeyecek boyuta taşınmaktadır. Avrupa'da çalışma çağındaki nüfusun azalmakta, iş gücüne katkı sağlamayan yaşlı nüfusun ise artmakta olduğu bilinmektedir. Bu göz önünde bulundurulduğunda çoğunluğu gençlerin oluşturduğu mültecilerin yaşlanmakta olan Avrupa nüfusuna iş gücü katkısı sağlayacağı düşünülmektedir.⁵³ Yılın ilk aylarında Londra'da Türkiye Araştırmalar Merkezi (*The Centre for Turkey Studies- CEFTUS*)'nin düzenlediği bir toplantıda da dile getirildiği üzere, mültecilerin çoğunun çalışacak yaşta ya da önümüzdeki birkaç yıl içinde o yaşlara gelecekleri ve özellikle Avrupa nüfusunun giderek yaşlandığı göz önüne alındığında mültecilere büyük rol düşeceği söylenmiştir.⁵⁴ Bunun yanında girişimci mültecilerin ödeyeceği vergiler ile de ülkelerin gelirlerine katkı sayılacağı bu toplantıda dile getirilmiştir. Fakat mültecilerin potansiyel ucuz işgücü olarak algılanması insan hakları ihlallerine yol açmaktadır. Legal ya da illegal sığınmacıların genellikle hukuki ve dil sorunları olduğundan daha çok kendi etnik toplumlarında iş bulabil-

53 Mültecilerden AB'ye 126 milyar euro katkı, <http://www.milliyet.com.tr/multecilerden-ab-ye-126-milyar/dunya/detay/2247832/default.htm>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

54 Suriyeli mülteciler, ekonomik katkı sağlayacak, <http://www.londragazete.com/2016/02/03/suriyeli-multeciler-ekonomik-katki-saglayacak/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

mehtedirler. Bu durum bir taraftan sosyal çevre oluşturma ve psikolojik olarak daha rahat hissetmeye sebep olurken diğer taraftan da iş güçlerinin sömürülmesine neden olmaktadır. Çok sayıda mültecinin küçük Balkan ülkeleri ve diğer Avrupa ülkeleri için, bu ülkelerin yaşadıkları ekonomik krizle mücadele sürecinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda büyük AB üyesi devletlerden yapılan parasal yardımlar ve donanımlı iş gücü potansiyeli bazı sektörlerdeki eksikliği giderme noktasında faydalı olabilecektir. Avrupa'ya gitmeye çalışan sığınmacılar dünyada bazı sektörlerin de doğmasına neden oldu. Örneğin Bodrum üzerinden Yunanistan'a geçmeye çalışan mülteciler için oluşturulan can yeleği satışı, her yerde bulunabileceği gibi mültecilere özel indirimlerle de satışa sunulmuştur.⁵⁵

Bu sorunların yanında sağlık ve eğitim olanakları da mülteci ve sığınmacıların en çok karşılaştıkları sorunlar olarak bilinmektedir. Genellikle kısıtlı sağlık ve eğitim haklarına sahip olmakta hatta tamamiyle yoksun kaldıkları durumlarla da karşılaşmaktadır.

Son dönemde Avrupa'da artan aşırı sağ ile yabancılara yönelik izlenen etnisite ve dini temelli ayrımcı algı ve tavırların çok sayıda örneğiyle karşılaşmaktadır.

Tüm bu bahsedilen temel sorunlar hakkında yaşanan hak ihlalleri ilerleyen başlıklarda ayrıntılı bir biçimde açıklanıp örneklendirileceğinden burada detaylandırılmayacaktır.

Son olarak Avrupa'ya umutla gelen insanların mücadelelerinin bu yeni hayatlarında da devam ettiğini, eğitim, sağlık, istihdam, barınma ve ayrımcılık gibi konularda yaşadıkları sorunlar ve hak ihlallerinin sosyal ve psikolojik boyutunun belirsiz olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

4.2. Barınma Koşulları

Temel insan ihtiyaçlarından olan barınma, ani gelişen ve durdurulamayan mülteci akını ile ciddi bir sorun haline gelmiştir. Özellikle de çok sayıda sığınmacıyı kabul etmek durumunda kalmış ve bunun için hazırlıklarını tamamlayamamış ülkelerde görülmektedir. Bunun yanında Avrupa'ya doğru göçün görünürlük kazanmasından sonra sınırlarını kapatan ve sığınmacıları içeri almayan ülkelerin tel örgülerinin hemen ardında oluşan yaşam alanları da buna dâhil edilmektedir.

Yaşananlara geçmeden önce BMMYK tarafından hazırlanan Küresel Eğilimler Raporu'nda mültecilerin konaklama şekilleri 2013, 2014 ve 2015 yılları ölçeğinde incelenmiştir. Bu veriler aşağıdaki tabloda açıklanmaya çalışılmıştır.

⁵⁵ Bodrum'da mülteci ekonomisi oluştu, <http://www.a24.com.tr/haber/bodrumda-multeci-ekonomisi-olustu-40037973.html?h=45>, Erişim Tarihi:19.12.2016.

Tablo 9: Mültecilerin Konaklaması/ 2013-2015⁵⁶ (Yılsonu Dâhil)

Konaklama türü	Mültecilerin Sayısı			Dağılımı			Kadın %			Çocuk %			Kentsel %		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013 a	2014 b	2015 c
Planlanmış /Yönetilebilen Kamplar	3,274,300	3,512,500	3,390,900	34.4	29.3	25.4	50.8	50.5	51.4	56.1	55.7	57.6	7.1	7.0	1.4
Kendiliğinden Oluşan Kamplar	345,800	487,500	518,600	3.6	4.1	3.9	53.1	52.9	53.3	59.8	56.3	57.1	1.0	0.4	7.6
Toplu Yaşama Alanları	304,300	302,000	301,900	3.2	2.5	2.3	47.6	47.8	45.0	35.1	54.4	46.8	93.9	95.3	87.1
Bireysel Konaklama	5,559,900	7,578,400	8,949,200	58.4	63.2	67.0	47.5	47.9	47.5	45.8	49.0	48.2	88.3	87.3	87.8
Kabul/Karşılama Kampları	33,900	111,700	197,600	0.4	0.9	1.5	50.5	51.5	51.3	59.3	51.0	54.3	2.8	15.1	10.7
Alt Toplam	9,518,200	11,992,100	13,358,200	100.0	100.0	100.0	48.6	49.3	49.2	49.8	50.8	52.2	56.1	61.2	60.0
<i>Bilinmeyen</i>	<i>2,181,100</i>	<i>2,393,200</i>	<i>2,763,200</i>												
Genel Toplam	11,699,300	14,385,300	16,121,400												

Kaynak: UNHCR

Tüm coğrafi bölgelerdeki benzerlikleri ve karşılaştırmaları sağlamak için mültecilerin uygun yerleşim verileri üç ana grupta sınıflandırılmıştır: Şehir, taşra ve çeşitli/tam bilinmeyen (bazen kırsal ve kentsel özellikleri aynı anda taşıyan bazen yeterince açık olmayan). Barınma tipleri kaynakların etkili ayrılmasını, politikaların değerlendirilmesini ve programların dizayn edilmesini geliştirmek için yararlıdır. Barınma tipleri; (planlanmış) kamp, kendiliğinden oluşmuş kamp, toplu yaşama alanları, kabul/karşılama kampları, özel konaklama ve bilinmeyen olmak üzere altı sınıfta kategorize edilmiştir.

2015 sonunda mültecilerin 10'da 6'sı kentsel alanlarda yaşamaktadır. 2008'den beri devam eden bir trend olarak, mülteciler kentsel alanlarda yüksek oranda bulunmaktadır. Son dört yılda ise bireysel barınma türü yükselmektedir. Yılsonunda mültecilerin % 67'si bireysel alanlarda yaşamaktadır.

AB ülkeleri mülteci politikalarının hak ihlallerine sebep olduğu ve yılın son günlerine kadar uygulamalarının sertleştirildiğine dair örneklerle doludur. Yılın ilk aylarında birlik ülkelerinin bir kısmının Schengen sisteminden çıkarak sınırlarını mül-

56 a: Yüzde 9 milyon mülteci için ulaşılabilir verilere dayanmaktadır. Hesaplamaya bilinmeyen barınma tipleri dâhil edilmemiştir. b: Yüzde 12.2 milyon mülteci için ulaşılabilir verilere dayanmaktadır. Hesaplamaya bilinmeyen barınma tipleri dâhil edilmemiştir. c: Yüzde 12.3 milyon mülteci için ulaşılabilir verilere dayanmaktadır. Hesaplamaya bilinmeyen barınma tipleri dâhil edilmemiştir.

tecilere kapatmasıyla pek çok kamp oluşmuştur. Bu kendiliğinden oluşan kampların çoğu, ülke sınırlarında meydana geldiğinden şehir merkezlerinden uzak ve daha çok varlıklarından haberdar olan sivil toplum örgütleri (STK) sayesinde hayatta kalmaya çalışmaktadır. Raporun konu sınırlılığı bağlamında bunlardan basına en çok yansıyan iki örneğine yer verilecektir.

Avrupa'ya doğru artan mülteci akını, Avrupa'nın neredeyse tamamında olduğu gibi Fransa'da da aşırı sağ kesimin göçmen karşıtı politikalarının görünürlüğüne artırdı. Fransa'nın liman kentlerinden olan Calais'te İngiltere'ye gitmek isteyen mülteciler tarafından kurulan mülteci kampı aslında Fransızlar tarafından bataklık diye adlandırılan bir bölgede bulunmaktaydı. Bölge çamur ve çöp içinde olduğundan hem gelen mülteciler hem de basın tarafından "Utanç Kampı" olarak nitelendirilmekteydi. Sadece sivil toplum örgütleri ve gönüllüler sayesinde kamuoyunun haberdar olabildiği ve yardım ulaştırılabildiği kamp, hükümet tarafından yok sayılarak kalıcı olması istenmemekteydi. Son° sağlıklı ve insani olmayan koşullar neticesinde yayılan hastalık ve benzeri durumlar gerekçe gösterilerek sığınmacılar, aynı şehirde başka bir konteynır kente taşınmak zorunda bırakıldı.

Ekim ayında kamp tamamen boşaltılıp kapanana kadar geçen sürede Manş tüneline İngiltere'ye geçme umudu ile tüm olanlara rağmen Calais'te yaşamaya çalışan insanlar Avrupa ülkeleri arasında gözdağı malzemesi olarak kullanılmıştır. Fransa Ekonomi Bakanı Emmanuel Macron, 23 Haziran'da AB üyeliğini oylayacak İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı alması halinde sınır kontrollerini sonlandırıp sığınmacıların İngiltere'ye geçişine izin vereceklerini açıklamıştır. Bu açıklama Türkiye başta olmak üzere doğu ülkeleri tarafından yapıldığında "şantaj" olarak nitelendirilecekken bunun "politika" gibi yansıtılması adaletsiz işleyen süreci perçinlemektedir.

Kamptaki insanlık dışı ortam sadece barınma ve sağlık gibi meseleler etrafında değil daha ileri boyutlarda yaşanmaktadır. Kamplarda yaşanan tecavüz skandalları durumun vahametini ortaya koymaktadır. Kampta görev yapan yardım yetkilileri, son altı ay içerisinde 14- 16 yaş aralığındaki yedi erkek çocuğun tecavüze uğradığını tespit ettiklerini, tedaviye alınan dört çocuğun tecavüz neticesinde gördükleri zarardan dolayı ameliyata ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir.⁵⁷

Kapatılma kararının ardından kampta yaşayan sähipsiz çocukların bir kısmının akıbetiyle ilgili bilgi sahibi olunmadığı ve orada yaşayan mültecilerin çoğunun İngiltere'ye geçip aileleriyle kavuşmayı beklediğinden araçların içine saklanmak gibi tehlikeli yollara başvurulabildiği şeklinde şüpheler bulunmaktadır.

57 Calais Jungle refugee children being raped in camp, aid workers claim, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/calais-jungle-refugee-children-being-raped-in-camp-aidworkers-claim-a6912711.html>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Bir diğeri de Kuzey Avrupa ülkelerine geçmek için Yunanistan- Makedonya sınırı yakınlarındaki ikinci bir Calais faciası görüntüsü çizen İdomeni kampıdır. En fazla iki bin sığınmacının kalabileceği aralarında yaklaşık dört bin çocuğun bulunduğu on iki bin sığınmacının beklediği bölgede sığınmacıların kendi imkânlarıyla kurduğu çadırlar ve dışarıdan gelen yardımlarla yaşam mücadelesi verilmektedir.

Varlıklarını Avrupa'ya hatırlatma ve yardım isteği göstergesi olarak Calais'deki sığınmacıların dudaklarını dikerek yaptıkları eylem⁵⁸ benzer şekilde İdomeni'de kalmaya direnen sığınmacılar da demiryolunu ulaşıma kapatma eylemi yapmışlar ve AB'nin yerleştirme politikasına inanmadıklarını ifade etmişlerdir.⁵⁹

Mart ayının son günlerinde de sığınmacıların bir kısmı kamptaki bekleyişini sürdürmüş bir kısmı da ülkenin diğer bölgelerinde oluşturulan geçici kamplara taşınmıştır. BMMYK temsilcilerince ikna edilen yaklaşık 400 sığınmacı İmathia ve Pieria bölgelerindeki kamplara yerleştirilmiş yaklaşık 600 sığınmacı da İdomeni kampında yaşananlardan yıpranma gerekçesiyle diğer kamplara gitmek için başvuruda bulunmuştur. Bölgede oluşturulan diğer kamplara yerleştirilmek üzere sığınmacı taşıyan otobüslerin önü kesilerek Yunan bayrakları taşıyan yaklaşık 100 kişi hükümet aleyhinde sloganlar atmış ve sığınmacıları istemediklerini belirterek sığınmacıların bulunduğu otobüsün önüne kesik domuz başı fırlatmıştır.⁶⁰ Tahliyelerin tamamının ardından Mayıs ayında kamp kapatılmıştır.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği(UMHD)'nin Avrupa'daki mülteci kamplarına dair gözlemlerini aktardığı "*Umuda kapanan kapı, Avrupa'nın mültecilere bakışı*" adlı raporu kamuoyuyla paylaşıldı.⁶¹ Bu rapor Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda'daki kampların ve mültecilerin durumlarının incelenmesiyle oluşturulmuştur. Raporda Almanya'daki kampların birinci ve ikinci° olmak üzere ikiye ayrıldığını; birinci°deki kamplarda eğitimli, meslek sahibi, dil bilen insanlar barındırılırken ikinci°deki kamplarda eğitimli ve meslek sahibi olmayan ve dil bilmeyen insanların bulunduğu belirtilmiştir. Bu ikinci° kamplarda kalanlar dil ve mesleki eğitim kurslarına gönderilerek yeni başlayan entegrasyon sürecine katkıda bulunmaktadır.

58 Calais'deki mülteciler dudaklarını dikerek açlık grevine girdi, <http://tr.euronews.com/2016/03/03/calais-dekimulteciler-dudaklarini-dikerek-aclik-grevine-girdi/> , Erişim Tarihi: 21.12.2016.

59 Migration crisis: Idomeni, the train stop that became an 'an insult to EU values' , <http://www.theguardian.com/world/2016/mar/17/migration-crisis-idomeni-camp-greece-macedonia-is-an-insult-to-eu-values>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

60 İdomeni'deki sığınmacılar alternatif kamplara taşınmaya başladı, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1215581-idomenideki-siginmacilar-alternatif-kamplara-tasinmayabasadi>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

61 Avrupa'daki mülteci kampları hakkındaki rapor basınla paylaşıldı, <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupadakimulteci-kamplari-hakkindaki-rapor-basinla-paylasildi/582687>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

Almanya'nın kendi belirlediği “*makbul mülteci*” tanımlamasına uyan eğitimli, yetenekli ve genç mültecilere ev sahipliği yapmak istediği belirtilmiştir. Almanya'daki mültecilerin çoğunluğunu erkek ve gençlerin oluşturduğu, eğitimli- meslek sahibi olanların ise Avrupa'ya gitmek istedikleri ve Avrupa'nın da onların gelmesinden hoşnut olduğu ifade edilmiştir. “*Refakatsiz çocuk*” diye nitelendirilen hukuken velisi olmayan çocuk sayısı, Türkiye'de 53 bin iken Avrupa'da 150 bin olduğuna dikkat çekilerek, Avrupa'nın bu çocukları bilhassa istediğini ve bunlardan da 12 binin kayıp olduğunun resmi makamlarca açıklandığını dile getirmişlerdir.

Raporda kampların çoğunda mescit olmadığı, insanların toplu namaz kılamadıkları ve hatta ibadetlerini yaptıklarında dışlanma korkusu ile baş başa oldukları belirtilmiştir. Dernek Başkanı Uğur Yıldırım, Manş Denizi yakınlarında 6 bin mültecinin yaşadığı bir kampa gittiklerinde kampta sadece üç tane tuvalet gördüklerini, insanların kendi kendilerine oluşturdukları kampta zor şartlarda, soğuk havayla mücadele verdiklerini söylemiştir. Avrupa'nın büyük ülkelerinden ve medeniyetin, demokrasinin, kültürün beşiği oldukları iddia edilen İngiltere ve Fransa'nın ortasında olmalarına rağmen onca insanın yaşadığı bu dram aklın ve vicdanın anlayabileceği nitelikte değildir. Mültecileri anlamaya en yakın olmamız gereken 20 Haziran Mülteci günü pek çok ülkede anılmasına rağmen yaşanan olumsuzluklara yönelik somut bir adım atılmayan aylardan biri olarak yaşandı. Mülteci olmanın sıradanlaştığı dünyada insan hakları, adalet ve barış çerçevesinde çizilmiş yaşamları mümkün kılmak adına bir an evvel kararlar alınmalıdır.

4.3. Entegrasyon Politikaları

Mülteci ve sığınmacıların entegrasyonu kavramı göç çalışmalarında çokça tartışılmaktadır. Entegrasyon, Fransızca “*entegre etmek*” fiilinden türemiş bir kelime olmakla birlikte Türk Dil Kurumu tarafından bu kelime “*bütünleşme*” olarak tanımlanmaktadır. Entegrasyon birden fazla kavram ile ilişkilendirilip o şekilde tanımlanmaya çalışılsa da “*kendi varlığını koruyarak çoğulcu bir toplum deneyimine başarıyla katılmak*” olarak açıklanmaktadır.⁶² Entegrasyon kavramının bilhassa Avrupa'da öne çıkması “göç ve çeşitlilik deneyimi ve bunun toplumda oluşan kimlik temelli kaygılar sonucu yarattığı tepkiler” şeklinde temellendirilebilmektedir.⁶³ Entegrasyon söylem ve politikaları ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Kavram, siyasi açıdan olumlu çağrışımlar yapmakta ve politikacılara esnek bir alan yaratmaktadır.

62 Erkan Perşembe, Almanya'da Türk Kimliği: Din ve Entegrasyon, 2005, Ankara: Araştırma Yayınları.

63 S. Gülfer İhlamur-Öner ve N.Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç, 2015, İstanbul: İletişim Yayınları. 59Almanya Geçen Yıl Aldığı Mültecileri Topluma Kazandırabildi mi?, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanya-gecen-yil-aldigi-multecileri-topluma-kazandirabildi-mi/3486518.html>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

Entegrasyon farklı şekillerde ve düzeylerde gerçekleşeceğinden kültürel ve ekonomik entegrasyon göçmenler ve ev sahibi ülkeler için hayatı bir süreç dönüşmektedir.

Avrupa'ya yönelen düzensiz göç hem birlik ülkeleri hem de komşularını ilgilendiren temel mesele haline gelmektedir. Bu doğrultuda AB üye ülkelerinin ortak bir politika oluşturma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Lakin ne bu ihtiyaç giderilebilmiş ne de kalıcı ve dayanışmacı bir çözüme ulaşılabilmektedir. Tüm bu ihtiyaçların en büyük muhatabı, mülteci krizi noktasında en fazla sorumluluk alan ve birliğin başlıca ülkelerinden biri olan Almanya'dır. Bu bağlamda Almanya'nın mültecileri ülkesine entegre etme noktasında hangi aşamada olduğu büyük önem taşımaktadır.

Almanya'ya gelen mültecilerin yüzde 70'inin erkeklerden oluştuğunu ve bunların üçte ikisinin 0-30 yaş grubuna dahil ve bu mültecilerin yalnızca yüzde 10'unun üniversite mezunu olduğunu belirten Heidelberg Üniversitesi Pedagoji Fakültesi'nden Prof. Dr. Havva Engin, mültecilerin topluma entegre edilmesinde eğitime daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Almanya'nın geçmişte yaşadığı tecrübeleri göz önünde bulundurarak hareket etmesinin önemine dikkat çekmektedir. Entegre sürecinin sadece dil öğreniminden ibaret olmadığını, yeni anlayışlara ihtiyaç duyulduğunu dile getirerek mültecilerin kendi dil ve kültürleriyle ilgili alanların yaratılması ve bu sayede özgüvenlerinin artırılmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.⁶⁴

Bu bağlamda 2015 yılında Berlin Humboldt Üniversitesi Ampirik Entegrasyon ve Göç Araştırmaları Enstitüsü tarafından yapılan başka bir araştırmada da göç krizinin toplum tarafından nasıl algılandığı incelenmiştir. Yapılan araştırmada Alman toplumunun mültecilere karşı daha duyarlı ve yardımsever olduğu, toplumun misafirperver özelliğinin geliştiği dile getirilmiştir. Son üç yılda mülteciler için kurulan derneklerin yüzde 70 oranında arttığına işaret edilen araştırmada, fahri çalışmaların yüzde 40'nın da bireysel girişimlerden oluştuğu söylenmektedir. Gönüllülerin profiline bakıldığında ise yüzde 70'den fazlasının kadın ve ailelerinin ya da kendilerinin göçmen olduğuyla karşılaşmanın sürpriz olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir.⁶⁵

Almanya'da entegrasyona destek üzerine kurulmuş bir başka "*Dresden - Place to be!*" adlı sivil toplum örgütü de Dresden'de, Pegida (*Patriotic Europeans against the Islamization of the West*- Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar)'nın varlığına karşılık, yabancı düşmanlığına karşı faaliyetler yürütmektedir. Dresden'de bir araya gelerek insanların mültecilerle etkileşime geçmesinin sağlanması, çok dilli kitap

64 Almanya Geçen Yıl Aldığı Mültecileri Topluma Kazandırabildi mi?, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanya-gecen-yil-aldigi-multecileri-topluma-kazandirabildi-mi/3486518.html>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

65 Alman toplumu mültecilere nasıl yaklaşıyor?, <http://t24.com.tr/haber/alman-toplumu-multecilere-nasil-yaklasiyor,294236>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

okuma etkinlikleri, yemek buluşmaları gibi etkinliklerle yabancı düşmanlığına karşı mücadeleye devam edilmektedir. Yine Dresden stadyumunda gençlik akademileri başlığı altında mülteci çocuklara ve ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarına eğitim verilerek entegrasyon sürecine farklı bir bakış açısı geliştirilmektedir.⁶⁶

Alman Vakıfları Göç ve Uyum Bilirkişi Konseyi'nin (SVR) 2016 raporu din ve entegrasyon arasındaki ilişkiye dair mesajlar içermektedir. Hristiyanlarda dindarlığın suç işlemeyi azaltmasına karşılık Müslümanlarda durumun tam tersi olduğunun iddiası ile din ve terör arasındaki ilişkiye dair yorumlar yapılmıştır. Mültecilerin güvenlik sorunu olarak algılanmasının gerekçelerinden birinin din ile ilişkilendirilmesi Avrupa'da İslam düşmanlığının ulaştığı boyutu göstermektedir. Ayrıca eğitim alanında karma yüzme derslerine katılmak istemeyen öğrencilerin uyum sürecine zarar verdiği ve bunun dini bir gerekçeden meydana geldiği söylenmektedir. Fakat bu durumun asimilasyon olarak yorumlanmasının da mümkün olduğu ve benzer bir kısıtlamanın inanç hürriyetine zarar verdiğinin düşünülmesi gerekmektedir.⁶⁷

Almanya Bavyera parlamentosu yeni entegrasyon yasasını yılın son günlerinde kabul etmiştir. "*Egemen kültür*" kavramına yer verilerek, Alman hukuku ve değerlerinin bilinmemesi durumunda temel bir kursa gidilerek öğrenilmesi gerektiğine yer verilmiştir. Almanca öğreniminin ve eğitiminin temel odak noktası olduğu vurgulanmış ve her eyalete entegrasyon sorumlusunun atanarak bunların raporlarının değerlendirileceği belirtilmiştir.⁶⁸

Yıl içerisinde yayınlanan 2016 entegrasyon raporu ile yeni düzenlemeye geçen bir diğer Avrupa ülkesi Avusturya, gerekli yasal düzenlemelerle süreci başlatmayı hedeflemektedir. Üç farklı bölümden oluşan raporun ilk bölümünde Bağımsız Entegrasyon Uzman Konseyi'nin raporu yer almakta, ikinci bölümde göç ve uyuma ilişkin verilere yer verilmekte ve son bölümde de internet üzerinde kurulan veri bankası ile entegrasyona teşvik etmek için olumlu örnekler sunulmaktadır. Mesela Tüketim, Piyasa Ve Satış Pazarı Araştırmaları Derneği (*Gesellschaft für Konsum-, Markt- und Absatzforschung GfK*)'nin entegrasyona ilişkin yaptığı anket çalışmasında katılımcıların yüzde 48'inin Avusturya'da yaşayan yabancıların entegrasyon durumunu çok iyi ve iyi olarak değerlendirdiği buna örnek olarak verilebilmektedir. Yine 2015 yılında ülkedeki 25 ila 64 yaş arası göç geçmişi olanların yüzde 39'unun yükseköğretim mezunu, bunların yaklaşık yüzde 16'sı 2014 yılında hiç ya da az Almanca konuşurken,

66 Dresden'de Göç, Pegida ve Entegrasyon, <http://bianet.org/bianet/toplum/176241-dresden-de-goc-pegida-ve-entegrasyon>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

67 SVR'nin 2016 Raporu: Din Entegrasyona Engel Mi?, <http://www.perspektif.eu/svrnin-2016-raporu-din-entegrasyona-engel-mi/>, Erişim Tarihi: 21.11.2016.

68 Bavyera'da Yeni Entegrasyon Yasası, <http://gocvakfi.org/bavyerada-yeni-entegrasyon-yasasi/>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

yüzde 21,3'ü Almancaya hâkim iken yaklaşık yüzde 30'u da Almancayı orta seviyede bilmektedir.⁶⁹ Fakat bunlara rağmen entegrasyonun başarısının entegre edilecek kişi sayısına bağlı olduğunu ifade eden Dışişleri Bakanı Kurz sığınma taleplerine sınır getirilmesi gerektiğini söyleyerek söz konusu entegrasyon taslağının yürürlüğe hızla girmesini sağlayacak adımlar atmaktadır. Taslağın hedef kitlesi *Avusturya'da oturan fakat vatandaş olmayanlar, sığınmacılar, geçici koruma altındaki mülteciler ve yasal olarak Avusturya'da yaşayan üçüncü ülke vatandaşlarından* oluşmaktadır.⁷⁰

Tasarı ile Almanca ve kültür derslerine yönelik yeni uygulamalar ve katılmayanlar için cezai yaptırımlar öngörülmektedir. Yine bu kişilerin "1 Euro Job" işlerinde istihdam edilerek daha çok kamuya açık alanların temizliği, sığınma merkezleri ile belediyelerin sosyal kuruluşlarında çalıştırılması planlanmaktadır. Ayrıca ülkeye yeni gelen mültecilerin ihtiyaçlarında da kesinti yapılması planlanmaktadır. Fakat taslağa yardımın tamamını alabilmenin koşulu, söz konusu kişilerin ülkede beş yıl kalmalarına bağlanmaktadır.

Bu bağlamda yürürlüğe girmesi planlanan taslağın, öngördüğü cezai yaptırımlar ve sığınmacılar için belirlediği meslek gruplarının tek yönlü ve sadece fiziksel ağırlıklı oluşu ayrımcı bir nitelik taşıdığından insan haklarına aykırıdır.

Entegrasyon sürecinin toplumsal kabul ve uyum ile ilişkisi önem taşımaktadır. Göç hareketlerinin toplumsal ve ekonomik yansımaları her zaman olumlu yönde seyretmemektedir.

Bunu gözlemek amacıyla çok sayıda araştırma yapılırken, sonuçlar değişkenlik göstermektedir.

Benzer bir araştırma İngiltere merkezli Ipsos Mori araştırma şirketi tarafından 24 Haziran-8 Temmuz arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 16 binden fazla kişinin katıldığı 22 ülkede⁷¹ 65 yaş altı yetişkinler arasında uygulanan anket çalışmasının neticesi 11 Ağustos'ta yayınlanmıştır.⁷²

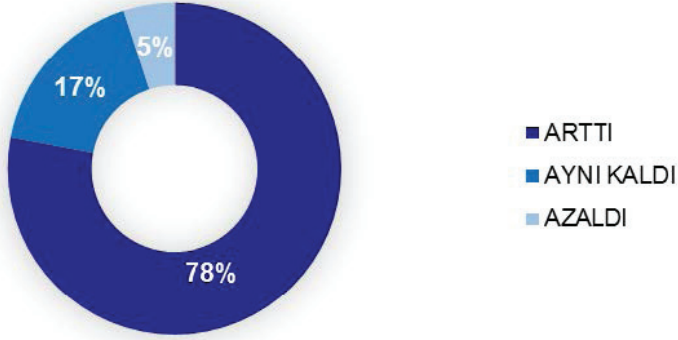
69 Avusturya'da 2016 Entegrasyon Raporu Yayınlandı, <http://gocvakfi.org/avusturyada-2016-entegrasyon-raporu-yayinlandi/>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

70 Avusturya'da Entegrasyon Yasası Taslağı, <http://gocvakfi.org/avusturyada-entegrasyon-yasasi-taslagi/>, Erişim Tarihi:21.12.2016.

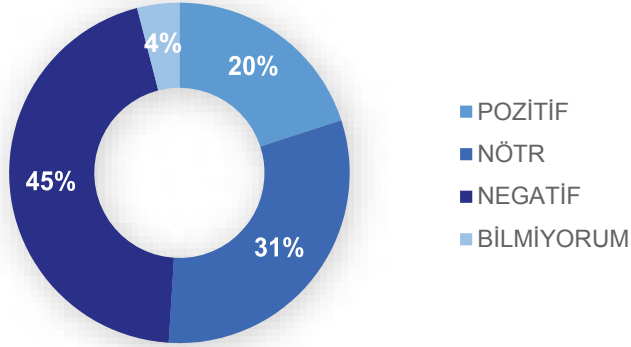
71 Arjantin, Avustralya, Belçika, Brezilya, Kanada, Fransa, Almanya, Macaristan, Hindistan, İtalya, Japonya, Meksika, Polonya, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, İspanya, İsveç, Türkiye, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD).

72 Global Views on Immigration and the Refugee Crisis, <https://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/3771/Global-study-shows-many-around-the-world-uncomfortable-with-levels-of-immigration.aspx>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

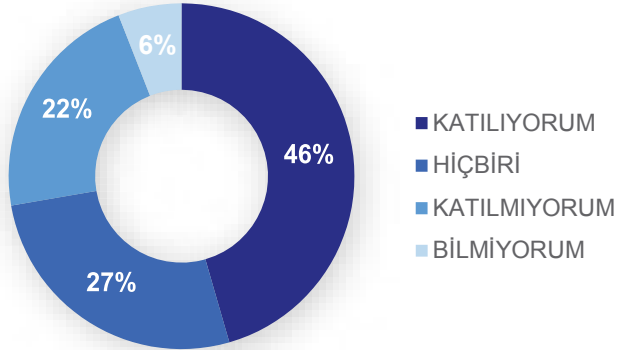
Tablo 10: Son Beş Yıl İçinde Ülkemizdeki Göç Miktarı



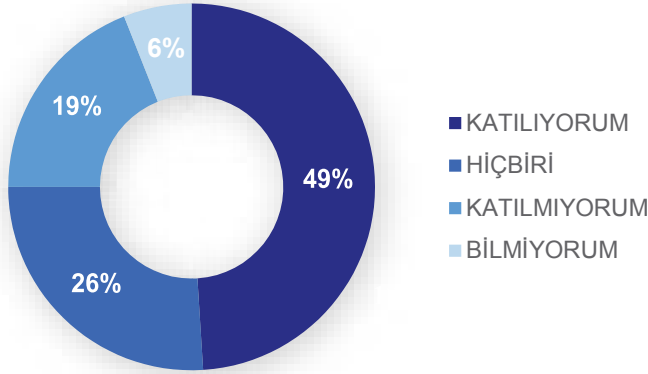
Tablo 11: Göçün Ülkemizdeki Genel Etkisi



Tablo 12: “Göç, Ülkemin İstemediğim Şekilde Değişmesine Sebep Oluyor”



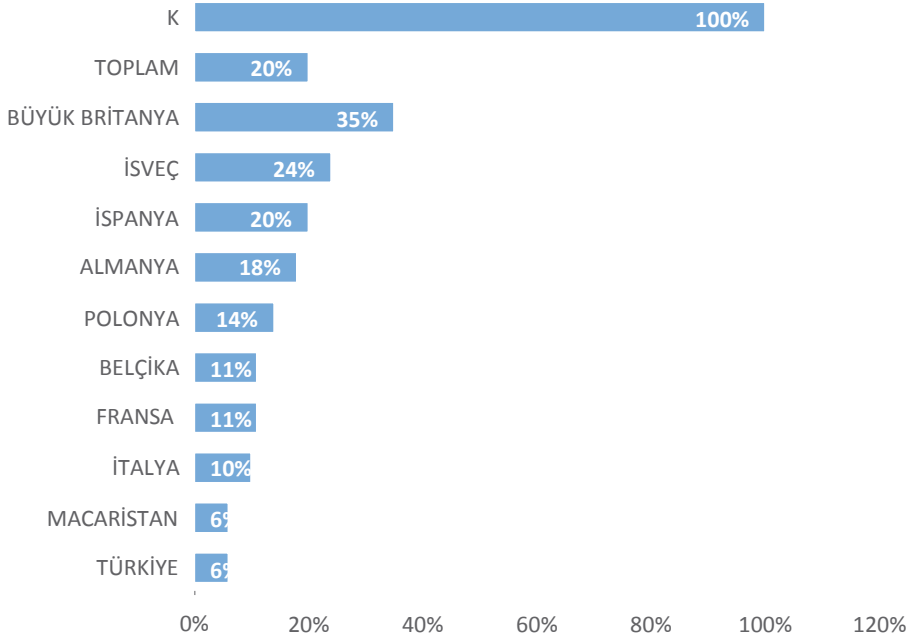
Tablo 13: “Ülkemizde Çok Fazla Göçmen Var”



Ipsos'un göç ve mülteciler anketinin ilk kısmını oluşturan göçe dair genel tutumun negatif eğilimde olduğunu gösteren bazı tablolara yukarıda yer verilmiştir. Neredeyse her ülke son beş senede göçün arttığını ve ortalama yarısı, kendi ülkelerinde çok fazla göçmen olduğuna inanmaktadır. Genel olarak göçün ülkelere pozitif etkide bulunduğunu düşünen yüzde 20'nin aksine negatif etkide bulunduğunu düşünenlerin oranı yüzde 45'tir. Göçün ülkesini istemediği bir biçimde değiştirdiğini düşünenlerin oranı ise yüzde 46 olarak görülmektedir. İngiltere'deki manzara da pozitif olmaktan ziyade negatif eğilimde olduğunu gösterse de aslında durum genel tablodan biraz daha farklılık arz etmektedir. Bir yıl önce yüzde 28 ve 2011'de yüzde 19 olan rakam, göçün ülkeleri için iyi olduğunu düşünen İngilizleri ifade etmekte ve bu oran 2016'da yüzde 35 ile ifade edilmektedir. Bunun tersi olan İngiltere'de çok fazla göçmen olduğunu düşünenlerin oranı bir yıl önce yüzde 60, 2011'de yüzde 71 iken bu sene yüzde 49'u göstermektedir. Yani göçün ülkeleri için iyi olduğunu düşünenlerin oranı artarken; ülkelerinde çok sayıda göçmen olduğunu düşünenlerin oranı azalmaktadır. Göç oranındaki önemli artışa ve “Brexit” için yapılan oylamanın arkasındaki ana faktörün göçmen nüfusun artışı olarak gösterilmesine rağmen bu pozitif yöndeki değişim önem arz etmektedir.

Olumsuz yaklaşımlara karşılık çok az ülke tarafından da olsa göçün ülkeleri için olumlu bir etkiye sahip olduğunu düşünenler de bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi bu ülkelerin başında Suudi Arabistan, Hindistan, Kanada, İngiltere ve ABD gelmektedir.

**Tablo 14: Çok Az Ülke Göçün Pozitif Bir Etkiye Sahip Olduğunu Düşünüyor
Temmuz 2016 - Çok pozitif/ Oldukça Pozitif**



*Raporun konusu bağlamında veriden sadece Avrupa ülkeleri derlenerek hazırlanmıştır.

**Tablo 15: Göçün Etkisi Üzerinde Parçalanmış Tutumlar– Kamu Hizmetleri ve
İş/Ekonomi Üzerindeki Baskılardan Çoğu Endişe Ediyor**

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Bilmiyorum
Göç ülkenizdeki kamu hizmetlerini çok fazla baskı altına aldı	26	24	25	11	7	7
Göçler ülkenizde kendi vatandaşınızın işe girmesini daha güç hale getirdi	22	21	26	14	11	5
Göç ülke ekonominiz için iyi	8	19	29	17	21	6
Ülkende belirli meslek alanları doldurabilecek yükseköğrenim ve niteliklere sahip göçmenlere öncelik verilmeli	16	24	29	12	14	6
Göçmenler ülkenizi yaşamak için ilginç bir yer haline getirdiler	10	19	29	15	21	6

Kaynak: Global Views on Immigration and the Refugee Crisis, Ipsos, ss. 6.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ülke vatandaşları, mültecilerin kamu hizmetlerinden yoğun biçimde faydalandığını ve kendi ülke vatandaşlarının işe girmelerini zorlaştıracak biçimde iş hayatında bulunduklarını ifade etmektedir. Nitelikli göçmenlerin varlığının ülkelerinde artmasını isteyenlerle istemeyenlerin oranı birbirine yakın olsa da bilhassa Avrupa ülkelerinin eğitimli mültecileri barındırma isteği çoğu araştırmada ortaya çıkmaktadır. Zira iş gücü ihtiyacını karşılamak ve mültecileri var oldukları ülkeye daha kolay entegre edebilmek bağlamında böyle bir tercihin ağır bastığı görülmektedir.

Tablo 16: Avrupa Ülkeleri Entegrasyon Konusunda Daha Az Güvenilir Olma Eğilimindedirler (%)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Bilmiyorum
Macaristan	16	28	17	26	12
İspanya	7	36	13	15	20
Büyük Britanya	9	31	28	19	13
Almanya	8	30	27	24	10
Polonya	8	28	28	16	20
İtalya	8	26	29	26	11
İsveç	4	28	28	27	13
Belçika	4	26	28	33	10
Türkiye	10	18	21	44	7
Fransa	5	17	29	34	16

* Raporun Konusu Bağlamında Veriden Sadece Avrupa Ülkeleri Derlenerek Hazırlanmıştır.

Araştırmanın yukarıdaki tabloda gösterildiği kısmında kişilere “Ülkeme gelen mültecilerin çoğunun içine girdikleri yeni topluma başarılı bir biçimde entegre olabileceklerine inanıyorum” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlardan bir kısmı ülkelerin genel tutumuyla farklılık göstermektedir. Bu durum entegrasyon sürecinin çift yönlü oluşunu yani devlet politikaları ve ülke vatandaşlarının tutumunun paralel olduğu durumlarda başarılı sonuçlar elde edileceğine işaret etmektedir. Buna ilaveten rakamlar, entegrasyon sürecinin toplumsal kabul sağlandığı noktada daha başarılı bir çizgiye taşınacağını düşündürmektedir.

Bunlara ek olarak araştırmada, göçmenlere güvenmediğinden ülkesinin sınırlarını kapatması gerektiğini söyleyenlerin oranı yüzde 40'ı göstermekte iken teröristlerin göçmen gibi davrandığını düşünenlerin oranı ise yüzde 60 olarak tespit edilmektedir.

Başlangıçta söylediğimiz gibi entegrasyon sürecinin birden fazla değişkenli ve çok katmanlı bir süreç olduğu görülmektedir. Yapılan anket çalışmalarında ve araştırmalarda görüldüğü gibi krizin çözülmesi noktasındaki en önemli aşamayı oluşturan entegrasyona dair olumlu adımlar atılsa da Avrupa, halen toplumun çoğunluğunu içine alan bir süreçten uzak bulunmaktadır. Entegrasyon sürecinin karşılıklı işlediğini unutmadan sorumlulukları paylaşarak süreç yürütülmelidir.

Göçle birlikte Avrupa'ya gelen sığınmacılar, yaptıkları mülteci başvurularının neticesini beklerken bir taraftan da yabancı bir ülkede yaşamak zorunda kalmanın ilk evresini geçirmektedir. Bu süreçte sığınmacıların bulundukları ülke ve ülke insanlarıyla bütünleşmelerinin sağlanması hem onların kendi iç huzuru ve hayatta kalma mücadelelerine destek olmakta hem de söz konusu ülke vatandaşlarının da onları daha yakından tanıma imkânına sahip olup ön yargılarından sıyrılabilme fırsatı sunmaktadır. Bunun için çoğu Avrupa ülkesi -kendi içinde farklılık göstermesine rağmen- sığınmacılar için bulundukları ülkeye entegrasyonlarını destekleme niteliği taşıyan hizmetler sağlamaktadır.

Sığınmacıların aktif yaşamlarına dönebilmeleri için entegrasyon hizmetlerinin mümkün olan en erken zamanda başlaması önem taşımaktadır. Bu entegrasyon sürecinin başlaması ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmış ve acı çekmiş insanların hayata da daha umutlu bakmalarını sağlayacaktır.

Taraflar arasında bilgi paylaşımı noktasında İskandinav ülkelerinin kayıt sistemi oldukça gelişmiştir. Söz konusu sistem, otomatikleştirilmiş iletişim ve belge sistemiyle gelenlere bir kimlik numarası vermek ve bununla eğitim ve programlara katılım sağlanmakta ve takibi yapılmaktadır.

Örneğin yakın dönemde Almanya, spesifik olarak, göçmenler ve sığınmacılar için bir kimlik kartı uygulamaya karar vermiştir. Bir devlet dairesinde, ilk olarak yapılan kayıt işleminden sonra kart kullanılmaya başlanabilmektedir. Bu sistem özellikle kimlik tespitinin sağlanması açısından önemlidir. Kart merkezi bir veri tabanına bağlı olduğundan tüm otorite ve hizmet sağlayıcılar tarafından erişilmesi mümkün olmakla birlikte kişilerin sağlık durumu, eğitim geçmişi ve mesleki tecrübesi gibi bilgileri de içermektedir.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi başvuruların neticelenmesi için beklenen süre ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. Süreç bazı ülkelerde birkaç aydan daha fazla zaman almazken diğer ülkelerde neredeyse bir seneyi bulabilmektedir. Almanya'yla birlikte Belçika, Danimarka, Polonya ve İsveç gibi ülkeler de sığınmacılar için belli dil eğitimi sağlayan bir programa sahiptir.

İspanya, aşağıdaki tabloda görülebileceği gibi sığınmacılara beş hizmetin tamamını da sunması bakımından tek olma özelliği taşımaktadır.

İtalya'ya gelecek olursak, sığınmacılar dil eğitimi, yetişkin eğitiminden haftalık on saat ve yurttaşlık eğitiminden kişiselleştirilmiş entegrasyon desteğine hak kazanmaktadır. 2014 yılında dört sığınmacıdan biri entegrasyon desteği almıştır. Bu destek, sivil toplum örgütleri (STK) ile işbirliği içinde yerel sağlayıcılar tarafından uygulanmaktadır.

Tablo 17: 2015 Veya Ulaşılabilir Son Yıllarda OECD Ülkelerinde Sığınmacılar İçin Entegrasyon Desteği

	Dil Eğitimi	Uzun Dönem Dil Eğitimiyle Birleştirilmiş Yetişkin Eğitimi	Yeteneklerin Değerlendirmesi	Yurttaşlık Eğitimi	İşle İlişkili Eğitim	İltica Usulünün Ortalama Süresi (ilk mercideki karar için)
Avusturya	Hayır	Hayır	Hayır	Evet (Viyanada)	Hayır	6 Ay
Belçika	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	2.5 Ay (2014 ve 2015'in Başlangıcı Temelinde)
Danimarka	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	2.5 Ay
Fransa	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	7 Ay
Almanya	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	5.3 Ay
Yunanistan	Evet (Fakat sistematik değil)	Evet	Hayır	Hayır	Evet (Fakat sistematik değil)	2.9 Ay
Macaristan	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır, (Fakat bu bazı STK'lar tarafından sağlanır)	Hayır	3.5 Ay
İtalya	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	3.5 Ay
Hollanda	Hayır (sadece gönüllüler tarafından sağlanır)	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Vakaların çoğunda yaklaşık 6 Ay(5-6 Ay bekleme periyodu+14 gün işleme/süreç)
Polonya	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	6 Ay
İspanya	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Bilgi ulaşılabilir değil
İsveç	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	7.5 Ay
İsviçre	Evet	Hayır	Hayır, (Fakat planlanmış)	Hayır, (Bazı bölgelerde / karşılama merkezlerinde dışında)	Hayır	9.9 Ay
Birleşik Krallık	Hayır	Bilgi ulaşılabilir değil	Hayır	Hayır	Hayır	Bilgi ulaşılabilir değil (Vakaların yaklaşık %85'i 6 ay içinde işlenmiştir.)

Tablo 18: OECD Ülkelerinde Sığınmacıların Dağılımı, 2015

	Mülteciler İçin Planlanmış Yayımla Siyaseti	Dağıtma Kriterleri	Mülteciler Bireysel Olarak Düzenlenmiş Konutlarda Kalabilir mi?
Avusturya	Evet	Belediyenin büyüklüğü	Evet
Belçika	Evet	- Sığınmacıların aile ve sağlık durumu - Ulusal dil bilgisi - Belediyede göçmenlerin payı ve yerleşik halkın sayısı	Evet(fakat artık onlar finansal yardım hakkına sahip değil)
Danimarka	Hayır	Uygulanabilir değil	Evet(6 ay sonra)
Fransa	Evet	Bilgi ulaşılabılır değil	Hayır
Almanya	Evet	Nüfusun büyüklüğü ve vergi gelirine göre belirlenmiş kota	Evet(sadece belli şartlar altında)
Yunanistan	Hayır	Uygulanabilir değil	Hayır
Macaristan	Evet	Sığınmacıların aile durumu	Evet(Eğer onlar aile veya arkadaşlar veya sahip oldukları gerekli kaynaklarla barındırılabilirlerse)
İtalya	Evet(yalnızca karşılama tesisinde resmen kalacak yer talep eden sığınmacılar için mali kaynaklar dışında)	- Dengeli dağıtma - Yerlerin Uygunluğu - Sığınmacı profili - Entegrasyon beklentisi - İhale çağrısında belediyelerin gönüllü katılımı(SPRAR ağı)	Evet
Hollanda	Hayır	Uygulanabilir değil	Hayır
Polonya	Evet	- Konut fiyatı(%45) - Eklenen yerel şartlar(%20) - Belediyede işsizlik oranı ve yerleşik insan sayısı (%15) - Konut sunumu - Yabancılar ofisinden uzaklık (%5)	Hayır
İspanya	Hayır	Uygulanabilir değil	Evet(ve istisnai durumlardaki kiralanmış konutların fiyatları kapalı olabilir)
İsveç	Evet (Eğer sığınmacılar tek başlarına kalacak yer bulamazsa)	- Varsayılan tanınma/Ret oranı veya ulusal istatistiklerden çizilmiş 4 yıllık öngörüye dayanarak belediyeler ve bölgesel hükümetler arasında müzakere	Evet
İsviçre	Evet	- Bölgedeki nüfus(bölgeler arasında eşit dağılım) - Bölgede karşılama tesisinin bulunması - Aile üyelerinin bulunması - Etnik toplumların bulunması(ulusların bir arada toplanmasından kaçınmak için) - Bireysel karşılama ihtiyaçları	Evet
Birleşik Krallık	Evet	- Konut sağlanması(genellikle Londra dışında) - Sığınmacıların kültürel uygunluğu - Destek hizmetlerinin kapasitesi - Yerel iskân stratejileri - Artan sosyal gerilim riski	Evet (fakat bireysel düzenlenmiş konaklama ücretli değil)

Tablo 19: OECD Ülkelerinde İhtiyaç Sahibi Göçmenler İçin İşle İlgili Entegrasyon Desteği, 2015

	İşle İlgili Eğitim	Mesleki Dil Eğitimi	Hizmet içi Dil Eğitimi
Avusturya	Evet (genel kriterler mevcut, hedeflenen kriterler planlandı)	Evet	Hayır
Belçika	Evet (Fakat ihtiyaç sahibi göçmenler için özel değildir.)	Evet	Hayır
Danimarka	Evet	Hayır	Evet
Fransa	Hayır	Hayır	Hayır
Almanya	Evet	Evet	Evet
Yunanistan	Evet değil (fakat sistematik)	Hayır	Hayır
Macaristan	Hayır (Fakat STK'lar tarafından sağlanabilir)	Hayır (Fakat STK'lar tarafından sağlanabilir.)	Bilgiler ulaşılabılır değil
İtalya	Hayır	Evet	Hayır
Hollanda	Evet	Duruma bağlı	Bazı işverenler tarafından sağlanır
Polonya	Hayır	Hayır	Hayır
İspanya	Evet	Evet	Evet
İsveç	Evet	Evet	Evet
İngiltere	Evet (iş arayanlar için Çalışma ve Emeklilik Dairesi (<i>The Department for Work and Pensions</i>) aracılığıyla sağlanır.)	Hayır (Çalışma kursları için ESOL* var fakat devlet destekli değil) (* <i>English for Speakers of Other Languages</i>)	Hayır
Norveç	Evet	Evet(fakat sistematik değil) limitli,	Evet (temel yetenekler için genel işyeri eğitimi)
İsviçre	Evet	Evet	Evet (örneğin inşaat, restaurant, temizlik ve tarım)

Kaynak: www.oecd.org (Tablo 17,18 ve 19)

Yukarıdaki tabloda gösterilen üç alanda da göçmenlerin entegrasyonuna destek veren ülkelerin Almanya, İspanya, İsveç, İsviçre ve Norveç olması söz konusu ülkelerin mülteciler karşısındaki tutumları düşünüldüğünde şaşırtıcı olmayacaktır. Buna karşılık olarak Fransa, Macaristan ve Polonya'nın resmi makamlarca hiçbir uygulaması olmaması da benzer bir örnek teşkil etmektedir.

Tablo 20: OECD Ülkelerinde Düşük Eğitimli İhtiyaç Sahibi Göçmenler İçin Entegrasyon Desteği, 2015

Uzun Dönemli Dil Eğitimiyle Birleşik Yetişkin Eğitimi					
	Evet/Hayır	Zorunlu	Çocuk Bakımı	Akşam Kursları	Ulaşım Ödemeleri
Avusturya	Evet(ikisi de uygun ama birleşik değil)	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Belçika	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet(Fakat her yerde değil)
Danimarka	Evet	Hayır(peşin ödeme indirimi- nin alıcıları hariç olmak üzere)	Hayır	Evet	Evet
Fransa	Hayır	-	-	-	-
Almanya	Evet	Hayır (fakat bazı durumlarda zorunluluk olabilir)	Evet	Topluluğa bağlı	Evet
Yunanistan	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet
Macaristan	Hayır(Fakat STK'lar tarafından sağlanabilir)	-	-	-	-
İtalya	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Polonya	Hayır	-	-	-	-
İspanya	Evet	Hayır (katılımın olmaması entegrasyon programı ve yardımların kaybının dışında bırakılmaya sebep olabilir)	Bilgiler ulaşılabilir değil	Bilgiler ulaşılabilir değil	Evet
İsveç	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet
İngiltere	Evet(Fakat nitelik bölgeler içinde farklılık gösterir)	Hayır	Bölgeye Bağlı	Bölgeye Bağlı	Bilgiler ulaşılabilir değil
Norveç	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İsviçre	Evet	Hayır(entegrasyon sözleşmesinin bireysel kabul edilmesinin dışında)	Bölge ve bireysel ihtiyaçlara bağlı	Bölge ve bireysel ihtiyaçlara bağlı	Bölge ve bireysel ihtiyaçlara bağlı

Kaynak: www.oecd.org , - (uzun dönemli dil eğitimiyle birleştirilmiş yetişkin eğitimi sağlanmadığından uygulanabilir değil)

5. YAŞANAN HAK İHLALLERİ VE MÜLTECİ ALGISI

5.1. Eğitim

Temel haklardan olan eğitim hakkı, anayasa ve uluslararası sözleşmelerce garanti altına alınmaktadır. Eğitim hakkı diğer temel hakların da uygulanmasında büyük öneme sahiptir. Eğitim hakkından yoksun bırakılan çocukların psikolojik gelişmelerinde gerileme ya da istismara açık hale gelme gibi durumlarla karşılaşmaktadır. Fakat kamplarda ve kamp dışında sığınmacı çocukların sayıca varlığının fazla oluşu yani yaşam mücadelesi vermek durumunda bırakılan çocukların eğitim haklarından faydalanmalarının çok mümkün olmadığı görülmektedir.

İngiltere merkezli Denizaşırı Kalkınma Enstitüsü (*ODI- Overseas Development Institute*) tarafından yapılan araştırmada Suriyeli mülteci çocukların eğitim yoksunluğuna değinilmektedir. Araştırmada bilhassa komşu ülkelerde bulunan çocukların neredeyse yarısının okula gitme imkânı bulamadığı ve hatta kayıt dışı çalıştırıldığı belirtilmektedir. Söz konusu ülkelere birlik ülkeleri tarafından yapılacak yardımların yapılmamasının da var olan durumu olumsuz etkilediği ifade edilmektedir.⁷³

Aynı kurumun yaptığı bir başka yayın ise bazı ülkelerin mülteci çocukların eğitim maliyetinin dağılımına dair bilgiler içermektedir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi okul öncesi eğitimin maliyetinin en çok olduğu ülke Danimarka iken ilköğretim ve ortaöğretim de Norveç olarak görülmektedir.

Tablo 21: Mülteci Başına Aylık Maliyet Dökümü (Euro)

Ülke	Okul Öncesi Eğitim	İlköğretim	Ortaöğretim
<i>Avusturya</i>	744.42	883.33	1133.92
<i>Belçika</i>	527.74	773.41	977.71
<i>Danimarka</i>	1178.96	786.13	911.44
<i>Fransa</i>	551.26	576.41	925.76
<i>Almanya</i>	695.89	631.58	856.26
<i>İtalya</i>	655.67	704.04	715.40
<i>İsveç</i>	576.22	857.92	911.54
<i>Norveç</i>	560.81	1038.23	1161.56
<i>İspanya</i>	560.45	607.30	801.22

Kaynak: www.odi.org, * Belirtilen ülkeler içinde raporun konusu bağlamında ülkeler seçilmiştir.

73 www.odi.org, Erişim Tarihi: 27.12.2016.

İngiltere merkezli bir başka yardım kuruluşu olan “*Save the Children*” evlerini, vatanlarını terk etmek zorunda kalan mültecilerin eğitiminin ve yaşam kalitesinin tüm dünyanın ortak sorumluluğu olduğuna vurgu yaptığı bir rapor yayınlamıştır. Raporda çocuk mültecilerin sadece dörtte birinin okula gidebildiği belirtilmiş ve temel hakların başında gelen eğitim hakkından mahrum bırakılan bu çocukların kayıp nesillerin oluşmasına sebep olacağı vurgulanmıştır.⁷⁴

Hamburg’da *Das Friedrich- Ebert- Gymnasium* adlı lisede 2015 yılının ağustos ayından bu yana bir göçmen sınıf bulunmaktadır. Yeni bir uygulama olarak, öğrenciler ile mülteci öğrenciler için farklı teneffüs zamanları konulmuştur yani lise öğrencileri teneffüstayken mülteci öğrenciler okulun arka köşesindeki mavi konteynırda beklemektedir. Okul bunun sebebini güvenlik ve sorumluluk paylaşımıyla açıklamaya çalışmakta, okul müdürü V. Kuntze de lise öğretmenlerinin bu çocuklar üzerinde sorumlulukları olmadığını ve aslında bu sınıfların ilçe okullarına ait olduğundan kendi mesuliyetleri dışında bulunduğunu iddia etmiştir. Öğretmenlerden birinin yaz tatilinden sonra yeni kurallar getirileceğini söylemiş olmasına rağmen yaşananlar temel hak ihlalinin belirgin örneği olarak görülmekte ve bu uygulamaların entegrasyon sürecine vereceği zarar göz önünde bulundurulmalıdır.⁷⁵

5.2. Sağlık

AB Temel Haklar Bildirgesi’ne göre “*Herkes, ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen şartlar çerçevesinde koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir*” ve üye devletler bunu uygulamakla yükümlü tutulmaktadır.⁷⁶ Yine uluslararası sözleşmelerde temel haklardan kabul edilen sağlık konusunda da imkânların herkese eşit şekilde sunulması gibi evrensel ilkeler devletlerce dikkate alınma zorunluluğu doğurmaktadır.

74 A New Deal For Every Forcibly Displaced Child, https://www.savethechildren.org.uk/sites/default/files/images/A_New_Deal_for_Every_Forcibly_Displaced_Child.pdf, Erişim Tarihi: 26.12.2016.

75 GymnasiumSicherheit geht vor: Wann dürfen Flüchtlingskinder im Schulhof spazieren?, <https://de.sputniknews.com/panorama/20160427309499755-gymnasium-hamburg-fluechtlingeschulhof/>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.

76 Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi, <http://avrupa.info.tr/tr/ab-ve-sivil-toplum/haklar-bildirgesi.html>, Erişim Tarihi: 27.12.2016.

Tablo 22: Mülteci Başına Aylık Maliyet Dökümü (Euro)

Ülke	Sağlık
<i>Avusturya</i>	243.99
<i>Belçika</i>	234.61
<i>Danimarka</i>	329.54
<i>Fransa</i>	231.11
<i>Almanya</i>	254.50
<i>İtalya</i>	151.08
<i>İsveç</i>	323.75
<i>Norveç</i>	424.30
<i>İspanya</i>	117.48
<i>UK</i>	210.58

Kaynak: www.odi.org, * Belirtilen ülkeler içinde raporun konusu bağlamında ülkeler seçilmiştir.

Hayatta kalma mücadelesi veren bu insanların ihtiyacı olan temel hizmetlerin başında sağlık hizmetleri gelmektedir. AB'nin ortak bir sığınma hukuku olmadığı gibi üzerinde uzlaşmış bir hizmetler bütünü de bulunmamakta bunlar dağınıklık ve değişkenlik göstermektedir. Hukuki süreçteki bu eksikliğe ek olarak var olan yasal sınırlamalar da hizmetlere ulaşımı olumsuz etkilemekte ve acil yardım ve doğum hizmetleri ile sınırlı kalmaktadır.⁷⁷ Yasal süreçteki bu aksaklıkların yanında dil sıkıntıları, ekonomik zorluklar, sığınmacıların haklarını bilmemesi gibi etkenler de sürecin doğru işlenmesini zorlaştırmaktadır. Sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişiminin düzgün sağlanması için ücretsiz ya da düşük ücretli hizmetler, ulaşım masraflarının karşılanması ve cinsiyet duyarlılığı odaklı hizmetlerin sunulmasıyla iyileştirilmesi mümkündür. Devlet hizmetlerinin yetersiz kaldığı durumlarda sivil toplum örgütleri ya da yardım kuruluşları devreye girse de sürecin devamlılığını sağlama noktasında onların da yetersiz kaldığı gözlenmektedir.⁷⁸

Fransa'daki Calais kampının kapatılmasının ardından sığınmacı çocukların bir kısmının İngiltere'ye gönderilmesine karar verilmişti. Bu kararın ardından Muhafazakâr Parti lideri David Davies, İngiliz misafirperverliğinin suiistimal edilmesini ve bu doğrultuda çocukların gerçek yaşlarını öğrenmek amacıyla X-ray kemik ve diş testi yapılmasını önermiştir. Bu öneri İçişleri Bakanlığı tarafından reddedilmiş, diş hekimleri birliği tarafından da önerinin etik olmadığı ve asla kabul edilemeyeceği yönünde açıklama yapılmıştır.⁷⁹

77 Etienne VLanglois ve diğerleri, Refugees: towards better access to health-care services, The Lancet, 2016, Cilt:387, No: 10016, s. 319-321.

78 Hannah Bradby ve diğerleri, Health Evidence Network synthesis report 44, World Health Organization Regional Office for Europe, 2015.

79 UK rejects call for dental checks on child refugees, <http://www.aljazeera.com/news/2016/10/uk-rejects-call-dental-checks-child-refugees-161019160626749.html>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.

5.3. İstihdam

Ülkelerini terk etmek zorunda kalmış ve hayata tutunmaya çalışan bu insanların yeniden hayat kurabilmeleri için ekonomik varlıklarını sağlamaları gerekmektedir. Fakat bunun önündeki en büyük engel dil problemi olarak görülmektedir. Bunun yanında resmi çalışma iznine sahip olmamaları kaçak ve düşük ücretle çalıştırılmalarına sebep olarak başka bir ihlalin kapısını aralamaktadır.

2016 yılı içerisinde çokça söz edilen ve bazı ülkelerin uyum yasalarında ilk sıralarda yer alan “1 Euro Job” lar AGENDA 2010 reformları kapsamında özellikle 25 yaş altındaki işsizleri çalışmaya özendirmek için kullanılan ve çalışılan işin saatlik ücretinin 1 Euro olduğu işlerdir. Bu sürecin en çok eleştirilen aşamalarından biri, 25 yaş altı işsizler, söz konusu işlerden birini kabul etmedikleri takdirde almakta oldukları işsizlik yardımının sona erdiriliyor olmasıdır. Bu durum Almanya’nın sosyal devlet yapısının sonuna gelindiğinin kanıtlarından biri olarak görülerek bazı taraflarca eleştirilmektedir.⁸⁰

Alman piyasasına yeni gelenler için bir sıçrama tahtası olarak adlandırılan “1 Euro Jobs” henüz öngörülemeyen etkileri noktasında uzmanları ikna edemediği de düşünülmektedir. Hazırlıksız yakalanılan mülteci krizine çözüm arayışına giren Almanya, entegrasyon sürecini hızla devreye sokmuş ve bu yönde adımlar atmıştır. Bu duruma ekonomik bağlamdaki katkıyı ülkeye gelen mültecileri en hızlı ve kolay yol ile iş hayatına eklemleyerek yapmaktadır. Özellikle de uzun süren mültecilik başvurusu sürecinde düzenli bir işe başlayamayan mültecilerin karşılaştığı problemler çerçevesinde devlet 1 Euro Job’u çözüm olarak kullanmaktadır. Bavara’daki binlerce mülteci için ana çözüm kapısı bu işler olmuştur. Yine Hannover’da çalışma hayatına yeni gireceklere bisiklet tamiri, bağışlanmış kıyafetleri ayırma, kreş çocuklarına eşlik etme gibi işlerin teklif edildiği gözlenmiştir.⁸¹ Bu noktada mültecilerin 1 Euro Job içerisindeki meslek gruplarına dağıtılırken göz önünde bulundurulmuş kriterler yeterince açık değildir. Bu açıklığın olmaması ve mültecilerin ağırlıklı çalıştığı iş alanları düşünüldüğünde zihinsel aktivitenin düşük fiziksel varlığın ağırlıklı biçimde ön planda tutulduğu işlerin tercih edilmesi ve bu noktada bir ayrımcılık olabileceği soru işaretiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz tarafından yapılan açıklamada yeni entegrasyon hukukunun bir parçası olarak mülteciler için düşük ücretli kolektif işler amaçladıklarından bahsetmiştir. Bu doğrultuda mülteciler saatlik ücreti 1 Euro olmak üzere haftalık 15 ila 30 saat arasında çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Eğer

80 “1 Euro Shop -- 1 Euro Job”, <http://bianet.org/bianet/emek/52495-1-euro-shop-1-euro-job>, Erişim Tarihi: 23.12.2016

81 “Germany puts refugees to work ... for one Euro”, <https://www.thelocal.de/jobs/article/germany-puts-refugeesto-work-for-one-euro>, Erişim Tarihi: 23.12.2016

mülteciler bu işlerde çalışmayı reddederlerse hükümetin sağladığı yardımlarda düşüşle karşılaşacaklardır. Meslekler kamu alanlarının bakım ve onarımından oluşmaktadır. Almanca kursuna katılmamaları durumunda da benzer yaptırımlarla karşılaşmaları mümkündür.⁸²

5.4. Toplumsal Yaşam

Danimarka, sığınmacıların para ve değerli eşyalarına el konulmasına imkân tanıyan tartışmalı yasa tasarısını onayladı. Buna göre değeri yaklaşık 1.350 Euro'yu geçen para ve evlilik yüzükleri ile manevi değeri olan ziynet eşyalarını sığınmacıların sınırda teslim etmesi gerekmektedir. Aynı yasayla sığınmacıların ailelerini getirebilmeleri için öngörülen süre de bir yıldan üç yıla çıkarılmıştır.⁸³ Bunu takriben İsviçre de benzer bir düzenleme yoluna gitmiş ve 1.000 franktan fazla para ve değerli eşyası olan sığınmacıların mal varlıklarına el konulmasını öngörmektedir. Buna ilaveten İsviçre Göçmen Bürosunun açıklamasına göre yedi ay içerisinde ülkeden kendi isteğiyle ayrılanlara mal varlıklarının iade edileceği de belirtilmektedir. Yılın ilk aylarında bu ülkeleri Almanya takip etmekte ve Baden- Württemberg eyaletindeki düzenleme ile sığınmacıların üzerindeki 350 Euro ve daha fazla miktardaki paraya el koyma hakkı tanınmaktadır.⁸⁴ Bu kararların temel gerekçesi yardımlar öncesinde kendi sahip olduklarının kullanılması olarak belirtilse de kişinin rızası ve mahremiyeti aranmaksızın yapılması öngörülen bu uygulama çokça eleştirilmiştir.

Göçmen karşıtlığı ile bilinen aşırı sağ İsviçre Halk Partisi'nin (SVP) şubat ayında yapılan referandum teklifinde, ülkede cinayet, tecavüz, silahlı soygun gibi ağır suçları veya 10 yıl içinde aşırı hız ve haneye tecavüz gibi suçları iki kez işleyen yabancıların, cezalarını tamamladıktan sonra temyiz hakkı verilmeden sınır dışı edilmesi öngörülmektedir.⁸⁵ Teklif yüzde 59 hayır oranıyla reddedilmiş olmasına rağmen durumun ülkenin ne anayasası ne de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uyumlu olmadığı gerçeği gözden kaçırılmamalı ve teklifin temel insan haklarına aykırı olduğu unutulmamalıdır. SVP'nin dağıttığı seçim ve referandum ilanlarında kullandığı bir afiş örneğinde *"Sonunda güvenlik sağlanacak"* *"Suçlu yabancıları sınır dışı etmek için evet"*

82 "Austria proposes obligatory 1 euro jobs for migrants", <http://www.dailysabah.com/europe/2016/08/20/austriaproposes-obligatory-1-euro-jobs-for-migrants>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

83 Danimarka Mültecilerin Para Ve Değerli Eşyalarına El Koyuyor, <http://tr.euronews.com/2016/01/26/danimarka-parlamentosu-gocmenlerin-para-ve-degerli-esyalarina-el-konulmasına>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

84 Refugee crisis:Germany follows Denmark and seizes jewellery and valuables from refugees, <http://www.ibtimes.co.uk/refugee-crisis-germany-follows-denmark-seizes-jewellery-valuablesrefugees-1539381>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

85 İsviçre'de Yabancı Kökenlilerle İlgili Referandum, <http://www.haberler.com/isvicre-de-yabancikokenlilerle-iligili-referandum-8189269-haber/>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

gibi ifadeler kullanılarak yabancıların karakoyun şeklinde resmedildiği görülmektedir.



Kaynak: www. odatv.com

Bugüne kadar en geniş içerikli anket olarak görülebilen araştırma Bielefeld Araştırma Enstitüsü SOKO tarafından Almanya çapında 14 yaşından büyük 1000 kişi ile telefon anketi gerçekleştirmiş, Berlin Humboldt Üniversitesine bağlı Berlin De-neysel Entegrasyon ve Göç Araştırmaları Enstitüsü'nce de Almanya'da yaşayan 14 yaşından büyük 18.000'den fazla kişi ile yaşadıkları dezavantajlar hakkında yazılı anket gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yüzde 9,2'si cinsiyetinden, yüzde 8,8'i din ve dünya görüşünden, yüzde 2,4'ü cinsel yöneliminden ve yüzde 8,4'ü ise etnik köken nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmiştir. Araştırmaya göre ayrımcılığın kendini en çok gösterdiği alan iş hayatıdır. Son iki yılda herhangi bir ayrımcılığa maruz kaldığını söyleyen kişilerden yaklaşık iki kişiden biri yüzde 48,8 iş hayatında olduğunu belirtmiştir. Bu mağduriyet sonrasında insanların neler yaptığını dair bilgiler de paylaşılmıştır. Katılımcıların yüzde 59,6'sı maruz kaldıkları ayrımcılığa karşı harekete geçtiklerini, yüzde 27,4'ü toplum içinde ayrımcılığa dikkat çekmeye çalıştıklarını ve yüzde 13,6'sı başkalarına danıştıklarını söylemiştir. Resmi makamlara şikâyet başvurusunda bulunanların oranı yüzde 17,1 iken uğradıkları ayrımcılık sebebiyle dava açan kişilerin oranı yüzde 6,2 olarak belirtilmiştir.⁸⁶

⁸⁶ Almanya'da Ayrımcılık Raporu, <http://gocvakfi.org/almanyada-etnik-koken-nedeniyle-ayrimcili-ga-ugrayanlarin-orani-yuzde-84/>, Erişim Tarihi: 20.12.2016.

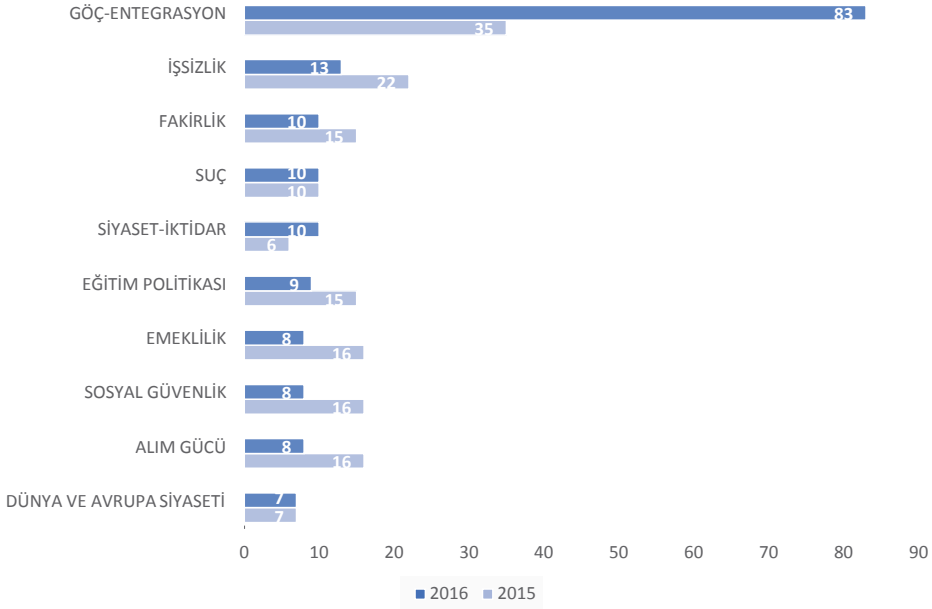
Yaşanan mülteci krizi noktasında Avrupa'da en büyük sorumluluğu alan ülke olan Almanya'da uyum yasa tasarısı kabul edildi. Taslakla mesleki eğitim alacaklara üç yıl oturma izni tanınmakta ve iş bulması durumunda iki yıl daha uzatma fırsatı sağlanmaktadır. Eskiden süresiz oturma için bekleme süresi üç yıl iken şimdi beş yıl olmakla birlikte oturma iznine sadece yeterli Almanca bilgisine sahip olanlarla geçimlerini kendileri sağlayanların sahip olacağı öngörülmektedir. Alman toplum değerlerinin iletilmesi için kurs sürelerinin 60 saatten 100 saate çıkarılması öngörülmürken kursa katılım için bekleme süresinin de üç aydan altı haftaya indirilmesi planlanmaktadır. Uyum kursuna katılım mülteciler için zorunlu tutulurken katılmayanlara yönelik sosyal yardım kısıtlaması düşünülmektedir. Taslakla edinilen diğer bir yenilik ise, mültecilerin nerede oturacağına belirli şartlar içinde devletin karar vermesidir. Zorunlu ikamet yeri uygulaması üç yılla sınırlı tutulacak ve mesleki eğitim alanlarla iş bulmaların -ki bunlar da haftalık en az 15 saat çalışma saatine sahip olanlar- söz konusu uygulamadan muaf tutulmaları öngörülmektedir.⁸⁷ Mülteci ve sığınmacılar hakkında en önemli eksikliklerden biri yaşadıkları topluma entegre olma süreçlerine yapılan katkı noktasındadır. Fakat bu entegrasyon sürecinin nasıl yürütüldüğü büyük önem taşımaktadır. Örneğin, ikametle ilgili yapılan düzenleme serbest dolaşım hakkına zarar vermenin yanında toplumdan, tanıdıklardan ya da aktif istihdam bölgesinden uzakta sağlanması entegrasyon sürecine katkıdan uzak olma anlamı taşımaktadır. Bu durumun toplumsal çatışmayı önlemek amacıyla kullanıldığı iddia edilse de hak ihlali boyutu gözden kaçırılmamalıdır.

GfK tarafından 24 ülkede 25 binden fazla kişiyle yapılan araştırmanın sonuçlarından Almanya'ya ait olan şu şekildedir. “*Sizce Almanya'nın öncelikle çözmesi gereken sorunlar nelerdir?*” sorusuna verilen cevapların oranları aşağıdaki şekilde gibidir.⁸⁸

87 Beş maddede uyum yasası, <http://www.dw.com/tr/be%C5%9F-maddede-uyum-yasas%C4%B1/a-19283155>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

88 Sorge um Zuwanderung erreicht Höchstwert, <http://www.gfk-verein.org/presse/sorge-um-zuwanderung-erreicht-hoechstwert>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

Tablo 23: Almanya'nın Öncelikle Çözmesi Gereken Sorunları Nelerdir?



Kaynak: www.gfk-verein.org

Almanya'da göç ve entegrasyon meselesini önceleyenler ankete katılanların yüzde 83'ünü gösterirken 2015'te bu oran yüzde 35 ile ifade edilmektedir. İşsizlik gibi diğer sorunların göç konusundan sonra dile getirildiği ve 2015 yılına göre oranın düşmesinde aynı senenin yaz aylarından itibaren yoğunlukla devam eden iltica başvurularının etkisinin büyük olduğu görülmektedir.

Ekim ayında yayınlanan Stanford, Zürich ve London School of Economics and Political Science üniversitelerinin ortak çalışması ile Avrupa toplumunun mültecilere bakış açısı sorgulanmaktadır. “*Avrupalılar hangi sığınmacıları kabul etmekte isteklidir?*” (*What types of asylum seekers are Europeans willing to accept?*) sorusunun sorulduğu, 15 ülkeden 18 bin katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada Hristiyan ve iyi eğitilmiş mültecilerin ve siyasi gerekçelerle iltica edenlerin toplum tarafından daha kolay kabul edildiği, ekonomik sebeplere sahip olanların ise kabul olasılığının düşük olduğu sonuçlarıyla karşılaşılmaktadır.⁸⁹

Mülteciler konusunda başlangıçtan bu yana en sert tutum sergileyen ülke olan Macaristan çok sayıda gayriinsani uygulamanın sahibi olarak anılmaktadır. Maca-

⁸⁹ How economic, humanitarian, and religious concerns shape European attitudes toward asylum seekers, <http://science.sciencemag.org/content/354/6309/217>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

ristan 2015 yılında göçün Avrupa'ya doğru yoğunlaşan seyrinde sınırlarına tel örgü çekmeye ve duvarlar örmeye başlamıştı. Bu bağlamda önce Sırbistan sınırına jiletli tel çekmiş ardından göçün yön değiştirmesiyle Hırvatistan sınırına da aynı işlemi uygulamıştır. Sığınmacıların tel örgülere zarar vermesini engellemek amacıyla orduya plastik mermi ve göz yaşartıcı gaz kullanma yetkisi veren yasa da çıkarmıştır.⁸⁵⁹⁰ 2016 yılında da sınırlarını kapatmak gibi temel hakları ihlal eden uygulamalarının sürdüren Macaristan, BMMYK Macaristan basın sözcüsü tarafından uygulamaların endişe verici olduğu ve uluslararası hukuk kurallarını hatırlaması gerektiği bağlamında uyarılmıştır.⁹¹



Kaynak: www. tr.euronews.com

Macaristan'da Victor Orban hükümetinin göçmen ve mültecilerle ilgili sokak panolarına astırdığı “Macaristan’a geliyorsan Macarların işini elinden alamazsın”, “Macaristan’a geliyorsan kültürümüze saygı göstermelisin” şeklindeki ifadelerin bulunduğu ilanlar epeyce tepki çekmiş ve BMMYK karşı harekete geçmiş ve aşağıda örneği olan ilanlar hazırlamıştır. Örneğin aşağıdaki resmin açıklamasında olduğu gibi “Pakistan’dan Zeeshan Macaristan kriket takımının bir üyesi ve o Macaristan için iyi

90 Türkiye’ye “Sınırları Aç” Diyen AB Kapılarını Kapatıyor, <http://www.haberler.com/grafikli-turkiye-ye-sinirlari-ac-diyen-ab-8141624-haberi/> , Erişim Tarihi: 23.12.2016.

91 BMMYK Macaristan Basın Sözcüsü Simon: Macaristan’ın izlediği mülteci politikası endişe verici, <http://aa.com.tr/tr/dunya/bmmyk-macaristan-basin-sozcusu-simon-macaristanin-izledigi-multeci-politikasi-endise-verici/594755> , Erişim Tarihi: 23.12.2016.

*oynamak istediğini söyledi” şeklindeki ifadelerle yaşananlara farklı bir bakış açısı geliştirmiştir.*⁹²



„Ezért az országot akarok jól játszani.”
— Zeeshan, 19 éves

#WorldRefugeeDay

**Krikettjátékos
Magyar válogatott
Menekült**

Ismerd meg Zeeshant:
unhcr.org/refugeeday/hu

UNHCR
The UN Refugee Agency

Zeeshan from Pakistan is a member of the Hungarian national cricket team. He says he wants to play well for this country.
UNHCR/A. Stiller

CLOSE X

Kaynak: www.unhcr-centraleurope.org

Ekim ayında 1,294 sığınmacının yerleştirilmesini oylayan bir referandumla gündeme gelen Macaristan’da oy çokluğuyla “*Mültecilere Hayır*” sonucuyla karşılaşılmıştır. Fakat toplam seçmen sayısının en az yüzde 50’sinin sandığa gitmemesi ve oyların geçerli olmaması sebebiyle oylama geçersiz kalmıştır. Fakat temel insan haklarının oylanamayacağı ve süreci ayrımcı yaklaşımlarla yürüttüğü konusunda hükümet eleştirilmiştir.

⁹² UNHCR billboards encourage Hungarians to get to know real refugees, <http://www.unhcr-centraleurope.org/en/news/2015/unhcr-billboards-encourage-hungarians-to-get-to-know-real-refugees.html>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.



Kaynak: www.tr.euronews.com

Hükümetin, “Macaristan’ın geleceğini riske atmayın” yazılı reklam panolarıyla 2 Ekim’de hayır oyu verilmesi yönünde yürüttüğü kampanya Avrupa Parlamentosunca da eleştirilmiştir.⁹³ Referandumun hemen ardından anayasa değişikliğine yönelen Macaristan, yeni anayasada “Macaristan’da dolaşım ve oturma hakkına sahip olmayan bir şahıs ancak ve ancak Macar resmi makamlarına yapacağı bireysel başvurunun değerlendirilmesi sonucunda ve de Macar parlamentosunun hazırladığı mevzuat uyarınca ikamet hakkına sahip olabilir. Grup olarak ikamet izni almak yasaktır.” bu maddeyi oylamış fakat parlamentoda yeterli çoğunluk sağlanamadığından reddedilmiştir. Değişiklik kabul edilseydi Macaristan, birlik ülkeleri içinde mültecilerin yerleşimi konusunu anayasal hükme bağlayan ilk ülke olacaktı.⁹⁴

Fransa’nın Beziers kentinin belediye başkanı Robert Menard, Calais’den gelen 40 kadar kişinin kente yerleştirilme planı üzerine kentin sokaklarına “Devlet bizi zorluyor: İşte geliyorlar.” anlamına gelen sinema afişi formunda posterler astırarak mülteci karşıtı propaganda yapmıştır.⁹⁵ Afişteki fotoğraf olarak kentin ünlü Saint-Nazare Katedrali’nin resminin seçilmiş olması da Fransa’nın genel İslam düşmanlığı yaklaşımının bir işareti olarak kendisini düşündürmektedir.

93 Ap’den Macaristan’daki Mülteci Referandumuna Tepki, <http://tr.euronews.com/2016/10/03/ap-den-macaristan-daki-multeci-referandumuna-tepki>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

94 Macaristan’da ‘mülteci’ konulu anayasa değişikliği parlamentodan geçmedi, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37909932>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

95 “They are coming”: French mayor launches poster campaign after his town accepts 40 refugees, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/anti-migrant-poster-they-are-coming-beziers-refugees-robert-menard-french-town-calais-a7358186.html>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.



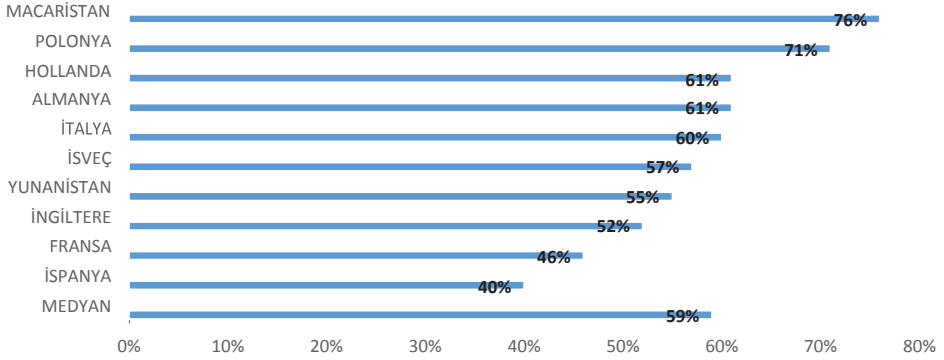
Kaynak: www.independent.co.uk

Merkezi Washington'da bulunan Pew Research Center (PEW) mülteciler hakkında Avrupalıların ne düşündüğüne ilişkin bir anket çalışması yapmıştır.⁹⁶ 10 AB ülkesinde yapılan araştırma sonucunda yayınlanan metin, mültecilerin zihinlerdeki yerini göstermektedir.

Keskin ideolojiler azınlıklar, farklılıklar ve ulusal kimlik bağlamında Avrupa'yı içeriden bölmektedir. Mültecilerin Avrupa yönündeki göç dalgası, kıtadaki aşırı sağ partilerin göçmen karşıtı eylemlerinde ve İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı üzerindeki hararetli tartışmalarda belirgin rol oynamaktadır. Aynı zamanda Paris ve Brüksel'deki saldırılar terörizm hakkında toplumsal korkuyu harekete geçirmiştir. Son dönemde Avrupa'da yükselen aşırı sağ partilerin bundan beslenerek siyaset yürütmesi de mültecilere bakışı olumsuz yönde etkilemektedir. Söz konusu anket çalışması, mülteci krizi ile terörizm tehdidinin çoğu Avrupalının zihninde birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

⁹⁶ "Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs", <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>, Erişim Tarihi: 24.12.2016.

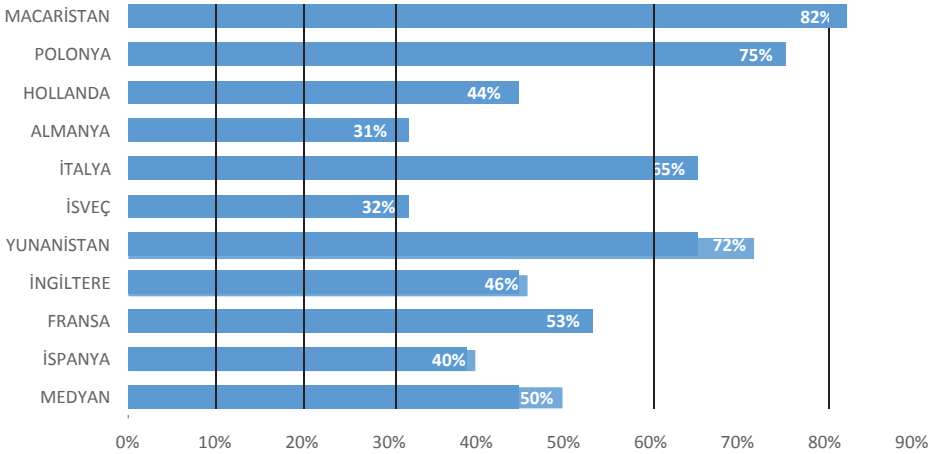
Tablo 24: Mülteciler Ülkemizde Terörizm Oranını Artıracak



Kaynak: Pew Research Center

Avrupa nüfusunun çoğunluğunu temsil eden 10 AB ülkesinin sekizinde artan mülteci oranının terör saldırılarının olasılığını yükselttiğini düşünenlerin oranı yüzde 50'nin üzerindedir. Bu görüşü paylaşanların oranları sırasıyla Macaristan'da yüzde 76, Polonya'da yüzde 71 ve Hollanda ile Almanyada yüzde 61 olarak gözlenmektedir. Bunların yanında geçirmekte olduğumuz sene içinde terör saldırılarına maruz kalan Fransa'da ise halkın yüzde 46'sı mültecilerin ülkelerine gelmesinin terör tehlikesini artırdığına inanmaktadır.

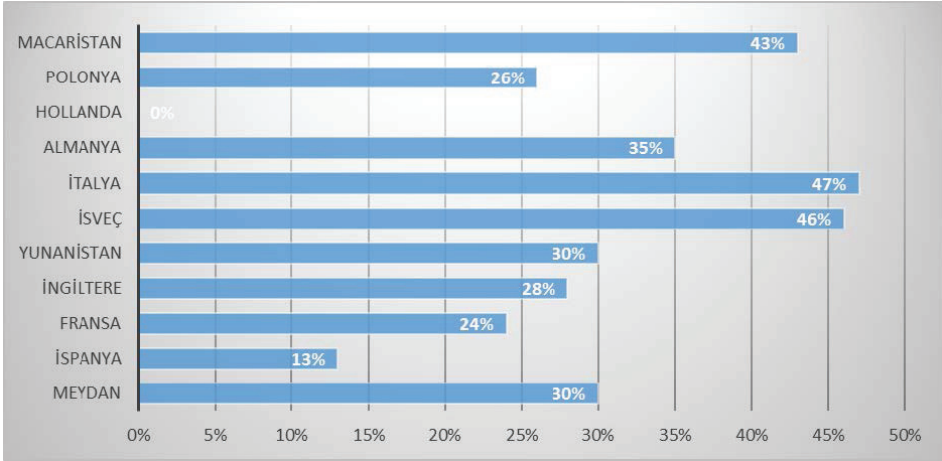
Tablo 25: Mülteciler Ülkemiz İçin Bir Yük Çünkü Onlar Bizim İşlerimizi ve Sosyal Yardımlarımızı Alıyor



Kaynak: Pew Research Center

Söz konusu insanların mültecilerle ilgili taşıdıkları tek kaygının terörizmle ilgili olmadığı görülmektedir. Yukarıdaki tablo, mültecileri ülkeleri için ekonomik bir yük ve kendi hak alanlarına tecavüz eden kimseler olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Anketin yapıldığı on ülke vatandaşının yarısı ve hatta daha fazlası kendilerinin sahip olduğu işleri ve sosyal yardımları mülteciler yüzünden kaybedeceklerini düşünmektedir. Bu inancı paylaşan ülkeler yüzde 82 ile Macaristan, yüzde 75 ile Polonya, yüzde 72 ile Yunanistan iken Almanya ve İsveç'te böyle düşünenlerin oranı sırasıyla yüzde 31 ve 32'de kalmaktadır. Almanya'da yüzde 59 İsveç'te yüzde 62, mültecilerin çalışma ve yetenekleri ile ülkelerine katkıda bulunacaklarını düşünmektedir.

Tablo 26: Mülteciler Suçlarla İlgili Diğer Gruplara Göre Daha Fazla Sorumlu Tutulur



Kaynak: Pew Research Center

Mültecilerin diğer gruplardan daha fazla suç işlemeye meyilli olduğunu düşünenlerin oranları sırasıyla yüzde 47 ile İtalya, yüzde 46 ile İsveç ve yüzde 43 ile Macaristan'dır.

Bununla ilişkili biçimde son yıllarda Suriye, Irak ve Afganistan gibi ülkelere gelen mültecilerin Müslüman olmalarından kaynaklanan bir hoşnutsuzluk da yine araştırmaya yansıyan diğer başlıklar arasındadır.

Avrupa nüfusunda geniş yer kaplayan göçmenler, Avrupa'da yükselen aşırı sağdan olumsuz etkilenmektedir. 2015'ten bu yana durdurulamayan göç dalgası göçmenliğe güvenlik sorunu olarak yaklaşma algısını güçlendirmiştir. Göçmenlerin suç oranını artırdığı, gittikleri ülke insanının iş bulma imkânlarını olumsuz etkilediği, eğitim seviyesini düşürdükleri gibi ithamların Avrupa'da yeniden üretildiği görülmektedir.

Bunun siyasete yansımaları olarak görülen aşırı sağ partilerin oylarındaki artış aslında toplumların yaşananlara nasıl baktığını anlatmakta ve yapılan anket çalışması gibi araştırmalarla desteklenmektedir.

5.5. Medya

Son yıllarda önem kazanan ve yaşanan siyasi-toplumsal olaylarda görünürlüğü artan sosyal medyanın göçmen karşıtı eğilimler hakkında Almanya'daki varlığı Amadeu Antonio Vakfı tarafından bir çalışmada incelenmiştir. Araştırma sonucu yayınlanan rapora göre, internette nefret sloganları içeren sayfaların sayısının arttığı belirtilmektedir. 2015 yılında sadece Almanya'daki mültecilere yönelik sürdürülse de 2016 yılında mültecilere destek olan gazeteci ve siyasetçiler de tepki görmektedir. Mülteci karşıtı protesto gösterilerinin düzenlenmesi de ağırlıklı şekilde sosyal medya üzerinden yapılmaktadır.⁹⁷



Kaynak: www.quora.com

İngiliz gazetelerinden Daily Mail tarafından atılan bu iki manşetten soldakinde "Sokaklarımızdaki sürü" sağdaki ise "Bir insani felaketin küçük kurbanı" anlamına gelebilecek ifadeler kullanılmıştır. Bu manşetlerin aralarında yalnızca iki ay bu-

97 İnternette Aşırı Sağcı ve Göçmen Karşıtı Fenomenler, <http://gocvakfi.org/internette-asiri-sagci-ve-gocmen-karsiti-fenomenler/>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

lunmasına rağmen kullanılan dildeki değişim samimiyet sorgulayıcı niteliktedir. İlk manşette yaşam mücadelesi veren sığınmacılar için sürü gibi bir ifadenin seçilmiş olması yayınlandığı dönemde özellikle sosyal medyada çokça eleştirilmesine rağmen söz konusu tutumun sahiplerine hiçbir yaptırım uygulanmamıştır.



Kaynak: www.theguardian.com

Fransa mizah dergilerinden Charlie Hebdo'nun yılın ilk aylarında Aylan be-beği konu ettiği karikatür çok eleştirilmiştir. Göçmenler başlıklı karikatürde Aylan Kurdi'nin kıyıya vuran cesedi bir balon içerisinde gösterilmiş ve yanında "Küçük Aylan büyüdüğünde ne olurdu?" diye sorulmuştur. Bu sorunun altında da koşarak kaçan bir kadın ve onu, elleri açık halde kovalayan iki erkek görülmektedir. Bu resmin altında da Köln'de yılbaşında yaşananlara ithafen "Almanya'da tacizci" olabileceği imasında bulunulmuştur. Bu yayın üzerine Hebdo'nun ırkçı ve İslam düşmanlığı yaptığı özellikle sosyal medyada söylenerek çokça eleştirilmiştir.⁹³

93 Charlie Hebdo cartoon depicting drowned child Alan Kurdi sparks racism debate, <https://www.theguardian.com/media/2016/jan/14/charlie-hebdo-cartoon-depicting-drowned-child-alan-kurdi-sparks-racism-debate> , Erişim Tarihi: 27.12.2016.

2015 yılının son aylarında gerçekleşmiş olmasına rağmen Avrupa'nın mültecilere bakışını anlama noktasında hala güncelliğini koruyan bir başka olay da The Sun gazetesi köşe yazarlarından Katie Hopkins'in yazdıkları olmuştur. Aşağıdaki manşette yazarlarla birlikte metinde de "Umrumda değil. Tabut fotoğraflarını, suda yüzen cesetleri bana gösterin hala umrumda değil." Şeklinde ifadeler kullanılmaktan çekinmeyecek mültecilerin hamam böceğine benzetilmesi de bunlara eklenmiştir.⁹⁹



Kaynak: www.huffingtonpost.co.uk

⁹⁹ Katie Hopkins has just written a piece so hateful that it might give Hitler pause – why was it published?, <http://www.independent.co.uk/voices/katie-hopkins-when-is-enough-enough-10186490.html>, Erişim Tarihi: 27.12.2016.

5.6. Kötü Muamele ve Fiziksel Şiddet

Almanya için Alternatif (AfD) partisi başkanının verdiği bir röportajda “polis yasadışı yollarla ülkeye giren sığınmacıları gerekirse vurmali” şeklinde kullandığı ifade hala çokça konuşulmaktadır.¹⁰⁰ Hükümet ortağı ile diğer muhalefet partilerince ve çok sayıda sivil toplum örgütüne eleştirilmiş ve tepkilere maruz kalmıştır. Buna rağmen YouGov araştırma şirketi tarafından yapılan ve sonuçları Welt Online’de yer alan araştırmada AfD’nin lideri Frauke Petry’nin bu söylemini destekleyici nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmaya katılanların yüzde 29’u sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açılmasından yanayken yüzde 57’si bu görüşe karşı çıkmakta, %14’ü ise fikir beyan etmekten kaçınmaktadır.¹⁰¹

Yine yapılan eyalet seçimlerinde oy oranındaki ciddi artış gözden kaçırılmayacak boyuttadır.¹⁰² Tüm Avrupa’da artan aşırı sağın temsilcisi olarak kabul edilen AfD, Almanya’nın yaşanan mülteci krizinde uyguladığı politikaları her fırsatta eleştirmesine rağmen toplum tarafından desteklendiği yorumu yapılabilmektedir.

Almanya’da Güney Dresden’de 18 Şubat Perşembe günü konaklayacakları yere getirilen mülteciler, otobüsten inmek üzereyken bir grup Alman’ın otobüs çevresinde slogan atarak “Buranın halkı biziz” gibi ifadeler kullandığı olayda, bir polisin Suriyeli bir çocuğu çektiirdiği de kaydedilen görüntüler arasındaydı.¹⁰³ Bu görüntü Almanya’nın mültecilere karşı tavrı bağlamında çokça eleştirilse de benzer olaylar yıl boyunca varlığını sürdürmektedir.

Köln’de bir acil barınağında mülteci kadınların güvenlik görevlileri tarafından tacize uğradığı Şubat ayında rapor edilmiştir. Mülteciler, göçmen ve mülteciler ofisine hijyenik olmayan koşullarla ilgili bir mektup yazdı. Bazı mülteciler güvenlik görevlileri tarafından cinsel tacize uğradığını ve bir kadın onlar duş alırken veya emzirirken onların fotoğraflarını çektiklerini ve videoya aldıklarını, cinsel ilişkiye girmeye ikna etmeye çalıştıklarını söyleyerek suçlamada bulundu.¹⁰⁴ Ocak ayında Uluslararası Af Örgütü yaklaşık 40 mülteci kadınla görüşerek hazırladığı araştırmasında da ifade

100 German police should shoot refugees, says leader of AfD party Frauke Petry, <http://www.independent.co.uk/news/world/german-police-should-shoot-refugees-says-german-party-leader-a6844611.html>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

101 Korkutan araştırma: Almanların 3’te 1’i Frauke Petry gibi düşünüyor, <http://www.hurriyet.com.tr/korkutan-arastirma-almanlarin-3te-1i-frauke-petry-gibi-dusunuyor-40050229>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

102 AfD Berlin’de de güçlü destek buldu, <http://www.dw.com/tr/afd-berlinde-de-g%C3%BC%C3%A7l%C3%BC-destek-buldu/a-19560339>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

103 German police justify handling of migrant bus incident, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35622199>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

104 Migrant women reportedly sexually abused in German refugee shelters, <http://www.dailysabah.com/europe/2016/02/20/migrant-women-reportedly-sexually-abused-in-german-refugee-shelters>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

ettiği gibi savaş ve sonrasında yaşanan bu devamlı göç halinden en çok etkilenen kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Kampların bir kısmında yüzlerce erkekle aynı yerde uyumak ve aynı banyo ve duşları kullanmak zorunda kaldıklarını ve hatta sık tuvalete gitmek istemedikleri için fazla yeme-içmeden kaçındıklarını da ifade etmişlerdir.¹⁰⁵

Galler'in başkenti Cardiff'te sığınmacılara renkli bileklik takma zorunluluğu ve bilekliklerini takmadıkları takdirde yemek yardımından faydalanamama yaptırımını getirilmiştir. Uygulamaya maruz kalan sığınmacılardan birinin verdiği röportajda *"Bileklikleri takmazsak İçişleri Bakanlığı'na bildirileceğimiz söyleniyordu. Kaldığımız binadan yemek yediğimiz binaya her gün 10 dakikalık bir yürüyüşle geçiyorduk, caddede boyunca bilekliklerimiz görünecek şekilde yürüyorduk. Yoğun trafiği olan yolda sürücüler kornaya basıyor ve bazen arabalarının pencerelerinden uzanıp bize, 'Ülkenize geri gidin' diye bağıryorlardı"* diye konuşmuş ve durumun vahametini ortaya koymuştur.¹⁰⁶

Yılın ilk aylarında İngiltere'deki bir başka kötü muamele örneğini de sığınmacıların Middlesbrough kentinde kırmızı kapılı evlere yerleştirildikleri iddiası oluşturmaktadır.¹⁰⁷ Times gazetesi haberinde söz konusu kentte mültecilerin yaşadığı 168 evin 155'inin kapısının kırmızı olduğuyla karşılaştıklarını dile getirmiştir. Konutlarla ilgilenen firma ise *"kendilerine ait konutların kolayca tespit edilebilmesi için"* böyle bir uygulama yaptıklarını fakat kapıların yeniden boyanacağını söyledilerse de bu olay, İngiltere'nin haklara saygılı imajını ciddi zarara uğratmıştır.

21 Şubat'ta Almanya'nın doğusundaki Saksonya eyaletine bağlı Bautzen kentinde sığınmacılar için ayrılan binada yangın çıkmış fakat binanın boş olması sebebiyle ölen ya da yaralanan olmamıştır.¹⁰⁸ Yangını izleyenlerin alkış tutması ve gülmeleri Almanya'da son zamanlarda artan göçmen karşıtı eylemlerin varlığıyla birlikte düşünlüğünde geçmişteki aşırı sağcı eylemlerin yeniden gün yüzüne çıkıyor olabileceği noktasında insanı endişelendirir boyuta gelmektedir.

Danimarka'da aşırı sağcı bir parti olan Danimarkalılar Partisi tecavüze karşı kadınları sığınmacılardan korumak amacıyla 150 kadar sprey dağıtmıştır. Saç spreyle-

105 Female refugees face physical assault, exploitation and sexual harassment on their journey through Europe, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>, Erişim Tarihi: 19.12.2016.

106 Asylum seekers made to wear coloured wristbands in Cardiff, <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jan/24/asylum-seekers-made-to-wear-coloured-wristbands-cardiff>, Erişim Tarihi: 24.12.2016.

107 Red front doors on asylum-seeker homes in Middlesbrough 'mark them out to race hate yobs', <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/immigration/12109453/Red-front-doors-on-asylum-seeker-homes-in-Middlesbrough-mark-them-out-to-race-hate-yobs.html>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

108 Migrant crisis: Anti-refugee mob cheers as German migrant shelter burns in possible case of arson, <http://www.ibtimes.co.uk/migrant-crisis-anti-refugee-mob-cheers-german-migrant-shelter-burns-possible-case-arson-1545186>, Erişim Tarihi: 20.12.2016.

rinin üzerindeki etiketi değiştirerek sığınmacı önleyici yazıp propaganda yapan partiler çokça eleştirilmişlerdir.¹⁰⁹



Kaynak: www.rt.com

Tüm yıl boyunca güncellenen istatistiki verilerden biri de kayıp çocuklar melesidir. Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı'nın mart ayındaki açıklamasında, Avrupa'ya ulaşmış on bin çocuğun kayıp ve bunların çoğunun organ mafyasının eline düştüğüne dair iddiaların yaygın olduğunu dile getirmiştir.¹¹⁰

Uluslararası Af Örgütü Almanya'da son dönemde artan ırkçı olaylarla ilgili "Güvensizlik İçinde Yaşamak: Almanya, Irkçı Şiddetten Hayatta Kalanları Yüzüstü Bırakıyor" (*Living In Insecurity How Germany Is Failing Victims Of Racist Violence*) adlı bir rapor yayımladı. Raporda II. Dünya Savaşı'ndan bu yana ırkçı saldırıların hiç bu kadar yüksek olmadığı ve Alman yetkililerin de bu saldırıları yeterince soruşturmadığı ya da ceza vermediği ifade edilmektedir. Almanya verilerine göre ırk, etnik ve dini azınlıklara yönelik ırkçı suçlarda son iki yılda yüzde 87'lik bir artış olmuştur. Yine aynı dönemde mülteci barınaklarına yönelik saldırılarda da 16 katlık bir artışla karşılaşılmıştır. Yine raporda bir bölüm olarak bahsedilen 2000-2007 yılları arasında

109 'Asylum spray' handed out in Denmark by far-right party 'to ward off migrant attacks', <https://www.rt.com/news/360682-danish-nationalists-refugee-spray/>, Erişim Tarihi: 26.12.2016.

110 Avrupa'da 10 bin mülteci çocuk kayıp, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/avrupada-10-bin-multecici-cocuk-kayip-242217.html>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

sekizi Türk on kişinin öldürüldüğü NSU cinayetleri de örneklendirilerek ülkede kurumsal bir ırkçılığın (*institutional racism*) var olduğu, bu konuda yetkililerin harekete geçmesi yönünde uyarıldığı görülmektedir.¹¹¹

2016'nın son aylarında Uluslararası Af Örgütü İtalya'nın mültecilere yönelik insanlık dışı uygulamalara sahip olduğunu iddia etmiştir. Mağdurlarla yapılan görüşmelere de yer verilen yayında ülkeye giren mültecilerin kayıt işlemleri esnasında kötü muamele ve hatta işkenceye maruz kaldığı ifade edilmiştir. Bu süreçte mültecilerin darp edildiği, bazılarının hücreye kapatıldığı ve elektroşok verildiği belirtilmiştir.¹¹²

Mülteci krizi çok boyutlu ve tabakalı bir süreci içermektedir. Bu bağlamda Avrupa'nın göç olgusunu anlama noktasında ilişkili diğer coğrafyaların da uygulamalarını takip etmek gerekmektedir. Avrupa Birliği'nin bu krizi aşma noktasında desteklediği, yardım aldığı ya da işbirliği içerisinde olduğu ülkelerden biri olan Libya'yla ilgili olarak Uluslararası Af Örgütü'nün Haziran ayında yayınladığı rapor dikkat edilmesi gereken niteliktedir.

Avrupa Birliği Akdeniz'deki insan kaçakçılığı ile mücadele için oluşturduğu ve süresi yaz aylarında bitecek olan "Sophia Misyonu"nun süresini geçtiğimiz Nisan ayında uzatmak ve görev alanını genişletmek istediğini açıkladı.¹¹³ Ayrıca bu süreçte Libya ile daha yakın bir işbirliği planladıklarını açıklamaları üzerine Uluslararası Af Örgütü, Libya sahil güvenlik ve ülkedeki alıkonulma merkezi görevlileri tarafından yapılan insan hakları ihlallerine vurgu yaparak bu kararı eleştiren bir açıklama yayınladı.¹⁰⁹ Uluslararası Af Örgütü yetkilileri, söz konusu bölgedeki mültecilerin 90'ı ile konuştuklarını ve bunların en az 20'sine Libya Sahil Koruma personeli tarafından silahla ateş açıldığı, şiddet gösterildiği; diğerlerinin ise cezaevlerinde işkence ve kötü muameleye maruz kaldıkları ifadeleriyle karşılaştıklarını bildirdi. Açıklamanın sonunda da AB'nin Libya ile ilişkilerini güçlendirmesi onu insan hakları ihlalleri konusunda bir adım atmaktan öteye teşvik edebileceğini söyleyerek sürecin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

111 Germany: Living In Insecurity: Germany Is Failing Victims Of Racist Violence, <https://www.amnesty.org/en/documents/eur23/4112/2016/en/>, Erişim Tarihi: 21.12.2016.

112 Hotspot Italy: Abuses Of Refugees And Migrants, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2016/11/hotspot-italy/>, Erişim Tarihi: 24.12.2016. 108AB'den Libya'ya sahil güvenlik desteği, <http://www.dw.com/tr/abden-libyaya-sahil-g%C3%BCvenlikdeste%C4%9Fi/a-19197458>, Erişim Tarihi:27.12.2016.

113 EU risks fuelling horrific abuse of refugees and migrants in Libya, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/06/eu-risks-fuelling-horrific-abuse-of-refugees-and-migrants-inlibya/>, Erişim Tarihi: 27.12.2016

SONUÇ

Yaşanmakta olan mülteci sorunu, 2015 yaz aylarına kadar AB dışındaki birkaç ülkeyi doğrudan etkilemekte iken durdurulamayan göç dalgası önce denize kıyısı olan AB ülkelerini ardından onlar üzerinden Almanya ve diğer ülkeleri etkilemesiyle sorunu bölgesel olmanın ötesine taşımıştır. Suriye'deki var olan durum göçmen akınının sürmesine neden olacağından krizin boyutları da büyüyecektir. Bunun olumsuz etkisinin görece azaltılması için AB, mültecilerin bulundukları ülkelerin toplumlarına olan entegrasyonuna katkıda bulunmalı ve söz konusu insanların ekonomiye katılmalarına fırsat vermelidir. AB, kendi içindeki eşitsizlikleri kaldırarak, AB üyesi sınır ülkelerin ve AB üyesi olmayan ülkelerin yüklerini hafifletecek ortak bir göç politikasında uzlaşması gerekmektedir. İnsan hakları bağlamında büyük ve ciddi bir sınav içerisinde olan AB'den yapıcı ve duyarlı planlar beklenmektedir.

Avrupa'da krize dönüşen göç sorunu AB'nin göç yaklaşımı sebebiyle gittikçe derinleşmektedir. Çözümeyen bu krizin bedelini, yurtlarından uzaklaşmak zorunda kalıp yaşam mücadelesi verenler ile ülkelerindeki savaş içerisinde kalan göçmenler ödemektedir. Durum böyle iken her yeni kurulan cümle, göçmen ölümlerine dair verileri güncellemek ile gerçekleşmektedir. Avrupa'daki ülkelerin sığınmacılar için hazırladıkları entegrasyon planlarının ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği yukarıdaki verilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu olanaklarla ilgili olarak bazı ülkelerde sığınmacılar için barınma imkânları, şehirden ve dolayısıyla toplumdan uzak şekilde dizayn edilmiştir. Bu da söz konusu insanların yeni katıldıkları topluma adapte olma süre ve şekillerini olumsuz etkilemektedir.

Yine yukarıdaki haberlerde de görüldüğü gibi sağlıksız ve güvenli olmayan barınma koşulları da sorunlar arasındayken bunların iyileştirilmesi için çalışmalara acil olarak başlanmalıdır.

Avrupa'ya doğru süren yoğun göç dalgasının Avrupa'nın ekonomisini de etkilemekte olduğundan bahsedilmiştir. Bu bağlamda mülteciler potansiyel ucuz iş gücü olarak görülmektedir. Buna karşılık sığınmacılar, yaşadıkları hukuki ve dil sorunları yüzünden kendileriyle aynı etnik kökenli insanlarla birlikte çalışmak zorunda kalmakta ve bu durum onların iş güçlerinin sömürülmesine neden olmaktadır. Bu süreçten en çok etkilenenler kadın mülteci ve sığınmacılar ile çocuklar olmaktadır. Barınaklarda olduğu gibi iş hayatında da kadınlar cinsel istismara uğramaktadır. İş yerinde yaşanan cinsel istismar hem kadınların ekonomik haklarını ve özgürlüğünü tehdit ettiğinden hem de yaşananlar yüzünden sahip olunan travmaların derinleşmesinden dolayı bir an evvel dikkate alınması gereken başlıklar içindedir. Yine sığınmacı ve mülteci çocuklarla ilgili olarak, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nce, çocukların temel eğitim hakkı garanti altına alınmasına rağmen onların bu haklarını kullanmaları için yeterince alan yaratılmadığı görülmektedir.

Tüm bu yaşananların psikolojik çıktısı kaçınılmaz olarak tüm dünyaya olacaktır. Bu bilinçle hareket edilmesi, geçirmekte olduğumuz günleri hepimiz için utanç kaynağı olmaktan çıkaracaktır.

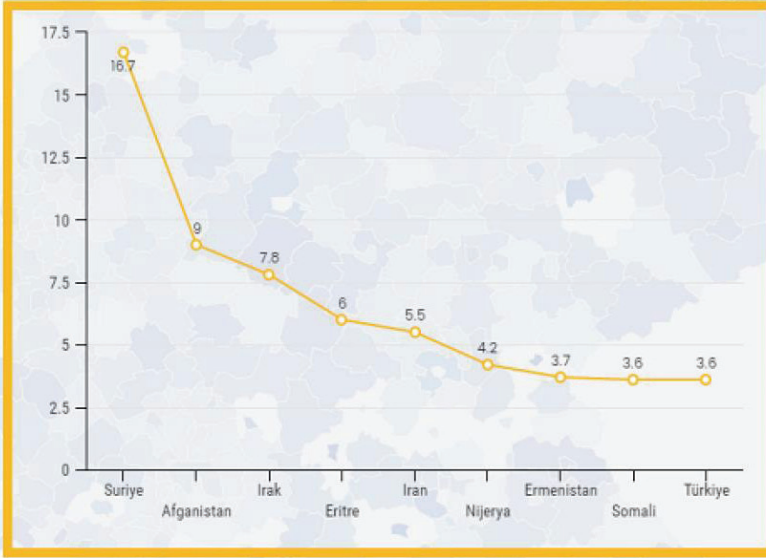
Yapılan mülteci anlaşmasında çok sayıda karanlık nokta olduğu ve bunların kısa sürede berraklaştırılması gerektiği temel kabullerden birisi olarak görülmektedir. Uluslararası hukuk uyarınca, insan hakları temelli bir mülteci politikası geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktayı tarafların dikkate alması ve süreci yeniden gözden geçirmesi beklenmektedir. PEW'in araştırmasında görüldüğü gibi Avrupa'nın mültecilere bakış açısı çok değişkenli bir yapıdan oluşmaktadır. Fakat değişkenlerin çok sayıda olmasına rağmen insanların mültecileri "ötekileştirme ve istememe" gibi bir paydada buluşabildikleri görülmektedir. Bir seneyi aşkın süredir temel insan hakları bağlamında sınav veren Avrupa'nın sınavının daha da derinleştiğini söylemek mümkündür.

Mülteci ve sığınmacı tartışmaları, dışsallaştırma perspektifi dışında AB'nin sahip olduğunu iddia ettiği demokrasi ve insan hakları gibi değerler üzerinden yürütülerek söz konusu değerlerle uyumlu politikalar üretilmelidir.

Yaşanan krizin başlangıcından bu yana sorumluluk alma noktasında isteksiz davranan çoğu AB ülkesinin belirlenen üçüncü ülkeler ve geri kabul anlaşmaları ile çözüm arayışına girdiği düşünülmektedir. Fakat bu aşamada insan hakları ihlallerinin en aza indirilmeye çalışılarak ve dengelerin doğru dağıtıldığı bir ortaklık zemininde vicdanlı bir diyalog çerçevesinde hareket edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

ALMANYA' DAKİ MÜLTECİLERİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI

MÜLTECİ BAŞVURULARI: OCAK 2017



www.diam.sakarya.edu.tr



@sau_diam



/diansakarya

MÜLTECİ YERLEŞTİRME GERÇEKLERİ

Dünya'da 21.3 milyon mülteci var



%86'sı gelişmekte olan ülkelerde barınıyor



Ev sahibi ülkeler

1. Türkiye (2.8 mil)
2. Pakistan (1.6 mil)
3. Lübnan (1.1 mil)



Mülteci: Zulüm, savaş ve şiddet sebepleriyle ülkesinden kaçmak zorunda bırakılan kimse.

Yerleştirme: Kendi ülkesine dönemeyecek veya komşu ülkelerde güvenlik içinde barınamaz durumdaki savunmasız mültecilerin hukuki kabul gibi amaçlarla devletler tarafından seçimi.

%1 Mültecilerin 'den azı yerleştirilmiş durumda.

Dünya mülteci nüfusunun %8'inin yerleştirme ihtiyacı var.



Dünya'da 30'dan fazla ülke mültecileri yerleştirme için kabul ediyor.

2016'da bu ülkeler tarafından 140.000 yerleştirme yeri açıldı.

MÜLTECİLER NASIL YERLEŞTİRME ALIYORLAR?



Standart kayıt mülakatları sırasında UNHCR hassas durumda olanları muhtemel yerleştirme için işaretler. Mülteciler yerleştirme için başvuramaz.



Yalnızca hayatı, özgürlüğü, güvenliği, sağlığı ya da temel hakları risk altında olan kayıtlı mülteciler yerleştirme için değerlendirilir.

UNHCR sadece en hassas durumda olan mültecileri ev sahibi ülkelere önerir. Mülteciler yerleştirme için ülke seçemezler.



Suç işlediği tespit edilen veya başkalarına tehdit oluşturacak şahıslar başka bir ülkede yerleştirme için önerilmez.



Veriler (UNHCR) BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİ AJANSI' ndan alınmıştır.



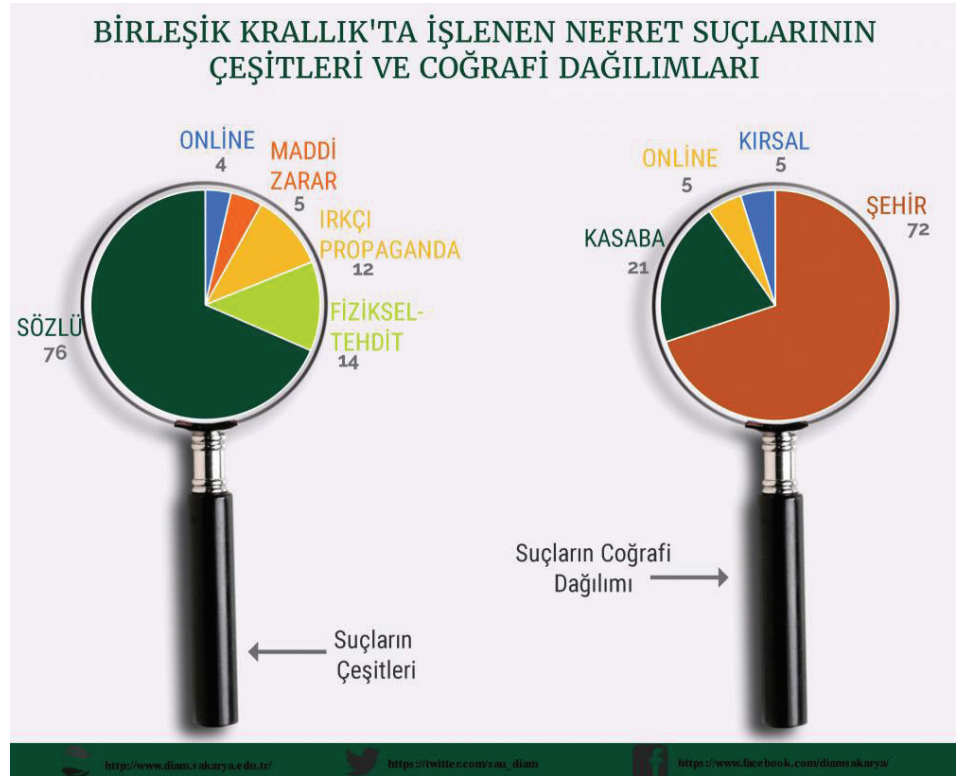
<http://www.diam.sakarya.edu.tr/tr>



https://twitter.com/sau_diam



<https://www.facebook.com/diam>

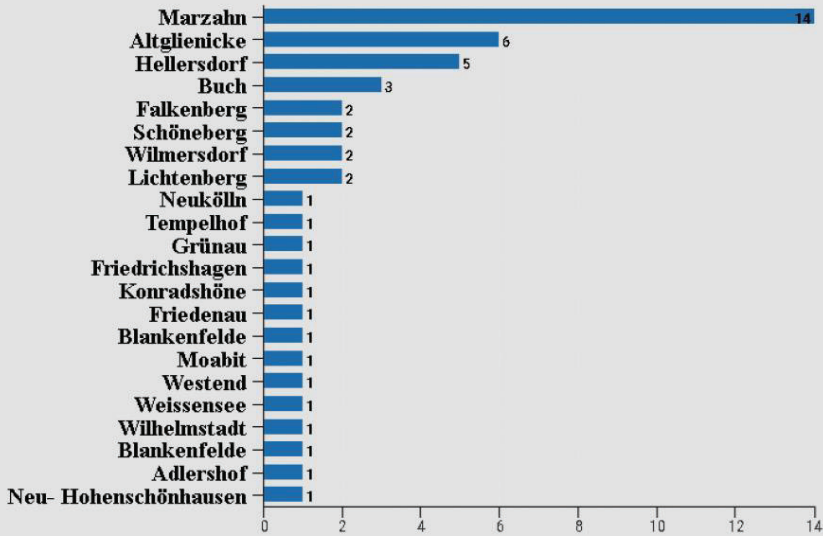


2016 Yılında Sadece Berlin Şehrinde Mülteci Kamplarına Yönelik 50 Saldırı Gerçekleşti



2016 yılı içinde, Berlin'in farklı ilçelerinde ki mülteci kamplarına yönelik toplam 50 saldırı gerçekleşti. Alman polis verilerine göre 44'ü aşırı sağcılar tarafından gerçekleştirilen bu saldırıların çoğu, Berlin'in doğu ilçelerinde meydana geldi. Saldırganlar çoğunlukla cam şişe veya dışkı vb. kötü kokulu maddeleri fırlatarak mülteci kamplarına saldırdı. 2016 yılında gerçekleştirilen bu saldırıların faillerinden bugüne kadar, yedisi erkek, toplam sekiz kişi yakalanabildi.

Saldırıların İlçelere Göre Dağılımı



<http://www.diam.sakarya.edu.tr/tr>



https://twitter.com/sau_diam



<https://www.facebook.com/diamsakarya>

ALMANYA'DA 2016 YILINDA GÖÇMENLERE YÖNELİK 3500 SALDIRI GERÇEKLEŞTİ

*Almanya'da göçmenlere ve göçmenlerin kaldığı yerleşim yerlerine 3500'den fazla saldırı gerçekleştirildi.

2545



988

- Barınma Alanlarının Dışında Gerçekleşen Saldırıları
- Göçmenlerin Kaldıkları Barınma Alanları

*2015 yılında göçmenlerin barınma alanlarına yönelik 1031 saldırı yaşanmışken 2016 yılında bu sayının azaldığını görmekteyiz.



Saldırlarda Yaralanan Kişi Sayısı

*Almanya'da gerçekleşen saldırılarda 560 kişi yaralandı. Yaralanan 560 kişinin 43'ü çocuklardan oluşmaktadır.



Göçmenlere Yardımda Bulunanlara Yönelik Saldırıları

*Göçmenlere yardımda bulunan kuruluşlara veya yardımda bulunan kişilere yönelik 217 saldırı gerçekleştirildi.



diam.sakarya.edu.tr



twitter.com/sau_diam



facebook.com/diamsakarya/

KRONOLOJİ

TARİH	BAŞLIK	KONU
11 Ocak 2016	Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik Yayınlandı.	Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izinlerine dair yönetmelik yayınlandı.
14 Ocak 2016	Charlie Hebdo'nun Aylan Kurdi Karikatürü	Fransa karikatür dergilerinden Luz dergisinde Charlie Hebdo Göçmenler başlıklı karikatürde Aylan Kurdi'nin kıyıya vuran cesedi bir balon içerisinde gösterilerek Köln'de yılbaşında yaşananlara ithafen "Almanya'da tacizci" olabileceği imasında bulunulmuştur.
18 Ocak 2016	Uluslararası Af Örgütü'nün Mülteciler Araştırması	Uluslararası Af Örgütü yaklaşık 40 mülteci kadınla görüşerek hazırladığı araştırmada kadınların kampların bir kısmında yüzlerce erkekle aynı yerde uyumak ve aynı banyo ve duşları kullanmak zorunda kaldıklarını ve hatta sık tuvalete gitmek istemedikleri için fazla yeme-içmeden kaçındıklarını da ifade etmişlerdir
20 Ocak 2016	Kırmızı Kapılı Ev Ayrımcılığı	İngiltere'nin Middlesbrough kentinde Suriyeli mültecilerin özel olarak "kırmızı kapılı" konutlara yerleştirildiği ve bu durumun ayrımcılığa uğramalarına neden olduğu iddia edildi.
25 Ocak 2016	Sığınmacılara Renkli Bileklik Uygulaması	Cardiff'e yerleştirilen sığınmacılara renkli bileklik takma zorunluluğu getirilmiş ve bilekliği olmayan sığınmacıya yemek verilmediği belirtilmiştir.
26 Ocak 2016	Danimarka Mültecilerin Para ve Değerli Eşyalarına El Koyuyor	Sığınmacıların para ve değerli eşyalarına el koymayı öngören taslak onaylandı. Değeri yaklaşık bin 350 Euro'nun üzerinde para ve ziynet eşyalarını sınırda görevlilere teslim etmesi gerekiyor.
26 Ocak 2016	Almanya Mültecilerin Paralarına El Koyuyor	Baden-Württemberg eyaletindeki düzenleme ile sığınmacıların üzerindeki 350 Euro ve daha fazla miktardaki paraya el koyma hakkı tanınmaktadır.
30 Ocak 2016	EUROPOL Mültecilerle İlgili Bir Rapor Yayınladı.	Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL) mültecilerle ilgili yayınladığı raporda kendi kayıtlarına göre 13 ila 16 arasında yaşları değişen on bin mülteci çocuğun Avrupa'da kaybolduğunu belirtti.
31 Ocak 2016	AfD'den Mülteciler İçin Korkunç İfade	Almanya için Alternatif (AfD) partisi başkanının verdiği bir röportajda "polis yasadışı yollarla ülkeye giren sığınmacıları gerekirse vurmali" şeklinde kullandığı ifade hala çokça konuşulmaktadır.

3 Şubat 2016	Türkiye Araştırmalar Merkezi CEFTUS Mültecilerin Ekonomi Üzerindeki Etkisine Dair Bir Toplantı Düzenledi.	Yılın ilk aylarında Londra’da Türkiye Araştırmalar Merkezi (<i>The Centre for Turkey Studies- CEFTUS</i>)’nin düzenlediği bir toplantıda da dile getirildiği üzere, mültecilerin çoğunun çalışacak yaşta ya da önümüzdeki birkaç yıl içinde o yaşlara gelecekleri ve özellikle Avrupa nüfusunun giderek yaşlandığı göz önüne alındığında mültecilere büyük rol düşeceği söylenmiştir.
6 Şubat 2016	PEGİDA Avrupa’nın 14 Kentinde Yürüyüş Düzenledi.	İslam ve göçmen karşıtı PEGIDA hareketi, “vatan-severler günü” olarak ilan ettiği 6 Şubat tarihinde Avrupa’nın farklı şehirlerinde de organize edilen Avrupa yürüyüşüyle İslam ve mültecileri hedef alan pankartlar taşıyarak gösteri düzenledi.
6 Şubat 2016	Araştırmaya Göre AfD Lideri Yalnız Değil	YouGov araştırma şirketi tarafından yapılan araştırmada, araştırmaya katılanların yüzde 29’u sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açılmasında yanayken yüzde 57’si bu görüşe karşı çıkmaktadır.
6 Şubat 2016	Hollanda Başbakanı “Türkiye Mülteciler İçin Çok Şey Yaptı” Dedi.	Hollanda Başbakanı Türkiye’nin sığınmacılar için çok şey yaptığını, Avrupa’nın 2016’ya kadar çok katkıda bulunmadığını ve Türkiye’yi suçlamayı küstahlık olarak değerlendirdi.
8 Şubat 2016	Merkel’in Mülteciler İçin Türkiye Ziyareti	Merkel’in Davutoğlu ile görüşmesinde Almanya’nın kontenjan uyarınca Türkiye’den mülteci kabulüne başlayacağı, on önemli konuda anlaşarak birlikte hareket edileceği ifade edilmiştir.
18 Şubat 2016	Almanya’da Mültecilere Muamele Kötü	Almanya’da Güney Dresden’de konaklayacakları yere getirilen mülteciler, otobüsten inmek üzereyken bir grup Alman’ın otobüs çevresinde slogan atarak “Buranın halkı biziz” gibi ifadeler kullandı.
20 Şubat 2016	Calais’te Yedi Erkek Çocuğun Tecavüze Uğradığı Tespit Edildi.	Fransa’nın İngiltere yakınlarındaki Calais kampında görev yapan yardım yetkilileri son altı ay içerisinde 14- 16 yaş aralığındaki yedi erkek çocuğun tecavüze uğradığını tespit ettiklerini, tedaviye alınan dört çocuğun tecavüz neticesinde gördükleri zarardan dolayı ameliyata ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.
20 Şubat 2016	Köln’de Kadınlara İddiası Mülteci Taciz	Köln’de acil barınağında kalan bazı mülteciler güvenlik görevlileri tarafından cinsel tacize uğradığını ve bir kadın onlar duş alırken veya emzirirken onların fotoğraflarını çektiklerini ve videoya aldıklarını, cinsel ilişkiye girmeye ikna etmeye çalışıldıklarını söyleyerek suçlamada bulundu.
21 Şubat 2016	Sığınmacıların Kaldığı Binada Yangın	Almanya’nın Bautzen kentinde sığınmacılar için ayrılan binada yangın çıkmış fakat binanın boş olması sebebiyle ölen ya da yaralanan olmamasına rağmen yangını izleyenlerin alkış tutmuş olması haberlere yansımıştır.

24 Şubat 2016	İsviçre’de Kökenlilerle Referandum Yabancı İlgili	Referandum teklifinde ülkede cinayet, tecavüz, silahlı soygun gibi ağır suçları veya 10 yıl içinde aşırı hız ve haneye tecavüz gibi suçları iki kez işleyen yabancılardan, cezalarını tamamladıktan sonra temyiz hakkı verilmeden sınır dışı edilmesi öngörülmektedir
3 Mart 2016	Calais’deki Sığınmacılar Dudaklarını Dikerek Açlık Grevine Girdi.	Calais kampında yaşanan tahliyeler ve yaşam koşullarından duyulan rahatsızlığa dudaklarını dikerek açlık greviyle tepki gösterdiler.
4 Mart 2016	Vize Serbestisi Süreciyle İlgili İkinci Değerlendirme Raporu Yayınlandı.	Türkiye’nin olumlu adımlar attığının altı çizilmiş, düzensiz göçmenlerin takibi ve önlenmesi, Yunanistan ile geri kabul noktasında iş birliğinin artırılması, insan tacirleri ve yolsuzlukla mücadele ve organize suçlar ve terörle mücadele konularında daha net ve sağlam adımlar beklediğini ifade edilmiştir.
7 Mart 2016	AB- Türkiye Zirvesi Brüksel’de Gerçekleştirildi.	2002 yılında Türkiye- Yunanistan arasında imzalanan GKA gerekçe gösterilerek Ege’den Avrupa’ya devam eden düzensiz göçün önüne geçilmesi için geri kabulun başlanmasına karar verilmiştir.
9 Mart 2016	BM Mülteciler Yüksek Komiseri Geri Kabul Anlaşmasından Endişe Duyduğunu Söyledi.	BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi anlaşmanın hangi koşullar altında hangi yasalara bağlı olarak uygulanacağını şeffaf biçimde açıklanmamasından ciddi endişe duyduğunu ifade etmiştir.
11 Mart 2016	Vizesiz Avrupa Seyahatleri İçin Gereken 72 Kriter	Türk vatandaşlarının Schengen bölgesine vizesiz seyahatleri için Türkiye’nin de onayıyla 2013’te belirlenen 72 kriterden 19’unu tamamladığı ama 2016’nın en geç mayısın ilk yarısına kadar geriye kalan 53 kriteri tamamlamak durumunda olduğu ifade edilmiştir.
18 Mart 2016	Üçüncü Türkiye- AB Zirvesi Brüksel’de Gerçekleştirildi.	Bir önceki zirvede alınan kararların uygulanmasına ve Yunan adalarından 4 Nisan itibariyle alınacak her bir Suriyeli için, yine 4 Nisan’da başlamak üzere ülkemizde geçici koruma altındaki bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmesine karar verilmiştir.
25 Mart 2016	BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Geri Kabul Anlaşmasının AB Yasalarına Aykırı Olduğunu Söyledi.	BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Zeyd Raad el Hüseyin uluslararası hukuka göre iltica başvurularının bireysel değerlendirilmesi gerektiği ama anlaşmayla bunun kolektif biçimde gerçekleşeceği ve bunun gibi uygulamaların BMMYK’nın uygulamalarına aykırı olduğunu belirtmiştir.
26 Mart 2016	Yunanistan’da Sığınmacılara Kesik Domuz Başı Fırlatıldı.	Veria ilinde Aya Varvara köyü yakınlarında ellerinde Yunan bayrakları taşıyan yaklaşık 100 kişi, İdomeni’den bölgedeki kampa sığınmacı taşıyan otobüslerin önünü keserek durdurdu. Hükümet aleyhine sloganlar atarak sığınmacıları istemediklerini söyleyip, otobüslerinin önüne kesik domuz başı fırlattılar.

31 Mart 2016	Avrupa'ya Ulaşmış On Bin Çocuk Kayıp	Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkanı'nın açıklamasına göre Avrupa'ya ulaşmış on bin çocuğun kayıp olduğunu ve bunların çoğunun organ mafyasının eline düştüğüne dair iddiaların yaygın olduğunu dile getirmiştir.
4 Nisan 2016	Sığınmacı Değişimi Başladı	Yunanistan'dan Türkiye'ye çoğu Pakistanlı 202 sığınmacı gönderilirken Türkiye'den Almanya'ya da 32 Suriyeli gönderildi.
Nisan 2016	Save the Children Mülteci Çocukların Eğitim ve Yaşam Kalitesinin Tüm Dünyanın Ortak Sorumluluğu Olduğunu Vurguladığı Bir Rapor Yayınlandı.	İngiltere merkezli yardım kuruluşu Save The Children yayınladığı raporda ortak sorumluluk vurgusu yanında mülteci çocukların temel haklardan olan eğitim hakkından yoksun bırakıldığını, sadece dörtte birinin okula gidebildiği vurgulanmıştır.
18 Nisan 2016	Mecliste Ortak Geri Kabul Komitesi Kuruldu.	Türkiye ve AB, sınır güvenliği, terörle ve insan tacirleriyle mücadelede ortak hareket edeceklerini açıkladığından mecliste Ortak Geri Kabul Komitesi kurulmuş, komitenin 2/2016 kararıyla anlaşmanın uygulanma tarihi 1 Haziran 2016 olarak değiştirilmiştir.
19 Nisan 2016	AB Libya'ya Destek Vereceğini Açıkladı.	AB, Akdeniz'den sığınmacı akışının durdurulması için Libya sahil güvenlik güçlerinin eğitileceğini açıkladı. Sophia misyonunun süresinin uzatılarak görev alanının genişletileceğini de ekledi.
21 Nisan 2016	Ayrımcılıkla İlgili Araştırma Sonuçları Açıklandı.	Federal Ayrımcılıkla Mücadele Birimi'nin Almanya'daki ayrımcılıkla ilgili yaptığı araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yüzde 9,2'si cinsiyetinden, yüzde 8,8'i din ve dünya görüşünden, yüzde 2,4'ü cinsel yöneliminden ve yüzde 8,4'ü ise etnik köken nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmiştir.
26 Nisan 2016	Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik yayınlandı.	Üçüncü değerlendirme raporunun yayınlanmasına kadar eksiklikleri tamamlamaya çalışan Türkiye Cumhuriyeti devleti, söz konusu yönetmelikle mülteci veya ikincil koruma statü sahibi kişilere çalışmak için başvuru hakkı tanımıştır.
26 Nisan 2016	Birleşik Avrupa Solu Geri Kabul Anlaşmasıyla ilgili açıklama yaptı.	Birleşik Avrupa Solu grubu Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde (AKPM) geri kabul anlaşmasını ve Ahmet Davutoğlu'nun AKPM'deki konuşmasını eleştirdi. Mültecilerin kendi vatandaşlarını göçe zorlayan ve insan hakları hassasiyeti bulunmayan bir ülke olduğunu iddia ettiği Türkiye'ye gönderilmesinin yanlış olduğunu dile getirmiştir.

27 Nisan 2016	Hamburg'ta Mülteci Öğrenciler İle Öğrenciler İçin Farklı Saatlerde Teneffüs Saati Uygulaması Getirildi.	Hamburg'ta Das Friendrich- Ebert- Gymnasium adlı lisede lise öğrencileri teneffüsteyken mülteci öğrencilerin okulun arkasındaki mavi konteynırda bekletilmesi haberi üzerine okul yönetimi güvenlik meselesini gerekçe göstermiştir.
2 Mayıs 2016	Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Vize Uygulanan AB Üyesi Ülkelerin Vatandaşlarına Vize Zorunluluğunun Kaldırılması Hakkında Kararname Yayınlandı.	Kararnameyle, AB'nin Schengen bölgesinde Türk vatandaşlarına yönelik vize uygulamasını kaldırdığı tarihten itibaren uygulanmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti tarafından vize uygulanan AB üyesi ülke vatandaşlarına yönelik vize uygulamasının kaldırılmasına karar verilmiştir.
4 Mayıs 2016	AB tarafından Türkiye İçin Vize Serbestisine İlişkin Üçüncü Rapor Yayınlandı.	Üçüncü değerlendirme raporunda Türkiye'nin yaptığı değişiklikler olumlu karşılanmış ve yol haritasında belirtilen 72 kriterin 66'sını yerine getirdiği ifade edilmiştir. Türkiye vatandaşları için vizelerin Haziran ayının sonunda kaldırılması yönünde AB Komisyonu tarafından tavsiye kararı verilmiştir.
9 Mayıs 2016	Almanya'da Sığınmacılara Devlet Destekli Flört Kursları Verilmeye Başlandı	Bayerischer Rundfunk televizyonunun haberine göre, ilk aşamada Ingolstadt, Neuburg ve Eichst gibi bölgelerde açılan kurslara, en az asgari düzeyde Almanca bilen mülteci gençlerin katıldığı belirtilmiştir. Alman hükümeti Ortadoğu'dan kaçıp ülkeye sığınan binlerce gencin kadınlara nasıl davranması gerektiğini öğretmek amacıyla 'flört kursu' başlattı.
13-14 Mayıs 2016	"Uluslararası Toplum ve Mülteciler: Sorumluluklar, İmkânlar, İnsan Hakları İhlalleri" Adlı Konferans Yapıldı.	İstanbul'da düzenlenen konferansta geri kabul anlaşmasının temel haklara aykırı olduğu ve verilecek maddi desteğin nereye harcanacağı konusunun açıklanması eleştirilmiştir.
17 Mayıs 2016	Erdoğan AB'yi Üç Milyon Euro Konusunda Eleştirdi.	Erdoğan AB'nin terörizm konusunda dürüst davranmadığını ve AB'nin Suriyeli sığınmacıların durumlarının iyileştirilmesinde kullanılması için Türkiye'ye vereceği üç milyon euronun bağış noktasına taşınmasını eleştirmiştir.
17 Mayıs 2016	İngiliz Dış İstihbarat Servisi Eski Başkanı Türkiye'ye Vize Serbestisi Tanınması Konusu Eleştirdi.	İngiliz Dış İstihbarat Servisi eski başkanı Richard Dearlove Türkiye'ye vize serbestisi tanınmasını "benzin ile ateşi yan yana koymak" olarak tanımlamıştır.
17 Mayıs 2016	İngiliz Dış İstihbarat Servisi Eski Başkanı Türkiye'ye Vize Serbestisi Tanınması Konusu Eleştirdi.	İngiliz Dış İstihbarat Servisi eski başkanı Richard Dearlove Türkiye'ye vize serbestisi tanınmasını "benzin ile ateşi yan yana koymak" olarak tanımlamıştır.

19 Mayıs 2016	Mülteciler Avrupa Ekonomisine Büyük Katkı Sağlayacak.	ABD'deki Tent Vakfı'nın araştırmasına göre, mülteciler AB'de 69 milyar Euro kamu borçlanması yaratacak olmasına rağmen 2020 yılına kadar birkaç katını alacağını düşünmektedir. Açılan yeni iş sahaları ve yatırımların ekonomiye katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.
25 Mayıs 2016	Almanya Bakanlar Kurulu Tarafından Uyum Yasası Kabul Edildi	Almanya'daki uyum yasa tasarısına göre mesleki eğitim alacaklara üç yıl oturma izni tanınmakta ve iş bulması durumunda iki yıl daha uzatma fırsatı sağlanmaktadır. Uyum kursuna katılım mülteciler için zorunlu tutulurken katılmayanlara yönelik sosyal yardım kısıtlaması düşünülmektedir.
26 Mayıs 2016	İdomeni Kampı Kapatıldı.	Yunanistan'ın Makedonya sınırındaki İdomeni kampında sekiz binden fazla yaşayan sığınmacının tahliyesinin ardından resmen kapatıldı.
1 Haziran 2016	Alman Vakıfları Göç ve Uyum Bilirkişi Konseyi'nin (SVR) 2016 Raporunu Yayınladı.	SVR'nin raporunda Almanya'daki dindarlığa dair eleştirel mesajında din-terör ilişkisi kurulmuş, mültecilerin de güvenlik sorunu olarak algılanmalarında dinin etkili olduğu ifade edilmiştir.
2 Haziran 2016	UMHD Avrupa'daki Mülteci Kampları Hakkında Rapor Yayınladı.	Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD) Avrupa'daki mülteci kamplarına dair gözlemleri içeren "Umuda kapanan kapı, Avrupa'nın mültecilere bakışı" adlı raporu yayınladı. Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda'daki mültecilerin durumlarına dair incelemelerin aktarıldığı rapor basınla da paylaşıldı.
3 Haziran 2016	Af Örgütü Geri Kabul Anlaşmasını Eleştirdi.	Uluslararası Af Örgütü Avrupa'dan Türkiye'ye mültecilerin gönderilmesini öngören geri kabul anlaşmasını insanlık dışı ve hukuka aykırı olarak değerlendirdi.
9 Haziran 2016	Almanya'da Irkçı Olaylar Arttı	Uluslararası Af Örgütü Almanya'da son dönemde artan ırkçı olaylarla ilgili raporda II. Dünya Savaşı'ndan bu yana ırkçı saldırıların hiç bu kadar yüksek olmadığı, NSU cinayetleri örneklenilerek ülkede kurumsal bir ırkçılığın (institutional racism) var olduğu bu konuda yetkililerin harekete geçmesi yönünde uyarıldığı görülmektedir
13 Haziran 2016	Geri Kabul Anlaşması Mahkemeye Taşındı.	İki Pakistanlı bir Afgan olmak üzere üç mülteci, geri gönderilmenin yasal olmadığını savunarak Lüksemburg Mahkemesi aracılığıyla Avrupa Adalet Divanı'na başvurdu.
14 Haziran 2016	Uluslararası Af Örgütü AB- Libya İş Birliğine Dair Bir Rapor Yayınladı	Yayınladığı raporda Uluslararası Af Örgütü, Libya'nın mültecilere süresiz gözaltı ve kötü muamele gibi yaptırımlar uyguladığını iddia ederek, AB'yi söz konusu işbirliği noktasında uyarmaktadır.

17 Haziran 2016	Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) Brüksel’den Gelen Fonları Kabul Etme-yeceklerini Açıkladı.	Uluslararası yardım kuruluşu MSF, Avrupa Birliği’ni uyguladığı göç politikası sebebiyle eleştirerek Brüksel’den aktarılan para yardımını kabul etmeyeceklerini açıkladı.
20 Haziran 2016	BMMYK tarafından “Zorla Yerinden Edilme-ye İlişkin Küresel Eğilimler” raporu yayınlandı.	Raporda yaşanmakta olan göç hareketlerine dair veriler sunulmaktadır. Dünya genelinde baskı, zulüm ve şiddet olayları sebebiyle zorla yerinden edilmiş kişi sayısının 2014 yılında 59,5 milyon iken 2015 yılında 65,3 milyona çıktığı ifade edilmiştir.
20 Haziran 2016	BM Dünya Mülteciler Günü’nde Rapor Yayınlandı.	Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Mülteciler Günü’nde yayınladığı raporda yerinden edilmiş kişi sayısının 60 milyondan fazla olduğunu söyleyerek rekor seviyeye ulaştığını belirtti.
20 Haziran 2016	BMMYK Macaristan Basın Sözcüsü Mülteci Politikasını Eleştirdi	BMMYK Macaristan Basın Sözcüsü E. Simon Macaristan’ın sınırlarına jiletli tel çekme gibi uygulamalarının endişe verici olduğunu söyledi.
30 Haziran 2016	Mülteci Karşıtı Protestoların Medyadaki Görünürlüğü	Almanya’da Amadeu Antonio Vakfı tarafından yapılan çalışma sonucu internette nefret sloganları içeren sayfaların çoğaldığı ve bu siteler üzerinden kitlelerin kışkırtıldığı vurgulanmaktadır.
5 Temmuz 2016	Macaristan Mültecilerle İlgili Referandum Kararı Aldı.	AB üyelerince mültecilerin dağıtılması kararına tepki gösteren Macar hükümeti, bu düzenlemeye karşı referanduma gitme kararı aldı.
11 Temmuz 2016	PEW’in Mülteciler Araştırması	Pew Research Center (PEW) mülteciler hakkında Avrupalıların ne düşündüğüne ilişkin yaptığı anket çalışmasında mülteci krizi ile terörizm tehdidinin çoğu Avrupalının zihninde birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.
26 Temmuz 2016	Almanya’nın Öncelikli Çözmesi Gereken Sorun Göç-Entegrasyon’dur.	GfK tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarından Almanya’ya ait olanlar şu şekildedir. “Sizce Almanya’nın öncelikle çözmesi gereken sorunlar nelerdir?” sorusuna ankete katılanların yüzde 83’ü Almanya’da göç ve entegrasyon meselesini önceleyerek ilk sırayı oluşturmaktadır.
28 Temmuz 2016	AB’den Suriyeli Sığınmacılar İçin 1,4 Milyar Euro Yardım	Türkiye ile AB arasındaki mutabakata göre, AB Komisyonu, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar için taahhüt ettiği yardımın 1,4 milyar euroluk kısmını aktardı.
11 Ağustos 2016	Ipsos Mori Tarafından Yapılan Araştırmanın Sonucu Yayınlandı.	İngiltere merkezli Ipsos Mori tarafından 24 Haziran-8 Temmuz arasında 22 ülkede 65 yaş altı yetişkinlerde uygulanan anket çalışması, ülke insanların göçe ve mültecilere dair tutumlarını gösteren sonuçlara sahiptir.
18 Ağustos 2016	Avusturya’da 2016 Entegrasyon Raporu Yayınlandı.	Raporda bağımsız entegrasyon uzman konseyinin raporu, göç ve uyuma dair veriler ile entegrasyona teşvik için olumlu örnekler sunulmuştur.

29 Ağustos 2016	BJA Almanya'daki Çocuk Sığınmacı Kayıp Sayısını Açıkladı.	Alman Federal Emniyet Teşkilatı (BJA) verilerine göre 1 Temmuz itibarıyla kayıp çocuk sayısı 8991 olduğunu açıklamış ve bu sayının 2015 yılına göre çok büyük bir artış gösterdiğini eklemiştir.
29 Ağustos 2016	Avusturya'da Entegrasyon Yasası Taslağı Hazırlandı	Yabancılar yasasının sertleşmesini öngören taslak, Almanca ve kültür derslerine katılmayanlara ceza öngörmekte ve bu kişilerin saat ücreti bir Euro olan işlerde istihdam edilmesini öngörmektedir.
7 Eylül 2016	İngiltere Mültecilere Karşı Duvar Örneği Hazırlığında	İngiltere Fransa'dan mültecilerin kaçak geçişini engellemek amacıyla Calais kentinde dört metrelik beton duvar inşa edeceğini duyurdu.
8 Eylül 2016	AB'den Türkiye'deki Mültecilere Yardım Kartı Verildi.	Avrupa Birliği (AB) Türkiye'deki Suriyeli mültecilere doğrudan yardım için 348 milyon euroluk fon ayırdı. Ekim ayından itibaren verilecek çipli elektronik kartlar ile mültecilerin gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılaması planlanmaktadır.
18 Eylül 2016	AfD'nin Oylarında Artış	AfD, Almanya'nın yaşanan mülteci krizinde uyguladığı politikaları her fırsatta eleştirmesine rağmen oy oranındaki ciddi artış gözden kaçmamaktadır.
26 Eylül 2016	Danimarka'da Sığınmacılar İçin Sprey Dağıtıldı	Danimarkalılar Partisi tecavüze karşı kadınları sığınmacılardan korumak amacıyla saç spreylelerinin üzerindeki etiketi değiştirerek sığınmacı önleyici yazıp 150 kadar sprey dağıtmıştır.
28 Eylül 2016	Avrupa Komisyonu Vize Muafiyet Raporu Yayınladı.	Avrupa Komisyonu raporda, daha önce açıklanan yapılması beklenen kriterleri yineleyerek kriterlerin yerine gelmesi durumunda vize muafiyetinin sağlanacağını belirtmiştir.
2 Ekim 2016	Macaristan'ın Referandum Kararı	Macaristan 1,294 sığınmacının yerleştirilmesini referandumla oylamıştır. Fakat toplam seçmen sayısının en az yüzde 50'sinin sandığa gitmemesi sebebiyle oylama geçersiz sayılmış olsa bile sonuç yüzde 98'leri göstermiştir.
13 Ekim 2016	Fransa'da Mülteci Karşıtı Posterler Asıldı.	Fransa'nın Beziers kentinin belediye başkanı Robert Menard, Calais'den gelen 40 kadar kişinin kente yerleştirilme planı üzerine kentin sokaklarına "Devlet bizi zorluyor: İşte geliyorlar." anlamına gelen sinema afişi formunda posterler asılarak mülteci karşıtı propaganda yapmıştır.
19 Ekim 2016	İngiltere Mülteci Çocuklar Üzerinde İstenen Dış Kontrolünü Reddedti.	Fransa'daki Calais kampının kapatılması üzerine İngiltere'ye gönderilen bir grup mülteci çocuk için İngiliz Muhafazakâr parti milletvekili David Davies tarafından yaşlarının kaç olduğunu öğrenmek için dış kontrolü yapılması talep edildi. İngiliz dış hekimliği birliği tarafından etik olmama gerekçesiyle bu talep reddedildi.

24 Ekim 2016	Calais Kampı Boşaltıldı.	Fransa'dan İngiltere'ye geçme ümidiyle bekleyen yaklaşık yedi bin kişinin yaşadığı ve Fransızların orman olarak adlandırdığı Calais kampı boşaltıldı. Kampta yaşayanlar aşamalı bir biçimde Fransa'daki diğer mülteci merkezlerine götürülmeye başlandı.
13 Ekim 2016	Fransa'da Mülteci Karşısı Posterler Asıldı.	Fransa'nın Beziers kentinin belediye başkanı Robert Menard, Calais'den gelen 40 kadar kişinin kente yerleştirilme planı üzerine kentin sokaklarına "Devlet bizi zorluyor: İşte geliyorlar." anlamına gelen sinema afişi formunda posterler asılarak mülteci karşıtı propaganda yapmıştır.
19 Ekim 2016	İngiltere Mülteci Çocuklar Üzerinde İstenen Dış Kontrolünü Reddedti.	Fransa'daki Calais kampının kapatılması üzerine İngiltere'ye gönderilen bir grup mülteci çocuk için İngiliz Muhafazakâr parti milletvekili David Davies tarafından yaşlarının kaç olduğunu öğrenmek için dış kontrolü yapılması talep edildi. İngiliz dış hekimliği birliği tarafından etik olmama gerekçesiyle bu talep reddedildi.
24 Ekim 2016	Calais Kampı Boşaltıldı.	Fransa'dan İngiltere'ye geçme ümidiyle bekleyen yaklaşık yedi bin kişinin yaşadığı ve Fransızların orman olarak adlandırdığı Calais kampı boşaltıldı. Kampta yaşayanlar aşamalı bir biçimde Fransa'daki diğer mülteci merkezlerine götürülmeye başlandı.
Ekim 2016	Frontex Avrupa Sınır ve Sahil Koruma Ajansı Adını Aldı.	AB Sınır Koruma Ajansı Frontex, görev ve yetki alanının sınırlı olması gerekçesiyle isim ve yapısal değişiklikler yaşamıştır. Çalışan kadrolu personel sayısı iki katına çıkarılarak Schengen bölgesine yönelik bir tehdit durumunda üye ülkenin itirazı dahi olsa müdahale etmesi mümkün kılınmıştır.
7 Kasım 2016	Mültecilerle Yerli Halkı Ayırmak İçin Dört Metrelik Duvar Örülüyor	Almanya'nın Münih şehrinde mültecilerin yaşadığı yer ile çevre sakinlerini ayırmak için dört metrelik duvar örülmeye başlandı.
8 Kasım 2016	Macaristan'da Anayasa Değişikliği Parlamentodan Geçmedi	Macaristan'da, mültecilerin ülkeye kabul edilmesinin şartlarını anayasa hükmü haline getirmeyi amaçlayan değişiklik önergesi, parlamentoda yeterli çoğunluk sağlamadığı için reddedildi.
25 Kasım 2016	Erdoğan AB'ye "Daha ileri giderseniz sınır kapıları açılır" Dedi	Cumhurbaşkanı Erdoğan Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye ile müzakerelerin geçici olarak askıya alınmasını tavsiye etmesi üzerine Avrupa'nın mülteci krizinde Türkiye'ye ihtiyacı olduğunu ve buna benzer yaptırımların Türkiye'yi yıldıramayacağını söylemişti.
30 Kasım 2016	Macar Polise Taş Atan Mülteciye 10 Yıl Hapis	2015'te Sırbistan-Macaristan sınırında çıkan kavgada Macar polislerine taş attığı iddia edilen mülteci Macaristan tarafından tutuklandı ve terör suçuyla yargılandı. Mahkeme sonucunda 10 yıl hapse mahkûm edildi.

5 Aralık 2016	İsveç'te Göçmen Dairesi'nin İşçileri Bedava Çalıştığı Ortaya Çıktı	İsveç'te Göçmen Dairesi'nin belediyeden kiraladığı konutların tadilatlarını mültecilere yaptırarak hiçbir ücret ödemediği ortaya çıktı.
8 Aralık 2016	Yunanistan'da 13 Bin Sığınmacı Kayboldu	Avrupa'ya yolculuktaki önemli duraklardan biri olan Yunanistan'da Yunan makamları 63 bin mültecinin kayıtlı olduğunu açıklarken Avrupa Göç Ofisi bu kişilerin 13 bininin Yunanistan'da olmadığını belirtmiştir.
9 Aralık 2016	Bavyera Yeni Entegrasyon Yasasını Kabul Etti.	Almanya'nın Bavyera eyaletinde kabul edilen yeni entegrasyon yasasına göre Almanca eğitiminin ana nokta olduğu, Alman hukuku ve değerlerinin öğrenilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.
16 Aralık 2016	Uluslararası Göç Örgütü Tarafından Bir Rapor Yayınlandı.	Uluslararası Göç Örgütü yılın son ayında yayınladığı raporda Kasım ayı sonuna kadar 4.812'si Avrupa'da olmak üzere toplam 7.189 göçmen ve mültecinin hayatını kaybettiğini ya da kaybolduğunu belirtmiştir.
16 Aralık 2016	Berlin'de Mülteci Yerleşim Yerlerine Asılan Yazı Dikkat Çekti	Almanya'da Berlin'de mülteci yerlerinde panolardaki "İsa'ya sarılın, kabul edin, Almanya'da kalın" bu ifade büyük tepki çekmiştir.

KAYNAKÇA

İlhan Aras, Deniz Çelik ve Esra Sarıçayır, “Avrupa Birliği’nde Ajanslar, Uygulama Ajansları ve Ortak Girişimler”, Avrupa Birliği’nde Karar Alma Mekanizması, Yardımcı Organlar ve Ajanslar, Ercüment Tezcan ve İlhan Aras(edt.), İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2013, ss.603-605.

Erkan Perşembe, Almanya’da Türk Kimliği: Din ve Entegrasyon, 2005, Ankara: Araştırma Yayınları.

S. Gülfer İhlamur-Öner ve N.Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç, 2015, İstanbul: İletişim Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

A24, “Bodrum’da mülteci ekonomisi oluştu”, <http://www.a24.com.tr/haber/bodrumda-multeci-ekonomisi-olustu-40037973.html?h=45>, (Erişim Tarihi:19.12.2016).

Agos, “BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri: Mülteci anlaşması AB yasalarına aykırı”, <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/14804/bm-insan-haklari-yuksek-komiseri-multeci-anlasmasi-ab-yasalarinaaykiri>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).

Al Jazeera, “UK rejects call for dental checks on child refugees”, <http://www.aljazeera.com/news/2016/10/uk-rejects-call-dental-checks-child-refugees-161019160626749.html>, (Erişim Tarihi: 28.12.2016).

American Association For The Advancement Of Science, How economic, humanitarian, and religious concerns shape European attitudes toward asylum seekers, <http://science.sciencemag.org/content/354/6309/217>, Erişim Tarihi: 22.12.2016.

Amerikanın Sesi, “Almanya Geçen Yıl Aldığı Mültecileri Topluma Kazandırabildi mi?”, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanya-gecen-yil-aldigi-multecileri-topluma-kazandirabildi-mi/3486518.html>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).

Amnesty International, “EU-Turkey Summit: Don’t wash hands of refugee rights”, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/03/eu-turkey-summit-refugees/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).

Amnesty International, “EU risks fuelling horrific abuse of refugees and migrants in Libya”, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/06/eu-risks-fuelling-horrific-abuse-of-refugees-and-migrants-inlibya/>, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).

Amnesty International, “Female refugees face physical assault, exploitation and sexual harassment on their journey through Europe”, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>, (Erişim Tarihi:19.12.2016).

Amnesty International, “Germany: Living In Insecurity: Germany Is Failing Victims Of Racist Violence”, <https://www.amnesty.org/en/documents/eur23/4112/2016/en/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).

- Amnesty International, “Hotspot Italy: Abuses Of Refugees And Migrants”, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2016/11/hotspot-italy/>, (Erişim Tarihi: 24.12.2016).
- Amnesty International, “Türkiye ile AB Arasında İmza Edilen “Geri Kabul Anlaşması’na” Dair Tutum Belgesi”, http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/mhk_gerikabultutumbelgesi_web424.pdf, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Anadolu Ajansı, “Avrupa’daki mülteci kampları hakkındaki rapor basınla paylaşıldı”, <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupadakimulteci-kamplari-hakkindaki-rapor-basinla-paylasildi/582687>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Anadolu Ajansı, “BMMYK Macaristan Basın Sözcüsü Simon: Macaristan’ın izlediğı mülteci politikası endişe verici”, <http://aa.com.tr/tr/dunya/bmmyk-macaristan-basin-sozcusu-simon-macaristanin-izledigi-multeci-politikasi-endise-verici/594755> , (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Asylum Information Database, “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik”, http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/regulationworkperm_its.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Avrupa Birliğı Bakanlığı, “Türkiye-Ab Vize Muafiyeti Süreci Ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular Ve Yanıtları”, http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Avrupa Birliğı Türkiye Delegasyonu, “Avrupa Birliğı Temel Haklar Bildirgesi”, <http://avrupa.info.tr/tr/ab-ve-sivil-toplum/haklar-bildirgesi.html>, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).
- Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, “Sorularla AB’ye vizesiz seyahat süreci, TC. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü”, <http://kdk.gov.tr/haber/sorularla-abye-vizesiz-seyahat-sureci/349>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, “TC ile AB Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma İle Oluşturulan Ortak Geri Kabul Komitesi’nin 2/2016 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı”, <http://www.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0711.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- BBC, “German police justify handling of migrant bus incident”, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35622199>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- BBC, “MI6 eski başkanı: Türkiye’ye vize muafiyeti terör riskini artırır”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160517_telegraph_turkiye_vize_teror, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- BBC, “Macaristan’da ‘mülteci’ konulu anayasa değişikliğı parlamentodan geçmedi”, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37909932>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- BBC, “MSF: Brüksel’in parasını istemiyoruz”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160617_msf_ab_fon, (Erişim Tarihi: 20.12.2016).
- Bianet, “Birleşik Avrupa Solu’ndan Geri Kabul Anlaşması Açıklaması”, <https://bianet.org/bianet/siyaset/174224-birlesik-avrupa-solu-ndan-geri-kabul-anlasmasi-aciklamasi>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).

- Bianet, “Dresden’de Göç, Pegida ve Entegrasyon”, <http://bianet.org/bianet/toplum/176241-dresden-de-goc-pegida-ve-entegrasyon>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Bianet, “1 Euro Shop -- 1 Euro Job”, <http://bianet.org/bianet/emek/52495-1-euro-shop-1-euro-job>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, “Global Trends Forced Displacement in 2015”, <http://www.unhcr.org/576408cd7.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, “UNHCR billboards encourage Hungarians to get to know real refugees”, <http://www.unhcr-centraleurope.org/en/news/2015/unhcr-billboards-encourage-hungarians-to-get-to-know-real-refugees.html>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- Daily Sabah, “Austria proposes obligatory 1 euro jobs for migrants”, <http://www.dailysabah.com/europe/2016/08/20/austriaproposes-obligatory-1-euro-jobs-for-migrants>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Daily Sabah, “Migrant women reportedly sexually abused in German refugee shelters”, <http://www.dailysabah.com/europe/2016/02/20/migrant-women-reportedly-sexually-abused-in-german-refugee-shelters>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Der Gesellschaft für Konsum-, Markt- und Absatzforschung e. V., “Sorge um Zuwanderung erreicht Höchstwert”, <http://www.gfk-verein.org/presse/sorge-um-zuwanderung-erreicht-hoechstwert>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- Deutsche Welle, “Af Örgütü’nden mülteci anlaşmasına eleştiri”, <http://www.dw.com/tr/af-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BCndenm%C3%BClteci-anla%C5%9Fmas%C4%B1nale%C5%9Ftiri/a-19304024>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Deutsche Welle, “AB’den Libya’ya sahil güvenlik desteği”, <http://www.dw.com/tr/ab-den-libyaya-sahil-g%C3%BCvenlikdeste%C4%9Fi/a-19197458>, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).
- Deutsche Welle, “Beş maddede uyum yasası”, <http://www.dw.com/tr/be%C5%9F-maddede-uyum-yasas%C4%B1/a-19283155>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Deutsche Welle, “AfD Berlin’de de güçlü destek buldu”, <http://www.dw.com/tr/afd-berlinde-de-g%C3%BC%C3%A7l%C3%BCdestek-buldu/a-19560339>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Deutsche Welle, 10 soruda AB sınırlarının korunması, <http://www.dw.com/tr/10-soruda-abs%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1n%C4%B1n-korunmas%C4%B1/a-35980022>, Erişim Tarihi: 28.12.2016.
- Dünya Bülteni, AB Dublin anlaşmasını sessiz sedasız askıya aldı, <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/338933/ab-dublinanlasmasini-sessiz-sedasiz-askiya-aldi>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Etienne VLanglois ve diğerleri, Refugees: towards better access to health-care services, The Lancet, 2016, Cilt:387, No: 10016, s. 319-321.
- Euronews, “Ap’den Macaristan’daki Mülteci Referandumuna Tepki”, <http://tr.euronews>.

- com/2016/10/03/ap-den-macaristan-daki-multeci-referandumuna-tepki , (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Euronews, Calais'deki mülteciler dudaklarını dikerek açlık grevine girdi, <http://tr.euronews.com/2016/03/03/calais-dekimulteciler-dudaklarini-dikerek-aclik-grevine-girdi/> , (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Euronews, “Danimarka Mültecilerin Para Ve Değerli Eşyalarına El Koyuyor”, <http://tr.euronews.com/2016/01/26/danimarka-parlamentosu-gocmenlerin-para-ve-degerli-esyalarina-el-konulmasina>, (Erişim Tarihi:19.12.2016).
- European Commission, Directive 2013/32/Eu Of The European Parliament And Of The Council Of 26 June 2013 On Common Procedures For Granting And Withdrawing International Protection (Recast), <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=en> , (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commission, “European Commission EU-Turkey joint action plan”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/europeanagenda_migration/background-information/docs/managing_the_refugee_crisis_-_euturkey_join_action_plan_implementation_report_20160210_en.pdf- http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/whatwe-do/policies/european-agenda_migration/proposal-implementationpackage/docs/communication_on_eam_state_of_play_20151014_en.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commision, “First Report on the progress made in the implementation of the EU- Turkey Statement”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agendamigration/proposal-implementation-package/docs/20160420/report_implementation_euturkey_agreement_nr_01_en.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commission, “Proposal for a Council Decision of [...] concerning the conclusion of the Agreement between the European Union and the Republic of Turkey on the readmission of persons residing without authorisation”, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0239:FIN:EN:PDF>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commission, “Report From The Commission To The European Parliament And The Council On Progress By Turkey İn Fulfilling The Requirements Of İts Visa Liberalisation Roadmap”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/elibrary/documents/policies/international-affairs/general/docs/turkey_first_progress_report_en.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commission, “Second Report On Progress By Turkey İn Fulfilling The Requirements Of İts Visa Liberalisation Roadmap, European Commission, Brüksel, 04.03.2016”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/elibrary/documents/policies/international-affairs/general/docs/turkey_second_progress_report_en.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- European Commission, “Third Report on progress by Turkey in fulfilling the requirements of its visa liberalisation roadmap, European Commission”, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agendamigration/proposal-implementationpackage/docs/20160504/third_progress_report_on_turkey_visa_liberalisation_roadmap_en.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).

- European Commission, “Turkey 2015 Report Accompanying The Document Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Eu Enlargement Strategy”, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_turkey.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Frontex, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Göç Vakfı, “Almanya’da Ayrımcılık Raporu”, <http://gocvakfi.org/almanyada-etnik-koken-nedeniyle-ayrimciliga-ugrayanlarin-orani-yuzde-84/>, (Erişim Tarihi: 20.12.2016).
- Göç Vakfı, “Avusturya’da Entegrasyon Yasası Taslağı”, <http://gocvakfi.org/avusturyada-entegrasyon-yasasi-taslagi/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Göç Vakfı, “Avusturya’da 2016 Entegrasyon Raporu Yayınlandı”, <http://gocvakfi.org/avusturyada-2016-entegrasyon-raporu-yayinlandi/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Göç Vakfı, “Bavyera’da Yeni Entegrasyon Yasası”, <http://gocvakfi.org/bavyerada-yeni-entegrasyon-yasasi/>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- Göç Vakfı, “İnternette Aşırı Sağcı ve Göçmen Karşıtı Fenomenler”, <http://gocvakfi.org/internette-asiri-sagci-ve-gocmen-karsiti-fenomenler/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Haberler, “İsviçre’de Yabancı Kökenlilerle İlgili Referandum”, <http://www.haberler.com/isvicre-de-yabanci-kokenlilerle-ilgili-referandum-8189269-haberi/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Haberler, “Türkiye’ye “Sınırları Aç” Diyen AB Kapılarını Kapatıyor”, <http://www.haberler.com/grafikli-turkiye-ye-sinirlari-ac-diyen-ab-8141624-haberi/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- Habertürk, İdomeni’deki sığınmacılar alternatif kamplara taşınmaya başladı, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1215581-idomenideki-siginmacilar-alternatif-kamplara-tasinmayabasadi>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Hannah Bradby ve diğerkleri, Health Evidence Network synthesis report 44, World Health Organization Regional Office for Europe, 2015.
- Hürriyet, “İtalya Açıklarında Tekne Faciası”, <http://www.hurriyet.com.tr/italya-aciklarinda-tekne-faciasi-24841393>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Hürriyet, “Korkutan araştırma: Almanların 3’te 1’i Frauke Petry gibi düşünüyor”, <http://www.hurriyet.com.tr/korkutan-arastirma-almanlarin-3te-1i-frauke-petry-gibi-dusunu-yor-40050229>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- International Business Times, “Migrant crisis: Anti-refugee mob cheers as German migrant shelter burns in possible case of arson”, <http://www.ibtimes.co.uk/migrant-crisis-anti-refugee-mob-cheers-german-migrant-shelter-burns-possible-case-arson-1545186>, (Erişim Tarihi: 20.12.2016).
- International Community and Refugees (ICR) Conference, <http://icrconference.org/>, (Erişim Tarihi: 20.12.2016).

- International Business Times, "Refugee crisis: Germany follows Denmark and seizes jewelry and valuables from refugees", <http://www.ibtimes.co.uk/refugee-crisis-germany-fol-lows-denmark-seizes-jewellery-valuablesrefugees-1539381>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Ipsos, "Global Views on Immigration and the Refugee Crisis", <https://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/3771/Global-study-shows-many-around-the-world-uncomfortable-with-levels-of-immigration.aspx>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- İktisadi Kalkınma Vakfı, "Aralık Türkiye - Ab Gündemi, İktisadi kalkınma Vakfı", <http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=1144>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Londra Gazete, "Suriyeli mülteciler, ekonomik katkı sağlayacak", <http://www.londragazete.com/2016/02/03/suriyeli-multeciler-ekonomik-katki-saglayacak/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Milliyet, "Avrupa'da göç yolu değişti", <http://www.milliyet.com.tr/avrupa-da-goc-yolu-de-gisti-gundem-2118679/>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- Milliyet, "Mültecilerden AB'ye 126 milyar euro katkı", <http://www.milliyet.com.tr/multecilerden-ab-ye-126-milyar/dunya/detay/2247832/default.htm>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- NTV," İtalya'da 'kaptansız' gemi alarmı", <http://www.ntv.com.tr/dunya/italyada-kaptansiz-gemi-alarmi,c3eD47oMU6NOQZw567fLQ>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Overseas Development Institute, www.odi.org, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).
- Perspektif, "SVR'nin 2016 Raporu: Din Entegrasyona Engel Mi?", <http://www.perspektif.eu/svrnin-2016-raporu-din-entegrasyona-engel-mi/>, (Erişim Tarihi: 21.11.2016).
- Pew Research Center, "Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs", <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>, (Erişim Tarihi: 24.12.2016).
- Resmi Gazete, "Geçici Koruma Yönetmeliği", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Resmi Gazete, "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/11/20131114-4.htm>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Resmî Gazete, "Türkiye- AB Geri Kabul Anlaşması tam metni", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Resmi Gazete, "Türkiye Cumhuriyeti tarafından vize uygulanan AB üyesi ülkelerin vatandaşlarına vize zorunluluğunun kaldırılması hakkında kararname", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160503-13.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Resmi Gazete, "Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (26.04.2016)", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-1.htm>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- RT News, "‘Asylum spray’ handed out in Denmark by far-right party ‘to ward off migrant attacks’", <https://www.rt.com/news/360682-danish-nationalists-refugee-spray/>, (Erişim Tarihi: 26.12.2016).

- Save The Children, “A New Deal For Every Forcibly Displaced Child”, https://www.savethechildren.org.uk/sites/default/files/images/A_New_Deal_for_Every_Forcibly_Displaced_Child.pdf, (Erişim Tarihi: 26.12.2016).
- Sputnik Türkiye, “Bulgaristan, iltica başvurularını düzenleyen Dublin Sözleşmesi’nin uygulanmasının imkânsız olduğunu savunarak sözleşmede değışiklik istedi”, <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150910/1017666130.html#ixzz3zKpLtmPy>, (Erişim Tarihi:19.12.2016).
- Sputniknews, “GymnasiumSicherheit geht vor: Wann dürfen Flüchtlingskinder im Schulhof spazieren?”, <https://de.sputniknews.com/panorama/20160427309499755-gymnasium-hamburg-fluechtlinge-schulhof/>, (Erişim Tarihi: 28.12.2016).
- Sputnik Türkiye, “Sığınmacı anlaşması’na tepkiler büyüyor: İnsanlık dışı”, <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201603091021378550-ab-turkiye-siginmaci-af-orgutu-bm-sinir-tanimayandoktorlar/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- The Guardian, “Asylum seekers made to wear coloured wristbands in Cardiff”, <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jan/24/asylum-seekers-made-to-wear-coloured-wristbands-cardiff>, (Erişim Tarihi: 24.12.2016).
- The Guardian, “Charlie Hebdo cartoon depicting drowned child Alan Kurdi sparks racism debate”, <https://www.theguardian.com/media/2016/jan/14/charlie-hebdo-cartoon-depicting-drowned-child-alan-kurdi-sparks-racism-debate>, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).
- The Guardian, Migration crisis: Idomeni, the train stop that became an ‘an insult to EU values’
<http://www.theguardian.com/world/2016/mar/17/migration-crisis-idomeni-camp-greece-macedonia-is-an-insultto-eu-values>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- The Independent, “Calais Jungle refugee children being raped in camp, aid workers claim”, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/calais-jungle-refugee-children-being-raped-in-camp-aidworkers-claim-a6912711.html>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- The Independent, “German police should shoot refugees, says leader of AfD party Frauke Petry”, <http://www.independent.co.uk/news/world/german-police-should-shoot-refugees-says-german-party-leader-a6844611.html>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- The Independent, “Katie Hopkins has just written a piece so hateful that it might give Hitler pause – why was it published?”, <http://www.independent.co.uk/voices/katie-hopkins-when-is-enough-enough-10186490.html>, (Erişim Tarihi: 27.12.2016).
- The Independent, “They are coming’: French mayor launches poster campaign after his town accepts 40 refugees”, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/anti-migrant-poster-they-are-coming-beziers-refugees-robert-menard-french-town-calais-a7358186.html>, (Erişim Tarihi: 28.12.2016).
- The JCER, Sarah Leonard, “The Creation of FRONTEX and the Politics of Institutionalisation in the EU External Borders Policy”, *Journal of Contemporary European Research*, 2009, Cilt:5, Sayı:3, ss: 371-388.

- The Local, “Germany puts refugees to work ... for one Euro”, <https://www.thelocal.de/jobs/article/germany-puts-refugeesto-work-for-one-euro>, (Erişim Tarihi: 23.12.2016).
- The Telegraph, “Red front doors on asylum-seeker homes in Middlesbrough ‘mark them out to race hate yobs’”, <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/immigration/12109453/Red-front-doors-on-asylum-seeker-homes-in-Middlesbrough-mark-them-out-to-race-hate-yobs.html>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- The Telegraph, “Refugees sue EU over Turkey deal”, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/13/refugees-sue-eu-overturkey-deal/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- The Telegraph, “Turkey visa deal will increase risk of terrorist attacks, EU report reveals”, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/16/turkey-visa-deal-will-increase-risk-of-terrorist-attacks-eu-repo/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Time Türk, “Erdoğan’dan AB’ye 3 milyon euro eleştirisi: Sanki bize bağış yapıyorlar!”, <http://www.timeturk.com/erdogan-dan-ab-ye-3-milyon-euro-elestirisi-sanki-bize-bagis-yapiliyorlar/haber-152842>, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- TRT Haber, “Avrupa’da 10 bin mülteci çocuk kayıp”, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/avrupada-10-bin-multeci-cocuk-kayip-242217.html>, (Erişim Tarihi: 22.12.2016).
- T 24, “Alman toplumu mültecilere nasıl yaklaşıyor?”, <http://t24.com.tr/haber/alman-toplumu-multecilere-nasil-yaklasiyor,294236>, (Erişim Tarihi: 21.12.2016).
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), “Migrant Deaths Worldwide Top 7,100 - Over Half in the Mediterranean”, <https://www.iom.int/news/migrant-deaths-worldwide-top-7100-over-half-mediterranean>, (Erişim Tarihi: 28.12.2016).
- Uluslararası Hukuk ve Dış İlişler Genel Müdürlüğü, “Vatansız Kişilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi”, 1954, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli-soz/bm/bm_14.pdf, (Erişim Tarihi: 19.12.2016).



AVRUPA'DA İSLAM DÜŞMANLIĞI ve İSLAMOFOBİ



2016



Sakarya Üniversitesi
2017

KISALTMALAR LİSTESİ	123
TABLolar LİSTESİ	125
GİRİŞ VE AMAÇ	127
1. İSLAM DÜŞMANLIĞININ TARİHSEL ARKA PLANI	130
2. AVRUPA'DA DİN DEVLET İLİŞKİSİ	133
3. İSLAM DÜŞMANLIĞINA DAİR ÖRNEK OLAY İNCELEMELERİ	137
3.1. GÖÇMENLER ve İSLAM DÜŞMANLIĞI	137
3.2. İNANÇ HÜRRİYETİ	142
3.2.1. Mescit Meselesi	142
3.2.2. Başörtüsü Meselesi	142
3.2.3. Helal Gıda/ Helal Kesim	150
3.2.4. Müslüman Öğrencilere Tokalaşma Zorunluluğu	152
3.3. ÇALIŞMA HAYATI	152
3.4. YAŞAM HAKKINA MÜDAHALE	154
3.5. ŞİDDET EYLEMLERİ	156
3.6. SÖZLÜ TACİZ VE HAKARETLER	158
3.7. İBADETHANELERE SALDIRI VE KUTSALA HAKARET	159
3.8. SİYASET VE HUKUK	161
3.8.1. Avrupa'da Siyaset ve Müslüman Siyasetçiler	161
3.8.2. Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi	165
3.8.3. Almanya'da İslam Yasası	166
3.8.4. Bir Örnek Olay Olarak İslam Karşıtlığı Afd Programında	167
3.8.5. Brexit	169
3.9. MEDYA ve TOPLUMSAL YAŞAM	170
3.9.1. Domuz Eti Zorunluluğu	171
3.9.2. Futbolda ayrımcılık	172
İNGRAFİK	175
KRONOLOJİ	179
KAYNAKÇA	199

KISALTMALAR LİSTESİ

AB:	Avrupa Birliği
AfD:	Almanya İçin Alternatif Partisi
DİTİB:	Diyanet İşleri Türk İşlam Birliği
PEGİDA:	Batının İşlamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar
NSU:	Nasyonal Sosyalist Yeraltı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	İslamofobi Türleri ve Görüldüğü Yerler.....	128
Tablo 2:	Avrupa'da Yaşayan Müslüman Nüfus ve Toplam Nüfusa Oranları	136
Tablo 3:	Avrupa Ülkelerinde Azınlık Gruplara Olumsuz Bakış	169

GİRİŞ VE AMAÇ

Müslüman ülkelerden Avrupa'ya doğru olan iş gücü göçü ve son dönemdeki mülteci göçü Avrupa'da İslam ve Müslüman varlığının artmasına neden olmuştur. Bu artış politik, dini, kültürel ve sosyal gerilim alanlarının oluşmasına neden olmaktadır. Müslümanlarla olan karşılaşmalar arttıkça İslam'a karşı önyargı ve endişeler yükselmekte bu durum Müslümanlara karşı dışlama, ayrımcılık ve şiddetle neticelenmektedir. Entegrasyon problemlerine neden olan bu uygulamalardan etkilenen Müslümanların kendilerini topluma kapaması sonucu yine Müslümanlara karşı Avrupalıların tutumu giderek sertleşmektedir. Bu çerçevede islamofobi ve İslam düşmanlığı gibi kavramlar gündeme gelmektedir.

Çalışmanın amacı Avrupa ülkelerinde yaşayan Müslümanların önyargı, dışlama, ayrımcılık ve şiddet bağlamında maruz kaldığı İslam düşmanlığına ışık tutmaktır. İslam düşmanlığının Müslümanları ne° etkilediği, raporlar ışığında tartışılmıştır. İslam aleyhine oluşturulan algı, zaman zaman asimilasyona kadar varabilen entegrasyon politikaları, Avrupa'da Müslümanların karşılaştığı yasaklamalar ve mağduriyetleri irделenerek İslam düşmanlığına ilişkin haberler, siyasetçilerin söylemleri ve uluslararası kuruluşların yayınladığı raporlar incelenmektedir.

İslam ve fobi kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelen islamofobi kavramı İslam korkusu anlamına gelmektedir. Fobi kelimesi, etimolojik olarak Yunan mitolojisindeki dehşet tanrısının ismi olan phobos kelimesine dayanmaktadır.¹¹⁴ Psikolojik rahatsızlıkların çoğunda olduğu gibi, fobilerde de temel etkenler biyolojik, siyasal, toplumsal ve ekonomik çevre faktörleridir. Fobisi olan kişilerde fobi duydukları nesneye gösterilen korku dışında başka bir bozukluk genellikle bulunmaz. Fobisi olanların klinik belirtileri ise, şiddetli korku, fobi nesnesinden kaçma, korku nesnesinden uzaklaşınca rahatlama gibi hisleri barındırır.¹¹⁵ Fobi bağlamında açıklanan bu psikolojik durumların, islamofobi/İslam korkusu için de geçerli olduğu görülmektedir. Bu tanım doğrultusunda, islamofobi terimi herhangi bir gerçekliğe dayanmadığı halde İslam'dan ve Müslümanlardan çekinme, korkma ve kaçma içgüdüsünü ifade etmektedir.¹¹⁶

İslamofobinin; küresel bir olgu ve problemi niteleyen bir kavram olduğu söylenebilir. Bu kavram, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra yaygın bir kullanıma kavuşmakla¹¹⁷ birlikte islamofobi kelimesinin 1990'lı yıllardan itibaren literatür ve

114 Canatan, Kadir ve Hıdır Özcan (2007), İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım, 1.Baskı, Ankara: Eskiyei Yayınları, s. 82

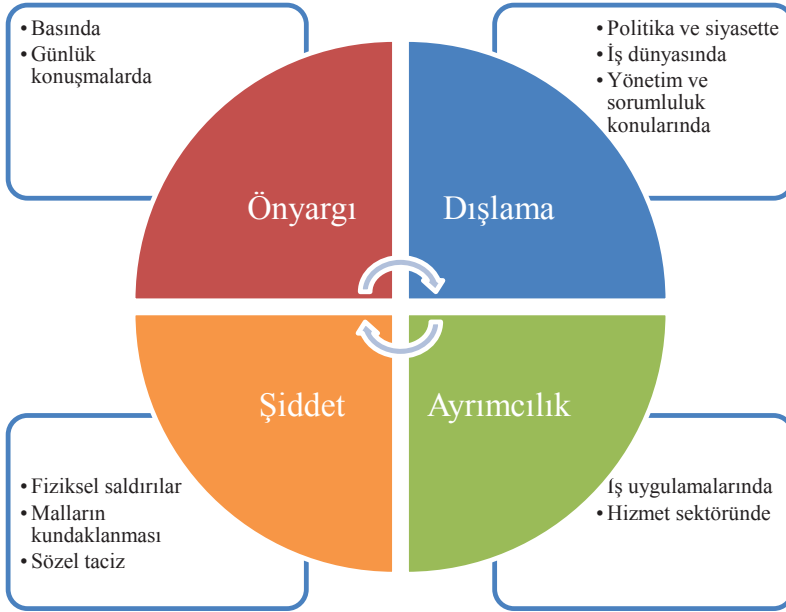
115 A.g.e.,s.82

116 A.g.e.,s.83-84

117 Er, Tuba ve Ataman, Kemal (2008), "İslamofobi ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 17, Sayı: 2.

medyada kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Kasım 1997’de İngiltere İçişleri Bakanı Jack Straw tarafından “İslamofobi: Hepimiz İçin bir Tehdit” başlıklı 1997 Runneymede Raporu kaleme alınmıştır. Raporda islamofobi; İslam’a ve Müslümanlara karşı olumsuz ve aşağılayıcı kalıplaşmış düşünce ve inançları ima eden nefret ve düşmanlık olarak tanımlanır. Ayrıca raporda, islamofobinin Müslümanlara karşı bir dışlama ve ayrımcılıkla sonuçlanan temelsiz bir iğrenme ve hoşlanmamayı içeren bir dünya görüşü olduğu belirtilmektedir.¹¹⁸

Tablo 1: İslamofobi Türleri ve Görüldüğü Yerler



Kaynak: Runneymede Raporu¹¹⁹

İslamofobi ile ilgili yapılan tanımlamalarda muhakkak ki “nefret suçları”, “ırkçılık” (*racism*), “yabancı düşmanlığı” (*xenophobia*), “anti-semitizm” ve “İslam düşmanlığı” (*anti-İslamism*) kavramları da gündeme gelmektedir. Nefret suçları, önyargılar tarafından beslenen suçlar olarak bilinmektedir. Bu suçların özünü sadece belirli bir gruba ait olduğu için kişilere karşı duyulan nefret oluşturmaktadır. Bu grupların

¹¹⁸ Esposito, John ve Kalın, İbrahim (2015), 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu İslamofobi, İnsan Yayınları, İstanbul.

¹¹⁹ Runneymede Raporu, <http://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/islamophobia.pdf>, Erişim Tarihi: 01.02.2016.

belirleyicisi etnik, dilsel, ulusal ya da dinsel kimlik olabileceği gibi cinsiyet, cinsel tercih, fiziksel görünüş veya engelli olmakta olabilir. Ancak nefret suçunun meydana gelmesi için bu nefretin bir şekilde ifade edilmesi gerekir. Nefret yazılı veya sözlü bir şekilde yansıtılabileceği gibi kişiye ve kişilerin sahip oldukları varlıklara yönelik bir saldırı biçiminde de gerçekleştirilebilir. Fakat nefret suçlarının muhakkak şiddet içermesi ya da şiddetin mutlaka fiziksel olması gerekmez. Cinsel, psikolojik, ekonomik açılardan uygulanan baskı da şiddet olarak nitelendirilebilir.¹²⁰

İrkçilik kısaca insanları ırklarına göre ayırma ve nefret etme olarak tanımlanabilir. İrkçiliğin güncel formunda etniler belirleyici olmakla birlikte çeşitli siyasi, ekonomik ve sosyal nedenlerle, göçmenlere nefret üst sıralarda yer almaktadır. İrkçilikla oldukça yakın bir anlam ilişkisi olan yabancı düşmanlığı, bir kimlik etrafından oluşturulan kültür karşısında yabancı olarak algılanan diğer kişi ya da gruplara yönelik duyulan korku, güvensizlik veya nefretin ifadesi olarak tanımlanabilir.¹²¹

Yahudi düşmanlığı anlamında kullanılan anti-semitizm suç sayılmakta, Yahudilere karşı yapılan her türlü dışlama ve ayrımcılık yasaklanmaktadır. Müslümanlarda benzer şekilde İslam düşmanlığının suç kapsamına alınmasını talep etmekte fakat bu çerçevede bir talep söz konusu olduğunda kamuoyu tarafından islamofobinin çok spesifik bir ayrımcılık biçimi olan anti-semitizmle kıyaslanması reddedilmektedir. Çünkü anti-semitizm Batı dünyasında tarihsel kökenleri olan ve İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudilere yönelik soykırımların akabinde yasak edilmiş bir ayrımcılık türü olarak görülmektedir ve Müslümanlar için böyle bir durum söz konusu olmamaktadır.¹²²

İslamofobi ile İslam düşmanlığı (anti-islamizm) ise, genellikle birbirlerinin yerine kullanılsa da aslında farklı kavramlardır. Sosyolojik bir kavram olarak islamofobi, İslam'a ve Müslümanlara karşı yapılan korku, nefret, aşağılama ve ithamları ifade ederken, İslam düşmanlığı, özellikle medya ve siyaset aracılığıyla İslamiyet'e, bilinçli, örgütlü ve kasıtlı bir düşmanlığı ifade etmektedir.¹²³ İslamofobiden İslam düşmanlığı oluşmakta, İslam düşmanlığı islamofobiye yükseltmektedir. İslamofobide İslam ve Müslümanlardan korkma ve kaçma olarak meydana gelen durum, İslam düşmanlığı

120 "Tenkit ve terörizm sarkacında İslamofobi" - <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/tenkit-ve-terorizm-sarkacinda-islamofobi/729747>, Erişim Tarihi: 18.01.2017

121 "Avrupa'da Türkiye Kökenlilere Yönelik İrkçi ve Yabancı Düşmanlığı İçerikli Eylemler 2014 Yılı Rapor" - https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/yabanci_icerikli_eylemler_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 01.02.2016.

122 "Tenkit ve terörizm sarkacında İslamofobi" - <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/tenkit-ve-terorizm-sarkacinda-islamofobi/729747>, Erişim Tarihi: 18.01.2017

123 Canatan, Kadir ve Hıdır Özcan (2007), İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım, 1.Baskı, Ankara: Eskiye Yayıncıları

ğında psiko-patolojik bir hal alıp İslam karşıtlığına dönüşerek İslam'a ve Müslümanlara yönelik olarak daha kaotik bir duruma sebebiyet vermektedir.¹²⁴

İslamofobi mesnetsiz bir korku durumunu ifade ederken İslam düşmanlığı kavramı kasti bir tutumun göstergesini oluşturmaktadır. Çalışmada islamofobiyi de içermesi bakımından İslam düşmanlığı kavramının kullanımı tercih edilmiştir.

1. İSLAM DÜŞMANLIĞININ TARİHSEL ARKA PLANI

İslam düşmanlığı yeni oluşmuş bir durum değildir. Batı ve Müslümanların tanışıklığı çok öncelere, Müslümanların Avrupa kıtasına girişi bağlamında İspanya'nın Müslümanlar açısından fethi, Avrupa açısından işgaline kadar götürülebilir. Batıda artık gelenekselleşmiş olan Müslümanlara yönelik önyargılar ilk karşı karşıya geliştiren itibaren hiçbir zaman ortadan kalkmamış bazen yükselişe geçmiş bazen de durağan bir şekilde süregelmiştir. Müslümanlarla karşılaşmalar sıklaştıkça İslam düşmanlığın arttığı gözlemlenmektedir. Müslüman milletler ile Batı toplumlarının önemli temaslarından biri olan, Avrupa'ya ekonomik gerekçelerle başlayan göç, Müslümanların Avrupa'da varlığının artmasına sebep olmuştur.

Batı Avrupa'ya göç II. Dünya Savaşı'nın hemen ardından başlamış ve günümüze kadar bu süreç devam etmiştir. Batı Avrupa ülkeleri savaş sonrası demografik, ekonomik ve politik etkenlerden dolayı göçmen işçi alımı yapmak durumunda kalmıştır. Savaş, Avrupa'da birçok ülkenin demografik yapısını bozmuş ve insan gücü açığına sebep olmuştur. Bu bağlamda sömürge ülkelerinden birçok göçmen Avrupa'ya -İngiliz uluslar topluluğuna dâhil ülkelerden (Pakistan, Hindistan, Bangladeş) İngiltere'ye, Kuzey Afrika'dan Fransa'ya, Endonezya ve Surinam'dan Hollanda'ya gelmiştir. 1960'lı yıllarla beraber tamamen ekonomik sebeplerle ortaya çıkan işgücü ihtiyacını karşılamak için öncelikli olarak Güney Avrupa ülkeleri, daha sonra Akdeniz çevresi Müslüman ülkeleri işgücü kaynağı olarak kullanılmıştır.¹²⁵

II. Dünya Savaşı'ndan 1980'e kadar olan ilk dönemde Müslüman göçü, Avrupa'da geçici bir olgu olarak görüldüğü için Müslümanlar karşısında ciddi bir nefret ve düşmanlık söz konusu değildir. Hatta tam tersine "konuk işçilik" dönemimde Avrupa'da Türk ve Arap işçiler kötü koşullarda çalıştırılan zavallı insanlar olarak görülmüştür. Müslüman göçü, göç veren ülkeler tarafından değil, göç alan ülkelerin ihtiyaçları tarafından belirlendiği için işçi göçmenler düşmanlıktan ziyade, günümüzde pek

124 Hıdır, Özcan (2007), "Anti-İslamizm ve Anti-semitizm: Tarihsel ve Kavramsal Farklılıklar ve Benzerlikler", 1.Baskı içinde, Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm (Ed. Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan), Ankara: Eskiyei Yayınları

125 Canatan, Kadir (1995), Avrupa'da Müslüman Azınlıklar, 1.Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları, s. 11, 12, 13, 14

de rastlanmayan, konukseverlikle karşılanmışlardır. Yetmişli yılların başında resmen durdurulmasına karşın göç kaçak iş gücü ve aile birleşimi gibi nedenlerden dolayı fiilen devam etmiştir. Buna rağmen, yasal olmayan göçe karşı o yıllarda yalnızca aşırı sağ ve ırkçı çevreler tarafından o da cılız sayılabilecek bir direniş gösterilmiştir.¹²⁶

Avrupa'ya göç sanılanın aksine geçici bir durumdur. Birinci kuşak göçmenlerin yüzde 70'i Türkiye'ye dönüş yapmış, ikinci kuşağın yüzde 50'si Türkiye'ye dönmüş, aynı trendi üçüncü kuşak da devam ettirmiştir. Avrupa'daki Türk nüfusunun artışı Türkiye'den eş seçimi ile yapılan evlilik ve aile birleşimine bağlı olarak gelişim göstermiştir.¹²⁷

Daha sonraki yıllarda Müslüman göçmen nüfustaki artış, siyasal İslam hareketlerinin yükselişle çakışmaya başlamış, bir yandan Müslümanlara yönelik bir karşıtlık ve dışlayıcılık duygusu güçlenirken, diğer yandan İslam ile radikalizm ya da köktençilik arasındaki sınırlar Avrupa'daki bazı siyasi yapılanmaların gözünde bulanıklaşıp İslam'a ilişkin bir tehdit algısı oluşmuştur. Bu bağli olarak da Avrupa'nın Müslümanlaşacağını İslam ile Avrupa medeniyetinin uyuşamayacağını dile getirmeye başlamışlardır. Bu korkunun bir ifadesi olarak "Eurabia" kavramı görülebilir. Eurabia, Avrupa'daki doğum oranlarının düşüklüğü ve Müslüman toplumlardan –özellikle Arap ülkelerinden gelen- giderek artan göçler neticesinde birkaç kuşak sonra göçmenlerin çoğunluk haline geleceğı ve Avrupa'nın radikal İslam tarafından kuşatılacağı korkusunu ifade etmek üzere başvurulan bir terimdir.¹²⁸

1980'li yıllardan itibaren Avrupa'da aşırı sağ ekonomik ve sosyal politika uygulamalarıyla birlikte yükselmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle bu eğilim artmış ve 2000'li yılların hemen başında Avusturya'da aşırı sağcı partinin koalisyon ortağı olmasıyla da görünürlük kazanmıştır. Buna ek olarak aşırı sağın 1990'lı yıllarda marjinal olarak nitelendirilebilecek bir eğilimken 2000'li yıllarla birlikte merkeze kaydığı da söylenebilmektedir. Sonraki süreçte ise Avrupa'daki merkez sağ partiler ve merkez sol partiler aşırı sağın gündeminden etkilenmiştir.¹²⁹

1972'de Avrupa'nın tam ortasında Münih Olimpiyat oyunlarında bir grup Filistinlinin 11 İsrailli sporcuyla önce rehin alması ardından öldürölmesi "İslami terör" algısına hizmet etmiştir.

126 Er, Tuba ve Ataman, Kemal (2008), "İslamofobi ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine", Uludağ Üni. İlahyat Fak. Dergisi, (2), s. 757

127 "Avrupa'ya Göç Edenlerde Değışimler, Farklar ve Benzerlikler" - <http://www.sivilsayfalar.org/avrupaya-gocun-kusaklararasi-sonuclari-arastirmasi/>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

128 Yüksel, Mehmet (2011), "İslamofobinin Tarihsel Temellerine Bir Bakış: Oryantalizm ya da Batı ve Öteki", İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi, AnkaMat Matbaacılık İvedik / Ankara, s. 112

129 İnanç Zeynep Songülen, Selvet Çetin, "Avrupa'nın Kendine Döner Silahı: Dışlayıcılık ve Ayrımcılık", SDE Analiz, Aralık 2011.

1979 İran İslam Devrimi'nden sonra yapılan yayınlar İslam tehdidinden bahsetmeye başlamış, "İslam fundamentalizmi" konusunda yazılan kitaplarda artış yaşanmıştır. Salman Rüşdi'nin 1988'de İngiltere'de basılan Şeytan Ayetleri adlı kitabının bir bölümünde Hz. Muhammed'in içinde yaşadığı pagan toplumun desteğini almak için Kuran'a şeytan tarafından putlara övgü karıştırdığı iddiası yer almaktadır. Kitaba diğer ülkelerdeki Müslümanlar yerel tepkiler verirken Humeyni'nin Rüşdi hakkında ölüm fetvası vermesi olayı küresel bir olgu haline getirmiş ve durum Avrupa tarafından düşünce özgürlüğü temelinde Müslümanlara yönelik bir karşı tepki halini almıştır.

Her ne kadar antiislamizm ve islamofobi seksenli yılların başından itibaren kendini ifade etmeye başlamışsa da İslamiyet'in Batı tarafından genel anlamda bir dış düşman olarak tarif edilmesi Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Komünist Blok'un çözümlmesinden sonra açık ve görünür bir hale gelmiştir.¹³⁰

1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması, komünizmin etkisiz hale gelmesi ve ardından Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra tek kutuplu bir dünyanın ortaya çıkması sonucu Batı dünyasında başta ABD'de bazı politikacıların ve düşünce kuruluşlarının yeni bir 'düşman', sosyolojik bir ifadeyle 'öteki' arayışına girdikleri ve "yeni öteki" olarak da İslam'ı gördükleri artık bilinen bir gerçektir.¹³¹

1990 yılında Komünizmin yıkılmasıyla birlikte Batıda millî kimlik tanımlanması, ortak amaç ve hareket için yeni bir tehdit unsuru, yeni bir öteki aranmaktaydı. İngiltere başbakanı Margaret Teacher aynı tarihte "yeşil düşman" olarak İslam ve Müslümanları göstermiş, NATO'nun yeni düşmanınının İslam olması gerektiğini söylemiştir.¹³²

1993 yılında bir akademisyen olan Samuel P. Huntington'ın Foreign Affairs dergisinde yayınlanan "Medeniyetler Çatışması" adlı makalesi yeni düşman olarak İslam'ın ve Müslümanların seçilmesini açıklamayı amaçlamış ve oldukça önemlidir.

İslamofobinin gündeme gelişinde en önemli olay tartışmasız bir şekilde 11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a düzenlenen terörist saldırıdır. O dönemde siyasetin ve medyanın kullandığı dil İslam dini ile terörizmi yanyana getiren ifadeler içermektedir.

11 Eylül saldırıları sonrası Avrupa'da İslamofobi ve İslam düşmanlığını artıran iki önemli terörist saldırı daha gerçekleşmiştir. Bunlar 11 Mart 2004 Madrid ve 7 Temmuz 2005 Londra'da gerçekleştirilmiştir.

130 Canatan ve Hıdır, a.g.e., 2007, s.48

131 Kirman, M. Ali (2010), "İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı Doğulu mu?", Journal of Islamic Research, s.23.

132 Yücel, Salih (2012), İslamofobi Batıda Depreşen Hastalık, 1.Baskı, İstanbul: Paradoks Yayınları, s. 59

2010 yılında art arda meydana gelen Arap toplumundaki direnişler, Kuzey Afrika ve Orta Doğu coğrafyasında toplumsal bir değişim ve dönüşüm talebi üzerinden otoriter iktidarların devrilmesi hedefiyle başlamıştır. Fakat “Arap Baharı” olarak adlandırılan sürecin Tunus dışındaki ülkelerde sekteye uğraması Yemen, Suriye ve Libya gibi ülkelere meydana gelen iç savaşlar sonucu kitle göçleri yaşanmış ve yeni mülteci akınları ortaya çıkmıştır. Suriye ve Irak’tan çevre ülkelere yayılan bir göç akışını da beraberinde getirmiştir. Irak’ta yaklaşık 2 milyon, Suriye’de ise 4 milyon kişi ülkelerinden göç etmek zorunda kalmıştır.¹³³

20 Ekim 2014 tarihinden itibaren yeni bir oluşum olarak dünya gündemine oturan Pegida (*Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes* / Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar) hareketi, ilk olarak Almanya’da ortaya çıkmış ve daha sonra bazı Avrupa Birliği ülkelerinde de etkili olmuştur. Alman politikacıların mülteci yanlısı politikaları da bu konuda oldukça etkilidir. Pegida adından da anlaşılacağı üzere İslam düşmanlığını kendisine konu edinmiş ve Avrupa’da yaygın olan İslamofobi’yi daha da körüklemiştir. Pegida’nın ortaya çıkışı ise, DEAS’ın Kobani saldırısı sonrasında Almanya’nın Dresden şehrinde iki grubun çatışması ile meydana gelmiştir. Ortadoğu’da yaşanan çatışmaların etkilerinin Almanya’da yaşanmasını protesto etmek amacıyla bir araya gelen yaklaşık 300 kişilik grup Dresden sokaklarına çıkmış, böylece Pegida’nın da ilk gösterisi gerçekleşmiştir. Bu gösterinin ardından Pegida her Pazartesi toplanmaya başlamıştır.¹³⁴

2. AVRUPA’DA DİN DEVLET İLİŞKİSİ

Din ve devlet ilişkileri devlet ve toplum ilişkilerinin en kritik alanlarından biri olagelmıştır. Din ve devlet ilişkilerinin, modern ulus devletlerin kuruluşunda iktidarın kaynağının halka dayandırılması, insan hakları, eşitlik ve evrensel hukuk kavramlarının kabulü sonucunda düzenlenmesi gerekmiştir. Sekülerleşme ya da laiklik ilkesi doğrultusunda ortaya çıkan yeni ilişki şeklinde, sekülerleşme/laiklik dinin toplumsal hayattan dışlanması ve tamamen özel alana çekilmesi anlamına gelmemektedir. Bu durumu imkânsız kılan şey farklı grupların dini örgütlenme talepleri ve dini eğitimden ibadete kadar birçok ihtiyacın gündelik hayat içinde ve çoğu zaman devlet kurumları ile ilişkili şekilde karşılanması gereğidir. Birçok ülkede inanç ve ibadetlere yönelik kural ve düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemeler, belirli bir dini grubun o ülkede nasıl örgütlendiğini, hangi haklardan yararlandığını ya da ne tür sınırlandırmalarla karşı karşıya kaldığını göstermektedir.¹³⁵

133 Vatandaş, Selim (2016), “Avrupa’ya Göçmen Akışı ve Türkiye’de Göç Politikaları”, İlke, Sayı:3, s.2

134 Alkan, Nail (2015), “Avrupa’da Yükselen Irkçılık: Pegida Örneği”, Akademik Bakış, Cilt: 8, Sayı: 16, s.283

135 Akay, Hale (2011), “Uygulamada Laiklik: Devlet-Din Ekseninde Özgürlükler, Hizmetler ve Finansman”, s.1, 05.02.2016

Avrupa'da din devlet ilişkisinin bilinmesi, devletin hâkim din ve mezheplere olan tutumunun diğer din ve mezheplerle karşılaştırılması açısından da anlamlıdır. Ran Hirschl'in din ve devlet ilişkilerine dair modellerine göre Avrupa ülkeleri çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilir: (a) Israrcı/zorlayıcı sekülerizm; devletin dine tamamıyla tarafsız kaldığı bu modele Fransa'da rastlanmaktadır. (b) Zayıf dini kurumsallaşma; birçok Avrupa ülkesinde görülen, resmi olarak tanımlanmış fakat sembolik ve temsili hale gelmiş devlet dini/kilisesi modelidir. Bu modele örnek olarak Almanya, İngiltere, Norveç, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan ve İzlanda gösterilebilir. (c) Kurumlar arasında şekli ayrılığın olduğu ama fiili durumda bir mezhebin/dinin üstünlüğünün bulunduğu durumlar; özellikle nüfusun çoğunluğunu Katoliklerin oluşturduğu İtalya, İspanya, Polonya, Malta bu modele örnek olabilecek ülkelerdir. İrlanda da 1973 yılındaki anayasa değişikliğine kadar bu kategori içerisindeydi. Bu ülkelerde, hala kanuni düzenlemelerde ve diğer mevzuatta, özellikle evlilik, aile, eğitim gibi konularda Katolik mezhebinden alınmış birçok hüküm bulunmaktadır.¹³⁶

Avrupa'nın değişik bölgelerinde farklı Hristiyan mezhepleri hâkimdir ve bu bölgelerde kurulan devletler farklı uluslaşma tecrübeleri yaşamışlardır. Bu sebeple Avrupa ülkeleri arasında din-devlet ilişkilerinin gelişiminde farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik din-devlet ilişkilerinin günümüzdeki düzenlenme biçimlerinde de etkilerini hissettirmektedir. Bu nedenle devlet kurumları ile dini örgütlenmelerin ilişki kurma biçimlerine dair tek bir Avrupa uygulamasından söz edilememekte, aksine bir çeşitlilikten bahsedilmektedir. Ancak tüm bu farklılıklara rağmen yine de seküler devletleri diğerlerinden ayırt eden ortak bir temelden söz edilebilir.¹³⁷

Devlet ile kilisenin, siyaset ile dinin birbirinden ayrılması sekülerizmin sonucunda meydana gelmiştir. Avrupa'da ülkelerin tarihsel gelişle bağlı olarak birçok laisizm türü mevcut olsa bile laikliğin kabul edilen ortak bir değer olduğu söylene-bilmektedir.

Bu ortak temel bağlamında AB üyesi ülkelerde din-devlet ilişkileri farklı şekillerde düzenlense de devlet bir dinin veya mezhebin inancına ilişkin müdahalelerde bulunmamaktadır. Hatta cemaatlere bu alanda giderek daha fazla özerklik tanınmaktadır. Zorunlu veya seçmeli din derslerinin içeriğinde dini cemaatlere söz hakkı tanınması veya cemaatlerin bu hizmetleri doğrudan kendilerinin sağlaması bunun bir örneğidir. Ayrıca din görevlisi yetiştiren yükseköğrenim kurumları ile cemaatler arasındaki ilişkileri düzenleyen, cemaatlerin yurtdışından dini görevli getirebilmele-

136 Hirschl, Ran (2011), "Comparative constitutional law and religion", Comparative Constitutional Law, ed. Tom Ginsburg, Edward Elgar Publishing, Inc., Massachusetts , ss. 422-440

137 Akay, Hale (2011), "Uygulamada Laiklik: Devlet-Din Ekseninde Özgürlükler, Hizmetler ve Finansman", 05.02.2016

rini sağlayan uygulamalar da mevcuttur.¹³⁸ Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) buna örnek olarak gösterilebilir. Almanya’da yaşıyan Müslüman Türklerin dinî, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak, ibadethaneleri yönetmek üzere faaliyet gösteren kuruluş çeşitli eleştiriler dolayısıyla sürekli gündemdedir.

Müslümanlar, Avrupa Birliği (AB)’de yaşıyan nüfusun Hristiyanlardan sonra en büyük ikinci dinî grubunu oluşturmaktadır. AB’de yaşıyan Müslümanlar farklı etnik kökenler, diller, dinî eğilimler, kültürel gelenekler ve politik görüşlerden oluşan karışık gruplardan müteşekkildir. Avrupa Birliği’nde yaşıyan Müslüman nüfusun geldikleri ülkeler arasında en yaygın olanları, Türkiye, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Pakistan, Bangladeş ve eski Yugoslavya’dır.¹³⁹ Avrupa’daki Müslüman nüfusun ortalama 17 milyon olduğu tahmin edilmektedir.¹⁴⁰

Avrupa’da yaşıyan Müslümanların oluşturdıkları grupları üçlü bir tasnife tabi tutmak mümkündür: İlk sınıftaki Müslüman topluluklar, genellikle Balkanlar ve Kuzey Afrika’dan gelenlerdir. Farklı hukukî statüleriyle onlar, Avrupa Birliği’nin her üyesinin tüm vatandaşlarına uyguladığı tek tip kanuna alternatif bir toplumsal model oluşturmayı başarmışlardır. İkinci sınıfta, Müslüman göçmenler ve onların torunları bulunmaktadır. Bunlar da üçe ayrılarak incelenebilir: (a) Sömürge ve sonrası dönemde Avrupa’ya gelmiş olan Müslümanlar; (b) İşçi olarak gelenler ve (c) Mülteci olarak gelenler. Bu grubun içinde baskı gören çok sayıda Müslüman aydın da bulunmaktadır. Bunların içinde muhalif İslamî hareketin sözcüleri, akademisyenler, sanatçılar ve yazar mevcuttur. *Son sınıf* ise, İslam’ı sonradan kabul etmiş olan Avrupalılardan oluşmaktadır.¹⁴¹

138 Akay, age, s.12

139 Aydın, Mehmet Zeki ve Yardım, Müşerref (2008) “Belçika’da İslamofobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık”, <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1636.pdf>, 05.02.2016

140 <http://www.pewforum.org/2010/09/15/muslim-networks-and-movements-in-western-europe/>

141 Er ve Ataman, age, s.752

Tablo 2: Avrupa'da Yaşayan Müslüman Nüfus ve Toplam Nüfusa Oranları

AB ÜYESİ ÜLKE	TOPLAM NÜFUS (milyon)	MÜSLÜMAN NÜFUS (milyon)	MÜSLÜMAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUSA ORANI (%)
FRANSA	63.6	6.11	9.6
ALMANYA	81.8	4.09	5
BİRLEŞİK KRALLIK	63.2	2.91	4.6
İSPANYA	46.2	1.06	2.3
İTALYA	60.9	1.58	2.6
HOLLANDA	16.7	0.92	5.5
BULGARİSTAN	7.2	0.96	13.4
BELÇİKA	11.1	0.67	6
AVUSTURYA	8.5	0.53	6.2
YUNANİSTAN	10.8	0.51	4.7
İSVEÇ	9.5	0.47	4.9
SLOVENYA	9.5	0.47	4.9
İSVİÇRE	8	0.46	5.7
DANİMARKA	5.6	0.23	4.1
HIRVATİSTAN	4.3	0.13	3
MALTA	0.4	0.08	0.2
PORTEKİZ	10.6	0.06	0.6
ROMANYA	21.4	0.06	0.3
ÇEK CUMHURİYETİ	10.5	0.05	0.5
POLONYA	38.2	0.05	0.13
FİNLANDİYA	5.4	0.04	0.8
İRLANDA	4.7	0.02	0.5
MACARİSTAN	9.9	0.02	0.2
ESTONYA	1.3	0.01	0.7
LETONYA	2.2	0.01	0.45
LÜXENBURG	0.5	0.01	2.6
SLOVAKYA	5.4	0.01	0.1
LİTVANYA	3.2	0.032	0.01
TOPLAM	520.6	21.51	4.13

Kaynak: www.muslim population.com

3. İSLAM DÜŞMANLIĞINA DAİR ÖRNEK OLAY İNCELEMELERİ

Bu bölümde Avrupa'da yaşanan belli başlı olaylar üzerinden İslam düşmanlığı okunmaya çalışılacaktır. İslam düşmanlığı genellikle Müslüman kimliğinin görünür olduğu alanlarda gerçekleşmektedir. İslam'ın görünür olduğu alanlar İslami okullar ve kreşler gibi din eğitimi verilen merkezler, camiler, minareler, imam ve müezzin gibi din yetkilileri, helal gıda, Müslüman mezarlıkları, Müslüman siyasetçiler ve başörtüsü olarak örneklendirilebilir.

İslam düşmanlığına, Müslümanlara yönelik hakaretlerden şiddet eylemlerine, çalışma hayatındaki ayrımcılıktan başörtüsü ve burka gibi simgesel ayrımcılığa, ibadet özgürlüğünün kısıtlanmasından camilere yönelik saldırılara, Müslümanların kurduğu okul, dernek ve vakıflara yönelik kontrollerin artırılmasından, Müslüman ülkelere Avrupa'ya doğru olan göç hareketlerine karşı önlemler almaya kadar pek çok alanda rastlanmaktadır.

Önyargı, ayrımcılık, dışlama veya şiddet şeklinde meydana gelen İslam düşmanlığı; nefret suçu bağlamında ele alınmalıdır. Bu tür suçların cezalandırılmaması Müslümanlarda kendilerinin kanun tarafından korunmuyor hissini doğurmakta ve topluma aidiyet duygularına engel olmaktadır.

3.1. GÖÇMENLER ve İSLAM DÜŞMANLIĞI

Sığınmacı ve mülteci¹⁴² konusu Avrupa'nın en önemli açmazlarının başında gelmektedir. Avrupa'da İslam ve göçmenlik denince akla entegrasyon problemi, soyutlanma ya da asimilasyon gibi kavramlar gelmektedir. Entegrasyon kısaca uyum ve bütünleşme olarak tanımlanabilir. Müslümanların Avrupa'nın politik, yasal, ekonomik, sosyal ve kültürel sistemiyle bütünleşmesini anlatmak için kullanılmaktadır. Entegrasyon kavramı İslam düşmanlığı açısından oldukça önemlidir. Avrupa'da yaşayan göçmenlerin Avrupa'nın kültür ve yaşantısına entegrasyon problemi yaşadığı iddiası; yerel ve ulusal toplumlara entegrasyonunu etkileyen kültürel, etnik ve dini geçmişlerinden kaynaklanan davranış biçimleri Avrupa'daki İslam düşmanlığı için gerekçe olarak gösterilmektedir.

Entegrasyon üzerinde bu kadar durulması ve üzerinden siyaset üretilmesi zaman zaman Müslümanların asimile edilmeye çalışıldığının düşünülmesine neden olmaktadır.

Asimilasyon, azınlık olan grubun birkaç nesil sonra tek taraflı bir biçimde hâkim kültürü benimseme ve ona uyum süreci olarak tanımlanabilir. Asimilasyonun iki bo-

¹⁴² Kavramların tanımları için bakınız Ocak ayı Avrupa'da Göç ve Mülteci olgusu, http://diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/Goc_raporu_Ocak_2016.pdf, Erişim Tarihi: 23.07.2016

yutu vardır. İlk boyut olan yapısal boyut azınlıkların egemen toplumun kurumlarına katılımını içermektedir. İkinci boyut kültürel boyutuyla hâkim kültürün değer ve normlarını benimsemektir. Kültürel farklılıkların toplumsal çatışma ve istikrarsızlıklara neden olacağı kabulünden dolayı bu politikanın yürürlükte olduğu toplumlarda toplumsal hoşgörü ziyadesiyle kısıtlayıcıdır. Hâkim kültür uyulması gerekli “yüksek” bir kültürdür. Egemen kültürden sapma kabul edilemez olarak görülmektedir.¹⁴³ Bu tür kültürel tartışmalarda Müslümanları yaralayan husus sadakat sorgulamasıdır.

Özellikle Arap baharı sonrası Avrupa’ya göçmek durumunda kalan Müslüman sığınmacı ve mülteciler Avrupa’nın kültür ve değerlerine uyum sağlayamamakla suçlanmakta, Doğu toplumlarına ait ve Müslüman oldukları için ahlaki yozlaşma, terörist eylemler, ekonominin bozulması gibi her türlü olumsuzluğunun müsebbibi olarak görülmekte, hemen hemen her gün ayrımcı muameleye maruz bırakılmaktadır. Almanya’nın Köln kentindeki yılbaşı kutlamalarında 100’e yakın kadının, göçmenlerden oluştuğu zannedilen gruplar tarafından toplu tacize uğramasının ardından medyada bu durum aşırı bir karşılık bulmuştur. Bütün Müslümanlar taciz ya da tecavüz potansiyeline sahipmiş gibi bir algı yaratılmaya çalışılmıştır. Medyanın oluşturduğu bu algıdan etkilenen Fransız mizah dergisi Charlie Hebdo’nun ‘Riss’, Laurent Sourisseau, imzalı karikatüründe cesedi Bodrum sahiline vuran 3 yaşındaki Suriyeli Aylan Kurdi’nin büyüdüğünde ‘Almanya’daki tacizcilerden biri olabileceği’ iması dahi yapılmıştır.¹⁴⁴



Medyada oluşturulan algı yüzünden Müslümanlar tacizci ve tecavüzcü olarak görülmekte, bu durum Müslümanlara yönelik ön yargı ve dışlamanın artmasına sebep olmaktadır.

Kaynak: www.huffingtonpost.fr

143 Canatan, Kadir (1995), Avrupa’da Müslüman Azınlıklar, 1.Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları, s. 159

144 “Charlie Hebdo’dan ‘toplum eleştirisi’ mi ‘ırkçılık’ mı?”- http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160113_charlie_hebdo_aylan_kurdi, Erişim Tarihi: 14.01.2016



Polonya'da yayınlanan "wSieci" dergisinin Şubat Ayı sayısının "Avrupa'ya İslam tecavüzü" başlığının altında kullanılan kapakında Müslümanlar tecavüzcü olarak gösterilmiş, bu durum birçok kesim tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Kaynak: www.breitbart.com

Medyada oluşturulan tecavüzcü Müslüman mülteciler algısının bir başka örneğini Polonya'da yayınlanan "wSieci" dergisinin Şubat Ayı kapağında görmek mümkündür. Derginin tartışma yaratan kapağında Avrupa'yı simgeleyen güzel ve sarışın bir kadın görülmektedir. "Avrupa'ya İslam tecavüzü" başlığının altında kullanılan kapakta AB bayrağına sarılı kadına koyu tenli, kıllı erkek ellerinin uzandığı ve kadının giysisini çekiştirildiği dikkat çekmektedir. Dergi, Polonya'da iktidardaki Avrupa'ya eleştirel bakan sağ-muhafazakâr Hak ve Adalet Partisi'ni (*Prawo i Sprawiedliwość*/PiS) destekleyen çizgisiyle bilinmektedir. PiS üyesi olan ve aynı zamanda Polonya Başbakanlığını da yürüten Başbakanı Beata Szydło Ekim ayındaki seçimler öncesinde sığınmacılar hakkında çarpıcı açıklamaları ile dikkat çekmiştir. Szydło sığınmacıların beraberinde tehlikeli hastalıkları Avrupa'ya taşıdığını iddia etmiş, Polonyalı demokratik muhalifler, partinin seçim kampanyasının Nazi dönemini çağrıştırdığı eleştirisinde bulunmuştu.¹⁴⁵

145 "Islamic rape of Europe': Polish magazine sparks outrage" - <http://www.dw.com/en/islamic-rape-of-europe-polish-magazine-sparks-outrage/a-19056162>, Erişim Tarihi: 18.02.2016

Mülteci krizi ve son dönemde yapılan saldırılar Müslümanlara yönelik önyargıları arttırmış ve Müslümanlar Avrupa'nın istenmeyeni olarak görülmeğe başlanmıştır. Danimarka'da aşırı sağcı ve göçmen karşıtı Danimarka Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Soren Espersen, Avrupa'daki saldırılarla ilgili Müslümanları suçlamış, Danimarka'nın bir 'mühlete' ihtiyaç duyduğunu ve Müslüman sığınmacıların ülkeye girmelerinin 6 yıllığına yasaklanması gerektiğini söylemiştir. 5.5 milyon nüfusu olan Danimarka'ya 2015'te çoğunluğu Suriye, Irak ve Afganistan'dan olmak üzere 21 bin sığınmacı giriş yapmış, hükümet bu yılbaşında 10 bin Danimarka kronunu (yaklaşık 1350 Euro) aşan para ve değerli eşyaya el konulmasına karar vermişti. Bu uygulama, uluslararası toplumun büyük tepkisini çekmiş olsa da hükümet geri adım atmamıştı.

Sığınmacı ve mülteciler sadece Danimarka'da değil hemen her Avrupa ülkesinde bu tür söylem ve muamelelerle karşı karşıya kalmaktadır. Genel olarak Avrupa'da yaşlı insanlar ve daha az eğitilmiş bireyler Müslüman ve mültecilere karşı daha olumsuz görüşlere sahiptir. Devletlerin imkânlarından en fazla göçmenlerin yararlandığı algısı, Müslüman göçmenlere karşı ayrımcılığın nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Mültecilere yönelik şiddet eylemleri günden güne artmakta ve Avrupa mülteciler için geldikleri ülkelere benzer şekilde yaşanamaz bir hal almaktadır.

Macaristan, mülteciler ülkeye adım atmadan bunun önlemini almayı amaçlamakta mültecileri sınır bölgesinde durdurabilmek için yeni "savunma hattı" oluşturmayı hedeflemektedir. Macaristan Başbakanı Victor Orban, sığınmacı akınına karşı, ülkesinin Romanya sınırında "savunma hattı" oluşturulması için gerekli hazırlıkların yapılması talimatını vermiştir. Sığınmacı akınının ekonomik istikrarı, ulusal kültürü ve dış politikayı tehlikeye attığını iddia eden Orban, "Macaristan, başkalarının izlediği yanlış sığınmacı politikasının acı meyvelerini kendisine dayatmalarına izin vermeyecek. Suçu, terörizmi, eşcinsellik korkusunu, Yahudi düşmanlığını, Macaristan'a ithal etmeyi istemiyoruz. Macaristan'da hukuk dışı şehir bölgeleri olmayacak. Çeteler, eşlerimize ve kızlarımıza saldırmayacak" gibi ifadeler kullanmıştır. Konuşmasında Avrupa'yı, Hristiyan, özgür ve bağımsız milletlerin bir arada yaşaması olarak değerlendiren Orban, "Erkek ve kadın eşitliği, özgürlük ve sorumluluk, gurur ve tevazu korunmalı. Bunlar biziz, Avrupa bu. Avrupa Hellas, Fars değil. Roma, Kartaca değil. Hristiyan, halifelik değil" şeklinde konuşan Orban, Avrupa Birliği'nin sığınmacıların üye ülkeler arasında dağıtımında uygulamak istediği zorunlu kotaya karşı Macaristan'ın referandum kararına destek istediğini belirtmiştir.¹⁴⁶

Aşırı şekilde ön yargı içeren bu tür söylemler Avrupa'da hızla yaygınlaşmakta, gelen mültecilerin tümünün suçlu olduğu ön kabulü mültecilerin istenmeyen olarak

146 "Macaristan, Romanya sınırına da tel örgü çekmeye hazırlanıyor" - <http://www.hurriyet.com.tr/macaristan-romanya-sinirina-da-tel-orgu-cekmece-hazirlaniyor-40061620>, Erişim Tarihi: 29.02.2016

görülmeye başlanmıştır. Nitekim geçen yıl yaklaşık 400 bin sığınmacının Batı Avrupa'ya ulaşmak için geçiş noktası olarak kullandığı Macaristan, sığınmacı akınını engellemek için doğu ve güney sınırlarında geniş güvenlik önlemleri almış, Sırbistan ve Hırvatistan ile olan sınırlarına jiletli tel örgü çekip, bu bölgelerde olağanüstü hal ilan etmiştir.



Bazı Avrupa ülkeleri sınırlarına jiletli tel çekerek mülteci girişini ve iltica başvurularını engellemeye çalışmakta, ancak bu uygulama onur kırıcı manzaraların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Kaynak: www.hurriyet.com.tr

Temmuz ayında Almanya'nın Köln kentinde, alışverişe çıkan altı sığınmacı kadın taciz edilmiştir. Görgü tanıklarının ifadesine göre, Hohe Caddesi'nde alışverişe çıkan kadınlara yaklaşan bir kişi kadınları önce elle taciz etmiş, daha sonra çevredekilere aldırış etmeden kadınlardan birine tecavüz etme girişiminde bulunmuştur. Olayı gören çevre sakinlerinin hemen polisi aradığı, saldırganın polis gelene kadar kadınları taciz etmeyi sürdürdüğü belirtilmiştir.¹⁴⁷ Ülkesinden hayatta kalma, namusunu koruma ya da güvende olma gibi gayelerle kopmuş olan mültecilerin geldikleri ülkelerde bu tür muamelelere maruz kalması tüm insanlık için onur kırıcı olarak değerlendirilebilmektedir. Sığınmacı olarak bulundukları ülkelerde daha savunmasız olarak görüldüğü için tacize maruz kalmak sığınmacıların güven duygusunu zedelemektedir.

¹⁴⁷ "Sığınmacı kadınları önce taciz etti, sonra tecavüze kalkıştı" - <http://www.hurriyet.com.tr/siginmaci-kadnları-once-taciz-etti-sonra-tecavuze-kalkisti-40175291>, Erişim Tarihi: 29.07.2016

3.2. İNANÇ HÜRRİYETİ

3.2.1. Mescit Meselesi

Almanya'da Berlin Teknik Üniversitesinde yaklaşık 50 yıldan beri Müslüman öğrencilerin namaz kılmak için kullandığı mescidin 14 Mart itibariyle kapatılacağı bildirilmiştir.

Öğrenciler tarafında mescidin kapanmasına karşı yaklaşık 600 imza toplanmış ancak mescidin kapanması kararı ve cuma namazı için birkaç saatliğine tahsis edilen spor salonunda namaz kılınmasına izin verilmeyeceği yönündeki karar değiştirilmemiştir.

Yıllardan beri mescit olarak kullanılan küçük bir odanın, bugün üniversitede yer yokluğu ve anayasadaki tarafsızlık ilkesine dayandırılarak kapatılması öğrencilere saçma gelmekte mescidin 50 yıldan beri var olmasının şimdiye kadar üniversitenin seküler özelliğini kısıtlamadığı vurgulanmaktadır.

Mescidin kapatılması ve cuma namazının yasaklanması Almanya'daki popülist gelişmelerden biri olarak görülmekte, büyük bir Müslüman gruba sahip tarafsız bir bilim kurumunun toplumdaki tartışmalardan dolayı ön yargılı davranarak bu tür adımlar atması üzücü bulunmaktadır. Bu karar öğrencilerde dışlanma hissiini artırmaktadır.¹⁴⁸

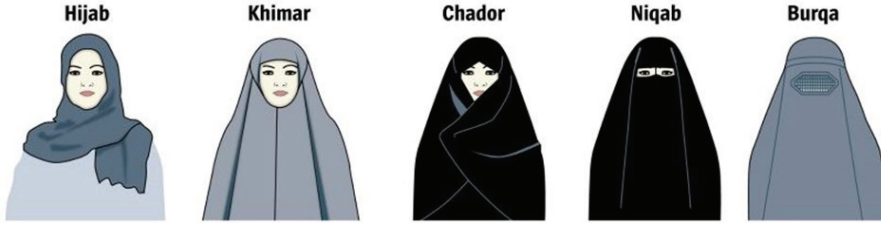
Üniversitelerde mescitlerin birer birer kapatılması ve Müslümanlar için oldukça önemli olan Cuma namazının yasaklanması, ibadet özgürlüğünün kısıtlanması bağlamında en temel haklardan olan din ve vicdan hürriyetine aykırıdır. Müslümanlara karşı samimi olmayan bu tutumun neticeleri bütünleşmeye ve toplumsal birleşmeye yönelik ciddi tehditler oluşturmaktadır.

3.2.2. Başörtüsü Meselesi

Kadınlar, Müslümanlara yönelik ayrımcılıktan en fazla etkilenen grubu oluşturmaktadır. Ne yazık ki tüm dünyada olduğu gibi Avrupa toplumunda da kadınlara ikincil bir muamele mevcuttur. Ancak söz konusu Müslüman kadınlar olduğunda Avrupa'da çifte ayrımcılıktan bahsetmek mümkündür. Müslüman kadınlar, işe alım da erkeklerin tercih edilmesi, düşük ücret gibi konularda diğer kadınlarla benzer ayrımcılıklara maruz kalsalar da din veya etnik kökenleri bunu derinleştirmektedir. Farklı birçok sorun ve zorlukları bir arada yaşamaktadırlar. Toplu taşıma araçlarında,

148 "Berlin Teknik Üniversitesindeki 50 yıllık mescit kapatılıyor"- <http://www.trthaber.com/haber/dunya/berlin-teknik-universitesindeki-50-yillik-mescit-kapatiliyor-238164.html>, Erişim Tarihi:05.03.2016.

kamusal alanda, sokaklarda, marketler ve mağazalarda ya da işyerinde şiddet, ırkçılık ve cinsiyetçilik ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Müslüman kadınlara yönelik ayrımcılıkta dini giysiler (başörtüsü, burka, peçe gibi) merkez rol oynamaktadır.¹⁴⁹ Müslüman kadınların tercih ettikleri kıyafetlerde sınıflandırılmaya gidilebilir:



Kaynak: www.spiegel.de

Headscarf/Hijab-Türban/Başörtüsü: Müslüman kadınların saçlarını örtmesini ifade eden genel bir terimdir.

Burka: Tüm vücudu kaplayan kadın giysisi türüdür, genellikle gözler için örgü bir ekran bırakılır. Müslüman kadınlar tarafından nadiren kullanılmasına rağmen Avrupa medyasında sıklıkla tartışılması, çok kullanıldığına ilişkin yanlış bir algıya neden olmaktadır.

Niqab: Göz çevresi hariç tüm yüzü örten bir tür perde olarak ifade edilebilir.

Khimar/Chador/Çarşaf: Yüz açık kalacak şekilde tüm vücudun tek parça kumaşla örtülmesidir.

Veil/Peçe: Saç, kulak, boyun ve yüzün tamamını örtmek amacıyla tasarlanmış giysi bir parçasıdır.

Bu tür giysilerin yasaklanması meselesi zaman zaman gündeme gelmekte, Müslüman tesettürlü kadınlara yönelik örtü üzerinden ötekileştirilme gerçekleştirilmektedir.

Fransa Başbakanı Manuel Valls, Fransa'daki üniversitelerde başörtüsünün yasaklanması gerektiğini savunmuş, Liberation gazetesine açıklamalarda bulunan Valls, üniversitelerde başörtüsünün yasaklanmasına ilişkin bir yasanın gündeme gelip gelmeyeceği sorusu üzerine, "Bunu yapmak gerekir. Fakat anayasal kurallar bu yasağı uygulamayı zorlaştırıyor. Yüksek öğretimde laiklik kurallarının uygulanması konusunda acımasız olmak gerekir." ifadelerini kullanmıştır.¹⁵⁰

149 "Forgotten Women: The impact of Islamophobia on Muslim women", http://www.enar-eu.org/IMG/pdf/forgottenwomenpublication_lr_final_with_latest_corrections.pdf, Erişim Tarihi: 15.08.2016

150 "Fransız Başbakan başörtüsü yasağını savundu"- <http://www.trthaber.com/haber/dunya/fransiz-basbakan-basortusu-yasagini-savundu-244707.html>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.

Fransa'da laiklik kavramına bakıldığında bu ilkeye Fransız Anayasasında yer verildiği görülmektedir. 1958 tarihli halen yürürlükteki Fransız Anayasasının 1. maddesi Fransa Cumhuriyetinin laik bir cumhuriyet olduğunu açıkça belirtmektedir. Böylece laiklik pozitif bir hukuk kuralı olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca anayasal bir hüküm olduğundan dolayı hukuk kurallarının hiyerarşik olarak en üst normudur. Bunun din ve vicdan hürriyeti ile ilişkisi de oldukça önemlidir. Bu bağlamda, laikliğin doğru tanımlanması gerekmektedir. Devletin dine tarafsız olması ve dinsel özgürlük olarak tanımlanan laiklik, herhangi bir dine karşı ayrımcılık halini almamalıdır. Bu yüzden laikliğin, İslam düşmanlığı için bir gerekçe olmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Yönetme erkinin laikler tarafından laiklik adı altında bu tür söylemler geliştirmesi Müslümanları ötekileştirmektedir. İslam dininin kadın ile ilgili farzîyet ve gereklilikleri kadının özgür bırakılmasına aykırı olarak görülmektedir. Özellikle “baskı altındaki başörtülü Müslüman kadınlar” algısı oluşturulmaya çalışılarak bunun üzerinden siyaset üretilmektedir.

Müslüman başörtülü kadınların gündelik hayata eklenmelerini dahi bazen rahatsız edici bulunmaktadır. Fransa Kadın Hakları Bakanı Laurence Rossignol, dünyaca ünlü markaların tesettürlü kadınlara yönelik kreasyon hazırlamasını eleştirmesi ve başörtüsü takmayı tercih eden kadınları, geçmişte Amerika'da köleliği destekleyen siyahilere benzetmesi bu bağlamda incelenebilir.¹⁵¹ Kadınların baskıyla tesettüre yöneldiğini iddia eden Rossignol'e program sunucusunun, “bazı kadınların bu giysileri giymeyi özgürce seçtiklerini” hatırlatması üzerine “Evet tabii ki bazı kadınlar seçiyor, Amerikalı zencilerden de kölelikten yana olanlar vardı.” demiştir. Avrupa'nın Müslüman kadınlara olan bakışının, özellikle başörtüsünden dolayı, kölelik ile eşdeğer tutulduğu görülmektedir. Müslüman bir kadının inancının gereğini yerine getirmek için kullandığı başörtüsünü bilinçsizce veya zorla yapılan bir eylem gibi gösterme çabası Müslüman kadınların inanç özgürlüklerini kısıtlayıcı bir tutumdur. Bu bağlamda Müslüman kadınların tercih ettiği giyinme şekli, dini özgürlükler bağlamında değil de “zenci olup da zenci köleliği destekleyen” gibi bir oksimoron içerisinde değerlendirilip konu bağlam dışına çıkarılmaktadır.

Avrupa'nın Müslüman kadına bakışı, batı kadınının yıllar yılı emek sarf ederek elde ettiği birçok özgürlükten kendini mahrum bırakması bahanesiyle tahammülsüzdür. Çünkü Müslüman kadın, Batı tarafından erkeğe boyun eğişin sembolü olarak görülen başörtüsünü takarak feminizme ihanet etmiş sayılmaktadır. Bu yüzden eşit, adil ve özgür feminist dünyaya ait olarak görülmemektedir.

Ayrıca yine Fransa Başbakanı Manuel Valls'ın ünlü markaların tesettürlü kadınlara yönelik koleksiyon hazırlamasına tepki göstererek başörtüsünün bir moda ürünü

151 “Fransız Bakandan skandal tesettür eleştirisi”- <http://aa.com.tr/tr/dunya/fransiz-bakandan-skandal-tesettur-elestirisi/546624>, Erişim Tarihi: 30.03.2016.

olmadığını, kadını köleleştirdiğini savunması da hükümetin Rossignol'u olumladığını göstermektedir. Valls, "Başörtüsü kadınlar için ne ifade ediyor, moda ile ilgili bir durum değil, taktığımız bir renk de değil, başörtüsü kadının köleleştirilmesidir." ifadelerini kullanmış, "yaşlı kadınların taktığı" örtüyle, Fransız toplumunun karşı karşıya olduğu siyasi bir örtü olduğunu iddia ettiği başörtüsü arasında da ayrım yapılması gerektiğini savunmuştur.¹⁵²



Avrupa'da kalabalık Müslüman nüfusun yaşadığı Fransa'da Müslüman kadınlar inançlarının gereklerine göre giyindiklerinde birçok yasaklama ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar.

Kaynak: www.dunyabulteni.net

2011'de Fransa'da uygulanmaya başlanan yüzü örten peçeli çarşaf ve burka yasağı inanç ve ibadet hürriyetini kısıtlamakta, Müslümanlar çeşitli yasaklamalara maruz kalmaktadır. Fransa'da kentlerdeki plajlarda, "kamu düzenini tehdit ettiği" ve "laiklik ilkesine aykırı olduğu" gerekçesiyle burkini giyme yasağı yürürlüğe girmiştir. "Burkini", bikini ve burka sözcüklerinin bileşiminden üretilen "tesettür mayosu" anlamında kullanılmaktadır. Yasak siyasilere tarafından burkininin Fransa'nın ve cumhuriyetin değerleriyle örtüşmediği ve burkini giymenin "Kadınların katı İslami kurallara boyun eğdirilmesi" anlamı taşıdığı gerekçesiyle desteklenmektedir.¹⁵³ Müslüman kadınların cezalandırılarak plajlar ve yüzme alanlarından dışlanmasıyla amaçlananın ne olduğu anlaşılamamakla birlikte bu tür yasaklamaların bazı Müslüman gruplarda kine neden olduğu ve toplumların çatışmasını tetiklediği görülmektedir. Kuruluşunun temel ilkeleri 'liberté, égalité, fraternité' (özgürlük-eşitlik-kardeşlik) olan bir ülkenin vatandaşlarının bu tür yasaklamalarla karşı karşıya kalması bu temel değerlerin toplumun bir kesimini kapsamadığı fikrini akıllara getirmektedir.

152 "Fransa başbakanından başörtüsü ile ilgili skandal sözler"- <https://www.cihan.com.tr/tr/fransa-basbakani-manuel-valls-basortusu-kolelik-tepki-2046329.htm>, Erişim Tarihi: 05.04.2016.

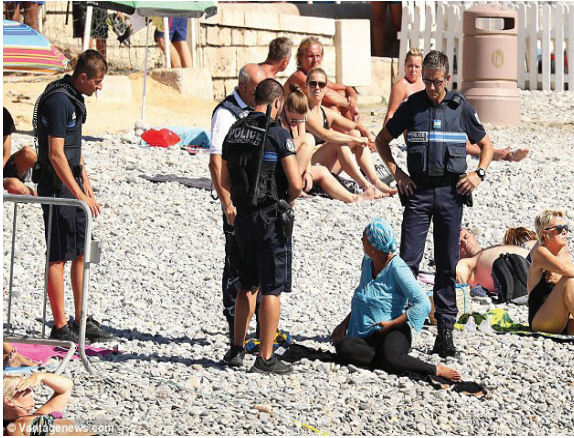
153 "Burkini'yi yasaklayan Fransa'da laiklik tartışması", <http://www.cnnturk.com/dunya/burkiniyi-yasaklayan-fransada-laiklik-tartismasi>, Erişim Tarihi: 19.08.2016

Marsilya’da özel bir yüzme havuzunu bir günlüğüne kiralayan bir kadın derneğinin üyelerine “bikini giymemeleri, bunun yerine tesettür mayosu tercih etmeleri” yönündeki tavsiyesiyle başlayan tartışmalar sonrası Fransa’daki burkini yasağı hız kesmeden yayılmaya devam etmiş, Fransa’nın güneyindeki Cassis ve Ciotat kentlerinde de burkininin yasaklanması üzerine ülke genelinde toplamda yirmiye yakın belediye benzer girişimde bulunmuştur. Nice Mahkemesi, Fransa İnsan Hakları Ligi ve Fransa İslamofobi ile Mücadele Derneği tarafından ayrı ayrı yapılan başvuruları reddetmiş, “güvenlik” veya “laik düzen” gerekçesiyle burkiniyi yasaklayan belediye başkanlarını haklı bulmuştu. Mahkemenin kararına itiraz edilmesi üzerine Fransa’nın en yüksek mahkemesi olan The Conseil d’Etat’a (Fransa Danıştayı) açılan dava neticesinde belediyelerin böyle bir kararı uygulama yetkisi olmadığını gerekçe göstererek Nice’in Villeneuve-Loubet beldesinde uygulanan yasak askıya alınmıştır. Açıklanan kararda «bu yasağın yasadışı olarak temel hak ve özgürlükleri zedelediği, bireysel özgürlüğü sekteye uğrattığı ve insanların serbest dolaşım hakkına kısıtlama getirdiği» ifadeleri kullanılmıştır. Sadece bir belde için verilen kararın tüm ülke genelinde emsal kararı teşkil etmesi mağduriyetlerin önlenmesi açısından oldukça önemlidir.¹⁵⁴

Bu tür yasaklamaların maalesef Fransız toplumunda da karşılığı bulunmaktadır. Le Figaro gazetesinin *Ifop* isimli anket şirketine yaptırdığı araştırmaya göre Fransız halkının yüzde 64’ü plaj ve sahillerde burkini giymiş kadınları görmek istememektedir. 1001 kişinin katıldığı ankette yüzde 6’lık bir oran sahillerde burkini giyilmesini desteklediğini yüzde 30’luk bir oran ise bu konuyu önemsemediğini belirtmiştir.¹⁵⁵ Hangi dinden olursa olsun bir kesimin inanç hürriyetini önemsememek “özgürlükler coğrafyasının” vatandaşları için olumsuz bir davranış biçimi olarak görülmektedir. Yaklaşık 6 milyon vatandaşıyla Avrupa’nın en kalabalık Müslüman nüfusuna sahip ülkesi olan Fransa’da aşırı sağcı ve ırkçı partiler anketlerde ilk sıralarda görülmektedir, gelecek yıl Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gidecek olan Fransa’da siyasetin popülizme kayması nedeniyle Müslümanlar bir şekilde sürekli “istenmeyen ve öteki” olarak hedef gösterilmekte ve üzerlerinden oy kazanılmaya çalışılmaktadır.

154 “Fransa Danıştayı, yoğun protestoların ardından burkini yasağını askıya aldı” - <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201608261024575540-sarkozy-burkini-ulke-genelinde-yasak/>, Erişim Tarihi: 26.08.2016

155 “Fransa Danıştayı, yoğun protestoların ardından burkini yasağını askıya aldı” - <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201608261024575540-sarkozy-burkini-ulke-genelinde-yasak/>, Erişim Tarihi: 26.08.2016



Fransa'nın Nice kentindeki bir plajda dört polis, çocuklarını bekleyen bir kadının üzerindeki burkiniyi yasak nedeniyle çıkarmaya zorlamış, bu durum kamuoyu tarafından tepkiyle karşılanmıştı.

Kaynak: www.dailymail.co.uk

Fransa'da belediyelerin plajlarında burkininin yasaklamasından sonra henüz tartışmaları bitmemişken, polis plajda bir kadını başörtülü görmüş ve "görgü kurallarına uymadığı ve laikliğe aykırı bir kıyafetle halka açık bir alanda bulunduğu" için 11 avro para cezasına çarptırılmıştır.

İslam dinine sonradan geçen ve altı yıldır başörtüsü takan mağdur, yaptığı açıklamada, yaşananların "kabul edilemez" olduğunu ifade etmiştir. Yaşanan olayda kendisini şaşırtanın sadece polisin davranışı olmadığına dikkat çeken kadın, özellikle plajda bulunan diğer kişilerin tavrının kendini şoke ettiğini söyleyerek, "Plajda yalnızca üç-dört kişi yanıma destek için geldi. Geri kalan herkes polisi destekledi. 'Burada işin yok, ülkeneye geri dön' dediler." şeklinde konuştu. Kendisinin Fransa'da doğduğunu, babasının ve dedelerinin Fransız olduğunu belirtirken, "Sırf Müslüman oldum diye bana 'geldiğin yere dön' diyorlar. Hâlbuki ben zaten kendi ülkemdeyim." ifadelerini kullanmıştır.¹⁵⁶

Başından böyle bir olay geçtikten sonra istediği gibi giyinemeyen ve reddedilip, dışlanan bu kadının kendini artık kendi ülkesinde güvende hissetmesi pek mümkün gözükmemektedir. Ayrıca polisin ardından olaya şahit olanların tutumu da ziyade-
siyle yaralayıcıdır.

Fransa'da 2015'in ilk yarısında Müslümanlara yönelik fiziksel saldırılar %500, sözlü tacizler ise %100 artmıştır. Camilere yapılan saldırıların %400 artması hem 2015 hem 2014'te saldırıya uğrayan kurbanların %75'inin kadın olması Fransa'daki

¹⁵⁶ "Tesettür mayo yasağı başörtüsüne sızdı" - <http://www.trthaber.com/haber/dunya/tesettur-mayo-yasagi-basortusune-sicradi-267889.html>, Erişim Tarihi: 24.08.2016

Müslümanların ve özellikle Müslüman kadınların mağduriyetinin anlaşılması için oldukça önemlidir. Avrupa'da kalabalık Müslüman nüfusun yaşadığı Fransa'da başörtülü kadınlar, giyimleri nedeniyle kendi toplulukları dışında istihdam edilmeyeceklerini düşündükleri için çoğunlukla başka alanlarda iş başvurusunda dahi bulunmamaktadır.¹⁵⁷ Başörtülü ve Arapça çağrışımlı isme sahip olanlara geri dönüşler daha seyrek yapılmakta, siyahî Müslüman kadınlar ise en dezavantajlı grubu oluşturmaktadır.

Diğer Avrupa ülkelerinde de benzer durumlar yaşanmaktadır. İsviçre'de burka yasağı tartışmaları alevlenirken, ülkenin önde gelen gazetelerinden Le Matin gazetesinin yaptığı anket çalışmasında katılımcıların yüzde 71'nin 'burka'ya karşı olduğunu belirtmiştir. İsviçre genelinde yapılan araştırmaya göre katılımcıların yüzde 16'sının 'burka'ya karşı olmadığı; yüzde 13'ünün de bu konuda kararsız olduğu belirtilmiş, erkeklerin büyük kısmının 'burka yasağı' istediği; kadınların büyük kısmının ise bu yasağa karşı oldukları vurgulanmıştır. İsviçre yasalarına göre şu anda burka yasaktır.¹⁵⁸

Hollanda'da parlamentonun alt kanadı olan Temsilciler Meclisi, yüzü tamamen örten burka ve peçeli çarşafın kamuya açık bazı alanlarda giyilmesini yasaklayan yasa tasarısını kabul etmiştir. Hollanda'da hükümetin tahminlerine göre yaklaşık 100 kadar kadın burka veya peçeli çarşaf giymektedir.

Aynı şekilde Belçika'da da çok az sayıda kadının burka ya da peçeli çarşaf tercih ettiği bilinmektedir. Buna rağmen 2011'den bu yana yüzünü kimliği tanınmayacak şekilde örtmek yasaktır. Yasağa uymayanlar para cezası veya istisnai durumlarda hapis cezasına çarptırılabilirler.

Çok az sayıda Müslüman kadının burkayı tercih etmesine rağmen burka üzerinden tartışmalar yürütüp yasaklamalara gidilmesi aslında İslam'ın tartışılmaya açılması isteğinin bir sonucu olarak görülebilir. İslam karşıtı çevreler başta olmak üzere pek çok aydın ve siyasetçi İslam hakkındaki tartışmaları ifade özgürlüğü kapsamında ve bir din veya kültür eleştirisi olarak lanse etmektedirler. Bunlara göre İslam, ister bir din isterse bir kültür veya ideoloji olarak algılsın, Batılı normlara göre eleştiri konusu yapılabilir. Bundan dolayı Müslümanların incinmesi veya aşağılanmış gibi hissetmeleri aşırı bir alınganlıktan başka bir şey değildir. Diğer taraftan merkez sağ ve sol partiler toplumsal bir sorun olmayan burkayı politikleştirerek aşırı sağ politikaları güçlendirmektedir.

157 "European Islamophobia Report 2015 ", http://www.islamophobiaeurope.com/reports/2015/en/EIR_2015.pdf, Erişim Tarihi: 12.07.2016

158 "Yasakların hedefinde Müslüman kadınlar var" - <http://www.yeniakit.com.tr/haber/yasaklarin-hedefinde-musulman-kadinlar-var-206570.html>, Erişim Tarihi: 28.08.2016

Bulgaristan'da ise Parlamento Eylül 2016'da ulusal güvenlik ve terör saldırısı tehdidi nedeniyle ibadet yerleri, iş yerleri ve spor merkezleri haricindeki umuma açık yerlerde yüzü örten kıyafetler giyilmesini yasaklamıştır. Söz konusu yasağa uymayanlar hakkında 750 euroya kadar para cezası öngörülmektedir.¹⁵⁹

Almanya yüzü kapatan kıyafetlerin kısmi olarak yasaklanması teklifini hazırlamış, Avusturya'da muhafazakâr siyasetçiler ülkelerinde benzer kararın alınması çağrısı yapmıştır. Almanya'da Hristiyan Birlik partileri (CDU/CSU) burkayı kamuda, okul ve üniversitelerde, mahkemelerde, trafik ve pasaport kontrollerinde yasaklayan bir teklif hazırlamış, İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere, uyum süreci için bu uygulamanın gerekli olduğunu "Yüzün tamamen kapatılmasına karşıyız. Bu hepimizin ortak görüşü. Bu bizim açık toplumumuzla bağdaşmıyor. Yüzü göstermek bizim sosyal hayatımızın ve iletişimimizin bir temeli." cümleleriyle ifade etmiştir.¹⁶⁰

Almanya'da Berlin'deki Noel panayırına düzenlenen ve 12 kişinin hayatını kaybettiği saldırı sonrası Bakanlar Kurulu, yeni güvenlik paketi ile birlikte kısmi burka yasağını öngören bir yasayı da kabul etmiştir. Federal İçişleri Bakanlığı'ndan konuya ilişkin yapılan açıklamada yasa tasarısı, kamu personeli ve askerlere görev süresi içerisinde yüzlerini gizleme yasağı getirmekte böylece memur ve askerlerin burka ve peçe giymesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Almanya'da okul ve üniversiteler gibi diğer kamusal alanlarda burka ve peçenin yasaklanıp yasaklanmamasından ise eyaletler sorumludur.¹⁶¹

İslam'a yönelik bütün eleştirilerde Müslüman kadınlar, özellikle burkalılar, ilk hedef alınan kitle olmasıyla dikkati çekmektedir. Müslüman toplumun sayıca çok az bir kısmını oluşturan burkalı Müslüman kadınlar medyada oldukça fazla yer işgal etmektedirler. Burka üzerinden oluşturulan tartışmalar sonucu burka, terörle aynılaştırılarak kamu güvenliğine tehdit olarak gösterilmekte ve yapılan siyaset sonucu yasaklamaların muhatabı olan Müslüman kadınlar gittikçe topluma yabancılaşmakta ve kendilerini toplumdan soyutlayarak kabuklarına çekilmektedir. Ayrıca Avrupa'da sayıca çok az burka giyen kadın bulunması ve burka giyenlerin yasaklamaların uygulama alanını teşkil etmesi, Müslümanların yasaklamalara karşı tutumlarını öğrenmek için kasıtlı bir şekilde yapıldığı iddialarını güçlendirmektedir. Buna göre küçük bir kitleye uygulanan yasaklama Müslüman camiada bir infial uyandırmıyorsa bu yasaklamalar genele doğru yaygınlaştırmaya çalışılmaktadır.

159 "Hollanda'da burka yasağı Temsilciler Meclisi'nden geçti"- <http://www.dw.com/tr/hollandada-burka-yasa%C4%9F%C4%B1-temsilciler-meclisinden-ge%C3%A7ti/a-36574589>, Erişim Tarihi: 29.11.2016

160 "Fransa'dan Sonra Almanya'da Burka Yasağı Gündemde", <http://tr.euronews.com/2016/08/19/fransa-dansonra-almanya-da-burka-yasagi-gundemde>, Erişim Tarihi: 19.08.2016

161 "Almanya'da memurlara burka yasağı yolda"- <http://www.dw.com/tr/almanyada-memurlara-burka-yasa%C4%9F%C4%B1-yolda/a-36868389>, Erişim Tarihi: 21.12.2016

Burka giyen kadınlara nazaran Avrupa’da başörtüsü kullanan kadınların daha rahat toplumsal hayatta var oldukları düşünülse de başörtülü kadınlar çeşitli kısıtlayıcı uygulamalarla baskı altına alınmaktadırlar. Avrupa’da sürekli mücadele eden, hukuk yollarını sonuna kadar kullanabilen küçük bir kesim ancak işine ya da okuluna devam etmekte, ayrımcılığa maruz kalan birçok başörtülü kadın çetrefilli hukuki süreçten yılarak davalarını geri çekmektedir.

Avusturya’da Özgürlükçü Partisi’nin cumhurbaşkanı adayı Nobert Hofer cumhurbaşkanı olması halinde başörtülü birisini bakan veya yargıç olarak atamayacağını söylemiştir. Başörtüsü veya burkayı “kadına baskı” olarak gördüğünü belirten Hofer’in, “Bana göre burka kadına baskının sembolüdür ve aynı şekilde başörtüsü de”¹⁶² ifadelerini kullanması Müslüman kadınlar için ayrımcı bir eylemdir.

Avusturya’da başörtülüler, siyasi partiler tarafından aday gösterilmemektedir. Ülke siyasi tarihinde bugüne kadar başörtülü milletvekili olmamıştır. Başörtülü kadınlar birçok alanda engelle karşılaşıp en basit devlet memurluklarına bile alınmazken milletvekili, bakan veya yargıç olmalarının üzerinden tartışmalar yürütülmesi oy kaygısıyla hareket edildiğinin göstergesidir nitekim bu tür söylemler aşırı sağ tarafından kabul görmüş, Hofer cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunda en fazla oyu almıştır.

Almanya’nın Bavyera eyaletinde ise Adalet Bakanlığı, mahkeme salonlarında hukuk stajyerlerinin başörtüsü takmasını yasaklayınca konu mahkemeye intikal etmiş, Augsburg İdare Mahkemesi haziran ayında açıkladığı kararda, başörtülü hukuk öğrencisini haklı bularak, Adalet Bakanlığının getirdiği yasağın geçerli olmadığı hükmüne varmıştı. İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde din özgürlüğüne yönelik bu kısıtlamanın yürürlükteki bir yasaya dayanmadığına dikkat çekilmişti. Bu kararın ardından eyaletlerde bu tür bir yasağı mümkün kılacak yasa çalışmalarına başlanmış, Baden-Württemberg eyaletinin Hristiyan Demokrat Birlik partili Adalet Bakanı Guido Wolf, yasak için yasa hazırlıklarının başlatıldığını açıklamıştı.¹⁶³ Yürürlüğe girmesi planlanan yasayla yargı çalışanlarının dini tercihlerinin açığa vurulmaması amaçlanırken inanç hürriyetinin sekteye uğratılması göz ardı edilmektedir.

3.2.3. Helal Gıda/ Helal Kesim

“Helal kesim” Müslümanlar için önemli bir dini taleptir. Önceleri Müslümanlar için oldukça zor olan helal et temini yıllar geçtikçe kolaylaşmış ve helal kesim bir

162. “Avusturya’da “başörtülü bakan” tartışması”- <http://www.sabah.com.tr/dunya/2016/04/07/avusturyada-basortulu-bakan-tartismasi>, Erişim Tarihi: 07.04.2016.

163 “Almanya’da başörtülü yargıç tartışması” - <http://www.dw.com/tr/almanyada-ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCl%C3%BC-yarg%C4%B1%C3%A7-tart%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/a-19455838>, Erişim Tarihi: 08.08.2016

sektör olmuştur. Avrupa tarafından Müslümanların entegrasyona isteksizliği olarak görülen helal kesim meselesi İslam düşmanlığı çerçevesinde de kullanılmaktadır. Birçok Avrupa ülkesinde hayvanların elektroşok yöntemi ile uyutulmadan kesilmesi yastaktır. Ancak dini özgürlük kapsamında Yahudi ve Müslümanlar için istisnai kurallar mevcuttur. Birçok ülkede helal kesime tepki gösterilmektedir. En son Almanya ve Avusturya'da gündeme gelen sosyal medya kampanyası da bu açıdan değerlendirilebilir. #Halalchallenge etiketi ile Twitter'da başlatılan kampanyanın amacının hayvan haklarına dikkat çekmek ve hayvanların İslami kurallara göre kesimine tepki göstermek olduğu iddia edilmektedir. Halal Challenge adlı kampanya grubunun Facebook sayfasında destekçilerden beklenenler, şöyle izah edilmiştir; "Süpermarkette helal et ürünlerinin üzerine domuz eti koy ve bunun videosunu çek. Sonra bu videoyu Facebook, Instagram veya YouTube'ta paylaş".¹⁶⁴



Kaynak: www.dw.com

Kampanyanın aşırı sağcı çevreler tarafından aktif olarak desteklenmesi hayvan hakları savunuculuğundan ziyade Müslümanlara yönelik kasıtlı bir provakasyon olasılığını güçlendirmektedir. Müslümanların en hassas olduğu konuların başında helal et tedariği gelmekte, bu hassasiyete saygı duyulmadan hayvan hakları savunusu adı altında İslami değerlere saldırılması dini gereklerine göre yaşamak isteyen Müslümanları zor durumda bırakmaktadır. Helal et satan marketlere bu tür tepkiler verirken koşer et satanlara dokunulmaması çifte standart olarak görülebilir.

¹⁶⁴ "İrkçıların yeni hedefi: Helal et" - <http://www.dw.com/tr/irk%C3%A7%C4%B1lar%C4%B1n-yeni-hedefi-helal-et/a-19163441>, Erişim Tarihi: 04.04.2016

3.2.4. Müslüman Öğrencilere Tokalaşma Zorunluluğu

İsviçre'nin Basel kentinde, Müslüman erkek öğrencilere, kadın öğretmenlerinin elini sıkma zorunluluğu getirilmesi inanç ve ibadet özgürlüğü bağlamında İsviçre'nin özgürlükçü ve tarafsız yapısıyla çelişmektedir. Suriyeli 14 ve 16 yaşlarındaki iki Müslüman erkek öğrencinin, kadın öğretmenleriyle tokalaşmayı dini gerekçelerle reddetmesi sonrası, Müslüman erkek öğrencilere gerektiğinde kadın öğretmenlerin elini sıkma zorunluluğu getirmiştir. Ayrıca karara uymayan öğrencilerin ailelerinin 5 bin frang (yaklaşık 5 bin dolar) para cezasına çarptırılacağı ve bu iki öğrencinin ailelerinin İsviçre'de vatandaşlık başvurularının da askıya alındığı ifade edilmiştir.¹⁶⁵

İsviçreli tokalaşmayı kültürlerinin özelliği değil bir saygının tezahürü olarak görmektedirler. Birçok İslam fıkıhçısına göre karşı cinsten biriyle tokalaşmak dini manada uygun bulunmamaktadır. Bu yüzden aslında çocukların tutumu İslama göre doğru bir davranıştır. İsviçre için burada kendi değerlerini birincilleştirme ve karşı tarafı dikkate almayarak değersizleştirme söz konusudur. Ayrıca para cezası ve çocukların ailelerinin vatandaşlık başvurularının askıya alınması, adaletten uzak bir davranış olarak nitelendirilebilir. Avrupa hâkim kültür olarak kendi değerlerini gördüğü için, kendi kriterlerine uymayan değerleri kabul etmemekte ve daha aşağı seviyede görmektedir. Şayet diğer dinlere mensup insanlar dini ritüellerini yerine getiremiyorsa, dinsel değerlerine sahip çıktıklarında cezalandırılıyorsa burada din ve vicdan hürriyetinden bahsetmek anlamsızlaşmaktadır.

İsviçre'nin tarafsızlık ilkesine sıkı sıkıya bağlı olduğu bilinmektedir bunun için Avrupa Birliği ve NATO'ya dahi dâhil olmamaktadır. Fakat İslam dini söz konusu olduğunda İsviçre'nin bu tavrı maalesef geçerli değildir. 2009'daki minare yasağı ile İslam'a karşı duruşunu gözler önüne sermiştir.

3.3. ÇALIŞMA HAYATI

Avrupa'nın en önemli sorunlarının başında işsizlik gelmektedir. Müslümanların ve göçmenlerin istihdam edilmesi dolayısıyla iş imkânının azaldığını düşünen Avrupalılar daha fazla Müslüman ve göçmen istememekte bu durum Müslüman düşmanlığını tetiklemektedir. Her ne kadar iş imkânlarının azalmasına göçmenlerin sebep olduğu düşünülse de aslında göçmenlerin genellikle alt gelir gruplarını oluşturduğu görülmektedir. Göçmenler genellikle kasiyer, güvenlik görevlisi, temizlik elemanı gibi Avrupalıların çalışmak istemedikleri işlerde çalıştığı genel olarak hizmet sektöründe istihdam edildikleri görülmektedir.¹⁶⁶

165 "Müslüman erkek öğrencilere "tokalaşma" zorunluluğu" - <http://www.hurriyet.com.tr/musluman-erkek-ogrencilere-tokalaşma-zorunluluğu-40109145>, Erişim Tarihi: 26.05.2016

166 İnanç ve Çetin, a.g.e., s. 22

Çalışma hayatı Avrupa'da ötekileştirmenin en fazla söz konusu olduğu alanlardan birisine karşılık gelmektedir. Çalışma hayatında Müslümanlar özellikle Müslüman kadınlar birçok engelle karşılaşmaktadırlar. İş başvurularında İslam çağrışımlı bir isme sahip olmak reddedilmek için geçerli bir sebep olmaktadır. Almanya'da yapılan bir deney bunu kanıtlar mahiyettedir.

Bonn kentindeki İstihdam Araştırmaları Enstitüsü'nün yayımladığı deneyde, Linz Üniversitesi'nden bir araştırmacı Alman şirketlerine birbirinin aynı 1,500 özgeçmiş yollanmış, ancak özgeçmişlerin birinde Meryem Öztürk, diğerindeyse Sandra Bauer adı yer almıştır. Sandra Bauer isimli özgeçmişe yüzde 18,8 oranında geri dönüş olurken, Meryem Öztürk isimli özgeçmişe yüzde 13,3 oranında geri dönüş yapılmıştır. Meryem Öztürk ismiyle beraber, başörtülü bir resmin kullanıldığı özgeçmişlerin görüşmeye çağırılma oranıysa yüzde 4,3'te kalmıştır. Deneyin sonucunda iş başvurularında Türk ismi taşıyan adaylara ayrımcılık yapıldığı, aday bir de başörtüsü takıyorsa ayrımcılığın daha da arttığı kanaatine varılmıştır. Bu tür bir deney Avusturya'da da yapılmış yine benzer bir sonuç alınmıştır.¹⁶⁷

İşe alımda birçok sıkıntıyla karşılaşan Müslüman kadınların işe alındıktan sonra da mağduriyetleri devam etmektedir. Almanya'nın başkenti Berlin'de, E. Öztürk adlı kadının, başörtülü olduğu için kendisine ayrımcılık uygulandığı ve bir ilkokulda öğretmenlik yapamadığı gerekçesiyle açtığı tazminat davası, İş Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Hâkim Andreas Dittert, Berlin Eyaleti'nde, okullarda, polis teşkilatında ve adli mercilerde dini sembol ve kıyafetler giyilmesini yasaklayan Tarafsızlık Yasası'nın geçerli olduğunu ve bu yasanın tüm dinlere eşit baktığını belirtmiştir.¹⁶⁸ Böyle bir durumda Tarafsızlık yasasıyla dinlere eşit yaklaşımın olunmamakta bir dinin gereklerinden birinin yerine getirilmesi engellenmektedir.

Endişe verici bir diğer gelişme de Avrupa Adalet Divanı'nda görülen bir davada bilirkişi heyetinin, belirli koşullar altında işverenin başörtüsü yasağı getirebileceği yönünde görüş bildirmesidir. Bu durum Avrupa Adalet Divanı'nın kararlarını etkilemesi açısından oldukça önemlidir.¹⁶⁹ Bundan sonra işverenin gözle görülür siyasi, felsefi ya da dini işaretleri genel olarak yasaklamış olması durumunda başörtüsü yasağı için gerekçe oluşmuş olacaktır. Keyfiyete yol açabilecek bu durum Müslüman kadınların çalışma hayatındaki varlığının kısıtlanmasıyla sonuçlanabilir. Nitekim birçok Müslüman kadın iş gerekçesiyle başörtüsü takmayı ertelemekte ya da başörtü-

167 "Almanya'da iş başvurularında 'Türk isimli ve başörtülü adaylara ayrımcılık'" - <http://www.bbc.com/turkce/37423429>, Erişim Tarihi: 20.09.2016

168 "Almanya'da başörtüsüne ayrımcılık" - <http://www.dunyabulteni.net/manset/361126/almanyada-basortusune-ayrimcilik>, Erişim Tarihi: 14.04.2016

169 "Başörtüsü yasağına yeşil ışık" - <http://www.dw.com/tr/ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCs%C3%BC-yasa%C4%9F%C4%B1na-ye%C5%9F%C4%B1k-a-19295819>, Erişim Tarihi: 31.05.2016

sü ve iş hayatı arasında bir seçim yapmak durumunda kalmaktadır. Dava 2017 Mart ayında sonuçlanmış, Lüksemburg'daki Avrupa Adalet Divanı aldığı kararda, eğer işyerinde dünya görüşüne ilişkin semboller yasaklanmışsa ve bunun da gerekçeleri belirtiliyorsa başörtüsü takılmasına izin verilmeyebileceğine hükmetmiştir. Alınan karar Avrupa ülkeleri için emsal teşkil etmektedir ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mahkemelerin alacakları kararda Avrupa Adalet Divanı'nın bu hükmüne uygun hareket etmesi gerekmektedir.¹⁷⁰

3.4. YAŞAM HAKKINA MÜDAHALE

Dünya genelinde terörün en yaygın olduğu yer Ortadoğu'dur. Ortadoğu genellikle İslam ülkelerinden oluştuğundan İslam, terörle ilişkiliymiş gibi görülmektedir. İŞİD gibi bazı terör örgütleri, yaptıkları eylemleri meşrulaştırmak ve daha kolay taraftar toplayabilmek için iman, tekfir, cihat gibi bir takım dini kavramları referans olarak kullanmaktadır. Pek çok İslam ülkesinde dini referans göstererek oluşturulmuş guruplar ve hareketler mevcuttur. Bu gruplar, çeşitli hatalarından dolayı hem kendilerine hem de İslam'a ve Müslüman kimliğine çok büyük zarar vermektedirler. Bu yanlış uygulamalardan en önemlisi cihat adı altında yapılan terör saldırıdır. Bunun neticesinde batı basınının da manipüle etmesiyle İslam ve terör aynılaştırılmaktadır.

Bu tür terörist saldırılar, önyargıları pekiştirmekte ve İslam karşıtlığını da arttırmaktadır. Müslüman imajı bu saldırılardan olumsuz etkilenmekte ve Müslümanlara yönelik olumsuz tutum ve davranışlar giderek sertleşmektedir.

Müslümanlar terör saldırıları sonucunda kendilerini tedirgin hissetmektedir çünkü terörist bir grubun yaptığı gayri insani bir eylem bütün İslam camiasına yüklenmektedir. En büyük bedeli toplumdan dışlandıkları, ötekileştirildikleri, önyargı ve şiddete maruz kaldıkları için yine Müslümanlar ödemektedir.

Dünyada meydana gelen terör olaylarında Batı, Müslümanları ve İslam'ı sorumlu tutma eğilimi içindedir. İslam veya Müslüman kavramlarının medyada sürekli olarak terör, bombalama, şiddet gibi olumsuz kavram ve olaylarla anılması sonucu insanlar, İslam ve Müslüman kavramlarını duyduğunda zihin dünyalarında kan, şiddet, bombalama gibi olaylar canlanmakta, bu da İslam'a Müslümanlara karşı korku ve öfke duygularının oluşumuna neden olmaktadır. Bu durum cami saldırıları Müslümanlara yönelik şiddet eylemleri ve dışlama gibi yöntemlerle Müslümanlara ve İslam'a karşı beslenen önyargılarının dışa vurumu şeklinde kendini göstermektedir.

170 "Adalet Divanı: İşyeri başörtüsünü yasaklayabilir" - <http://www.dw.com/tr/adalet-divan%C4%B1-i%C5%9Fyeri-ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCs%C3%BCn%C3%BC-yasaklayabilir/a-37926608>, Erişim Tarihi: 14.03.2017

Temel hakların en başında hangi dine mensup olursa olsun yaşam hakkı gelmektedir. Ancak yaşanan gelişmeler göstermektedir ki bu hak birincilleştirilememektedir. Aşırı sağcı ve göçmen karşıtı Almanya için Alternatif (AfD) partisinin lideri Frauke Petry'nin, emniyet güçlerinin ülkeye yasadışı yollardan girmeye çalışan sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açmasının yerinde olacağını açıklaması Almanya'da tepkilere yol açmıştır. Ancak yapılan bir kamuoyu araştırması, AfD liderinin hiç de yalnız olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, Almanların yaklaşık üçte biri silahsız sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açılmasından yanadır. YouGov araştırma şirketi tarafından yapılan araştırmada, Almanların yüzde 29'unun AfD lideri gibi düşündüğü ortaya çıkmıştır. Kamuoyu yoklamalarında AfD'nin yüzde 10-12 bandında oy alacağını tahmin edildiği Almanya'da, Almanların yüzde 29'un AfD ile aynı düşüncüyü paylaşması düşündürücü bulunmaktadır.¹⁷¹

Müslümanların Avrupa'daki varlığına tahammülsüzlüğün sonucu olarak Müslümanlara yönelik şiddet olaylarında da artış gözlemlenmektedir. Dahası toplum bu artışı olağan görmeye başlamıştır. İngiltere'de Müslümanlara yönelik saldırıları izleyen "Tell Mama" adlı kuruluş yayınladığı raporda son 3,5 yılda 100'den fazla cami ve İslami kuruluştaki Müslüman karşıtı saldırı meydana geldiğini açıklamıştır. Ancak ne yazık ki saldırılara hedef olan sadece cami ve İslami kuruluşlar olmamaktadır. Zaman zaman Müslümanların can güvenliği bile tehlike altında kalabilmektedir. İngiltere'nin başkenti Londra'da bir tren istasyonunda "Müslüman öldürmek istiyorum." diye bağırarak saldıran, bir kişiyi bıçakla yaralamıştır. Kentin güneyindeki Forest Hill istasyonunda gerçekleşen olayda, platforma giren saldırganın, bir yolcuyu yüzünden ve göğsünden bıçakladığı bildirilmiş, İngiliz polisi olayla ilgili 38 yaşında bir erkeğin gözaltına alındığını açıklarken, basında yer alan görgü tanığı ifadelerinde saldırganın "Müslüman öldürmek istiyorum", "Suriye'ye geri dön" ve "Müslümanlar! Hepsinizi öldür." diye bağırarak aktarılmıştır.¹⁷² Görgü tanıklarının ifadelerine rağmen İngiliz polisi olayın terörizmle bağlantılı görülmediğini açıklaması kurumsal ırkçılıkla karşı karşıya kalma ihtimalini güçlendirmektedir. Kurumsal ırkçılık bir kurumun yapısal olarak insanların ten rengi, kültürel veya etnik köken gibi nedenlerden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılması olarak tanımlanabilir. Genellikle önyargı ile beslenen kurumsal ırkçılık bilinçli olarak yapılabileceği gibi bilinçsiz olarak da gerçekleşmektedir. Kurumsal ırkçılık sonucu birçok suç kovuşturulamamakta, deliller ve tanıklar yeterince dikkate alınmamakta bunun sonucunda suç ve ceza kapsamında adalet sağlanamamaktadır. Birçok Avrupa ülkesinde benzer durumlar yaşanmaktadır.

171 "Göçmelere silah kullanmak isteyen Almanlar"-<http://www.dunyabulteni.net/avrupa/354205/gocmelere-silah-kullanmak-isteyen-almanlar>, Erişim Tarihi: 06.02.2016

172 "Müslüman öldürmek istiyorum" diye bağırıp bıçakladı" - <http://www.hurriyet.com.tr/muslu-man-oldurmek-istiyorum-diye-bagirip-bicakladi-40304928>, Erişim Tarihi: 12.12.2016

Fransa'nın başkenti Paris'in kuzeydoğusundaki Müslümanların yoğun olarak yaşadığı banliyösü Pantin'de kayıtlara geçen başörtülü bir kadının silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmesi sonrası olayın islamofobik bir saldırı olmasından şüphelenilmiştir. Fransa, İslamofobi ile Mücadele Derneğinden (CCIF) yapılan yazılı açıklamada, saldırıya ilişkin soruşturmada, suçun işlendiği yer ve başörtülü bir kadının hedef alınması gibi birçok faktör dikkate alınarak olayın islamofobik karakterinin de göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.¹⁷³ Nefret suçu olarak tanımlanmayan bu tür hadiselerde suç gerektiği gibi cezalandırılmadığından caydırıcılık mümkün olmamaktadır.

3.5. ŞİDDET EYLEMLERİ

Avrupa'ya doğru yönelen göç hareketi ve artan terör olayları Batı dünyasında 11 Eylül'den beri var olan önyargıları iyice pekiştirmekte ve bu durum toplum nezdinde aşırı sağa daha olumlu bakılması sonucunu doğurmaktadır. Alman toplumu özelinde duruma bakılacak olursa Almanya'da Leipzig Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırma'ya göre, Alman toplumunda radikal görüşler yayılmış, toplumun önemli kesimlerinde Müslüman karşıtlığı artmıştır. Araştırmada ayrıca aşırı sağcı çevrelerde şiddet eğiliminin yükseldiğine dikkat çekilmekte, radikal görüşlülerin siyasi olarak kendilerini Almanya için Alternatif (AfD) partisiyle özdeşleştirdikleri de görülmektedir.¹⁷⁴

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International)'nın hazırladığı “*Güvensizlik İçinde Yaşamak: Almanya, İrkçi Şiddet Kurbanlarını Nasıl Yüzüstü Bırakıyor*” başlıklı rapor, Almanya'da ırkçılık sorununa ve ırkçılığın kurumsal boyutuna dikkat çekmekte ve Almanya'da kurumsal ırkçılığın varlığını ispatlayan verileri ortaya koymaktadır. 2013-2015 yılları arasındaki verileri kapsayan rapor, 2000-2007 yılları arasında Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) terör örgütünün işlediği cinayetlerin aydınlatılması ve ırkçı saldırılar sonrası devlet kurumlarının işleyişindeki sakatlıkların görülmesi açısından önem teşkil etmektedir. NSU cinayetlerinde kurbanlara alenen suçlu muamelesi yapıldığı görülmektedir aynı şekilde suçların araştırılmasında ya da kovuşturulmasında kurbanların durumu herhangi bir rol oynamamaktadır. Bir olay gerçekleştiğinde polis sadece kendi izlenimlerini, bilgilerini kovuşturmaya dâhil etmekte, mağdurun ya da şahitlerin değerlendirmeleri genellikle göz ardı edilmektedir. Polisler çoğu kez ırkçı şiddet vakasıyla karşı karşıya olduklarından habersizdir. Ayrımcılık ya da ırkçılık suçlarında bu tarz durumların meydana gelmesi kovuşturmaya girmeyen ırkçılıkla ilgili ayrıntıların mahkemelerde ırkçı saldırıların, adi bir suç gibi

173 “Fransa'da başörtülü bir kadına silahlı saldırı düzenlendi” - <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1301164-fransada-basortulu-bir-kadina-silahlı-saldırı-duzenlendi>, Erişim Tarihi: 24.09.2016

174 “Almanya radikalleşiyor” - <http://www.dw.com/tr/almanya-radikalleşiyor/a-19332507>, Erişim Tarihi: 15.06.2016

değerlendirilmesine, suçun cezasız kalmasına veya yetersiz cezalandırılmasına neden olmaktadır.¹⁷⁵ Bu durum suçun ceza yoluyla caydırıcılığına engel olmakta ve şiddet tehlikesinin varlığının devamına sebep olmaktadır.

Almanya'da özellikle mültecilere yönelik şiddet eylemlerinde artış yaşanmıştır. Almanya'da Federal Suç Dairesi Kriminal Suçlar Direktörü Marc Schmitz, 2016 yılının ilk yarısında sığınmacılara karşı işlenen şiddet eylemlerinin sayısının çok yüksek olmasının ürkütücü olduğunu söylemiştir. Almanya'da 2016'nın Ocak ayından Haziran ayının ortasına kadar sığınmacı yurtlarına yönelik 563 suçun işlendiğini belirterek, bunların 51'inin kundaklama olduğunu ifade etmiş, bunun yanı sıra sığınmacı yurtlarının dışında, kamuya açık yerlerde de sığınmacılara karşı 147'si şiddet eylemi olmak üzere 824 suçun işlendiğine işaret etmiştir. Şiddet yalnızca sığınmacılara yapılmamaktadır. Sığınmacı konularıyla ilgilenen siyasetçi, belediye başkanı veya polis gibi resmi görevlilere karşı da bu yıl 202 saldırının gerçekleştirildiği kaydedilmiştir.¹⁷⁶ Sığınmacıların toplumdaki diğer "öteki" gruplara göre daha savunmasız oluşu onları saldırılara açık hale getirmekte, aşırı sağ gruplar tarafından sürekli taciz edilmelerine sebep olmaktadır.

İsviçre'de de durum benzer bir şekilde seyretmektedir. Federal Irkçılık ve Ayrımcılık Komisyonu Başkanı Martine Brunschwig Graf, İsviçre'de bir yıl içinde Müslümanlara karşı ırkçılık ve ayrımcılık eylemlerinde artış olduğunu söylemiştir. İsviçre'de ırkçılık hareketlerinin başlıca sebebinin Avrupa'da yaşanan göç ve terör örgütlerinin eylemleri olduğunu belirten Graf, ırkçılığın son bir yıl içinde İsviçre'de devamlı yükselme eğiliminde olduğunu ifade etmiştir.¹⁷⁷

Artan terör olayları da Müslümanların sürekli ön yargıların hedefi olmasına ya da şiddete uğramasına yol açmaktadır. Terör gibi şiddet içerikli eylemlerin sonucunda Müslümanlara yönelik şiddetin artması çift taraflı mağduriyet yaratmakta bu durumdan aşırı sağ ve terör grupları kazançlı çıkmaktadır. Müslümanlıkla teröristliği eş gören aşırı sağ Müslümanlara saldırmakta ve bunu meşrulaştırmak için "İslami terör" kavramını kullanmaktadır.

İsveç'in başkenti Stockholm'de, camiden ayrılan Müslümanlara, 50 kişilik siyah giyimli bir grup ırkçı sözler yöneltip taşlamıştır. Saldırı sonrası açıklama yapan Stockholm Emniyet Müdürlüğü Basın Sözcüsü Mats Eriksson, olaya şahit olan vatandaşlardan yardım isterken, şu ana kadar olayla ilgili kimsenin gözüaltına alınmadığını söylemiştir.¹⁷⁸

175 "Germany: Living In Insecurity: Germany Is Failing Victims Of Racist Violence" - <https://www.amnesty.org/en/documents/eur23/4112/2016/en/>, Erişim Tarihi: 09.06.2016

176 "Almanya'da şiddet eylemleri ürkütücü boyutta" - <http://www.trthaber.com/haber/dunya/almanya-da-siddet-eylemleri-urkutucu-boyutta-257266.html>, Erişim Tarihi: 20.06.2016

177 "İsviçre'de İslam düşmanlığı yükselişte" - <http://www.yenisafak.com/dunya/isvicrede-islam-dusmanligi-yukseliste-2478049>, Erişim Tarihi: 09.06.2016

178 "İsveç'te cami cemaatine ırkçı saldırı" - <http://www.dunyabulteni.net/manset/367279/isvecte-cami-cemaatine-irkci-saldiri>, Erişim Tarihi: 14.06.2016

Farklı olduğu için şiddete maruz bırakılmanın geçen yüzyıllara ait bir hastalık olduğu zannedilirken bu tür eylemler Avrupa'daki durumun benzer boyutta olduğunun gösterilmesi açısından örnek teşkil etmektedir. 19. Yüzyıl Amerika'sının -Ku Klux Klan- utancına benzer bir durum modern Avrupa'da yaşanmaktadır. Avrupa'nın "zencileri" bugün Müslümanlardır. Yasalar düzenlenip caydırıcı önlemler alınmazsa Avrupa'daki Müslümanların durumu vahametini korumaya devam edecek, bir sonraki şiddet adımının ne olacağı endişelerin odağını oluşturacaktır. 2017 Ocak sonrası Almanya'da hükümet suç istatistiklerinde İslamofobik (İslam düşmanlığı) suçların, siyasi nedenli nefret suçları kapsamında ayrı bir başlık altında toplanması yönünde karar almaya hazırlanırken¹⁷⁹ bu tür olayların yaşanması bu kararın yerindeliğinin anlaşılması açısından oldukça önemlidir.

3.6. SÖZLÜ TACİZ VE HAKARETLER

Sözlü taciz ve hakaretler, çoğunlukla maruz kalanlar tarafından artık kanıksandığı veya dikkate alınmadığı ya da dikkate alınsa bile yargılamalar sonucu caydırıcı bir şekilde cezalandırılmadığı islamofobik tutumların başında gelmektedir. Müslümanlar özellikle sosyal hayatta görünür oldukları alışveriş merkezleri, metro, restoran, plaj gibi mekanlarda sözlü taciz ve hakarete maruz kalmakta bazen bu tacizler yerini tehditlere ve fiziksel şiddete bırakabilmektedir. "Terörist", "tecavüzcü", "baskıcı" gibi ithamlarla karşı karşıya kalan Müslümanlar kendilerini toplumdan soyutlamakta zamanla dışarı çıkmaya korkar hale gelmektedirler.

Örneğin tarihinin siyasetçilerin söylemleri ve Müslümanlara yönelik kısıtlamalar bağlamında en İslamofobik yılını yaşayan Fransa'da tesettür mayosu giyen Müslüman bir kadın, gittiği sahil restoranında 'terörist' olmakla suçlanmış, restoranın şefi tarafından tehdit edilerek kovulmuştur. Restoranın şefi, Müslüman kadını şu sözlerle tehdit etmiştir: "Restoranımda Müslümanlar yemek yiyemez, gelerseniz, sizin yemeklerinize fare zehri atacağım".¹⁸⁰ Bu tür tehditlerin sebebi bir kabullenemeyiş ve tahammülsüzlük olarak görülebilir.

Almanya'da mültecilere yönelik iki saldırı, ülkedeki aşırı sağcı grupların mülteciler özelinde Müslüman topluma tahammülsüzlüğünü kanıtlar niteliktedir. Söz konusu saldırılardan ilki, Saksonya Eyaleti'ndeki Chemnitz kasabasına mültecileri getiren bir otobüsün önü, aşırı sağcılar tarafından kesilip, "Defolun" ve "Biz halkız" sloganlarını atması, 100 kişilik grubun otobüsün gitmesine izin vermeyince olay ye-

179 "Almanya'da İslamofobi suç kapsamına alınıyor" - <http://www.milliyet.com.tr/almanya-da-islamofobi-suc/dunya/detay/2241355/default.htm>, Erişim Tarihi: 08.05.2016

180 "Müslümanların yemeğine fare zehri katacağız" - <http://www.milliyet.com.tr/-muslumanlarin-yemegine-fare-zehri-dunya-2302532/>, Erişim Tarihi: 28.08.2016

rine polis çağrılması ve daha sonra polisin, aşırı sağcılarının eylemi ardından mültecileri suçlaması şeklinde vuku bulmuştur. Ayrıca polislerin otobüste bekleyen çocuk ve kadınları zorla, sürükleyerek otobüsten indirdiğini gösteren görüntüler kamuoyuna yansıyınca açıklama yapan Chemnitz kasabasının emniyet müdürü Uwe Reissman, “polislin ölçülü davrandığını, asıl mültecilerin provokasyona neden olduğunu bu nedenle haklarında soruşturma başlatılacağını” söylemiştir. Ve dahası Almanya’nın iç istihbaratından sorumlu Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı, Saksonya Eyaletinde mülteci otobüsüne saldırı olayına adı karıştığı halde ‘Almanya Alternatif Parti’ AfD’yi izlemeye gerek olmadığını bildirmiştir.¹⁸¹ Bu açıklamalara tepkiler dinmemişken, yine Saksonya’da bulunan Bautzen’da mülteci barınağına çevrilmesi planlanan eski bir otel ateşe verilmesi sonrası bina yanarken 25-30 kişilik bir grubun alkışlayıp sevinç gösterisinde bulunması, bazılarının yangını söndürmeye çalışan itfaiye çalışanlarını engellemeye çalışması,¹⁸² durumun vahametini algılama açısından önemlidir.

3.7. İBADETHANELERE SALDIRI VE KUTSALA HAKARET

Avrupa’da İslamî görünürlülüğün rahatsızlık yaratması, Müslüman göçmenlerin sosyal ve ekonomik olarak yükselmesiyle birlikte gerçekleşmiştir. Çünkü ilk nesil göçmenler Avrupalıların yapmak istemedikleri işlerde çalışan ve geçici olarak görülen bir gruptur. Ayrıca bu göçmenler bulundukları ülkenin diline yönetim sistemlerine hâkim olmadıkları için oldukça edilgen durumdaydılar. Ancak bu grubun çocukları ve torunları dil öğrenip bir şekilde toplumda yer edinmiş ve meclislerde ve ekonomik sistemde var olmuşlardır. Bu gibi gelişmeler Avrupa toplumunda rahatsızlıklara neden olmaya başlamıştır.

Camilerin, camii derneklerinin var olmasına ya da artmasına karşı geliş bu açıdan da değerlendirilebilir. İslami görünürlülüğün mekânsal olarak hissedilmesi karşısında Avrupa “Müslüman toplumun giderek dindarlaştığı” kaygısını taşımaktadır.

İslam’ın en görünür olduğu mekânlar muhakkak ki camii ve mescitlerdir. Avrupa ülkelerinde camiler ve dernekleri yalnız namaz kılınan yerler değil, Müslümanların birçok sosyal aktivitesini gerçekleştirdiği alanlardır. İslami görünürlülüğün hissedilmesini arttırdığı için camii ve mescitler, İslam düşmanlığı içeren şiddet eylemleri ve saldırılardan oldukça ciddi bir şekilde etkilenmektedir. Hemen hemen her gün Avrupa’nın farklı bir yerinde camii ve mescitlere yönelik saldırılar meydana gelmektedir. Bu saldırılar bazen duvarlara hakaret ve tehdit içerikli yazılar yazma, domuz

181 <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/356064/alman-istihbarati-irkci-partiyi-takip-etmeyecek>, 23.02.2016

182 “Almanya’daki mültecilere yönelik saldırılar ne anlama geliyor?” - http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160224_almanya_asiri_sag_tartisma, 24.02.2016

başı, organları veya sakatat türevleri bırakma, kan sürme, cemaate saldırma, Kur'an-ı Kerim yakma, cam kırma, taş atma, gamalı haç çizme, kundaklama ya da çeşitli yanııcı veya patlayıcı maddeler atma şeklinde vuku bulmaktadır. Burada en büyük tehlike arz eden şey muhakkak ki gerçekleştirilen eylemlerin kovuşturulması sırasında gevşek davranılmasıdır. Genellikle hakaretimiz eylemler soruşturulmamakta, suçlular yakalansa bile hemen serbest bırakılmaktadır. Bu tür durumlarda kurumsal bir ırkçılıkla karşı karşıya kalındığı söylenebilir. Örneğin İngiltere'nin Leyton kentinde bulunan camilere beyaz toz dolu zarf bırakılmıştır. Tottenham'da bulunan Masjid Ayesha camisine ve yine Leyton'da bulunan Noor Ul Islam camisine içinde beyaz toz bulunan, üzerinde de cami sembolü çizilmiş ve "pislik domuz" yazılı zarf bırakılmıştır. Bunun üzerine camiler kapatılıp zarflarla beraber incelemeye alınmıştır.¹⁸³ Bu incelemelerden ne tür bir sonuç çıkacağı bilinmemekle beraber daha önceki örneklerdeki soruşturmalar genellikle sonuçsuz kaldığı için Avrupa'nın adalet sistemine güven gittikçe azalmaktadır.

Şimdiye kadar camii yönetimlerinin suç duyuruları polis kayıtlarına, yağma, fiziksel ve ekonomik zarar verme ya da duvarlara yazı yazılması suçu olarak geçmiştir. Mala zarar verme kapsamında ele alınan bu suç ve kabahatler neticesinde camilere yönelik saldırılar önlenememekte, herhangi bir ülkede bir terör olayı yaşandığında aşırı sağ partilerin ya da ırkçı grupların kışkırtma faaliyetlerinin sonucunda camilere yönelik hakaretler ve saldırılar meydana gelmektedir.¹⁸⁴



İngiltere'de Tottenham'da bulunan Masjid Ayesha camisine ve yine Leyton'da bulunan Noor Ul Islam camisine içinde beyaz toz bulunan, üzerinde de cami sembolü çizilmiş ve "pislik domuz" yazılı zarf bırakılmıştır.

Kaynak: www.dailymail.co.uk

183 "Mosque Threats Cops launch probe after envelopes full of white powder are sent to London mosques addressed to 'P*** filth'" - <https://www.thesun.co.uk/news/1412968/white-powder-sent-to-london-mosques-in-envelopes-scrawled-over-with-racist-abuse/>, Erişim Tarihi: 08.07.2016

184 "Avusturya'da camiye saldırı" - <http://www.sabah.com.tr/dunya/2016/07/07/avusturyada-camiye-saldiri>, Erişim Tarihi: 07.07.2016

Yukarı Avusturya eyaletinin başkenti Linz’de Geylani Hizmet Vakfı Camisine patlayıcı madde atılması sonucu yangın çıkmıştır. Akşam saatlerinde gerçekleşen patlama sonrası çıkan yangın olay yerine gelen itfaiye ekiplerince söndürülmüş, saldırıda ölen ya da yaralanan olmamış ancak cami içerisinde ciddi maddi hasar meydana gelmiştir. Saldırının namaz saatlerinde ve cemaat camideyken gerçekleştirilmemiş olması olası bir facianın yaşanmasını önlemiştir, ancak camilere yapılan bu tür saldırılar, Müslümanların toplu ibadet yapma ve sosyalleşme mekânı olan camilerden uzaklaşmasına ya da ibadetlerini saldırı korkusuyla endişe içinde yapmasına sebep olması dolayısıyla aslında başarıya ulaşmaktadır.

Almanya’da ise bu tür olaylar artık sıradanlaşmakta camilere yönelik saldırılar günden güne sıklaşmakta ve özellikle Doğu Almanya kentlerindeki camilere yönelik saldırılarda büyük artış gözlenmektedir. Alman Yeşiller Partisi’nin aşırı sağcılığa karşı stratejiler sözcüsü Monika Lazar, İslam düşmanlarının yılın başından bu yana en az 54 kez camilere saldırı düzenlediği ve gerçek saldırı sayılarının hükümet açıklamasından fazla olduğuna dikkat çekmiştir.¹⁸⁵ Hatta Hollanda’da Özgürlükler Partisi (PVV) Başkanı Geert Wilders Kuran’ı, bir şiddet kitabı olarak görmekte İslam’ı da şiddeti meşrulaştıran bir ideoloji olarak tanımlamaktadır

Bu tür olaylar Almanya’daki ve Avrupa’daki İslam düşmanlığının artışıını gösteren ürkütücü kanıtlar olarak nitelendirilebilir. İslam düşmanlığının nefret suçu kapsamına alınıp sınırlarının iyi belirlenmesi suçların caydırıcılığı açısından oldukça önemlidir. Çünkü bazı hukukçular, nefret suçunun oluşması için İslam dinine veya kültürüne yönelik bir saldırı gibi soyut bir kavram değil, somut bir kişi ya da tüzel bir kişiliğe yönelik bir nefret suçu olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu ayrımın bilincinde olan İslam karşıtları ve aşırı sağcılar da ceza almamak için çoğu kez “Biz Müslüman karşıtı değiliz, İslam karşıtıyız” söylemine sığınmaktadırlar.¹⁸⁶

3.8. SİYASET VE HUKUK

3.8.1. Avrupa’da Siyaset ve Müslüman Siyasetçiler

11 Eylül sonrasında Avrupa’daki Müslümanlar hem göçmen olmaları hem de dini mensubiyetleri yüzünden ötekileştirilmektedir. Aşırı sağ partilerin söylemleri “Avrupa’nın İslamlaşmasına karşı birlik” şeklinde tezahür etmekte, Avrupa’da siyasal zemin merkez partilerden sağa doğru kaymaktadır. Avusturya Cumhurbaşkanlığı seçimleri de bu açıdan değerlendirilebilir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu

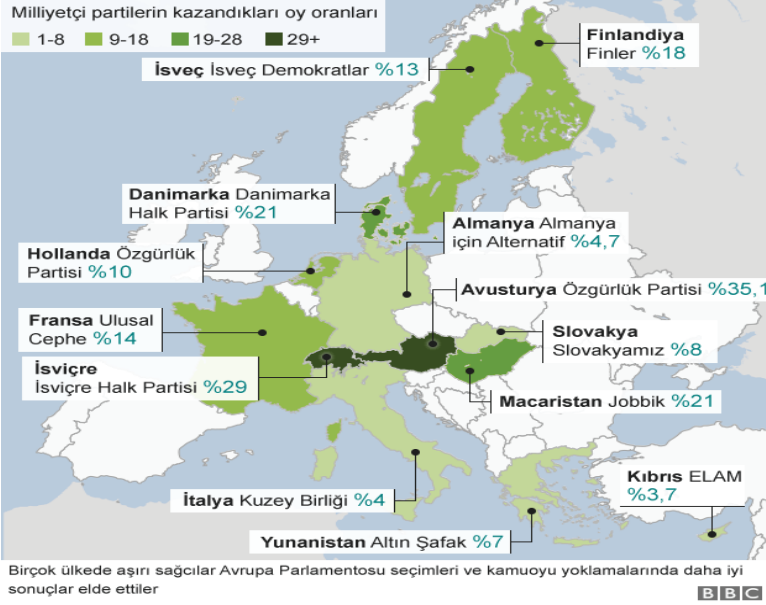
¹⁸⁵ “Almanya’da cami saldırıları arttı” - <http://www.yenisafak.com/dunya/almanyada-cami-saldirilari-artti-2555601>, Erişim Tarihi: 29.10.2016

¹⁸⁶ “Tenkit ve terörizm sarkacında İslamofobi” - <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/tenkit-ve-terorizm-sarkacinda-islamofobi/729747>, Erişim Tarihi: 18.01.2017

oldukça zorlu bir mücadele içinde cereyan etmiştir. Bu seçimleri farklı kılansa, ilk tur seçimlerde hem merkez sağın hem de merkez solun büyük bir yenilgiye uğraması olmuştur. İlk turda aşırı sağcı Norbert Hofer, büyük bir sürpriz yaparak oyların yüzde 35'ini almıştı. Yeşiller adayı Alexander Van der Bellen'in oyları ise yüzde 21 seviyesindeydi. İkinci tur oyların sayımı bittiğinde Hofer'in yüzde 51,9'luk oyuna karşılık Yeşiller adayı Bellen'in yüzde 48,1 oy aldığı açıklanmıştır.¹⁸⁷ Daha sonra mektup oylarının sayılmasının ardından Yeşiller Partisi'nin adayı Bellen'in seçimi birkaç bin oy ile kazandığı anlaşılmıştır. Bu sonuç sadece Avusturya siyaseti açısından değil tüm Avrupa için büyük bir öneme haizdir. Avrupalı seçmen merkez partilere sırtını dönerken sağın ya da solun popülist partilerine teveccüh etmektedir. Yıllardır iktidarda olan merkez partilerin ekonomik sorunlara kalıcı çözümler üretememeleri ve artan işsizlik sorunu gibi meseleler oy kaybının asıl sebebidir. Savaş sonrası dönemde Avrupa'yı kalkındıran göçmenler artık işsizliğin asıl sebebi olarak görülmektedir. Ne kadar çok göçmen o kadar çok işsizlik ve sosyal kargaşa olarak algılanmaktadır. Hofer tüm seçim propagandasını göçmenler üzerinden yapmıştır. Avrupada aşırı sağ, meşruiyetini bir "öteki" zihniyetiyle sağlamaktadır. Eğer seçim yarışını Hofer kazanmış olsaydı göçmenler ve Müslümanlar için daha zor günlerin geleceği aşikârdı. Fakat başarısızlık gibi görünse de gerek seçim sürecindeki tutum ve davranışları gerek yüzde elliye bulan seçim başarısı durumun özelde Avusturya genelinde Avrupa için ne kadar ciddi mahiyette önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Avrupada İkinci Dünya Savaşı sonrası uzun yıllar dile getirilmesi mümkün görülmeyen aşırı sağ söylemler, ifade hürriyeti adı altında meşruiyet bulmuş bu durum sağ partiler tarafından önemli ölçüde kullanılmış, tüm radikal söylemler ifade hürriyetine sığınarak gerçekleştirilmiştir.

187 "Avusturya'da zafer Yeşiller'in eski liderinin oldu"-http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160523_avusturya, Erişim Tarihi: 23.05.2016

Avrupa'da aşırı sağın yükselişi: Yakın geçmişteki genel seçimlerin sonuçları



Kaynak: www.bbc.com

Aşırı sağın yükselişi ve merkez partilerin söylemlerini sağa kaydırmalarıyla birlikte Müslümanlar siyasal hayatta var olmaya çalışmaktadır. Avrupa'da siyaset yapan Müslümanlar önyargının, ayrımcılığın ve karalama kampanyalarının hedefi olmaktadır. Londra Belediye Başkanlığı Seçimi bu açıdan değerlendirilebilir. İşçi Partisi'nin adayı Müslüman siyasetçi Sadık Khan'ın seçim kampanyaları süresince bazı rakiplerinin Khan hakkında dile getirdiği iddialar, basmakalıp yargıların mevcudiyetini ispatlar mahiyettedir. Örneğin bu süreçte iktidardaki Muhafazakâr Partinin adayı Zac Goldsmith, Müslüman rakibinin aşırılık sempatanlarıyla bağlantısı olduğunu öne sürerek, "aşırıların üzerini örterek, suçlara karşı yumuşak bir tavır sergilediği" yorumunda bulunmuştur. Goldsmith'in bu açıklamasını takiben, Muhafazakâr Partinin Lideri ve İngiltere Başbakanı David Cameron da Sadık'ın DAESH destekçileriyle birçok kez aynı ortamda bulunduğunu öne sürmüştür. İngiliz lider, "Bunu söylemek zorundayım, (aşırı bir kişiyle) sürekli ama sürekli aynı yerde bulunan İşçi Partisi'nin Londra Belediye Başkanı adayıyla ilgili endişelerim var" ifadesini kullanmıştır.¹⁸⁸ Oysaki ılımlı ve liberal kişiliğiyle bilinen Sadık Khan, Müslüman kimliğini gizlememekle beraber kendisini öncelikli olarak Londralı, Avrupalı ve İngiliz olarak

188 "Avrupa'nın Müslüman siyasetçilere tahammülü yok" - <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupanin-musliman-siyasetcilere-tahammulu-yok/559934>, Erişim Tarihi: 23.04.2016

tanımlamaktadır. Buna rağmen sadece Müslümanlığı sebebiyle seçim maratonu süresince birçok kesimden gelen önyargıya muhatap olmuştur. Tüm olumsuzluklara rağmen Londra’da yapılan belediye başkanlığı seçimini Sadık Khan kazanmıştır. Khan, Londra’nın ilk Müslüman belediye başkanı olmuştur.¹⁸⁹ Müslüman ve göçmen karışıklığının arttığı aşırı sağ partilerin yükselişe geçtiği bir dönemde Müslüman bir adayın seçimi kazanması dikkate değer bir gelişmedir. Bu durum Müslümanlar entegre olamaz algısının yanlışlığını göstermesi açısından da oldukça önemlidir.

Avrupa geneline bakıldığında ise Müslüman siyasetçiler Sadık Khan kadar şanslı olamamaktadır. Sadece İsveç’te Nisan ayında baskı sonucu istifa etmek zorunda kalan isimler arasında: İsveç Şehircilik ve İskân Bakanı Mehmet Kaplan, İsveç Yeşiller ve Çevre Partisi Gençlik Kolu Eş Başkanı Semanur Taşkın, İsveç İslam Gençlik Federasyonu Başkanı Yasri Shamsudin Khan, Stockholm Sigtuna Belediyesi Meclis Üyesi Yasin İpek bulunmaktadır.¹⁹⁰ Müslüman toplumla ilişki kurmak, Ermeni soykırımını tanımamak, dininin gerekleri noktasında hassas olmak dahi siyasi baskılara sebep olmaktadır. İsveç Millî Görüş Teşkilatının “Maide-i Kur’an” etkinliğine katılan Mehmet Kaplan’ın etkinlikten bir fotoğrafı yayımlanarak “Kaplan radikal İslamcılarının programında” diye başlık atılması ve Tüm Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜMSİAD) tarafından verilen bir iftar yemeğine katılımı İsveç basını tarafından “Faşistlerle aynı masada oturuyor” şeklinde lanse edilmesine yetmiştir. Kaplan bu olaylar neticesine istifa etmek zorunda kalmıştır. Yasri Khan ise katıldığı bir televizyon programında inancı gereği kadın muhabirin elini sıkmadığı için kadın-erkek eşitliğine karşı, “radikal Müslüman”, “İslamcı” ve demokratik bir partide işi olmayan bir şahsiyet olarak tanımlanmıştır.¹⁹¹ Genç ve aktif Müslümanlar tarafından örnek alınan siyasetçilerin algı operasyonlarıyla siyasetten koparılması Müslümanları hayal kırıklığına uğratmakta ve sisteme güvenlerini ziyadesiyle zedelemektedir. Genç siyasetçilerden Yeşiller ve Çevre Partisi Stockholm Gençlik Kolu Eş Başkanlığından istifa eden Türk asıllı Semanur Taşkın, İsveç’te Müslüman olmanın zorluğuna dikkati çekmekte, medyada örtülü İslamofobik yayınlarla karşılaştıklarını ifade etmektedir. “Medya baskısı ile istifa eden Şehircilik ve İskân Bakanı Mehmet Kaplan ve Yeşiller Partisi üyesi Yasri Khan’a yapılanlar, acaba İsveçli olsaydı yapılar mıydı?” diye konuşan Taşkın, İsveçli bir Müslüman olarak, artık kendini güvende hissetmediği ve ırkçı baskılar sonucu görevinden istifa ettiğini açıklamıştır.¹⁹²

189 “Londra’nın ilk Müslüman belediye başkanı oldu” - <http://www.cnnturk.com/dunya/londranin-ilk-musulman-belediye-baskani-oldu?page=1>, Erişim Tarihi: 07.05.2016

190 “İsveç’te Müslüman siyasetçilere ırkçılık” - <http://www.on5yirmi5.com/haber/dunya/ulke-ler/193762/isvecte-musulman-siyasetcilere-irkcilik.html>, Erişim Tarihi: 29.04.2016

191 “Avrupa’nın Müslüman siyasetçilere tahammülü yok” - <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupanin-musulman-siyasetcilere-tahammulu-yok/559934>, Erişim Tarihi: 23.04.2016

192 “Avrupa’da Bir Müslüman siyasetçi daha istifa ettirildi” -<http://tr.farsnews.com/world/news/13950210000092>, Erişim Tarihi: 23.04.2016

3.8.2. Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi

Avrupa'da aşırı sağın yükselişi ulusal ve yerel seçimlerde oy oranlarındaki artış, aşırı sağ örgütlerin çoğalması ve bu örgütlerin şiddet eylemlerini arttırması üzerinden okunabilir. Aşırı sağ merkez sağ partilerin söyleminde ve pek çok Avrupa ülkesinin göç politikasının sertleşmesinde etkili olmaktadır. Bir yandan bazı aşırı sağ partiler tabanlarını genişletmek için merkeze kayarken, aşırı sağ partilerin yükselişini gören merkez partiler, özellikle Hristiyan Demokrat partiler de oy kaygılarıyla aşırı sağ partilerin söyleminden etkilenmekte ve özellikle göçmen politikalarını sertleştirmektedirler.¹⁹³ Almanya, Fransa ve Danimarka'da da aşırı sağcı partilerin yükselişte olduğu görülmektedir. Hedefleri, mültecilerin sınır dışı edilmesi ve AB'den vazgeçilmesidir. Avusturya'daki cumhurbaşkanlığı seçimi bu açıdan değerlendirilebilir. Seçimin ilk turunda aşırı sağcı olarak bilinen Avusturya Özgürlükçü Partisi'nin adayı Nobert Hofer'in en fazla oyu toplaması üzücü bir siyasi deprem olmuştur. Sonuç, aynı zamanda bütün Avrupa için bir uyarıdır. Avusturya'da cumhurbaşkanının yönetmekten ziyade temsil yetkisine haiz olmasına rağmen ülkenin siyasi hayatına müdahale etmesi de mümkündür. Hofer, Mayıs sonundaki ikinci tur oylamayı kazandığı takdirde sosyal demokrat/muhafazakâr hükümet koalisyonunu feshedeceğini duyurmuştur. Çünkü bu durumda Hofer'in partisi Avusturya'da birinci sıraya yükselmiş olacak ve sonunda Macaristan ve Polonya'da olduğu gibi Avrupa Birliği'nin bir ülkesinde daha sağ popülist hükümet işbaşına gelebilecektir.¹⁹⁴ Hofer ikinci tur oylamayı kazanmamış

En büyük tehlike arz eden şey aşırı sağın temel söylemlerinden olan göçmen/Müslüman karşıtlığı, aktivist tutumların toplumun geniş kesimlerine yayılması ve artık bu tutumların marjinal görülmeyerek normalleşmesi ve bunun sonucunda da giderek siyasete yön vermesidir. Bu siyaset, yine Müslümanlara yansarak sadece fiili boyutta değil aynı zamanda hukuki boyutta da İslam düşmanlığını daha da körükleyecektir. Müslümanların kültür, inanç, ibadet ve ritüellerine karşı yapılan ötekileştirici hukuki düzenlemeler Müslümanların yaşadıkları kültüre yabancılaşması, içe kapanması ve giderek marjinalleşmesine yol açmaktadır. Bu durum, yine sağ politikacıların işine gelmekte ve sağ politikacılar Müslümanların entegrasyona isteksizliği üzerinden politika üretmektedirler. Yani İslam düşmanlığından yine İslam düşmanlığı oluşturacak şekilde bir çeşit kısır döngü oluşturulmaktadır.

193 Selen Öner (2014) "Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği", s.165, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No:1

194 "Avrupa'nın aşırı sağ haritası" -<http://www.dw.com/tr/avrupan%C4%B1n-a%C5%9F%C4%B1r%C4%B1-sa%C4%9F-haritas%C4%B1/a-19215638> , Erişim Tarihi: 26.04.2016.

3.8.3. Almanya’da İslam Yasası

Almanya’da İslam diniyle ilgili özel bir yasa hazırlanması gündemdedir. İktidar-daki koalisyonun ortaklarından Hristiyan Sosyal Birlik (CSU)’in Genel Sekreteri Andreas Scheuer’in cami ve imamlara ilişkin önerileri Müslümanları ötekileştirici bir konuma koyar niteliktedir.

Die Welt gazetesine verdiği demeçte, “Bizim ülkemizdeki insanların buraya en-tegre olmasını engelleyen siyasi İslam’ı daha güçlü ve eleştirel bir şekilde tartışmaya açmalıyız”, “Camilerin veya İslami çocuk yuvalarının Türkiye veya Suudi Arabistan gibi ülkeler tarafından finanse edilmesinin sona erdirilmesi gerekiyor” diyen Scheuer, Almanya’da görev yapan bütün imamların Almanya’da eğitilmesi ve Almanya’nın temel değerlerini paylaşması gerektiğini vurgulamıştır. Scheuer’e Hristiyan Demokrat Birlik Partili (CDU) Wolfgang Bosbach destek vermiştir. Bosbach, talebin yerin-de olduğunu, imamların Almanya’da eğitim alması gerektiğini belirtmiş, imamların Almanya’da eğitim almalarının toplumu daha iyi tanımaları açısından da olumlu olacağını dile getirmiştir. Cami ya da cami derneklerinin Türkiye ya da Suudi Ara-bistan tarafından finanse edilmesinin bu ülkelerin dışarıdan siyasi etkiye sahip ol-masını beraberinde getireceğini söylemiş, bunun entegrasyonu desteklemediği gibi Almanya’nın da çıkarına olmadığını belirtmiştir.¹⁹⁵

Bu tür talepler Almanya’daki sinagog ya da Rus-Ortodoks kiliseler için geçerli olmamaktadır. Kilise ve sinagoglarda yapılan ibadet ve ritüeller Latince ve İbranice olarak yapılmakta, vaazların da bu dillerde verilmesinde herhangi bir sakınca gö-rülmemektedir. Mevzu bahis İslam olduğunda entegrasyon gibi bahaneler gerekçe gösterilerek Müslüman toplumunun iç işleyişine müdahil olunmaktadır.

Almanya’da çok sayıda camiyi bünyesinde barındıran Diyanet İşleri Türk İslam Birliği’ne (DİTİB) yönelik tartışmalar da bu bağlamda değerlendirilebilir.

Yeşiller Partisi Eş Genel Başkanı Cem Özdemir, Welt am Sonntag gazetesine yap-tığı açıklamada, DİTİB’in Türk devletinin uzantısı olduğunu belirterek gerçek dini bir cemaat olmak yerine AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi) hükümetinin etkisi ile gi-derek daha fazla siyasi bir organizasyona dönüştüğünü ifade etmiştir. Baviera Eyaleti İçişleri Bakanı Joachim Herrmann da imamların Almanya’da eğitimi için eyaletlerin eğitim bakanlarının devreye girmesi gerektiğini savunmuştur. “Genç Müslümanlar Kuran’ı bizim değerlerimizle ve toplumumuzla uyumlu şekilde güvenle öğrenmeli” diyen Herrmann, bu nedenle devlet okullarında müfredata İslam dersinin alınması-nı da istemiştir. Almanya’da Türkiye’deki Diyanet İşleri Başkanlığı’ndan gönderilen

195 “Almanya’da İslam yasası tartışması”- <http://www.dw.com/tr/almanya-da-islam-yasas%C4%B1-tar-t%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/a-19184943>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.

970 imam bulunmaktadır. DİTİB'in Almanya genelinde ayrıca yaklaşık 900 camisi vardır.¹⁹⁶

Bu kadar geniş bir kitleye hitap eden DİTİB'in ve ona bağlı imamların Alman anayasasına bağlı olduğu ve verdikleri vaazlarda ılımlı bir İslam anlayışını dile getirdikleri bilinmektedir. İlimli Türk İslam'ının Almanya'daki temsilcisi DİTİB, eğer Türkiye'den imam getirmeyi bırakırsa daha radikal İslam cemaatlerinin önü açılacaktır. Bu durum yine Almanya'nın istemediği sonuçlar doğurması ihtimali vardır. Ayrıca bu durum Müslümanların din alanına müdahale olarak da görülebilir. Diğer birçok dinin cemaati dilediği din adamını istediği ülkeden getirebilirken DİTİB gibi köklü bir kuruluşun tartışmaların odağında olması hayret vericidir.

Almanya'da DİTİB'e yönelik başlayan "Türkiye'nin güdümünde" olduğu tartışması, Aşağı Saksonya Eyaleti ile DİTİB arasında imzalanması beklenen İslam Sözleşmesi'nin ertelenmesine neden olmuştur. Eyaletteki SPD (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*/Almanya Sosyal Demokrat Partisi) -Yeşiller hükümeti, DİTİB'in güdümlü hareket ettiği iddialarının açıklığa kavuşana kadar anlaşmanın imzalanmasının durdurulduğunu duyurmuştur.

İslam Sözleşmesi ile Aşağı Saksonya Eyaleti ile DİTİB arasında tıpkı Hamburg ve Bremen eyaletlerinde olduğu gibi okullarda İslam din dersi, hastaneler ve cezaevlerinde din adamı tarafından hizmet verilmesi, cami yapımı ve cenaze işleri gibi konuların yasal bir zemine oturtulması hedeflenmekteydi.¹⁹⁷

3.8.4. Bir Örnek Olay Olarak İslam Karşıtlığı Afd Programında

Almanya İçin Alternatif partisi (AfD)'nin Berlin eyalet teşkilatı kurultayında, seçim programı görüşülmüş, Parti programı taslağına sünnetin, minarelerin ve ezanın yasaklanmasını eklemiştir.

Almanya'ya sığınmacı akınıyla birlikte oy oranı hızla artırarak yüzde 10'un üzerine çıkan AfD, sünneti temel insan haklarının ağır ihlali olarak görmekte ve "insanlık onurunu zedeleyen sünnet", çocukların vücut bütünlüğüne zarar verdiği gibi özgür karar verme haklarını zedeleyen bir uygulama olarak nitelendirmektedir.

AfD'nin parti programı taslağında, minareler ve ezan İslamiyetin bir güç sembolü olarak nitelendirilmekte, minare ve ezan dinlerin hoşgörülü birlikteliğine aykırı bulunmaktadır. AfD, hayvanların uyuşturulmadan kesilmesine de karşı çıkarken, bu

196 "Alman politikacılarından DİTİB'e siyaset eleştirisi"-<http://www.dw.com/tr/alman-politikac%C4%B1lardan-ditibe-siyaset-ele%C5%9Ftirisi/a-19212532>, Erişim Tarihi: 25.04.2016.

197 "Almanya'da İslam sözleşmesi ertelendi"- http://www.dha.com.tr/almanyada-islam-sozlesmesi-ertelendi_1304025.html, Erişim Tarihi: 13.08.2016

konuda hayvanları koruma yasasında dini cemaatler için özel düzenlemeler yapılmasını istemektedir.¹⁹⁸

Ayrıca AfD, okullarda ve üniversitelerde başörtü yasağı getirilmesini desteklemektedir. Kurultayda verilen önergeyle de okullarda ve üniversitelerde başörtü yasağı getirilmesinin seçim programına alınması kabul edilmiştir. Buna göre, AfD iktidara gelmesi halinde okullarda ve üniversitelerde başörtüsünü yasaklayacaktır.¹⁹⁹

Avrupa'da İslam ve Müslüman varlığının artması aşırı sağın yükselişini de beraberinde getirmektedir. İslam ve batı toplumlarının kontakları ve iç içe geçişleri sosyal, siyasi, kültürel ve politik veya dini gerilim alanlarına neden olmaktadır. Ezan, tesettür, sünnet gibi konularda İslamlık oldukça hassas davranmaktadır. Fakat Avrupa, Müslümanlığın hassasiyetlerine karşı gerekli özeni göstermekte yetersiz kalmakta bilakis bu tür konuları kullanarak Müslümanları ötekileştirmeye devam etmektedir. Özellikle sağ partiler İslami kuralları kabul etmeyerek Müslümanların ibadet özgürlüklerini kısıtlamak istemektedir. Ayrıca bu tür İslam ve Müslüman karşıtı görüşlerin toplumda ciddi bir taban bulması ve partilerin seçim programlarına dahi dahil edilmesi durumun endişe verici boyutlara ulaştığını göstermektedir.

İslam ve mülteci karşıtı söylemleriyle tanınan Almanya İçin Alternatif Parti (AfD), İslam karşıtı tutumunu Stuttgart'taki kongresinde de programına taşımıştır. Yaklaşık 2 bin delegenin katıldığı kongrede yapılan oylamada taslakta yer alan "İslam Almanya'ya ait değildir" söylemi çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.²⁰⁰ Bu gibi söylemler siyasi tansiyonu yükseltmekte İslamı bir öteki olarak hedef göstermektedir. Partiye göre İslam; Almanya'nın hukuk anlayışına saygı göstermemekte hatta onunla mücadele etmekte ve kendini tek egemen din olarak görmektedir. Parti bu gibi sebepler yüzünden İslam'ın eleştirilmesi gerektiğini ve Almanya'da Hristiyanlığa ve kiliselere tanınan özerk kamusal statüyle aynı konumda yer alamayacağını savunmaktadır. Dahası AfD'nin parti başkanları İslam'ı bir siyasi ideoloji olarak gördüklerini ve bunun anayasa ile asla bağdaşmayacağını her fırsatta vurgulamaktadır.

Almanya'da İslam düşmanlığının ayrı bir suç kategorisi altında incelenecek olması, İslam karşıtı hareketlerin gün be gün arttığı, önyargı ve kaostan beslenen AfD gibi aşırı sağ oluşumların oldukça güçlü olduğu Almanya için olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Zira İslam düşmanlığı kaynaklı suçların, alelade adi suç olarak nitelendirilmesi, suçluların cezalandırılması noktasında adalet zafiyetine neden olmaktadır.

198 "Alman ırkçı partisi AfD İslam'a yasak istiyor" - <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/357828/alman-irkci-partisi-afd-islama-yasak-istiyor>, Erişim Tarihi: 12.03.2016.

199 "Alman AfD Partisi başörtüsüne yasak istiyor" - <http://aa.com.tr/tr/dunya/alman-afd-partisi-basortusune-yasak-istiyor/536547>, Erişim Tarihi: 13.03.2016.

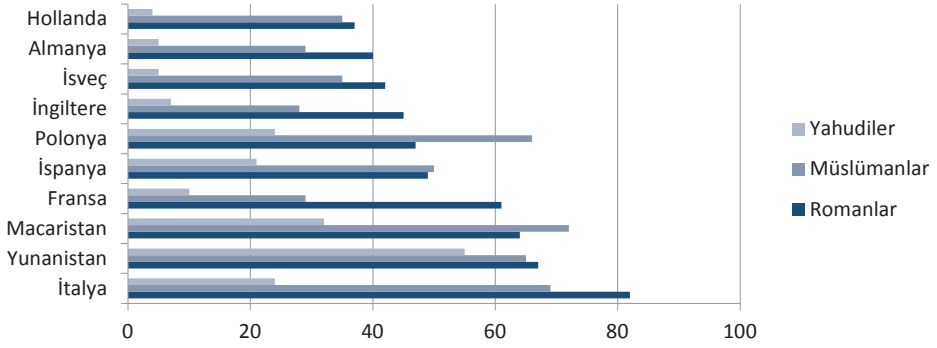
200 "İslam karşıtlığı AfD programında" - <http://www.dw.com/tr/islam-kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1%C4%9F%C4%B1-afd-program%C4%B1nda/a-19227690>, Erişim Tarihi: 01.05.2016

Kişi sadece Müslüman olduğu için saldırıya uğruyorsa suçun ayrımcılık suçu olarak tanımlanması gerekmektedir.

3.8.5. Brexit

Avrupa'ya gelen mülteci dalgası ve İngiltere'nin Avrupa Birliği (AB)'nden çıkma kararı kıta genelinde sağcı partilerin Müslüman, göçmen ve yabancı karşıtı söylemlerini belirgin olarak artırmıştır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki mevcut durumdan toplum da ziyadesiyle etkilenmiştir.

Tablo 3: Avrupa Ülkelerinde Azınlık Gruplara Olumsuz Bakış



Kaynak: www.pewglobal.org

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması (Brexit) sonucunun çıktığı referandum sürecinde ve sonrasında ülkede nefret suçlarında artış yaşanmıştır. Ulusal Polis Müdürlüğü Konseyinin (NPCC) verilerine göre, 23 Haziran'da yapılan AB referandumunun yaklaşık bir hafta öncesinden 14 Temmuz'a kadar geçen sürede İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da 6 binden fazla nefret suçu bildirilmiş, ülkede nefret suçları geçen yılın aynı dönemine nispetle yüzde 20 artmıştır. 16-30 Haziran tarihlerinde 3192, 1-14 Temmuz tarihlerinde ise 3001 ihbar alınmış, günde ortalama 200 nefret suçu işlenmiştir. Resmi verilere göre en fazla nefret suçunun işlendiği gün 289 ile referandum sonucunun ilan edilmesinden bir gün sonra, yani 25 Hazirandır.²⁰¹

AB referandumu sonrası, ayrılma yönünde oy kullanan bölgelerde göçmen karşıtı nefret suçları büyük bir dalgalanma göstermektedir. Galler'de yaşayan ve ülkenin

201 "Brexit sonrası nefret suçlarında dramatik artış" - <http://aa.com.tr/tr/dunya/brexit-sonrasi-nefret-suclarinda-dramatik-artis/613784>, Erişim Tarihi: 22.07.2016

AB'de kalması için kampanya yürüten Müslüman kadın siyasetçi Shazia Awan, sosyal medya üzerinden “Eşyalarını topla ve ülkeyi terk et.” şeklinde mesajlar aldığını açıklamıştır. Muhafazakâr Parti bünyesinde siyaset yapan Awan, benzer mesajlar ve tehditler nedeniyle son 2 günde 8 kişiyi polise şikâyet ettiğini söylemiştir.²⁰²

Lordlar Kamarası'nın ilk Müslüman üyesi olan Lord Ahmet'in kıyafetinin içine konulmuş toz dolu bir zarf bulunmuş, yapılan incelemelerde beyaz tozun tebeşir tozu olduğu tespit edilmiştir.²⁰³

Brexit kampanyası, Suriyeli mülteci krizi ile göçmenlik üzerinden yapıldığı için Müslümanlara tahammülsüzlük oldukça artmıştır. Bu duruma Londra'da yaşayan Ürdünlü sanatçı Yazmeen Sabri'nin, Royal College of Art'ta sergilenen ‘Walk a Mile in Her Veil’ adlı eserinin saldırıya uğraması örnek gösterilebilir. Burkalı cansız bir manken ve eşarplardan oluşan yerleştirme, izleyicileri eşarp takıp yürümeye ve böylece Müslüman kadınları anlamaya davet etmekte, peçe üzerinden simgelenen Arap kimliğinin günümüz Batı toplumdaki yerini sorgulamayı amaçlamaktaydı. Ancak Brexit'ten birkaç gün sonra, Mikaela Haze adlı 70 yaşındaki ziyaretçi mekâna girip heykeli yere devirip “Ülkenize geri dönmeniz için oy verdik. Suudi Arabistan, evine dön” diye bağırması,²⁰⁴ Avrupa zihniyetinin empati kurma noktasındaki eksikliğinin görülmesi açısından oldukça önemlidir. Müslüman kimliğine tahammülsüzlüğü şiddet aracılığıyla dışa vurma, Avrupa'da İslamlık gibi farklı kültürlerin var olabilmesi ve birlikte yaşayabilmesini olanaksız kılmakta, Avrupa'nın temel değerlerinden olan çoğulculuk, özgürlük, modernlik gibi kavramların anlamsızlaşmasına yol açmaktadır.

3.9. MEDYA ve TOPLUMSAL YAŞAM

Çeşitli kitle iletişim araçlarından oluşan medya, kullandığı dil ile gündemi, politikayı, siyaseti belirlemekte algıları değiştirebilmekte ve toplumsal olguları anlamlandırabilmektedir.

Avrupa medyası, özellikle İslam'ın siyasal boyutu üzerinde durmakta aşırıcılık ve terörizmle ilintilendirerek halkta bu yönde bir algı oluşturmaktadır. Dünyada meydana gelen terör olaylarında medya, Müslümanları ve İslam'ı sorumlu tutma eğilimi içindedir. Oysaki terör Müslüman dünyaya ait bir kavram değildir. İslam veya Müslüman kavramlarının medyada sürekli olarak terör, bombalama, şiddet gibi olumsuz

202 “Racist abuse growing post-Brexit” - <http://www.bbc.co.uk/programmes/p03zng4p>, Erişim Tarihi: 27.06.2016

203 “İngiltere’de islamofobik eylemler” - <http://www.aksam.com.tr/dunya/ingilterede-islamofobik-eylemler/haber-531465>, Erişim Tarihi: 08.07.2016

204 “Burka heykeline Londra’da saldırı” - <http://www.milliyet.com.tr/burka-heykeline-londra-da-saldiri-dunya-2282906/>, Erişim Tarihi: 23.07.2016

kavram ve olaylarla anılması sonucu insanlar, İslam ve Müslüman kavramlarını duyduğunda zihin dünyalarında kan, şiddet, bombalama gibi olaylar canlanmakta, bu da İslam'a Müslümanlara karşı korku ve öfke duygularının oluşumuna neden olmaktadır. Bu durum cami saldırıları Müslümanlara yönelik şiddet eylemleri ve dışlama gibi yöntemlerle Müslümanlara ve İslam'a karşı beslenen önyargılarının dışa vurumu şeklinde kendini göstermektedir.

Avrupa medyasında İslam karşıtlığı bir döngü halinde devam etmektedir. Önce İslam'a ya da Müslümanlara karşı film, resim, karikatür gibi araçlar kullanılarak aşağılayıcı bir yayın yapılmakta, bu duruma Müslümanlar kayıtsız kalamayınca gösterilen tepkiler gerekçe olarak sunularak yaşananlar üzerinden İslam düşmanlığı körüklenmektedir.

Medya toplumsal yaşamı etkilemekte yapılan yayınlar ve oluşturulan cihadist, terörist, tecavüzcü, baskıcı ve entegre olamayan Müslüman imajı, Müslümanlara karşı önyargının oluşmasına sebebiyet vermekte bu durum Müslümanların ötekileşmesine zemin hazırlamaktadır.

3.9.1. Domuz Eti Zorunluluğu

Almanya'da Hristiyan Demokrat Birlik Partisi (CDU) Schleswig-Holstein Eyalet Meclis Grubu'nun domuz etine ilişkin eyalet meclisine verdiği önerge tartışmalara sebep olmuştur. Hristiyan Demokrat Birlik Partisi (CDU) tarafından verilen önergede, eyalet hükümetinden, domuz etinin gelecekte de kamuya ait kantinlerde, okullarda ve kreşlerde sunulmasını sağlamak için çaba sarf etmesini istemiştir. CDU Schleswig-Holstein Eyalet Meclis Grubu Başkanı Daniel Günther, dini geleneklere dikkat etmek için domuz etini günlük menüden çıkaran kantinlerin, kreşlerin ve okulların sayısının arttığını belirtmiş, dengeli ve sağlıklı beslenmeye önem verdiklerini savunan Günther, "Buna, bizim kültürümüzde domuz etinin tüketilmesi de dâhil. Kimsenin buna zorlanmaması lazım. Ancak çoğunlukta olanlar, bundan dolayı domuz eti tüketmekten vazgeçmemeli" ifadesini kullanmıştır.²⁰⁵ Avrupa kendi kültür ve değerlerini merkeze koymaktadır. Öteki olarak gördüğü kesimin kuralları belirlenmiş sisteme ayak uydurmasını/entegre/asimile olmasını beklemektedir. Bu açıdan ötekinin yaşam biçimini seçme ve davranış kalıplarını belirleme talepleri adeta bir lüks olarak görülmektedir. Öteki olarak görülenlere verilen özgürlük alanları ise adeta bir lütuf olarak bahşedilmektedir.

205 "Almanya'da domuz eti tartışması" - <http://www.hurriyet.com.tr/almanya-domuz-eti-tartismasi-40062993>, Erişim Tarihi: 03.03.2016

3.9.2. Futbolda ayrımcılık

Avrupa'da siyasetten spora hemen her alanda farklı gerekçelerle ifade edilen ötekileştirme ve düşmanlık içeren Müslümanlara karşı olumsuz tutum ve davranışlar gittikçe daha görünür hale gelmektedir. Avrupa futbol şampiyonasının da başlamasıyla özellikle spor alanında ırkçılık ve İslam düşmanlığını belirgin hale getiren olaylar gerçekleşmiştir.

Mayıs ayında şekerleme üreticisi Ferrero, Avrupa Futbol Şampiyonası'na özel bir sürüm hazırlayarak Kinder çikolataların ambalajlarında yer alan fotoğrafları değiştirmiş, çikolataların üzerinde Alman millilerin çocukluk fotoğraflarına yer vermiştir. İçerisinde babası Ganalı olan Jerome Boateng ve Türk bir ailenin çocuğu olan İlkay Gündoğan'ın fotoğrafları da bulunan bu yeni ürün, yabancı düşmanı PEGİDA (Batının İslamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar)'nın taraftarlarını rahatsız etmiş, "Pegida BW-Bodensee" adlı Facebook sayfasında çikolata ambalajları "Hiç çekinmeden yapılabilir. Bunlar gerçekten satılıyor mu yoksa bu bir şaka mı?" sözleriyle paylaşılmış, paylaşımın altına PEGİDA taraftarlarından bir dizi ırkçı yorum gelmiş, firmanın reklam kampanyasının boykot edilmesi istenmiştir.²⁰⁶ Bu tür yorumlar Alman olmayanların halk nezdinde kabul edilmeyişini simgeleştirir mahiyettedir. Yalnızca toplum tarafından değil, Boateng'e yönelik ayrımcılık siyasi kanatta da devam etmiş, Sağ popülist Almanya için Alternatif Parti (AfD)'nin Genel Başkan Yardımcısı Alexander Gauland, Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung'a verdiği demeçte, Alman Milli Takımı'nın başarılı oyuncusu Boateng'le ilgili hakaret içeren sözler sarf etmiştir. Gauland, "İnsanlar Boateng'i başarılı bir futbolcu olarak görüyor ama Boateng gibi birini komşu olarak istemiyorlar" demiştir.²⁰⁷ Boateng Almanya'da doğmuş, büyümüş, annesi Alman olan ve Alman değerleriyle herhangi bir sorunu olmayan başarılı bir futbolcudur. Sadece babasının Ganalı ve siyahi olması onun toplumca "istenmeyen" kişi olmasına yetmiştir. Durum yarı Alman olan Boateng için böyle ötekileştiriciyen yine Almanya'da aşırı sağcı AfD Partisi Genel Başkanı Frauke Petry'nin Türk kökenli futbolcu Mesut Özil'e karşı tutumu "gerçek" Alman olmayanlara sadece ihtiyaç dâhilinde tahammül edildiğini gösterir mahiyettedir. Petry, Özil'in milli maçlarda Alman ulusal marşını okumamasını eleştirmiş, Özil için "Alman gençlere kötü örnek oluyor" ifadelerini kullanmıştır. İktidara gelmeleri halinde ülkedeki minareleri yasaklayacaklarını söyleyen Alman siyasetçi Petry, Özil'in umre ziyaretinde bulunmasını da eleştirmiş, "Mekke'yi ziyaret etmek bilindiği üzere bir Müslüman'ın dini görevlerinden biri ancak bunun tüm dünyaya gösterilmesinin

206 "Kinder yabancı düşmanı Pegida'yı kızdırdı" - <http://www.dw.com/tr/kinder-yabanc%C4%B1-d%C3%BC%C5%9Fman%C4%B1-pegiday%C4%B1-k%C4%B1zd%C4%B1rd%C4%B1/a-19282525>, Erişim Tarihi: 25.05.2016

207 "Boateng'e ırkçı saldırı" - <http://www.aljazeera.com.tr/haber/boatenge-irkci-saldiri>, Erişim Tarihi: 30.05.2016

uygun olup olmadığı tartışmalı.” diye konuşmuştur.²⁰⁸ Bu zihniyete göre futbolcular sadece oynadıkları oyun açısından bir değere tabidir ve kamusal hayatta birey olarak bir değerleri bulunmamaktadır.



Almanya'da bir çikolata firması, Avrupa Futbol Şampiyonasına özel ambalajlarında yer alan fotoğrafları değiştirip Alman millilerin çocukluk fotoğraflarına yer vermiş, bu yeni ürün başka kültürlerden oyuncularında resmini içerdiğinden PEGİDA'nın taraftarlarını rahatsız etmiştir.

Kaynak: www.dw.com

Yine, Real Madrid'in Cezayir asıllı Fransız forvet oyuncusu Benzema, EURO 2016 kadrosuna alınmamış buna ilişkin olarak "Çok baskı yapıldığından emin olduğunu, bazı gazetecilerin, televizyon programlarından gerçek dışı iddialar ortaya attığını" vurgulamıştır. İspanyol gazetesi Marca'ya yaptığı açıklamada, milli takım teknik direktörü Didier Deschamps için "Fransa'nın ırkçı bir kesiminin baskısı altında kaldı." ifadesini kullanmıştır. Fransa'daki son iki seçimde aşırı sağcı partinin 2. sırada çıktığını hatırlatan Benzema, Fransa Milli Takımı'na çağrılmaması kararının sadece Deschamps tarafından alındığı hususunda şüphelerinin olduğunu belirtmiştir.²⁰⁹

Aşırı sağcı Ulusal Cephe Partisi milletvekili Marion Marechal-Le Pen, sosyal medya hesabından konuyla ilgili yaptığı açıklamada, "Fransa'da doğan ve yetişen Benzema, bu ülke sayesinde milyoner oldu. Mutlu değilse gidip Cezayir Milli Takımı'nda oynayabilir." ifadelerini kullanmıştır.²¹⁰

208 "İrkçi partiden Mesut Özil'e ulusal marş eleştirisi" - http://www.ntv.com.tr/dunya/irkci-partiden-mesut-ozile-ulusal-mars-elestirisi,EAq0QUcs5kieATLH1Hc2A?_ref=infinite, Erişim Tarihi: 07.06.2016

209 "Benzema: Deschamps ırkçı bir kesiminin baskısı altında kaldı" - http://tr.eurosport.com/futbol/euro-2016/2016/benzema-deschamps-irkci-bir-kesiminin-baskisi-altinda-kaldi_sto5630148/story.shtml, Erişim Tarihi: 01.06.2016

210 "Benzema'ya aşırı sağcı partiden cevap: Cezayir adına oynasın!" - http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/futbol/544642/Benzema_ya_asiri_sagci_partiden_cevap_Cezayir_adina_oynasin_.html, Erişim Tarihi: 02.06.2016

Le Pen'in bu söylemi ötekileştirici ve karşıdakini değersizleştiricidir. En ufak bir uyuşmazlık meydana geldiğinde kökeni nereye aitse oraya iteleme, Müslümanların kendilerini Avrupa'ya ait hissedememeleri sonucunu doğurmakta ve bu durum Avrupa toplumuna entegre olamamakla sonuçlanmaktadır.

Müslümanlar günlük hayatta birçok ayrımcı muameleye maruz kalmakta bu durum toplumsal hayata adapte olmalarını geciktirmekte kimi zaman imkânsız hale getirmektedir. İsveç haber ajansı *Tidningarnas Telegrambyrå* (TT), İsveç'in Skone bölgesinde halk otobüsünde Kur'an-ı Kerim okuyan sakallı bir Müslüman yolcudan şüphelenen otobüs şoförünün aracını durdurarak kimlik kontrolü ve üst araması yaptığını duyurmuş, görgü tanıklarının ihbarı üzerine hakkında soruşturma açılan şoför, görevini yaptığını söyleyerek kendisini savunmuştur.²¹¹ Toplu taşıma araçlarında Hristiyanların kutsal kitabı olan İncil'i okumak nasıl suç değilse Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'i okumak da aynı şekilde suç değildir. Önyargının tezahürü olan bu davranış, bir kişi sakallıysa ve Kur'an-ı Kerim okuyorsa onu terörist kalıbına sokmakta, kendi halinde yaşayan Müslüman birey, bir suçla itham edilmektedir. Önyargıların oluşmasında meydana gelen terörist eylemlerin etkisi yadsınamamakla birlikte yapılan bu davranış hiçbir şekilde bu ayrımcı muameleyi haklılaştırmamaktadır.

211 "İsveç'te Kur'an-ı Kerim okuyan kişiye ırkçı müdahale" - <http://www.dunyabulteni.net/dunya/356100/isvecte-kuran-i-kerim-okuyan-kisiye-irkci-mudahale>, Erişim Tarihi: 23.02.2016

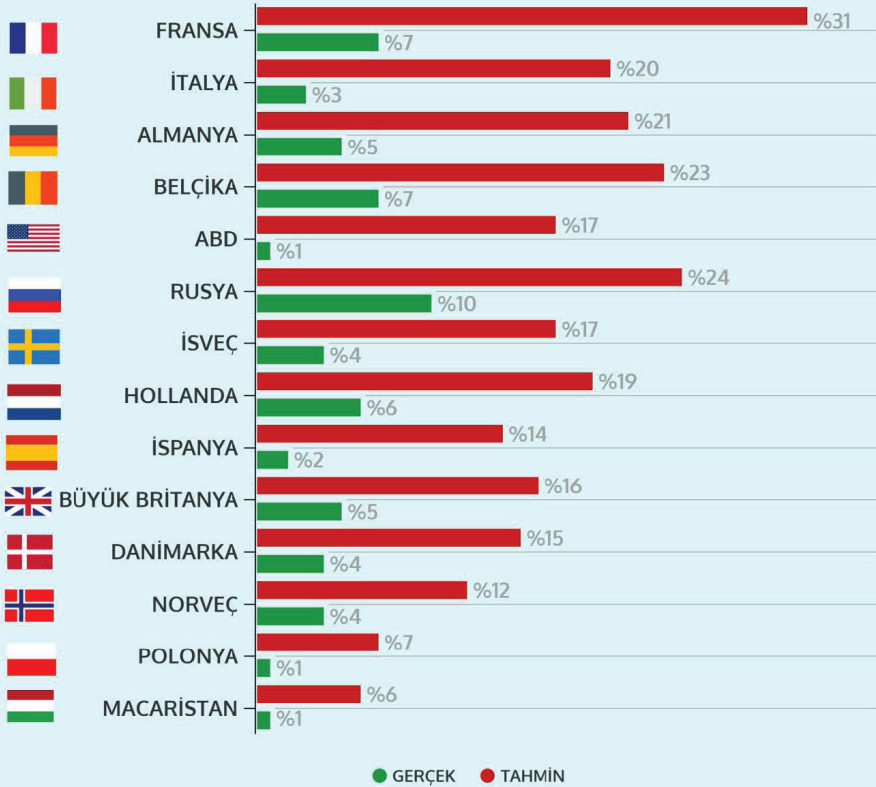
ÇEŞİTLİ TOPLUMLARIN ÜLKELERİNDEKİ MÜSLÜMAN NÜFUSUNA DAİR ALGILARI



VE GERÇEKLER



TOPLAM NÜFUSTAKİ MÜSLÜMAN ORANI



<http://www.diam.sakarya.edu.tr/tr>



https://twitter.com/sau_diam



<https://www.facebook.com/diamsakarya>

Avrupa'da Türklere Yönelik Irkçı Saldırıları Artıyor

Avrupa'da 2011-2016 yılları arasında Türklere yönelik 775 saldırı düzenlendi

Başlıca saldırı noktaları olarak cami, dernek, yurt gibi yerleri seçen saldırganların eylemleri bu merkezlere domuz kafası bırakma, hakaret içerikli yazılar yazma, haç işaretleri çizme şeklinde gerçekleşmiştir.



DİASPORA
ARAŞTIRMALARI
MERKEZİ



2015 yılında 106 saldırı

2016 yılında 128 saldırı

Etnik Kökene Dayalı Ayrımcılığın En Çok Yaşandığı Ülke Almanya

2014

Köln'deki UETD Genel Merkez binası önüne siyah ve kırmızı boyalı çelenk bırakılmıştır.
UETD Leverkusen şubesine 29 Temmuz'da taşlı saldırı gerçekleştirilmiştir.

2015

16 Eylül'de UETD Hamm şubesine molotof kokteyli ile saldırı düzenlenmiştir.

2016

24 Ocak Leverkusen şubesine kimliği belirsiz kişilerce taşlı saldırı gerçekleştirilmiştir.
31 Ocak Essen'deki binaya yönelik taşlı saldırı düzenlenmiştir.
19 Şubat'ta UETD'nin Münih şubesinin camları PKK yandaşları tarafından kırılmıştır.
21 Mart birliğin Dinslaken binasına molotof kokteyli ile saldırılmış ve 29 Mart'ta Hamburg teşkilat başkanının aracı kundaklanmıştır.
23 Nisan ve 25 Ekim tarihlerinde Gelsenkirchen binasının duvarlarına hakaret içerikli yazılar yazılmıştır.
28 Kasım'da Grevenbroich'teki şubeye maskeli kişiler saldırmıştır.

2017

25 Ocak'ta Köln'deki UETD Genel Merkezinin camları kırılmış ve giriş kapısı hasar görmüştür.



diam.sakarya.edu.tr/



facebook.com/diamsakarya/



twitter.com/sau_diam



Avrupa'da Faaliyet Gösteren Başlıca Aşırı Sağ Partilerin Kuruluş Yılları ve Siyasi Söylemleri

ÜLKE	PARTİ	KURULUŞ YILI	SÖYLEM
AVUSTURYA	Özgürlük Partisi	1956	Popülizm - Avrupa Şüphecilliği - Göçmen Karşıtlığı
İSVİÇRE	İsviçre Halk Partisi	1971	Ulusal Muhafazakârlık - Popülizm
FRANSA	Ulusal Cephe	1972	Korumacılık - Popülizm - Sosyal Muhafazakârlık
İSVEÇ	İsveç Demokratları	1988	Milliyetçilik - Avrupa Şüphecilliği - Popülizm
İTALYA	Kuzey Ligi	1991	Bölgecilik - Federalizm - Popülizm
YUNANİSTAN	Altın Şafak	1993	Siyasi Radikalizm - Yabancı Düşmanlığı - Neonazizm
FİNLANDİYA	Gerçek Finlandiyalılar Partisi	1995	Milliyetçilik - Sosyal Muhafazakârlık - Avrupa Şüphecilliği
DANİMARKA	Danimarka Halk Partisi	1995	Popülizm - Sosyal Muhafazakârlık - Avrupa Şüphecilliği
MACARİSTAN	Jobbik	2003	Milliyetçilik - Siyasi Radikalizm - Avrupa Şüphecilliği - Antisemitizm
HOLLANDA	Özgürlük Partisi	2006	Muhafazakar Liberalizm - İslam Karşıtlığı - Popülizm
SLOVAKYA	Slovakya Halkının Partisi	2010	Göçmen Karşıtlığı - Milliyetçilik
ALMANYA	Almanya İçin Alternatif	2013	İslam Karşıtlığı - Yabancı Düşmanlığı - Milliyetçilik

www.diam.sakarya.edu.tr www.facebook.com/diamsakarya/ twitter.com/sau_diam

BREXIT SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK'TA İŞLENEN NEFRET SUÇLARI

Nefret Suçlarının Motivasyonları



- Irk %79
- Cinsellik %12
- Din %7
- Engellilik %6
- Diğer %1

Nefret Suçlarının Çeşitleri

- Kamu huzuruna karşı işlenen
- Kişiyi karşı şiddet (sozlu-fiziksel)
- Adli zarar ve kundaklama
- Diğer bildirilebilir suçlar

- Toplam Saldırı 459
- Haritada gösterilen saldırı 428

İrkçilik/Yabancı Düşmanlığı motivasyonu ile işlenen nefret suçları sayısı

* Veriler <http://www.streetwatch.co.uk/> ve <https://www.gov.uk/government/collections/hate-crime-statistics> adreslerinden alınmıştır.



<http://www.diam.sakarya.edu.tr/>



https://twitter.com/sau_diam



<https://www.facebook.com/diamsakarya>

KRONOLOJİ

TARİH	BAŞLIK	KONU
07 Ocak 2016	Slovakya Müslüman sığınmacı kabul etmeyecek	Slovakya Başbakanı Robert Fico, Almanya’da yılbaşında meydana gelen olayları gerekçe göstererek ”Almanya’da yaşayanların Slovakya’da yaşanmasını istemiyoruz” demiş, Müslüman sığınmacılara kapıyı kapatmıştır.
18 Ocak 2016	Çek Cumhurbaşkanı Milos Zeman, “Müslümanlar Avrupa’da yaşayamaz” dedi	Yakın zamanda göçmen akınının Avrupa’nın kontrol altına alınması için Müslüman Kardeşler tarafından planlandığını iddia eden Çek Cumhurbaşkanı Milos Zeman, “Müslümanların Avrupa toplumuna entegre olamayacağını” öne sürmüş, eğer Avrupa’da Müslümanların yaşamasına izin verilirse Köln olayları gibi olayların daha nicesinin Avrupa’yı beklediğini savunmuştur
18 Ocak 2016	İngilizce öğrenmeyen göçmenler sınır dışı edilecek	İngiltere Başbakanı David Cameron, iki buçuk yıl içinde yeterli seviyede İngilizce öğrenemeyen göçmenlerin sınır dışı edileceğini açıklamış, İngilizce öğrenemeyen kadınları değil, eşlerini eve kapatan Müslüman erkekleri suçladığını ifade etmiştir.
20 Ocak 2016	İngiltere’de Müslüman çocuğa terör sorgusu yapıldı	İngiltere’nin kuzeyindeki Lancashire’da bir ilkokulda, İngilizce dersinde “terraced house” yerine “terrorist house” (terörist evi) yazan 10 yaşındaki çocuk, polis tarafından sorgulanmış, çocuğun kişisel bilgileri incelemeye alınmıştır.
01 Şubat 2016	İngiltere’de ev sahipleri kiracıların vize ve pasaport kontrolünü yapacak	İngiltere’de ev sahiplerine, kiracılarının pasaport ve vizelerini kontrol etme zorunluluğu getiren düzenleme yürürlüğe girmiş, ev sahiplerinin, kiracılarının pasaport bilgilerini kontrol etmek istemesinin ilerleyen dönemde “ırkçılık suçlamalarına” yol açabileceği ihtimali üzerine tartışmalar yapılmıştır.
01 Şubat 2016	Fransa’da Lyon Valiliği “World Hijab Day (Dünya Başörtüsü Günü)” Etkinliğini yasakladı	Başörtüsünün İslam dinindeki yerini anlatmak ve konu hakkında soru sormak isteyenleri aydınlatmak için öngörülmüş bir gün olan World Hijab Day etkinliği sıkıyönetim yüzünden iptal edilmiştir.
02 Şubat 2016	Almanya’da camiye molotoflu saldırı yapıldı	Saarland eyaletinde bulunan Neunkirchen’de Yunus Emre Camii’ne molotof kokteylli saldırı düzenlenmiş, saldıranların iki kişi oldukları bildirilmiştir.
03 Şubat 2016	Korsika’da Müslümanlara ait iş yerlerine saldırı düzenlendi	Fransa’nın Korsika Adası’nın güneyinde Propriano kasabasında, Müslümanlara ait bir kasap dükkanı ve biraz ötesindeki dönerci otomatik silahlarla taranmış, kasaba merkezinde gerçekleştirilen silahlı saldırıda ölen veya yaralanan olmamıştır.
06 Şubat 2016	İngiltere’de ırkçılar Müslüman ailenin evini baskın yaptı	İngiltere’de Müslüman bir ailenin evine baskın yapan çete ‘sizi pislik İŞİD’liler, öldürüleceksiniz’ diye bağırarak, olayla ilgili soruşturma başlatan yetkililer olayın bir soygun olmadığını ve ırkçı bir çete tarafından gerçekleştirildiğini bildirmiştir.

06 Şubat 2016	Alman polisi mülteci bir çocuğun ölümünde ihmalkâr davranmakla suçlanmaktadır	Almanya’da Bosna asıllı bir ailenin 4 yaşındaki Muhammed isimli mülteci çocuğu kaçırılmış ve 32 yaşındaki bir Alman tarafından tecavüze uğrayarak öldürülme olayında polisin, Muhammed’in ailesinden şüphelenmesi nedeniyle, çocuğu arama çalışmalarının geciktirildiği bildirilmiştir.
06 Şubat 2016	Almanlar göçmelere karşı silah kullanmak istemektedir	YouGov araştırma şirketi tarafından yapılan ve sonuçları Welt Online’de yer alan araştırmada, Almanların yüzde 29’u silahlı sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açılmasını desteklemektedir.
06 Şubat 2016	Alman araştırmasına göre: ‘Suçlu mülteciler’ algısı yaratılmaktadır	Aşağı Saksonya Eyaletindeki suçları araştırma kurumu tarafından yapılan bir incelemede, orantısız olarak değerlendirildiğinde suç işleyen yabancılarla yerli halktan suç işleyenlerin aynı düzeyde olduğu ortaya çıkmış, kamuoyunda göçmenlerin daha çok suç işledikleri yönündeki peşin hükümlerin asılsız olduğu anlaşılmıştır.
08 Şubat 2016	Camiye gamalı haç çizdi sonra özür diledi	Almanya’nın Mögglingen şehrindeki Milli Görüş camisine gamalı haç çizerek saldıran Alman ırkçılar, yakalandıktan sonra cami idarecilerinden özür dilemiştir.
09 Şubat 2016	Makedonya-Yunanistan sınırına ilave tel örgü çekildi	Avrupa ve Balkan ülkeleri, iç savaş ve terör nedeniyle evlerini terketmek zorunda kalan çoğu Suriyeli kaçak göçmenlere kapıları kapatmakta, Makedonya hükümeti de Yunanistan sınırında ek tedbirlere başvurmaktadır. Sınır geçişine ilave tel örgü çekilmeye başlanmıştır.
11 Şubat 2016	Alman politikacı Müslüman taksi şoförüne hakaret etti	Almanya’nın Kuzey Ren-Westfalya Eyaleti (NRW) milletvekillerinden ‘Almanya Özgürlük Partisi’ FDP’li liberal milletvekili ve partinin tarım politikaları sözcüsü Karlheinz Busen, Düsseldorf’ta bindiği bir taksinin şoförüne, kendisini taksiye almak istemediği için ‘Pis Müslüman’ anlamında ağır sözlerle hakaret edip yüzüne vurmuştur.
12 Şubat 2016	Alman şoför Müslüman kadına hakaret etmiştir	Almanya’nın başkenti Berlin’de bir otobüs şoförü, başörtülü Müslüman bir kadına hakaret ederek otobüse bindirmek istemedi ve otobüs şoförünün elleyle kötü işaretler yapmıştır. Müslüman bayan cep telefonu ile otobüsün ve şoförün resmini çekmek isteyince, şoför otobüsten inerek bayanı iteklemiş, sözlü hakaretlerde bulunarak, başörtüsüne de küfredmiştir.
12.02.2016	Almanya’da Türk derneğine üçüncü kez saldırılmıştır	UETD’nin Leverkusen şubesine son bir yılda üçüncü defa saldırı düzenlenmiş, kimliği belirsiz kişilerce gerçekleştirilen saldırıda binanın pencere camları ve cam kapısı kırılmıştır.
13.02.2016	Fransa’da ırkçılar ve aşırın sağcılar mültecilere saldırmıştır	Calais’de silahlı ve üniformalı aşırı sağcılar, orman bölgesinde yaşayan mültecilere acımasız şiddetle saldırmakta, silahlı ve üniformalı gruplar, yakaladıkları mülteci erkekleri çınlıplak soyduktan sonra şiddet uygulamaktadır.

16 Şubat 2016	Fransız Belediye Başkanı Türkçe ve Arapça derslerini yasaklamıştır	Migennes Belediye Başkanı Boucher, “terör tehdidi” gerekçesiyle okullarda ‘Ana dil ve kültürü eğitimi’ (ELCO) kapsamında verilen Türkçe ve Arapça derslerini yasaklamıştır.
18 Şubat 2016	İngiltere’de Müslüman mahkumlar tecrit edilecek	İngiltere’de radikal olarak nitelendirilen Müslüman mahkumların diğer tutukluları etkilememek için, tek kişilik koşullara taşınması gündemdedir.
18 Şubat 2016	Avusturya’da İslam Yasası’nına bağlı olarak din görevlileri ülkeden ayrılmaya başladı	Avusturya’da bir camide görev yapan din görevlisi Yakup Aynagöz, İslam Yasası kapsamında vize verilmemesi nedeniyle ülkeden ayrılmak zorunda kalmıştır.
19.02.2016	Müslümanları tecavüzcü olarak gösterdiler	Polonya’da ünlü siyaset dergisi wSieci, şubat sayısında “İslamic Rape Of Europe” (Avrupa’ya İslam tecavüzü) kapağında Köln olaylarına ithafen Müslümanları tecavüzcü olarak göstermiştir.
21 Şubat 2016	Güney Kıbrıs’ta cami saldırısı gerçekleşmiştir	Güney Kıbrıs Rum kesiminin Denya bölgesinde bulunan tarihi cami kundaklanmıştır.
22 Şubat 2016	Almanya’da mülteci yurdunu yakanlara alkışla destek vermiştir	Almanya’da mülteci yurdu olarak hazırlanan bir bina kundaklanmış, yangın sırasında halk alkışlayarak tezahurat yapıp, itfaiyenin yangını söndürmesini engellenmiştir.
23 Şubat 2016	İsveç’te Kur’an-ı Kerim okuyan yolcuya güvenlik sorgusu yapılmıştır	İsveç’te halk otobüsünde Kur’an-ı Kerim okuyan sakallı bir Müslüman yolcudan şüphelenen otobüs şoförünün aracını durdurarak kimlik kontrolü ve üst araması yapmıştır.
23 Şubat 2016	Alman istihbaratı populist ve ırkçı parti AfD’yi takip etmenin gerekli olmadığını açıklamıştır	Alman iç istihbaratından sorumlu Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı, Saksonya Eyaletinde mülteci otobüsüne saldırı olayına adı karıştığı halde ‘Almanya Alternatif Parti’ AfD’yi takip etmenin gerekli olmadığını açıklamıştır.
25 Şubat 2016	Almanya’da üç ayda 24 camiye ırkçı saldırı gerçekleşmiştir	Almanya’da geçen yılın son 3 ayında, camileri hedef alan 24 ırkçı saldırı yapılmış, camilere yönelik saldırılar, geçtiğimiz yıl rekor düzeye ulaşmıştır.
26 Şubat 2016	Polonyalı milliyetçilerden Ukrayna sınırına duvar teklifi	Polonya’da milliyetçi ‘Ulusal Hareket’ partisinden milletvekilleri, sığınmacı akınıyla mücadele edebilmek için Ukrayna sınırına duvar örmeyi teklif etmiş, bunun için gerekli bütçe ayrılmasını savunmuştur.
27 Şubat 2016	Almanya’da üniversiteler mescitleri kapatmaktadır	Almanya’da Essen Üniversitesi ve Dortmund Teknik Üniversitesi ve son olarak Berlin Teknik Üniversitesi, Müslüman öğrenciler için tahsis edilen mescid odasını kapatmıştır. Günlük namazlar için ayrılan oda ve Cuma namazları için haftada bir verilen spor salonu, 14 Mart tarihinden itibaren artık Müslüman öğrenciler tarafından kullanılamayacaktır.

28 Şubat 2016	Macaristan'da mültecilere karşı 'savunma hattı' oluşturmak için çalışmalara başlanmıştır	Macaristan Başbakanı Victor Orban, sığınmacı akınına karşı, ülkesinin Romanya sınırında "savunma hattı" oluşturulması için gerekli hazırlıkların yapılması talimatını verdiğini açıklamış, "Macaristan, başkalarının izlediği yanlış sığınmacı politikasının acı meyvelerini kendisine dayatmalarına izin vermeyecek. Suçu, terörizmi, eşcinsellik korkusunu, Yahudi düşmanlığını, Macaristan'a ithal etmeyi istemiyoruz. Macaristan'da hukuk dışı şehir bölgeleri olmayacak. Çeteler, eşlerimize ve kızlarımıza saldırmayacak" demiştir.
29 Şubat 2016	Fransa'da Calais'te polis sığınmacılara gazla saldırmıştır	Fransa, Manş Denizi kıyısındaki Calais kentinde yer alan ve 'Vahşi orman' (Jungle) olarak bilinen sığınmacı kampının güneyi yıkılmaya başlanmış, polis, kampta aylardır kötü şartlarda yaşamaya çalışan ve kampın yıkılmasına tepki gösteren sığınmacılara göz yaşartıcı gazla saldırmıştır.
01 Mart 2016	Yunanistan etnik mülteciler için kampları kuracak	Yunanistan'da göçmenler için yapılacak yeni kamplar ırk ve mezhepsel farklılıklara göre ayrılacaktır.
02 Mart 2016	İngiltere'de cami önünde ırkçı protesto gerçekleştirilmiştir	İngiltere'de East London Camisi'nin önünde toplanan ırkçı bir grup "Ülkemizi bunlardan geri istiyoruz" sloganları atarak gösteri yapmış, 'Youtube'de yayınlanan görüntülerde protestocu kadınlardan birinin "Müslümanlar sahte bir peygambere inanıyor ve onlar cennete giremeyecek" ifadelerini kullanmıştır. Kadının olay yerine gelen polise tepki gösterip "Hristiyanlıkla alay etmek sizin iş tanımınız içinde mi?" diye sormaktadır.
04 Mart 2016	Attığı mesajlardan dolayı terörist sanılan Müslüman yolcu uçaktan indirilmiştir	İngiltere'den Amsterdam'a gitmek için bindiği uçakta, yanında oturan yolcunun, telefonundan arkadaşlarına attığı dua içerikli mesajı terör örgütü IŞİD bağlantılı sanması ve bunu yetkililere şikâyet etmesi üzerine yolcu, güvenliğe tehdit oluşturabileceği endişesiyle polis eşliğinde uçaktan indirilmiştir.
03 Mart 2016	Almanya'da domuz eti zorunluluğu tartışması	Almanya'da Hristiyan Demokrat Birlik Partisi (CDU) Schleswig-Holstein Eyalet Meclis Grubu'nun domuz etine ilişkin eyalet meclisine verdiği önerge tartışmalara sebep olmuştur. Önergede, eyalet hükümetinden, domuz etinin gelecekte de kamuya ait kantinlerde, okullarda ve kreşlerde sunulmasını sağlamak için çaba sarf etmesini istenmiştir.
05 Mart 2016	Almanya'da Türk öğrenci 'terörist' dolarak itham edilip dersten atıldı	Almanya'nın Siegen şehrindeki bir okulda gerçekleşen olayda siyaset dersinde terör konusu işlenirken 13 yaşındaki Türk öğrencinin 'PEGIDA terör örgütü müdür?' diye sorması üzerine 'Hayır' cevabını veren öğretmen, Türk öğrencinin 'El-Kaide terör örgütü müdür?' sorusu üzerine 'Evet, sen de bir teröristsin. Onun için hemen dersten çık' diyerek dersten atmıştır.

06.03.2016	50 Yıllık Mescit Kapatılacaktır	Almanya’da Berlin Teknik Üniversitesinde yaklaşık 50 yıldan beri Müslüman öğrencilerin namaz kılmak için kullandığı mescidin 14 Mart itibarıyla kapatılacağı bildirilmiştir.
08.03.2016	Türlere Tehdit	Stuttgart kentinin Zuffenhausen semtinde Türlere yönelik yabancı düşmanı içerikli bir eylem yapılmış, Kelter Meydanı ve çevresine üzerinde “Müslüman Türlere, ülkenize dönün. Siz ve çocuklarınız için böylesi daha iyi” anlamına gelen yazı yazılmış kağıt parçaları atılmıştır.
09 Mart 2016	Türlere Yunan vekil tarafından hakaret edilmiştir	Avrupa Parlamentosu’ndaki konuşmasında Yunanistan’ın ırkçı Altın Şafak Partisi’nden Eleftherios Sinadinou, oturumda yaptığı konuşmada, “Türk, köpek gibidir. Vahşi görünür ama bir düşmanla karşılaştığında kaçır” demiştir.
10 Mart 2016	Londra’da Müslüman kız öğrenciye saldırı	İngiltere’nin başkenti Londra’da Müslüman bir öğrencinin peçesi çekilerek saldırıya uğradığı iddia edilmiş, King’s College Üniversitesi’nin Strand kampüsünde İslam kulübünün bir etkinliği yapılırken, agresif tavrılı iki erkeğin etkinliği düzenleyen bir grup öğrenciye sözlü olarak sataştığı, yaklaşık yarım saat süren tartışmada bu kişilerin kız öğrencilere yönelik ırkçı ifadeler kullandığı ve bir öğrencinin de peçesini çektiği öne sürülmüştür.
10 Mart 2016	Avrupa’da aşırı sağcı partiler yükselişe geçmiştir	İkinci Dünya Savaşı sonrası en büyük mülteci krizini yaşayan Avrupa’da, sağcı popülist dalga hızla yayılmakta, Avrupa’daki birçok ülkede aşırı sağcı partiler giderek oy oranını arttırmakta ve güçlenmektedir.
11 Mart 2016	Almanya’dan göçmenlere cinsellik eğitimi tepkiyle karşılanmıştır	Alman Merkezi Sağlık Bilgilendirme Kuruluşu tarafından hazırlanan “Zanzu” adlı internet sitesinde seks türleri, bekâret, kürtaj, eşcinsellik gibi konuların fotoğraf ve videolu şekilde açıklanması; bu konuların konuşulmasının mahrem olduğu toplumlardan gelenlerce tepkiyle karşılanmıştır.
12 Mart 2016	Alman ırkçı partisi AfD İslam’a dair çeşitli yasaklamalara gitmek istemektedir	Almanya İçin Alternatif partisi (AfD) parti programı taslağında, Yahudi ve Müslüman erkek çocukların sünnetinin yasaklanmasını, minareler ve ezanında İslamiyet’in bir güç sembolü olduğunu iddia ederek yasaklanmasını istemektedir.
12 Mart 2016	Danimarka’da sığınmacı aileye yardım edenlere ceza verilmiştir	Danimarka’nın güneydoğusundaki Nykobing kasabasında görülen mahkemede, Zornig ile gazeteci eşi Mikael Lindholm sığınmacılara yardım ettikleri için insan kaçakçılığı suçlamasıyla hâkim karşısına çıkmış, Zornig, duruşma sonrası yaptığı açıklamada “Bu, beni ve eşimi kullanarak -sığınmacılara yardım etmeyin- mesajı gönderen siyasi bir duruşmaydı” demiştir. Karara itiraz edeceklerini söyleyen Zornig, “Kızgınlım çünkü yaptığımız tek şey, diğer yüzlerce kişinin yaptığıyla aynı. Nezaketi suç kapsamına alıyolarlar” şeklinde konuşmuştur.

13 Mart 2016	Almanya'da camiye saldırı	Almanya'da, Gelsenkirchen kentindeki Diyanet İşleri Türk İslam Birliğine bağlı (DİTİB) Rotthausen Yeni Camii'ne sabah namazını kılmaya gelen cemaat, bina girişinde domuz ayağı ve kulakları bulunduğunu görmüştür.
13 Mart 2016	Fransa'da sığınmacılara saldıran beş kişi gözaltına alınmıştır	Fransa'nın liman kenti Calais'de sığınmacılara saldırdığı gerekçesiyle 5 kişi, polis tarafından gözaltına alınmış, saldırganların kendilerini polis olarak tanıttığı ve sığınmacıları demir sopalarla darbettiği bildirilmiştir. Sorgularında sığınmacıları darbettiklerini kabul eden zanlıların, daha önce de Calais'deki kamplara gidip sığınmacıları darbettikleri ve üzerlerindeki değerli değerli eşyaları gasbetme girişiminde bulundukları ortaya çıkmıştır.
14 Mart 2016	Almanya İçin Alternatif Parti iktidara Gelirse Başörtüsünü yasaklamayı planlamaktadır	Aşırı sağcı Almanya İçin Alternatif Parti AfD'de de 18 Eylül'de yapılacak seçim programı görüşülmüş, Kurultayda verilen önergeyle okullarda ve üniversitelerde başörtü yasağı getirilmesinin seçim programına alınması kabul edilmiştir. Buna göre, AfD iktidara gelmesi halinde okullarda ve üniversitelerde başörtüsünü yasaklayacaktır.
15 Mart 2016	Batı basını her terör olaylarını farklı değerlendirmektedir	Batı basınının, kendi ülkelerinde ya da yakın coğrafyada düzenlenen terör saldırılarıyla ilgili haberlerde yayın etiğine uygun hareket etmesi ancak aynı hassasiyeti İslam coğrafyası söz konusu olduğunda göstermemesi dikkati çekmektedir.
23 Mart 2016	Belçikalı Müslümanlar Brüksel saldırıları nedeniyle endişeli	Brüksel'deki uluslararası havalimanı ve metroya düzenlenen terör saldırıları gazete saldırıyı manşetten duyurmuş, Brüksel'de yaşayan Müslümanlar gelecek ile ilgili endişelerini dile getirmiştir: "İnsanlar gözünüze, yüzünüze bakıyor ve belki de bu yapıyor. Ancak bu olaylar ile hiç bir ilgimiz yok. Toplumumuzu büyük ölçüde etkileyecek. Toplumumuz liderlere konuyla ilgili bilgi vermeli ve bir şeyler yapılmalı."
24 Mart 2016	İspanya'da camiye saldırı	Brüksel'de düzenlenen terör saldırılarının ardından İspanya'da aşırı sağ grup Madrid'in en büyük camisine saldırı girişiminde bulunmuş, "Hogar Social Madrid" adlı derneğin sosyal medya üzerinden yaptığı çağrı sonrasında M-30 Camii olarak bilinen İspanya'nın en büyük camisi önünde toplanılmıştır. 30 kişilik grup, yakınlardaki bir köprüye "Bugün Brüksel yarın Madrid" yazılı pankart asarak camiye meşale ve şişe fırlatmıştır.
24 Mart 2016	İngiltere'de İslamofobik Tweet	İngiltere'de Matthew Doyle isimli şahıs, Twitter'den yayımladığı mesajda "Dün Croydon'da (Londra'da bir semt) Müslüman bir kadından Brüksel'i açıklamasını istedim. 'Benimle ilgisi yok' dedi. Yan çizen, samimiysiz bir cevap" ve twitter'daki mesajlarına gelen tepkilere öfkelen Doyle "Bir havlu kafaya hakaret ettiysem kimin umrunda?" demişti

25 Mart 2016	Türk işyerine saldırı	Almanya’da Türklerin işlettiği market ve uçak bileti satış noktasının da bulunduğu alışveriş merkezi kundaklanmış, kimliği belirsiz kişi veya kişiler 3 molotof kokteyli atmıştır. Çıkan yangın kısa sürede yan tarafında yine Türklerin işlettiği market ve işyerlerine sıçramış, itfaiyenin zamanında müdahalesi büyük bir felaketi önlenmiştir.
27 Mart 2016	Avrupalı Türk Demokratlar Birliğinin (UETD) Grevenbroich şubesine saldırı	Avrupalı Türk Demokratlar Birliğinin (UETD) Almanya’nın Grevenbroich kentindeki şubesine molotofkokteyli ile saldırı düzenlenmiş, kimliği belirsiz kişi ya da kişilerce gerçekleştirilen saldırıda binanın özel güvenli kamı kırılmış, dış cephesinde yanıklar oluşmuştur.
27.03.2016	Brüksel’de aşırı sağcılar meydanlara inmiştir	Belçika’nın başkenti Brüksel’de, bir grup aşırı sağcının eylem düzenlemek istemesi üzerine polis devreye girmiş, yaklaşık 500 kadar kişi, 22 Mart’taki saldırılarda hayatını kaybedenlerin anıldığı borsa binasının önündeki Place de la Bourse meydanında toplanmıştır. Ölenleri anmak için meydana gelenlerle grup arasında kısa süreli arbede yaşanmış, aralarında maskeli kişilerin de olduğu eylemciler, “Burası Bizim Evimiz” şeklinde ve göçmen karşıtı sloganlar atmıştır.
28 Mart 2016	İngiliz hükümeti öğretmenleri ‘ajanlaştırmaktadır’	“Önleme” programı kapsamında öğretmenlerden öğrencilerinin şüpheli görüş ve davranışlarını polise ihbar etmeleri istenmektedir. Öğretmenler aşırı akımlar hakkında hizmet içi eğitim almakta, bu nedenle programa, öğretmenleri “gizli ajana” çevirdiği, öğrencileri de polise ihbar edilmek korkusuyla düşüncelerini ifade etmekten kaçınmaya sevk ettiği, bu nedenle de okullardaki serbest tartışma ortamını ortadan kaldırdığı eleştirisi yöneltilmektedir.
30 Mart 2016	Fransız Bakandan tesettür eleştirisi	Fransız RMC televizyonuna konuşan Fransa Kadın Hakları Bakanı Laurence Rossignol, dünyaca ünlü markaların tesettürlü kadınlara yönelik kreasyon hazırlamasını eleştirmiş, “Bu markaların tesettürlü kadınlara yönelik kıyafetler üretmesini normal ve sıradan bir şeymiş gibi görmemiz imkansız. Bu apaçık bir sorumsuzluktur. Toplumu temsil eden herkesin bir sorumluluğu vardır” ifadelerini kullanan Rossignol, tesettür modasının gelişmesinden ve yaygınlaşmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir.
04 Nisan 2016	Helal et satışına tepki	Almanya’da birçok kişi süpermarketlerdeki helal et satışına tepki göstermektedir. Hayvanlara zulüm yapıldığı iddiası ile başlatılan kampanyada müşterilerden marketteki helal reyonlara domuz koyup bunu paylaşmaları isteniyor.

05 Nisan 2016	Fransa Başbakanı Manuel Valls'ın başörtüsü ile ilgili söylediği sözler büyük tepki çekmiştir	Başbakan Valls, ünlü markaların tesettürlü kadınlara yönelik koleksiyon hazırlamasına tepki göstererek başörtüsünün bir moda ürünü olmadığını, kadını köleleştirdiğini savunmuş, “Başörtüsü kadınlar için ne ifade ediyor, moda ile ilgili bir durum değil, taktığımız bir renk de değil, başörtüsü kadının köleleştirilmesidir.” ifadelerini kullanmıştır. Manuel Valls, “yaşlı kadınların taktığı” örtüyle, Fransız toplumunun karşı karşıya olduğu siyasi bir örtü olduğunu iddia ettiği başörtüsü arasında da ayırım yapılması gerektiğini savunmuştur.
07 Nisan 2016	Avusturya’da başörtüsü tartışması	Avusturya’da, aşırı sağcıların cumhurbaşkanı adayı Norbert Hofer, cumhurbaşkanı olması halinde başörtülü birisini bakan veya yargıç olarak atamayacağını açıklamıştır. Başörtüsü veya burkayı “kadına baskı” olarak gördüğünü belirten Hofer, “Bana göre burka kadına baskının sembolüdür ve aynı şekilde başörtüsü de” ifadelerini kullanmıştır.
08 Nisan 2016	İtalya’da ‘cami karşıtı’ olarak değerlendirilen yasa değişikliği yapılmıştır	Veneto Bölge Meclisi’nin kabul ettiği “Bölge topraklarının ve peyzajının idaresiyle ilgili kurallarda değişiklik” isimli yasada ibadet yerlerinin ancak, çoğu belediyelerde banliyölerde yer alan, “kamu yararı amaçlı tesislerinin” bulunduğu bölgelerde inşa edilebileceği belirtiliyor. Ayrıca bu binaların “uygun yollar, otopark alanları ve altyapı hizmetlerine” sahip olması koşulu da getiriliyor. “İslam” ya da “cami” sözcükleri geçmese de, hem basındaki yorumlardan hem de belediye meclisi üyelerinin açıklamalarından asıl hedefin İslam dininin ibadet yerleri olduğu anlaşılmaktadır.
10 Nisan 2016	İsveç’te Müslümanlara ait okul kundaklanmıştır	İsveç’in Malmö kentinde özel Müslüman okulunda meydana gelen patlama sonrası okul tamamen yanmıştır. Yangının kundaklama sonucu çıktığı tahmin edilmektedir.
13 Nisan 2016	Fransız Başbakan başörtüsü yasağını savunmuştur	Fransa Başbakanı Manuel Valls, üniversitelerde başörtüsünün yasaklanmasına ilişkin bir yasanın gündeme gelip gelmeyeceği sorusu üzerine, “Bunu yapmak gerekir. Fakat anayasal kurallar bu yasağı uygulamayı zorlaştırıyor. Yükseköğretimde laiklik kurallarının uygulanması konusunda acımasız olmak gerekir.” ifadelerini kullanmıştır.
13 Nisan 2016	Almanya’da İslam yasası	Almanya’da İslam diniyle ilgili özel bir yasa hazırlanması gündeme gelmiş, iktidardaki koalisyonun ortaklarından Hristiyan Sosyal Birlik’in Genel Sekreteri Scheuer’in cami ve imamlara ilişkin önerileri tartışma yaratmıştır.

14 Nisan 2016	Almanya’da başörtüsü ayırmıcılığı	Almanya’nın başkenti Berlin’de, E. Öztürk adlı kadının, başörtülü olduğu için kendisine ayrımcılık uygulandığı ve bir ilkokulda öğretmenlik yapamadığı gerekçesiyle açtığı tazminat davası, İş Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Gerekçe olarak Tarafsızlık Yasası’nın geçerli olduğunu ve bu yasanın tüm dinlere eşit baktığını belirtilmiştir.
18 Nisan 2016	İsveç’in Türk bakanı istifa ettirildi	İstifa eden İsveç Şehircilik ve İskan Bakanı Mehmet Kaplan, “Bana kökenim ve dini değerlerimden dolayı savaş açıldı” dedi...
17 Nisan 2016	AfD’den İslam karşıtı atılımlar	Sağ popülist Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD) Stuttgart kentinde yapılacak parti kongresinde İslam karşıtı bu tavrı ilk parti programına almayı hedeflemektedir. Söz konusu plan, umuma açık yerlerde İslami sembollerin yasaklanmasını da öngörmekte ayrıca Kuran kursları ve camilerin daha sıkı denetlenmesini talep ederken, din hocaları ve Kuran kurslarının yurt dışından finanse edilmesinin de önüne geçilmesini talep etmektedir.
19 Nisan 2016	Belçikalı Bakan’dan ‘İslamofobik söylemler’	Belçika İçişleri Bakanı Jan Jambon, De ‘Müslümanların kayda değer bir kısmının’ 22 Mart Brüksel saldırılarını ‘dans ederek’ kutladıklarını söylemiş ve birçok kesimden tepki almıştır.
21.04.2016	Avusturya’da Müslüman karşıtlığı artmaktadır	Avusturya’daki Müslümanlara yönelik saldırıları kayıt altına almak üzere kurulan Avusturya Müslümanlar için Dokümantasyon Merkezi Raporuna göre 2015 yılında Müslümanlara yönelik 156 saldırı yapılmış, bu saldırıların yüzde 95’ine Müslüman kadınlar maruz kalmıştır. Saldırıların, nefret suçu, sözlü saldırı, ayrımcılık, İslamofobik saldırılar ve diğer saldırıları içerdiği belirtilen raporda, saldırıların sosyal medya, metrolar ve kamu kurumlarında gerçekleştiği kaydedilmektedir.
25 Nisan 2016	DİTİB’e Alman politikacılar tarafından eleştiriliyor	Alman politikacılar Diyanet İşleri Türk İslam Birliği’nin (DİTİB) Türk devletinin uzantısı olduğunu belirterek DİTİB’in gerçek dini bir cemaat olmak yerine AKP hükümetinin etkisi ile giderek daha fazla siyasi bir organizasyona dönüştüğünü ifade etmektedir.
25 Nisan 2016	Avusturya’da Cumhurbaşkanlığı seçiminde aşırı sağcı aday	Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunda aşırı sağcı Özgürlük Partisi’nin adayı Norbert Hofer sandıktan birinci çıkmış, Resmi olmayan ilk sonuçlara göre Avrupa Birliği ve göçmen karşıtı radikal söylemleriyle dikkat çeken Hofer, yüzde 36 civarında destek bulmuştur.

28 Nisan 2016	“İsveç medyası İslamofobiye körüklüyor”	Hassasiyetleri gereği kendisiyle röportaj yapan bir kadın gazetecinin selamına elini kalbinin üzerine götürerek karşılık veren ve bu hareketi nedeniyle çıkan tartışmaların ardından partisinden dini değerlere saldırıldığı gerekçesiyle istifa eden İsveç İslam Gençlik Federasyonu Başkanı Yasri Shamsudin Khan, “İsveç medyası Müslümanlara karşı yaptığı ön yargılı nefret haberleriyle İslamofobiye körüklüyor” demiştir.
06 Mayıs 2016	Fransa’da uzun etek krizi	Fransa’da Paris yakınlarında bir banliyöde 16 yaşındaki Müslüman bir kız, etek boyunun uzun olması dini bir simge olarak yorumlanarak okula alınmamıştır.
09 Mayıs 2016	Almanya’da islamofobi parti programına alındı	Almanya’da Almanya İçin Alternatif (AfD) partisi, Stuttgart’taki parti kongresinde İslam karşıtlığını programına taşımış, kongrede yapılan oylamada taslakta yer alan “İslam Almanya’ya ait değildir” ifadesi oy çokluğuyla kabul edilmiştir. Söz konusu maddede, “Bizim hukuk anlayışımıza saygı göstermeyen hatta onunla mücadele eden ve kendini tek egemen din olarak gören bağnaz bir İslam anlayışı, bizim hukuk düzenimizle bağdaştırılamaz” denilmektedir.
09 Mayıs 2016	Avrupa’da aşırı sağa karşı halk sokağa iniyor	Avrupa genelinde hızla yükselen aşırı sağ hareketlere karşılık aşırı sol gruplar ve liberaller de sokaklara inmeye başlamıştır. Avrupa Birliği’ne (AB) üye olan birçok ülkede göçmen karşıtı aşırı sağcılar, uygulanan mülteci politikalarını eleştirmek için sıkça sokak gösterileri düzenlemektedir.
11 Mayıs 2016	Almanya için Alternatif’in (AfD) Genel Başkanı Frauke Petry Müslümanlarla bir araya gelecek	Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi, bir süredir İslam karşıtı söylemleri ile gündemde olan sağ popülist Almanya için Alternatif’in (AfD) Genel Başkanı Frauke Petry’i e-posta aracılığı ile bir sonraki yönetim kurulu toplantısına davet etmiş, AfD partisinin Genel Başkanı Petry, Müslümanlar Merkez Konseyi’nin diyalog davetini kabul etmiştir.
11 Mayıs 2016	Londra’da nefret içeren terör tatbikatı	Paris ve Brüksel’de gerçekleşen terör saldırılarının ardından İngiltere’de de benzeri bir saldırı ihtimaline karşı güvenlik güçleri hazırlık yapmaktadır. Bu kapsamda alışveriş merkezi Trafford’da, olası bir terör saldırısına karşı yaklaşık 800 gönüllüyle tatbikat yapılmış, tatbikatta, bir intihar saldırısı canlandırılmıştır. Binaya giren saldırgan tek bir getirip etrafa sahte mühimmatla ateş açmıştır.
23 Mayıs 2016	AfD, Müslüman temsilcilerle olan toplantısını terk etmiştir	İslam karşıtı aşırı sağcı Almanya için Alternatif’in (AfD) parti yetkilileri, Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi temsilcileriyle yaptığı görüşmeyi yarıda kesip ayrılmışlardır.

23 Mayıs 2016	Almanya’da Müslümanlara dönük saldırılar artmıştır	Alman Hristiyan Demokrat Birlik Partisi’nin (CDU) Türk asıllı Federal Meclis Üyesi Cemile Yusuf, Almanya’da İslamîyet’e ve Müslüman kadınlara yönelik saldırıları eleştirmiş, kendisinin bir ayrımcılığa uğramadığını ancak Müslüman kadınlardan çok sayıda şikâyet mektubu aldığını vurgulamıştır. Yusuf, “Müslüman kadınlar sokağa çıkamıyor, yüzlerine tükürülüyor ve başörtüleri çıkartılıyor. Tüm bunlar, AfD’nin yaptığı gibi popülist bir kışkırtıcılığın etkileri” ifadelerini kullanmıştır.
24 Mayıs 2016	Almanya’daki mültecilere saldırı	Almanya’nın doğusundaki Frankfurt an der Oder kentindeki bir tramvay durağında birkaç kişi, Mısır, Somali ve Suriye’den gelen 4 sığınmacıya yabancı düşmanı söylemlerle hakaret etmiş ve bu sırada 17 yaşındaki bir Suriyeli sığınmacı yüzüne darbe almıştır. Aşırı sağcıların sığınmacıları dövdüğü sırada, çevrede bulunanların da tezahürat yaptığı bildirilmiştir.
25 Mayıs 2016	Slovakya Başbakanı zorunlu kotaya karşı	Slovakya Başbakanı Robert Fico, ülkesinde Müslüman bir topluluğun oluşmasını istemediğini söylemiş, Avrupa Birliği’nin, sığınmacıların üye ülkeler arasında dağıtımında uygulamak istediği zorunlu kotaya karşı çıkmaya devam ettiklerini belirtmiştir. Çok kültürlülüğün Slovakya’nın temellerine aykırı olduğunu savunan Fico, “Ülkemin çıkarı, kendi kültürünü korumak ve şu anki karakterinin değişmesine izin vermemektir.” demiştir.
26 Mayıs 2016	Almanya’da Müslümanlar AfD ile anlaşamadı	Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi ile sağ popülist AfD arasındaki buluşma söz duellosuyla sona ermiş, AfD, “Nesnel bir diyalog mümkün olmadığı için görüşmeyi bitiren taraf olduk” açıklaması yapmıştır.
26 Mayıs 2016	İsviçre’de Müslüman erkek öğrencilere “tokalaşma” zorunluluğu getirilmiştir	İsviçre Basel’de Suriyeli 14 ve 16 yaşlarındaki iki Müslüman erkek öğrencinin, kadın öğretmenleriyle tokalaşmayı dini gerekçelerle reddetmesi sonrası, kentin eğitim kurumu, öğrenciler aleyhine karar almış, Müslüman erkek öğrencilere, gerektiğinde kadın öğretmenlerin elini sıkma zorunluluğu getirilmiştir.
29 Mayıs 2016	Avrupa’da başörtüsü yasağı	Avrupa Adalet Divanı’nda görülen bir davada görüşüne başvurulacak bilirkişi heyeti, iş yerinde başörtüsü yasağının belirli şartlar altında uygulanabileceğini savunmuş, Avrupa Adalet Divanı Genel Savcısı Juliane Kokott, Divan’a sunulan karar tavsiyesi niteliğindeki bilirkişi raporunda, “işverenin gözle görülür siyasi, felsefi ya da dini işaretleri genel olarak yasaklamış olması durumunda başörtüsü yasağı için gerekçenin oluşmuş olabileceği” sonucuna ulaştıklarını belirtmiştir.

30 Mayıs 2016	İsveç'te İslamofobi sorunu	Yeşiller ve Çevre Partisi Stockholm Gençlik Kolu Eş Başkanlığından iki ay önce istifa eden Türk asıllı Semanur Taşkın, İsveç'te Müslüman olmanın zorluğuna dikkati çekerek, "İsveç'te İslamofobi sorunu yaygınlaşmaya başladı. Müslümanlar iş bulmakta zorlanıyor. Benim başıma okulda geldi. Tıp Fakültesi'nde okuyorum, öğretmenlerden farklı notlar alabiliyorum. Medyada da örtülü İslamofobik yayımlarla karşılaşılıyor. Medya baskısı ile istifa eden Şehircilik ve İskan Bakanı Mehmet Kaplan ve Yeşiller Partisi üyesi Yasri Khan'a yapılanlar acaba İsveçli olsaydı yapılır mıydı?" diye konuşmuştur.
09 Haziran 2016	İsviçre'de İslam düşmanlığı	Federal Irkçılık ve Ayrımcılık Komisyonu Başkanı Martine Brunschwig Graf, İsviçre'de bir yıl içinde Müslümanlara karşı ırkçılık ve ayrımcılık eylemlerinde artış olduğunu söylemiş, ırkçılık hareketlerinin başlıca sebebinin Avrupa'da yaşanan göç ve terör örgütlerinin eylemleri olduğunu belirtmiştir.
14 Haziran 2016	İsveç'te cami cemaatine saldırı	İsveç'in başkenti Stockholm'de, siyah giyimli bir grup, cami çıkışında cemaate sözlü ve taşlı ırkçı saldırıda bulunmuş, olay, Södermalm semtinde Stockholm Camisi önünde yaşanmıştır. Camiden ayrılan Müslümanlara, 50 kişilik siyah giyimli bir grup ırkçı sözler yönetip taşla saldırmıştır.
15 Haziran 2016	Danimarka'da okulda namaza yasaklama	Danimarka'da bir okul, öğrencilerin teneffüsler dahi namaz kılmalarını yasaklamış, yasak bir öğrencinin idareden aldığı mektuba, sosyal paylaşım sitesinde tepki göstermesiyle ortaya çıkmıştır. Öğrenci, üzerinde "İdareden yeni karar. SÖPU Hillerød'da namaz kılabilir miyim? Cevap: HAYIR" yazan bir pankart tutarken çekilen fotoğrafını paylaşmıştır.
17 Haziran 2016	Batı'da İslamofobi yükseliyor	Almanya'da "Yabancı düşmanlığı" araştırması yapılmıştır. Her 5 kişiden biri yabancı düşmanlığı içeren görüşleri savunmaktadır. Müslümanlara ve yabancılara şiddet uygulanması gerektiğine inananların oranı da yüzde 40'a yakındır.
19 Haziran 2016	Almanya'da ırkçılık protesto edilmiştir	Almanya'nın çeşitli kentlerinde binlerce kişi ırkçılığı protesto etmiş, Alman Sendikalar Birliği, Protestan Kilisesi, Müslümanlar Merkez Konseyi ve Uluslararası Af Örgütü ile sosyal alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu bir inisiyatif tarafından Berlin, Münih, Hamburg ve Leipzig başta olmak üzere bir çok kentte, "İrkçılığa karşı el ele" sloganıyla gösteri düzenlenmiştir.

24 Haziran 2016	Hollanda’da Türk camisine saldırı gerçekleştirildi	Hollanda’da Türk Federasyonu’na bağlı camide saldırı gerçekleştirilmiş, yaklaşık 15 kişinin saldırısına uğrayan camide maddi hasar oluşurken, iki kişi de hafif şekilde yaralanmıştır. Otomobillerle camiye gelen ve bazıları silahlı oldukları ileri sürülen grubun, içeride bulunanlara demirlerle saldırdıkları ve caminin camlarını kırdıkları belirtilmiştir.
26 Haziran 2016	İsveç’te Müslümanlara ait okul kundaklanmıştır	İsveç’in güneyinde bulunan Vaxjö şehrinde Müslüman çocukların eğitim gördüğü özel bir okulda gece yarısı yangın çıkmış, Vaxjö kentinde Müslüman çocukların eğitim gördüğü özel okulda gece yarısı yangın çıkmış, yangının kundaklama neticesinde çıktığı yönünde polisin elinde bulgular olduğu bilgisi de paylaşılmıştır.
29 Haziran 2016	Alman toplumunda radikal görüşler yayılmaktadır	Almanya’da Leipzig Üniversitesi’nin yaptığı bir araştırma, Alman toplumunda radikal görüşlerin yayıldığını, toplumun önemli kesimlerinde Müslümanlar, Sinti, Roman, mülteci ya da eşcinsellere yönelik karşıtlığın arttığını göstermekte ve aşırı sağcı çevrelerde de şiddet eğiliminin yükseldiğine dikkat çekilmektedir. Radikal görüşlülerin siyasi olarak kendilerini Almanya için Alternatif (AfD) partisiyle özdeşleştirdikleri de araştırmanın önemli sonuçlarındandır.
07 Temmuz 2016	Avusturya’da cami saldırısı	Yukarı Avusturya eyaletinin başkenti Linz’de Geylani Hizmet Vakfı Camisine patlayıcı madde atılması sonucu yangın çıkmıştır.
08 Temmuz 2016	İngiltere’de nefret suçlarında artış	İngiltere’deki Ulusal Polis Müdürlüğü Konseyinin (NPCC) verilerine göre, Birleşik Krallık’ta 16-30 Haziran’da 3 bin 76 “nefret suçu” vakası kayıt altına alınmış, kurumun açıklamasında haziranın ikinci yarısında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla nefret suçlarında 915 daha fazla vaka görüldüğü, artış oranının yaklaşık yüzde 42 seviyesinde olduğu kaydedilmiştir.
08 Temmuz 2016	İngiltere’de camilere İslamofobik saldırı	İngiltere’nin Leyton kentinde bulunan camilerde beyaz toz dolu zarf bırakılmış, Tottenham’da bulunan Masjid Ayesha camisine içinde beyaz toz bulunan, üzerinde de cami sembolü çizilmiş ve “pislik domuz” yazılı zarf bırakılmıştır. Met Polis Cokomiseri Sir Bernard Hogan-Howe şikayetlerde yüzde 52’lik bir artışın olduğunu ve şimdiye kadar 6 camiye tozlu zarfların bırakıldığını açıklamıştır.
14 Temmuz 2016	Cenevre’de haşemalı kadına islamofobik müdahale	İsviçre’nin Cenevre şehrindeki Carouge semtinde bulunan halka açık havuza üç kızı ile birlikte gelen haşemalı bir kadın, çocuklarıyla havuza girmek istemiş, havuz görevlileri ise çocuklarının yüzme bilmediği ve kadının haşemalı olduğu gerekçesiyle havuza girmesine izin vermemiştir.

22 Temmuz 2016	Brexit sonrası nefret suçlarında artış yaşandı	Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması (Brexit) sonucunun çıktığı referandum sürecinde ve ardından, ülkede nefret suçlarında dramatik artış yaşanmış, Ulusal Polis Müdürlüğü Konseyinin (NPCC) verilerine göre, 23 Haziran'da yapılan AB referandumunun yaklaşık bir hafta öncesinden 14 Temmuz'a kadar geçen sürede İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da 6 binden fazla nefret suçu bildirilmiştir. Güncel verilere göre ülkede nefret suçları geçen yılın aynı dönemine nispetle yüzde 20 artmıştır.
23 Temmuz 2016	Londra'da Burka heykeline saldırı	İzleyicileri eşarp takıp yürümeye ve böylece Müslüman kadınları anlamaya davet eden burkalı cansız bir manken ve eşarplardan oluşan yerleştirme, peçe üzerinden simgelenen Arap kimliğinin günümüz Batı toplumdaki yerini sorgulamayı amaçlamaktaydı. Ancak Brexit'ten birkaç gün sonra, Mikaela Haze adlı 70 yaşındaki ziyaretçi mekâna girip heykeli yere devirmiş ve "Ülkenize geri dönmeniz için oy verdik. Suudi Arabistan, evine dön" diye bağırmıştır.
29 Temmuz 2016	Bulgaristan'ın tek başörtülü muhabiri islamofobiye maruz kalıyor	Bulgaristan'daki tek başörtülü muhabir Resmiye Mümin, hem işini yaparken hem de özel hayatında başörtüsü nedeniyle tepki gördüğünü söylemiş, alaylı sözlerle sık sık karşılaştığını kaydeden Mümin, "Bir arkadaşım Facebook'ta başörtülü fotoğrafımı görünce 'bana acıdığını, geleceğimi düşünemediğini ve terör örgütü DAESH'e gelin gitmeye hazır olduğumu' söyledi. Bu tür sözlerle neredeyse her gün karşılaşıyorum. Hatta başörtüsü takmak için kimden, kaç para aldığımı soranlar oluyor." demiştir.
29 Temmuz 2016	Sığınmacı kadınlara taciz ve tecavüz girişimi	Almanya'nın Köln kentinde, Hohe Caddesi'nde alışverişe çıkan kadınlara yaklaşan bir kişinin kadınları önce elle taciz ettiği, daha sonra çevredekilere aldırış etmeden kadınlardan birine tecavüz etmeye kalkıştığı öne sürülmüş, olayı gören çevre sakinlerinin hemen polisi aradığı, saldırganın, polis gelene kadar kadınları taciz etmeyi sürdürdüğü belirtilmiştir.
29 Temmuz 2016	Danimarka'da Müslüman sığınmacıları istenmemektedir	Aşırı sağcı Danimarka Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Espersen, ülkeye Müslüman sığınmacıların girmesinin yasaklanmasını istemiş, Avrupa'daki son saldırılarla ilgili Müslümanları suçlamıştır. Espersen, Danimarka'nın bir 'mühlete' ihtiyaç duyduğunu, Müslüman sığınmacıların ülkeye girmelerinin 6 yıllığına yasaklanması gerektiğini söylemiştir.
08 Ağustos 2016	Almanya'da başörtülü hukukçu tartışması	Almanya'nın Bavyera eyaletinde Adalet Bakanlığı, mahkeme salonlarında hukuk stajyerlerinin başörtüsü takmasını yasaklayınca Augsburg İdare Mahkemesi başörtülü hukuk öğrencisini haklı bularak, Adalet Bakanlığının getirdiği yasağın geçerli olmadığı hükmüne varmıştı. Bu kararın ardından eyaletlerde bu tür bir yasağı mümkün kılacak yasa çalışmalarına başlanmıştır.

13 Ağustos 2016	İtalyan politikacıdan islamofobik açıklama	İtalya’da aşırı sağ çizgide yer alan muhalefet partisi lideri Matteo Salvini, İslam’ı ‘kibirli ve tehlikeli’ gördüğünü söylemiş, Salvini İslam’ın ‘bir din olmadığını’ iddia etmiştir.
18 Ağustos 2016	İngiltere’de twitter’da islamofobik paylaşımlar arttı	İngiltere’de yapılan bir araştırmaya göre, Twitter’da geçen ay günlük ortalama 7 bin İngilizce islamofobik paylaşım gerçekleştiğini ortaya koymuş, twitter’da dünya genelinde en fazla islamofobik paylaşım temmuz ayında yapılırken, en fazla islamofobi içerikli mesajlar ise Fransa’nın Nice kentinde yaşanan terör saldırısının ardından atılmıştır.
20 Ağustos 2016	Facebooktan islamofobik yaklaşım	Facebook, Fransa’da bazı belediyelerin haşemayı yasaklamasını eleştirmek için denize giren rahibelerin fotoğrafını paylaşan imam İzzeddin Elzir’in hesabını dondurulmuş, gerekçe olarak hesabın sahte olduğu yönünde bir şikâyet aldıklarını belirtmiştir.
22 Ağustos 2016	Fransa’da Türk derneğine ikinci kez saldırı düzenlendi	Fransa’nın güneyindeki Valence kentinde bir Türk derneğine ikinci kez saldırı düzenlenmiş, polis kaynaklarından edinilen bilgiye göre, molotofkokteyli kullanılarak yapılan saldırıda dernek binasının camları kırılmış ve bina girişinin bir kısmı yanmıştır.
22 Ağustos 2016	İngiliz cezaevlerindeki Müslümanlara tecrit uygulaması	İngiltere Adalet Bakanlığının reform planı kapsamında, cezaevlerindeki “aşırı İslamcı” mahkumların özel birimlerde tutulacağı, Müslüman mahkumlara yönelik denetimlerin sıklaştırılacağı bildirilmiştir.
24 Ağustos 2016	Mültecilere domuz başı	Muhafazakâr Macar Yurttaş Birliği (Fidesz) üyesi olan Milletvekili, bölge halkının sınıra yaklaşan mültecilere domuz başı göstererek onları korkutabileceğini söylemiş, eleştiriler üzerine kimseye hakaret etmediğini, domuzun İslam’da haram olduğunu belirtip görüşlerinde ısrar etmiştir.
24 Ağustos 2016	Müslümanlar varlığından endişe duyulmaktadır	Çek Cumhuriyeti Başbakanı Bohuslav Sobotka, ülkedeki Müslüman varlığının çok güçlü olmadığını ve daha büyük bir Müslüman varlığı da istemediklerini söylemiş, “dürüst olmak gerekirse biz güçlü bir Müslüman topluluğunun burada kurulmasını istemiyoruz” diye konuşmuştur.
24 Ağustos 2016	Zeman’a göre Müslüman göçmenler Avrupa’ya kabul edilmemeli	Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Milos Zeman, Müslüman göçmenlerin Çek Cumhuriyeti’ne ve Avrupa’ya kabul edilmemesi gerektiğini söylemiş, Avrupa’da son dönemde de göç olduğunu ama bunun kıta içinde gerçekleştiğinden dolayı herhangi bir soruna neden olmadığını iddia ederek “Avrupa’ya gelen Müslüman sığınmacılar Avrupalıların aksine değişik kültürlerden geliyorlar. Bu yüzden onların Avrupa toplumlarına entegre edilebilmeleri hakkında şüphem var.” demiştir.

24 Ağustos 2016	Almanya’da başörtülü stajyerin görevine son verilmiştir	Almanya’da Brandenburg eyaletinin Luckenwalde kentinin Belediye Başkanı Elisabeth Herzog von der Heide, çalışırken başörtüsünü çıkarmak istemeyen 48 yaşındaki Filistinli bir stajyerin görevine son verdiği bildirmiş, yaptığı açıklamada, bir dairenin dışarıya ve içeriye dönük tarafsız görünmesi gerektiğini belirterek, bundan dolayı başörtüsüyle belediyede çalışılmamasını istemiştir.
24 Ağustos 2016	Plajda başörtülü kadına para cezası verildi	Fransa’da birçok belediyenin plajlarında tesettür mayosunu yasaklamıştır, daha sonra bir kadına plajda başörtüsüyle bulunmasından dolayı “laikliğe aykırı” davrandığı gerekçesiyle ceza yazılmıştır.
25 Ağustos 2016	Dükkan sahibi, mültecileri aşağılayıcı tabela astı	Bir dükkân sahibi işletmesinin önüne mültecileri aşağılayan ve onları köpeğe benzeten tabela asmışlardır. İşletme sahibinin astığı tabelada ‘Köpekler giremez’ yerine ‘Sığınmacılar giremez’ uyarısı yer almış ve tabelada köpek resmi kullanılmıştır.
27 Ağustos 2016	Fransa’dan tesettür mayosu için yasakta geri adım	Fransa’da tesettür mayosu yasağında geri adım atılmış, Yüksek Mahkeme, idare mahkemesinin yasak kararını durdurmuştur.
27 Ağustos 2016	Hollanda’da aşırı sağcı sözler	Hollanda’da aşırı sağcı siyasetçi Geert Wilders liderliğindeki PVV, program taslağında ülkedeki camileri kapatmayı, Kur’an-ı Kerim’i yasaklamayı ve sığınmacılara verilen oturma izinlerini iptal etmeyi vaat etmiştir.
28 Ağustos 2016	Avusturya’da ‘İslamlaşma’ karşıtı eylem	Avusturya’nın başkenti Viyana’da toplanan aşırı sağcı bir grup, ülkedeki “İslamlaşmanın” durdurulmasını istemiş, kendilerine “Viyana Kimlik Hareketi” adını veren yaklaşık 100 kişi, ellerinde Avusturya bayraklarıyla Avrupalı Türk Demokratlar Birliği (UETD) Avusturya Başkanlığı önünde toplanmıştır. “Vatanseverlik ve özgürlük bizim geleneğimizdir, entegrasyon son duraktır” şeklinde slogan atan grup, üzerinde “Avrupa açık sınır politikası öldü. İslamcılık durdurulsun” yazılı pankart açmıştır.
28 Ağustos 2016	Müslüman kadınlar yasaklamaların odağında	İsviçre’de burka ile ilgili yapılan bir ankette halkın yüzde 71’nin burka yasağını desteklediğini ortaya koymuştur.
28 Ağustos 2016	Restoran şefinden ayırıcı sözler	Haşema giyen Müslüman bir kadın, gittiği restoranda ‘terörist’ olmakla suçlanmış, restoranın şefi tarafından tehdit edilerek kovulmuştur. Restoranın şefi, Müslüman kadını şu sözlerle tehdit etmiştir: “Restoranımda Müslümanlar yemek yiyemez, gelerseniz, sizin yemeklerinize fare zehri atacağım”
01 Eylül 2016	İsveç’te camiye saldırı	İsveç’in başkenti Stockholm’deki bir cami saldırıya uğramış,kapısına, spreyl boya ile “İslam kötülük dinidir” yazılmıştır.

05 Eylül 2016	“Müslüman öğrencilerin fazlalığı açık bir problem”	Beziers Belediye Başkanı Robert Menard, Fransız LCI kanalında katıldığı programda, Beziers’de bir okulun sınıfındaki öğrencilerin yüzde 91’inin Müslüman olduğunu ifade ederek, bu durumu “açık bir problem” şeklinde nitelendirmiştir.
06 Eylül 2016	Fransa’da başörtülü velilere saldırı	Fransa’nın Akdeniz’deki adası Korsika’da başörtüsü taktığı için iki anne Bonifacio şehrinde veliler tarafından çocuklarını okula bırakmaları engellenmiş, jandarma ve belediye olaya müdahale etmiştir.
06 Eylül 2016	Hollanda’da seçim için ‘camileri kapatmak’ vaadedildi	Hollanda’da Geert Wilders’ın liderliğini yaptığı aşırı sağcı Özgürlük Partisi’nin (PVV), Mart 2017 seçimlerini kazanması durumunda ülkedeki cami ve İslam okullarını kapatacağını açıklamıştır.
06 Eylül 2016	Fransa’da plajlarda tesettür mayosu yasağına onama yapıldı	İnsan Hakları Derneği tarafından tesettür mayosu yasağının iptali için yapılan başvuruyu reddettiğini açıklamıştır. Gerekçeli kararda, Korsika Adası’ndaki “gerginliğe” atıfta bulunularak, “Yerel yöneticilerin kamu düzenini sağlamak adına” bu yönde bir yasak kararı alabileceği bildirilmiştir.
09 Eylül 2016	Çarşafılı hamile kadın tekmelendi	İspanya’nın Barselona kentinde, nikab giyen hamile bir kadın eşinin ve çocuklarının önünde fiziksel saldırıya uğramış, hamileliğinin son aşamalarındaki kadın hastaneye kaldırılmıştır.
10 Eylül 2016	Avusturya polisi başörtüsü takan kadına saldırdı	Viyana’da Müslüman bir kadın başörtüsü taktığı için bir polisin saldırısına uğramıştır. Polis başörtüsü takan kadına önce tükürüp sonra gözüne almıştır.
15 Eylül 2016	Almanya’da aşırı sağcılar sığınmacılarla çatıştı	Almanya’nın doğusundaki Bautzen kentinde, aşırı sağcılar ile sığınmacılar arasında çatışma çıkmış, kadınlı erkekli yaklaşık 80 kişilik bir grupla çıkan çatışma sonrası, 20 sığınmacı polis kordonu eşliğinde kaldıkları yurda götürülmüştür.
17 Eylül 2016	Almanya’da camiye domuz kafası bırakıldı	Almanya’da Essen Bölgesi’nde faaliyet gösteren Diyanet İşleri Türk İslam Birliği DİTİB’e bağlı ve inşaatı devam etmekte olan Essen Merkez Yeni Camisi’nin bahçe giriş kapısının her iki tarafına kimliği belirsiz kişi veya kişiler tarafından domuz kafası asılmıştır.
20 Eylül 2016	Almanya’da iş başvurularında ayrımcılık deneyi	Almanya’da yapılan bir deneyde, iş başvurularında Türk ismi taşıyan adaylara ayrımcılık yapıldığı, aday bir de başörtüsü takıyorsa ayrımcılığın daha da arttığı sonucuna varılmıştır.
22 Eylül 2016	Avusturya’da başörtülü bir kadın saldırıya uğradı	Avusturya’nın başkenti Viyana’da başörtülü bir kadın, işe giderken kimliği belirsiz bir kişinin saldırısına uğramıştır.
22 Eylül 2016	Almanya’da başörtülü kadınlara saldırı	Almanya’nın Münih kentinde bir kişi, başörtülü iki kadına saldırmıştır. Odeonsplatz metrosunda gerçekleşen olayda başörtülü 46 yaşındaki bir kadına ve 17 yaşındaki kızına önce peçeteler atılmış, ardından da ağır hakaretler edildiği belirtildi.

22 Eylül 2016	İskoçya’da camiye ırkçı saldırı	İskoçya’nın başkenti Edinburgh’ta bulunan Potterrow Merkez Camisi’ne ırkçı bir saldırı düzenlenmiştir. Bir saldırganın camiye kundakladığı ve çıkan yangının hasara neden olduğu açıklanmıştır.
23 Eylül 2016	Avrupalılar Müslüman mülteci istemiyor	Zürih Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre Avrupalıların sığınmacıları eğitim düzeyi yüksek ise, ya da Hristiyanlarsa daha kolay kabul ettiğini ortaya koymuştur.
24 Eylül 2016	Fransa’da başörtülü bir kadına silahlı saldırı düzenlendi	Fransa’nın başkenti Paris’in kuzeydoğusundaki Müslümanların yoğun olarak yaşadığı banliyösü Pantin’de başörtülü bir kadının silahlı saldırı sonucu hayatını kaybettiği bildirilmiştir.
27 Eylül 2016	Fransa’da tesettür mayosu yasağı kararı bozuldu	Fransa’da Danıştay Mahkemesi, ülkenin güneyindeki Cagnes-sur-Mer Belediyesinin aldığı, daha sonra Nice İdari Mahkemesinin de onadığı “tesettür mayosu” yasağı kararını bozmuştur.
27 Eylül 2016	Dresden’de camiye saldırı	Dresden’de Fatih Camii ve Uluslararası Kongre Merkezi patlama yaşanmış, Dresden polisi patlamalarda yaralanan olmadığını duyurmuştur.
27 Eylül 2016	Uluslararası Af Örgütü’nden Macaristan’a eleştiri	Uluslararası Af Örgütü tarafından yayımlanan raporda, Macar yetkililerin aralarında çocukların da bulunduğu binlerce sığınmacıya şiddet uyguladığı, sığınmacıları hukuksuzca gözaltında tutarak sınır dışı ettiği kaydedilmiştir.
29 Eylül 2016	İsviçre’nin tamamında burka yasaklandı	İsviçre’nin bazı kantonlarında uygulanan burka ve peçe yasağı, İsviçre Ulusal Meclisi’nde yapılan oylamayla tüm ülkede geçerli oldu. 87 “evet” oyuyla kabul edilen karara göre ülkenin tamamında artık burka giymek veya peçe takmak yasaklanmıştır.
30 Eylül 2016	Macaristan’da referandum kampanyası İslamofobiyi yükseltti	Macaristan İslam Cemiyeti Başkanı Zoltan Bolek, Macaristan’da yapılacak referandum için yürütülen kampanyadaki sığınmacı karşıtı tutumun İslamofobiyi de artırdığını söylemiştir.
30 Eylül 2016	Bulgaristan’da peçe yasaklandı	Bulgaristan parlamentosu kadınların halka açık yerlerde peçe giymesini yasaklayan bir yasayı onaylamıştır. Yasa önerisi milliyetçi parti Yurtsever Cephe koalisyonu tarafından Haziran ayında meclise sunulmuştu. Koalisyonun eş başkanı Krasimir Karakaçanov sağın güvenlik nedenleriyle getirildiğini söylemiş ve “Burka dini bir sembolden çok üniforma” demiştir.
03 Ekim 2016	Almanya’da caminin önüne domuz kafası bırakıldı	Almanya’nın Brandenburg Eyaleti’nin Potsdam kentindeki El-Faruk Camisi’nin önüne kimliği belirsiz kişilerce domuz kafası bırakılmıştır.

21 Ekim 2016	Roma’da Müslümanlardan protesto	İtalya’nın başkenti Roma’da yaşayan çok sayıda Müslüman, resmi kayıtlı olmayan camilerinin kapatılmasını Kolezyum önünde protesto edip, Cuma namazı kılmıştır. Protesto mitinginde yapılan konuşmalarda Müslümanlar, camilerin suç unsuru yerlermiş gibi gösterilmesine karşı çıkarken, bu hususta yasal düzenlemelerin eksikliğinden yakınmıştır.
27 Ekim 2016	Fransa’da doktora “İslamifobi” cezası	Fransa’nın Isere kentinde, Müslüman bir kadına hakaret ettiği gerekçesiyle pratisyen hekime bir ay tecilli görevden uzaklaştırma cezası verilmiştir.
05 Kasım 2016	Belçika’da Müslümanlara aşırı güç kullanılıyor	İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch), Belçika’da terörle mücadele kapsamında Müslümanlara yönelik şiddet uygulandığını belirtmiş, terörle mücadeleye yönelik önlemlerin insan haklarına yönelik ciddi kaygılara neden olduğu, polisin bazı operasyonlarda dayak ve diğer aşırı güç kullanımlarıyla görevini suiistimal ettiği tespitini yapmıştır.
13 Kasım 2016	Sting’in Bataclan konserinde Müslüman personel alınmadı	Fransa’nın başkenti Paris’te 13 Kasım 2015’te düzenlenen Bataclan konser salonu saldırısı sırasında sahnede olan Amerikalı müzik grubu “Eagles of Death Metal”in iki üyesi, Bataclan’ın Müslüman personelinin saldırganlarla iş birliği yaptığı yönündeki açıklamaları nedeniyle İngiliz müzisyen Sting’in verdiği konsere alınmamış, Bataclan yöneticisi Jules Frutos, yaptığı açıklamada, “Geldiler ve onları dışarı attım. Affedemeyeceğiniz şeyler vardır.” demiştir.
19 Kasım 2016	Sarkozy seçilirse kimlik kontrollerini yeniden başlatacak	Eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, yeniden seçilmesi halinde ilk iş bütün sınır kapılarında kimlik kontrollerini başlatmak olacağını söylemiştir.
21 Kasım 2016	Fransa’da cami duvarına ırkçı sloganlar yazıldı	Fransa’nın Saint-Etienne kentinde, inşaat halinde olan bir caminin duvarına kimliği belirlenemeyen saldırganlar tarafından spreyli boyayla Arap karşıtı ırkçı sloganlar yazılmıştır.
24 Kasım 2016	Macaristan’ın Asotthalom kentinde cami ve minare yapımı, ezan okunması yasaklandı	Asotthalom kentinde cami ve minare yapımı, ezan okunması, burka ve burkini giyilmesi yasaklanmıştır. Bölgede Müslüman yaşamadığı bilinmektedir.
30 Kasım 2016	Berlin’de tramvayda islamofobi	Almanya’nın başkenti Berlin’de 14 yaşındaki bir genç kız, Bölschstrasse adlı durakta tramvaya bindikten sonra vatmanın hoparlörlerden başörtülü olan kimseyi taşımadığı yönünde bir anons yaparak kendisinin tramvaydan inmesini istemiştir.

01 Aralık 2016	Slovakya’da İslam karşıtı yasa tasarısı	Slovakya Meclisi, ülkede İslam’ın resmi din olması ve Müslümanların cami açmasını zorlaştıran yasa tasarısını kabul etmiştir. Yasaya göre bir dini topluluğun devlet tarafından tanınması için gerekli olan 20 bin üye şartı 50 bine çıkarılmıştır. Buna göre İslam’ın resmi din olarak kabul edilmesi ve Müslümanların cami açması için en az 50 bin kayıtlı üyeye sahip olmaları gerekmektedir. Beş bin kadar Müslümanın yaşadığı Slovakya’da, cami bulunmamaktadır.
12 Aralık 2016	İngiltere’de tren istasyonunda İslam düşmanlığı	İngiltere’de Forest Hill tren istasyonunda “Müslüman öldürmek istiyorum”, “Suriye’ye geri dön” ve “Müslümanlar? hepsini öldür.” diye bağırarak bir kişiyi bıçaklamıştır.
17 Aralık 2016	Fransa’da cami kundaklaması	Fransa’nın kuzeyinde Chateau Thierry kasabasında bir cami kundaklanmış, camiye maddi hasar verilmiştir.

KAYNAKÇA

BASILI KAYNAKLAR

- Akay, Hale (2011), "Uygulamada Laiklik: Devlet-Din Ekseninde Özgürlükler, Hizmetler ve Finansman".
- Alkan, Nail (2015), "Avrupa'da Yükselen Irkçılık: Pegida Örneği", Akademik Bakış, Cilt: 8, Sayı: 16.
- Aydın, Mehmet Zeki ve Yardım, Müşerref (2008) "Belçika'da İslamofobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, No: 1 .
- Canatan, Kadir ve Hıdır Özcan (2007), İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım, Eskiye Yayınları, Ankara.
- Er, Tuba ve Ataman, Kemal (2008), "İslamofobi ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 17, Sayı: 2.
- Esposito, John ve Kalın, İbrahim (2015), 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu İslamofobi, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Hıdır, Özcan (2007), "Anti-İslamizm ve Anti-semitizm: Tarihsel ve Kavramsal Farklılıklar ve Benzerlikler", 1.Baskı içinde, Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm (Ed. Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan), Eskiye Yayınları, Ankara.
- Hirschl, Ran (2011), "Comparative constitutional law and religion", Comparative Constitutional Law, ed. Tom Ginsburg, Edward Elgar Publishing, Inc., Massachusetts.
- İnanç Zeynep Songülen, Selvet Çetin (2011), "Avrupa'nın Kendine Döner Silahı: Dışlayıcılık ve Ayrımcılık", SDE Analiz.
- Kirman, M. Ali (2010), "İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı Doğulu mu?", Journal of Islamic Research.
- Selcen Öner (2014), "Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No:1.
- Vatandaş, Selim (2016), "Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları", İlke, Sayı:3.
- Yücel, Salih (2012), İslamofobi Batıda Depreşen Hastalık, 1.Baskı, Paradoks Yayınları, İstanbul.
- Yüksel, Mehmet (2011), "İslamofobinin Tarihsel Temellerine Bir Bakış: Oryantalizm ya da Batı ve Öteki", İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi, Ankamat Matbaacılık, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

- "Alman AfD Partisi başörtüsüne yasak istiyor"- <http://aa.com.tr/tr/dunya/alman-afd-partisi-basortusune-yasak-istiyor/536547>, Erişim Tarihi: 13.03.2016.
- "Adalet Divanı: İşyeri başörtüsünü yasaklayabilir" - <http://www.dw.com/tr/adalet-divan%C4%B1-i%C5%9Fyeri-ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCs%C3%BCn%C3%BC-yasaklayabilir/a-37926608>, Erişim Tarihi: 14.03.2017

- “Alman ırkçı partisi AfD İslam’a yasak istiyor” - <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/357828/alman-irkci-partisi-afd-islama-yasak-istiyor>, Erişim Tarihi: 12.03.2016.
- “Alman istihbaratı ırkçı partiyi takip etmeyecek” - <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/356064/alman-istihbarati-irkci-partiyi-takip-etmeyecek>, 23.02.2016
- “Alman politikacılar DİTİB’e siyaset eleştirisi” - <http://www.dw.com/tr/alman-politikac%C4%B1lardan-ditibe-siyaset-ele%C5%9Ftirisi/a-19212532>, Erişim Tarihi: 25.04.2016.
- “Almanya radikalleşiyor” - <http://www.dw.com/tr/almanya-radikalle%C5%9Fiyor/a-19332507>, Erişim Tarihi: 15.06.2016
- “Almanya’da domuz eti tartışması” - <http://www.hurriyet.com.tr/almanya-domuz-eti-tartismasi-40062993>, Erişim Tarihi: 03.03.2016
- “Almanya’da İslam sözleşmesi ertelendi” - http://www.dha.com.tr/almanya-islam-sozlesmesi-ertelendi_1304025.html, Erişim Tarihi: 13.08.2016
- “Almanya’da İslamofobi suç kapsamına alınıyor” - <http://www.milliyet.com.tr/almanya-da-islamofobi-suc/dunya/detay/2241355/default.htm>, Erişim Tarihi: 08.05.2016
- “Almanya’da başörtülü yargıç tartışması” - <http://www.dw.com/tr/almanya-da-ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCl%C3%BC-yarg%C4%B1%C3%A7-tart%C4%B1%C5%9Fma-s%C4%B1/a-19455838>, Erişim Tarihi: 08.08.2016
- “Almanya’da başörtüsüne ayrımcılık” - <http://www.dunyabulteni.net/manset/361126/almanya-basortusune-ayrimcilik>, Erişim Tarihi: 14.04.2016
- “Almanya’da cami saldırıları arttı” - <http://www.yenisafak.com/dunya/almanya-cami-saldirilar-artti-2555601>, Erişim Tarihi: 29.10.2016
- “Almanya’da İslam yasası tartışması” - <http://www.dw.com/tr/almanya-islam-yasas%C4%B1-tart%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/a-19184943>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.
- “Almanya’da iş başvurularında ‘Türk isimli ve başörtülü adaylara ayrımcılık’” - <http://www.bbc.com/turkce/37423429>, Erişim Tarihi: 20.09.2016
- “Almanya’da memurlara burka yasağı yolda” - <http://www.dw.com/tr/almanya-memurlara-burka-yasa%C4%9F%C4%B1-yolda/a-36868389>, Erişim Tarihi: 21.12.2016
- “Almanya’da şiddet eylemleri ürkütücü boyutta” - <http://www.trthaber.com/haber/dunya/almanya-siddet-eylemleri-urkutucu-boyutta-257266.html>, Erişim Tarihi: 20.06.2016
- “Almanya’daki mültecilere yönelik saldırılar ne anlama geliyor?” - http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160224_almanya_asiri_sag_tartisma, 24.02.2016
- “Avrupa’da Bir Müslüman siyasetçi daha istifa ettirildi” - <http://tr.farsnews.com/world/news/13950210000092>, Erişim Tarihi: 23.04.2016
- “Avrupa’ya Göç Edenlerde Değişimler, Farklar ve Benzerlikler” - <http://www.sivilsayfalar.org/avrupaya-gocun-kusaklararasi-sonuclari-arastirmasi/>, Erişim Tarihi: 13.03.2017
- “Avrupa’da Türkiye Kökenlilere Yönelik ırkçı ve Yabancı Düşmanlığı İçerikli Eylemler 2014 Yılı Rapor” - https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/yabanci_icerikli_eylemler_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 01.02.2016.

- “Avrupa’nın Müslüman siyasetçilere tahammülü yok” - <http://www.dw.com/tr/avrupan%C4%B1n-a%C5%9F%C4%B1r%C4%B1-sa%C4%9F-haritas%C4%B1/a-19215638> , Erişim Tarihi: 26.04.2016.
- “Avrupa’nın Müslüman siyasetçilere tahammülü yok” - <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupanin-musulman-siyasetcilere-tahammulu-yok/559934>, Erişim Tarihi: 23.04.2016
- “Avrupa’nın Müslüman siyasetçilere tahammülü yok” - <http://aa.com.tr/tr/dunya/avrupanin-musulman-siyasetcilere-tahammulu-yok/559934>, Erişim Tarihi: 23.04.2016
- “Avusturya’da “başörtülü bakan” tartışması”- <http://www.sabah.com.tr/dunya/2016/04/07/avusturyada-basortulu-bakan-tartismasi>, Erişim Tarihi: 07.04.2016.
- “Avusturya’da camiye saldırı” - <http://www.sabah.com.tr/dunya/2016/07/07/avusturyada-ca-miye-saldiri>, Erişim Tarihi: 07.07.2016
- “Avusturya’da zafer Yeşiller’in eski liderinin oldu” - http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160523_avusturya, Erişim Tarihi: 23.05.2016
- “Başörtüsü yasağına yeşil ışık”- <http://www.dw.com/tr/ba%C5%9F%C3%B6rt%C3%BCs%C3%BC-yasa%C4%9F%C4%B1na-ye%C5%9Fil%C4%B1%C5%9F%C4%B1k/a-19295819>, Erişim Tarihi: 31.05.2016
- “Benzema: Deschamps ırkçı bir kesiminin baskısı altında kaldı” - http://tr.eurosport.com/futbol/euro-2016/2016/benzema-deschamps-irkci-bir-kesiminin-baskisi-altinda-kaldi_sto5630148/story.shtml, Erişim Tarihi: 01.06.2016
- “Benzema’ya aşırı sağcı partiden cevap: Cezayir adına oynasın!” - http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/futbol/544642/Benzema_ya_asiri_sagci_partiden_cevap__Cezayir_adina_oynasin_.html, Erişim Tarihi: 02.06.2016
- “Berlin Teknik Üniversitesindeki 50 yıllık mescit kapatılıyor”- <http://www.trthaber.com/haber/dunya/berlin-teknik-universitesindeki-50-yillik-mescit-kapatiliyor-238164.html>, Erişim Tarihi:05.03.2016.
- “Boateng’e ırkçı saldırı” - <http://www.aljazeera.com.tr/haber/boatenge-irkci-saldiri>, Erişim Tarihi: 30.05.2016
- “Brexit sonrası nefret suçlarında dramatik artış” - <http://aa.com.tr/tr/dunya/brexit-sonrasi-nefret-suclarinda-dramatik-artis/613784>, Erişim Tarihi: 22.07.2016
- “Burka heykeline Londra’da saldırı” - <http://www.milliyet.com.tr/burka-heykeline-londra-da-saldiri-dunya-2282906/>, Erişim Tarihi: 23.07.2016
- “Burkini’yi yasaklayan Fransa’da laiklik tartışması”, <http://www.cnnturk.com/dunya/burkini-yasaklayan-fransada-laiklik-tartismasi>, Erişim Tarihi: 19.08.2016
- “Charlie Hebdo’dan ‘toplum eleştirisi’ mi ‘ırkçılık mı?’”- http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160113_charlie-hebdo_aylan_kurdi, Erişim Tarihi: 14.01.2016
- “Danimarkalı politikacı: Müslüman sığınmacıların ülkeye girmeleri 6 yıllığına yasaklansın” - <http://www.hurriyet.com.tr/danimarkali-politikaci-musulman-siginmacilarin-ulkeye-girmeleri-6-yilligina-yasaklansin-40175495>, Erişim Tarihi: 29.07.2016
- “European Islamophobia Report 2015 ”, http://www.islamophobiaeurope.com/reports/2015/en/EIR_2015.pdf, Erişim Tarihi: 12.07.2016

- “Forgotten Women: The impact of Islamophobia on Muslim women”, http://www.enar-eu.org/IMG/pdf/forgottenwomenpublication_lr_final_with_latest_corrections.pdf, Erişim Tarihi: 15.08.2016
- “Fransa başbakanından başörtüsü ile ilgili skandal sözler”- <https://www.cihan.com.tr/tr/fransa-basbakani-manuel-valls-basortusu-kolelik-tepki-2046329.htm>, Erişim Tarihi: 05.04.2016.
- “Fransa Danıştay, yoğun protestoların ardından burkini yasasını askıya aldı” - <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201608261024575540-sarkozy-burkini-ulke-genelinde-yasak/>, Erişim Tarihi: 26.08.2016
- “Fransa Danıştay, yoğun protestoların ardından burkini yasasını askıya aldı” - <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201608261024575540-sarkozy-burkini-ulke-genelinde-yasak/>, Erişim Tarihi: 26.08.2016
- “Fransa’da başörtülü bir kadına silahlı saldırı düzenlendi” - <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1301164-fransada-basortulu-bir-kadina-silahlı-saldırı-duzenlendi>, Erişim Tarihi: 24.09.2016
- “Fransa’dan Sonra Almanya’da Burka Yasası Gündemde”, <http://tr.euronews.com/2016/08/19/fransa-dansonra-almanya-da-burka-yasagi-gundemde>, Erişim Tarihi: 19.08.2016
- “Fransız Bakandan skandal tesettür eleştirisi”- <http://aa.com.tr/tr/dunya/fransiz-bakandan-skandal-tesettur-elestirisi/546624>, Erişim Tarihi: 30.03.2016.
- “Fransız Başbakan başörtüsü yasasını savundu”- <http://www.trthaber.com/haber/dunya/fransiz-basbakan-basortusu-yasagini-savundu-244707.html>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.
- “Germany: Living In Insecurity: Germany Is Failing Victims Of Racist Violence” - <https://www.amnesty.org/en/documents/eur23/4112/2016/en/>, Erişim Tarihi: 09.06.2016
- “Göçmelere silah kullanmak isteyen Almanlar”-<http://www.dunyabulteni.net/avrupa/354205/gocmelere-silah-kullanmak-isteyen-almanlar>, Erişim Tarihi: 06.02.2016
- “Hollanda’da burka yasası Temsilciler Meclisi’nden geçti” - <http://www.dw.com/tr/hollandada-burka-yasa%C4%9F%C4%B1-temsilciler-meclisinden-ge%C3%A7ti/a-36574589>, Erişim Tarihi: 29.11.2016
- “İrkçi partiden Mesut Özil’e ulusal marş eleştirisi” - http://www.ntv.com.tr/dunya/irkci-partiden-mesut-ozile-ulusal-mars-elestirisi,EAq0QUcs5kiieATLH1Hc2A?_ref=infinite, Erişim Tarihi: 07.06.2016
- “İrkçilerin yeni hedefi: Helal et” - <http://www.dw.com/tr/irk%C3%A7%C4%B1lar%C4%B1n-yeni-hedefi-helal-et/a-19163441>, Erişim Tarihi: 04.04.2016
- “İrkçilerin yeni hedefi: Helal et” - <http://www.dw.com/tr/irk%C3%A7%C4%B1lar%C4%B1n-yeni-hedefi-helal-et/a-19163441>, 04.04.2016
- “‘Islamic rape of Europe’: Polish magazine sparks outrage”- <http://www.dw.com/en/islamic-rape-of-europe-polish-magazine-sparks-outrage/a-19056162>, Erişim Tarihi: 18.02.2016
- “İngiltere’de islamofobik eylemler” - <http://www.aksam.com.tr/dunya/ingilterede-islamofobik-eylemler/haber-531465>, Erişim Tarihi: 08.07.2016

- “İslam karşıtlığı AfD programında” - <http://www.dw.com/tr/islam-kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1%C4%9F%C4%B1-afd-program%C4%B1nda/a-19227690>, Erişim Tarihi: 01.05.2016
- “İsveç’te cami cemaatine ırkçı saldırı” - <http://www.dunyabulteni.net/manset/367279/isvec-te-cami-cemaatine-irkci-saldiri>, Erişim Tarihi: 14.06.2016
- “İsveç’te Kur’an-ı Kerim okuyan kişiye ırkçı müdahale” - <http://www.dunyabulteni.net/dunya/356100/isvec-te-kuran-i-kerim-okuyan-kisiye-irkci-mudahale>, Erişim Tarihi: 23.02.2016
- “İsveç’te Müslüman siyasetçilere ırkçılık” - <http://www.on5yirmi5.com/haber/dunya/ulke-ler/193762/isvec-te-musluman-siyasetcilere-irkcilik.html>, Erişim Tarihi: 29.04.2016
- “İsviçre’de İslam düşmanlığı yükselişte” - <http://www.yenisafak.com/dunya/isvicrede-islam-dusmanligi-yukseliste-2478049>, Erişim Tarihi: 09.06.2016
- “KinderyabancıdüşmanıPegida’yıkızdırdı” - <http://www.dw.com/tr/kinder-yabanc%C4%B1-d%C3%BC%C5%9Fman%C4%B1-pegiday%C4%B1-k%C4%B1z-d%C4%B1rd%C4%B1/a-19282525>, Erişim Tarihi: 25.05.2016
- “Londra’nın ilk Müslüman belediye başkanı oldu” - <http://www.cnnturk.com/dunya/londranin-ilk-musluman-belediye-baskani-oldu?page=1>, Erişim Tarihi: 07.05.2016
- “Macaristan’da mültecilere karşı ‘savunma hattı’” - <http://www.dunyabulteni.net/avrupa/356624/macaristanda-multecilere-karsi-savunma-hatti>, Erişim Tarihi: 28.02.2016
- “Macaristan, Romanya sınırına da tel örgü çekmeye hazırlanıyor” - <http://www.hurriyet.com.tr/macaristan-romanya-sinirina-da-tel-orgu-cekmeye-hazirlaniyor-40061620>, Erişim Tarihi: 29.02.2016
- “Mosque Threats Cops launch probe after envelopes full of white powder are sent to London mosques addressed to ‘P*** filth’” - <https://www.thesun.co.uk/news/1412968/white-powder-sent-to-london-mosques-in-envelopes-scrawled-over-with-racist-abuse/>, Erişim Tarihi: 08.07.2016
- “Müslüman erkek öğrencilere “tokalaşma” zorunluluğu” - <http://www.hurriyet.com.tr/musluman-erkek-ogrencilere-tokalasma-zorunlulugu-40109145>, Erişim Tarihi: 26.05.2016
- “Müslüman öldürmek istiyorum” diye bağırıp bıçakladı” - <http://www.hurriyet.com.tr/musluman-oldurmek-istiyorum-diye-bagirip-bicakladi-40304928>, Erişim Tarihi: 12.12.2016
- “Müslümanların yemeğine fare zehiri katacağız” - <http://www.milliyet.com.tr/-muslumanlarin-yemegine-fare-zehri-dunya-2302532/>, Erişim Tarihi: 28.08.2016
- “Negative views of minorities, refugees common in EU” - <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/negative-views-of-minorities-refugees-common-in-eu/>, Erişim Tarihi: 11.07.2016
- “Racist abuse growing post-Brexit” - <http://www.bbc.co.uk/programmes/p03zng4p>, Erişim Tarihi: 27.06.2016
- “Sığınmacı kadınları önce taciz etti, sonra tecavüze kalkıştı” - <http://www.hurriyet.com.tr/siginmaci-kadinlari-once-taciz-etti-sonra-tecavuze-kalkisti-40175291>, Erişim Tarihi: 29.07.2016

“Tenkit ve terörizm sarkacında İslamofobi” - <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/tenkit-ve-terorizm-sarkacinda-islamofobi/729747>, Erişim Tarihi: 18.01.2017

“Tesettür mayo yasağı başörtüsüne sızdı” - <http://www.trthaber.com/haber/dunya/tesettur-mayo-yasagi-basortusune-sicradi-267889.html>, Erişim Tarihi: 24.08.2016

“Yasakların hedefinde Müslüman kadınlar var” - <http://www.yeniakit.com.tr/haber/yasaklarin-hedefinde-musluman-kadinlar-var-206570.html>, Erişim Tarihi: 28.08.2016

<http://www.pewforum.org/2010/09/15/muslim-networks-and-movements-in-western-europe/>

Runnymede Raporu, <http://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/islamophobia.pdf>, Erişim Tarihi: 01.02.2016